



**Влада Републике Српске**  
**Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде**

**СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ШУМАРСТВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**  
**(2026–2035)**

**Бања Лука, јануар 2026. године**

# Стратегија развоја шумарства Републике Српске (2026–2035)

## Влада Републике Српске

### Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Трг Републике Српске 1, Бања Лука

#### За издавача

Министар: Анђелка Кузмић

#### Рецензент

Проф. др Милан Медаревић

#### Експертна група

Проф. др Зоран Говедар, дописни члан АНУРС-а – координатор

Проф. др Милан Матаруга

Проф. др Војислав Дукић

Проф. др Драган Чомић

Проф. др Жељко Вашко

Проф. др Владимир Ступар

Др Срђан Дражић

Мр Горан Зубић

Мр Милена Боснић

Мр Борис Марковић

#### Савјет за израду стратегије

Проф. др Бранко Главоњић

Др Велибор Благојевић

Мр Раденко Лакетић

Душко Топић, дипл. инж.

Славен Гојковић, дипл. инж.

#### Лектор и коректор

Мр Татјана Марић

#### Технички уредник

Милан Дамјановић, дипл. инж. ел.

#### Насловна страна

Даниел Грујић

#### Тираж

100 примјерака

#### Штампа

Свјетлост – БХ Принт д.о.о. Сарајево

ISBN 978-99955-736-4-5

Влада Републике Српске је на 15. сједници одржаној 18.12.2025. године донијела Одлуку број 04/1-012-2-1291/25 о усвајању Стратегије развоја шумарства Републике Српске за период 2026-2035. године (Службени гласник Републике Српске бр. 113 од 25.12.2025.). Штампање публикације финансирао је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

Цитирање: Говедар З, Матаруга М, Дукић В, Чомић Д, Вашко Ж, Ступар В, Дражић С, Зубић Г, Боснић М, Марковић Б (2026) Стратегија развоја шумарства Републике Српске (2026-2035). Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Бања Лука, стр. 179

## ПРЕДГОВОР

*Шуме и шумска земљишта представљају веома значајне природне ресурсе Републике Српске. Шумарство Републике Српске је суочено са комплексним промјенама природних и друштвених услова, а који се морају узети у обзир да би се обезбиједио развој сектора. Основни и општеприхваћени принципи управљања и газдовања шумама су одрживи развој и мултифункционалност шума. Због њихове примјене нужно је обезбиједити равнотежу односа између разноврсних потреба друштва и функција шума, као и интеграцију свих заинтересованих страна, владиних институција, приватног сектора и локалних заједница у процесу имплементације активности које доприносе развоју шумарства Републике Српске.*

*Уважавајући потребу друштва за унапређењем стања шумарства, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске донијело је Одлуку о изради Стратегије развоја шумарства Републике Српске за период 2026–2035. године. Овај документ представља полазни стратешки план за непрекидан процес одлучивања и акција управљања шумама, узимајући у обзир међународне споразуме и друге стратешке документе Републике Српске, а нарочито за планове развоја који се односе на шуме и друге природне ресурсе, секторе и сродне привредне дјелатности.*

*Стратегијом су утврђени циљеви, приоритети, мјере, индикатори и оквирни финансијски план за реализацију кључних стратешких пројеката за одрживи развој шумарства у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21) и Уредбом о изради стратешких докумената у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 94/21).*

Бања Лука, 19. децембар 2025. године

Министар пољопривреде, шумарства  
и водопривреде

Анђелка Кузмић

## САДРЖАЈ

Предговор	
1. УВОД	9
2. СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА	13
2.1. Ситуациона анализа	13
2.1.1. Осврт на реализацију стратегије развоја шумарства Републике Српске (2011–2021)	13
2.1.2. Стање шума	16
2.1.2.1. Површина шума и шумског земљишта	16
2.1.2.2. Запремина и запремински прираст	19
2.1.2.3. Обим сјеча (етат)	21
2.1.2.4. Планирање у шумарству	22
2.1.2.5. Газдовање шумама	23
2.1.2.6. Сјеменарство, расадничарство и пошумљавање	24
2.1.2.7. Заштита шума	26
2.1.2.8. Коришћење шума	28
2.1.3. Шума и климатске промјене	29
2.1.4. Биодиверзитет и заштићена подручја	30
2.1.5. Еко-системске услуге	31
2.1.6. Ловство	32
2.1.7. Шумарство и туризам	33
2.1.8. Шумарство, рурални развој и запошљавање	34
2.1.9. Приходи од продаје и прераде ШДС	35
2.1.10. Образовање и истраживање у шумарству	36
2.1.10.1. Образовање за потребе шумарства у Републици Српској	36
2.1.10.2. Научно-истраживачки рад у шумарству Републике Српске	38
2.1.11. Имплементација законских одредаба у вези са сектором шумарства	40
2.1.12. Шумарство, коришћење простора, очување и квалитет предјела	40
2.1.13. Економски аспекти привредних и осталих субјеката у шумарству	42
2.1.14. Организациона структура пословних система у шумарству	46
2.1.15. Валоризација укупних вриједности шумских еко-система и процјена исплативости инвестиција у сектору шумарства	49
2.1.16. Усклађивање пословања са принципима и критеријумима стандарда из области шумарства	51
2.1.17. Маркетиншки концепт пословања и развој предузетништва у сектору шумарства	52
2.1.18. Приступ финансијским средствима	54
2.1.19. Финансирање сектора шумарства	56
2.1.20. Понуда, потражња и цијене производа и услуга сектора шумарства	58
2.1.21. Мобилизација извора финансирања за сектор шумарства	61
2.1.22. Јачање материјалних и кадровских капацитета за идентификовање и привлачење различитих врста финансијских и других средстава	62
2.1.23. Кључни изазови у сектору шумарства	63
2.2. Стратешко фокусирање	67
2.2.1. SWOT анализа	67
2.2.2. Стратешки фокуси	74
2.2.3. Визија стратегије развоја шумарства	74
2.2.4. Стратешки циљеви развоја шумарства са индикаторима	75
3. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ СА ИНДИКАТОРИМА	76
4. КЉУЧНИ СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ	84
5. ПРОВЈЕРА УНУТРАШЊЕ И МЕЂУСОБНЕ УСКЛАЂЕНОСТИ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА	87
6. ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН	97
7. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, СПРОВОЂЕЊЕ, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ	108
8. ПРИЛОЗИ	112
8.1. Сажети приказ стратешких циљева, приоритета и мјера	113
8.2. Детаљан преглед мјера	132

## СКРАЋЕНИЦЕ

БДП	Бруто домаћи производ
БРС	Буџет Републике Српске
БИТ	Биоиндикацијске тачке
ГК	Газдинска класа
ДИ	Дрвна индустрија
ЗЗКИПН	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске
ИНДП	Индустријске плантаже
ИП	Извјештајно-прогнозна служба заштите шума
ИРПЦ	Истраживачко-развојни и пројектни центар
ИРР	Интегрални рурални развој
ИРБ	Инвестиционо-развојна банка
ИС	Информациони систем
ИТ	Информациона технологија
ЈП	Јавно предузеће
ЈПП	Јавно-приватно партнерство
ЈПШ	Јавно предузеће шумарства
КМ	Конвертибилна марка
ЛЗ	Локалне заједнице
ЛСРС	Ловачки савез Републике Српске
МЕР	Министарство енергетике и рударства
МЕТ	Међуентитетско тијело за заштиту животне средине
ММФ	Међународни монетарни фонд
МО	Међународне организације
МПК	Министарство просвјете и културе
МП	Министарство правде
МПУГЕ	Министарство просторног уређења, грађевинарства и екологије
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МНТИД	Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво
МТТ	Министарство трговине и туризма
МФ	Министарство финансија
НИО	Научно-истраживачке организације
НШП	Недрвни шумски производи
НПП	Наставни планови и програми
ОИ	Остали извори финансирања
ПИРШ	Предузећа за извођење радова у шумарству
ПРШ	Проста репродукција шума
ППФ	Претприступни фондови
ДОН	Донације
Кредити	Кредити
ПП	Просторни план
ППР	Приватна предузећа
ПШВ	Приватно шумовласништво
РЗЗКИПН	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске
РССТАТ	Завод за статистику Републике Српске
РС/RS	Република Српска
СБ/WB	Свјетска банка / World Bank
СПНШ	Средства посебних намјена за шуме
СЦ	Стратешки циљ
УПШ	Удружења приватних шумовласника
ЦзГК	Центар за газдовање кршом
ЦзСРП	Центар за сјеменско-расадничку производњу
ШКП	Шумски камионски путеви
ШРМ	Шумски репродуктивни материјал

F	Фурнирски трупци лишћара и четинара
F1	Фурнирски трупци храста лужњака и храста китњака прве класе
F2	Фурнирски трупци храста лужњака и храста китњака друге класе
L	Трупци за љуштење, лишћара и четинара
AEI	Agri-environmental indicators
BHMAC	Bosnia and Herzegovina Mine Action Center (Центар за уклањање мина у БиХ)
BSAP	Biodiversity Strategy and Action Plan (Стратегија заштите биодиверзитета са акционим планом)
CAP	Common agricultural policy
CBD	(Конвенције о биодиверзитету)
CBD UN	Convention on Biological Diversity (Конвенција Уједињених нација о биодиверзитету)
CCM	Corn Cob Mix
CDM	Clean Development Mechanism (Механизам чистог развоја Кјото протокола)
CEPF	Confederation of European Forest Owners (Конфедерације европских власника шума)
CFP	Common Fisheries Policy (Заједничка рибарска политика)
CLRTAP	Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution (Конвенција о далекосежном загађењу ваздуха)
CMO	Common Market Organisation (Заједничка организација тржишта)
CO <sub>2</sub>	Carbon dioxide (Угљен-диоксид)
CORINE	Coordination of Information on the Environment (Методe прикупљања података за адекватну софтверску подршку)
Ковид 19	(Coronavirus disease) болест коју изазива вирус корона (лат. corona – круна),
EAA	Economic accounts for agriculture (Економски рачуни за пољопривреду)
EC	European Commission (Европска комисија)
EEA	European Environment Agency (Европска агенција за околину)
EU	European Union (Европска унија)
JRC EU	Joint Research Centre (Европски заједнички истраживачки центар)
EEC	European Economic Community (Европска економска заједница)
EFI	European Forest Institute (Европски шумарски институт)
EFIS	European Forest Information System (Европски информациони систем у шумарству)
EIA	Environmental Impact Assessment (Процјена утицаја на животну средину)
EMEP	European monitoring and evaluation programme (Европски програм за праћење и евалуацију)
EMERALD	Емералд еколошка мрежа састављена је од подручја од посебне важности за заштиту природе, односно од просторних цјелина и станишта које су од посебног националног и међународног значаја са аспекта очувања биолошке разноврсности
EPI	European Innovation Partnerships (Европска партнерства за иновације)
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> (Европска банка за обнову и развој)
EUROSTAT	European Statistical System (Европски статистички систем)
FNC	Fourth National Communication (Четврти национални извјештај)
FAO	Food and Agricultural Organization (Свјетска организација за храну и пољопривреду)
FG	Forest Governance (Управљање шумама)
FLEGT	Forest Law Enforcement, Governance and Trade (Спровођење закона, управљање и трговина у шумарству)
FRA	Forest Resources Assessment (Процјена шумских ресурса)
FSC	Forest Stewardship Council (Вијеће за надзор газдовања шумама)
GDI	<i>Gender Development Indeks</i> (Индекс развоја полова)
GEF	Global Environment Facility (Глобални фонд за животну средину)
GIS	Geographic information system (Географски информациони систем)
GPS	Global Positioning System (Глобални позициони систем)
HCVF	High Conservation Value Forests (Шуме високе заштитне вриједности)
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices (Хармонизовани индекс потрошачких цијена)
ICPF	International Cooperative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests (Међународни програм за процјену и праћење ефекта загађења ваздуха на шуме)
ICT	Information and Communication Technologies (Информационе и комуникационе технологије)
IDA	International Development Association (Међународне асоцијације за развој)
IAF	International Arrangement on Forests (Међународни споразум о шумама)
IEA	International Energy Agency (Међународна енергетска агенција)
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change (Међувладин панел о климатским промјенама)
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Интегрално спречавање и контрола загађења)

ISCED	International standard classification of education (Међународни стандард за класификацију образовања)
ISO	International Organization for Standardization (Међународна организација за стандарде)
IT	Information Technology (Информационе технологије)
IUCN	International Union for Conservation of Nature (Свјетска унија за заштиту природе)
LFS	Labour Force Survey (Анкета о радној снази)
LULUCF	Land-use, Land change and Forestry (Коришћење и промјена шумског земљишта)
MCPFE	Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe (Министарска конференција о заштити шума у Европи)
MDG	Millennium Development Goals (Миленијумски развојни циљеви)
NATURA 2000	Мрежа морских и копнених подручја од међународне важности, издвојених за очување ријетких и угрожених природних станишта и биљних и животињских врста, заштићених директивама Европске уније
NbS	Nature based Solutions (Рјешења заснована на природи)
NBSAP	National Biodiversity Strategies and Action Plans (Државна Стратегија и Акциони план за заштиту биолошке разноликости)
NEAP	National Environmental Action Plan (Акциони план за заштиту животне средине)
NGO	NonGovernment Organization (Невладина организација/е)
NP	National park (Национални парк)
NREAP	<i>National Renewable Energy Action Plan</i> (Акциони план за коришћење обновљиве енергије)
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques (Номенклатура територијалних јединица за
OECD	The Organisation for Economic Co-operation and Development (Организација за економску сарадњу и развој)
PEFC	Programme for Endorsement of Forest Certification (Организација за промоцију одрживог управљања шумама)
PHARE	Assistance for Restructuring their Economies (Изградња институција и подршка економској реорганизацији у земљама централне Европе)
SDG	Sustainable Development Goals (Циљеви одрживог развоја)
SAA	Stabilization and Association Agreement (Споразум о стабилизацији и придруживању
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats (Снаге, шансе, слабости и пријетње)
TVET	Technical and Vocational Education and Training (Техничко и стручно образовање и обука)
TEV	Total Economic Value (Укупна економска вриједност)
UN	United Nations (Уједињене нације)
UNFI	United Nations Forest Instrument (Инструменти Уједињених нација о шумама)
UNCSD	United Nations Commission on Sustainable Development (Комисија Уједињених нација за одрживи развој)
UNSPF	United Nations Strategic Plan for Forests 2030 (Стратешки план Уједињених нација за шуме до 2030. године)
UNDP	United Nations Development Programme (Развојни програм Уједињених нација)
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe (Економска комисија УН-а за Европу)
UNEP	United Nations Environment Programme (Програм УН-а за животну средину)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Организација за образовање, науку и културу УН-а)
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change (Оквирна конвенција УН-а о климатским промјенама)
UNSD	United Nations Statistics Division (Одјељење за статистику Уједињених нација)
USAID	US Agency for International Development (Агенција за међународни развој САД)
WB	World Bank (Свјетска банка)
WTTC	World Travel & Tourism Council (Свјетско вијеће за путовања и туризам)
IPA	Instrument of pre-accession assistance (Инструменти претприступне подршке)
ERASMUS+	EU's programme to support education, training, youth and sport in Europe (Европски програм за едукацију, оспособљавање, омладину и спорт)
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
UNFCCC	International Labour Organization ILO; <i>United Nations Framework Convention on Climate Change</i>
UNCCD	United Nations Convention to Combat Desertification,
CBD	Convention on Biological Diversity,
EUTR	Timber Regulation EU (Уредбе о дрвету)
GEF	Global Environment Facility (Глобални фонд за животну средину)
GGF	Green for Growth Fund (Фонд за зелени развој),

CIF	Climate Investment Funds (Фонд за климатске инвестиције),
GCF	Green Climate Found (Зелени климатски фонд),
SDGF	Sustainable Development Goals Fund (Фонд за одрживи развој)
SCCF	Special Climate Change Fund (Специјални фонд за климатске промјене)
GCL	Green Credit Lines („Зелене“ кредитне линије)
EIB	European Investment Bank (Европске инвестиционе банке)
WB EDIF	Western Balkan Enterprise Developmnet and Innovation Facility (Инструмент за развој предузетништва и иновација на Западном Балкану)
WISDOM	Woodfuels Integrated Supply / Demand Overview Mapping (методологије UN FAO за интегрисано мапирање понуде и потражње дрвних горива)
UNFF	United Nations Forum on Forests (Међународни форум за шуме)
TBFRA	Temperate and Boreal Forests Resource Assessment (Процјена ресурса умјерених и бореалних шума)
FISE	Forest Information System for Europe (Информациони систем за шуме Европе)
INSPIRE	Innovation in Science Pursuit for Inspired Research (Иновације у науци и инспирисана истраживања)
CNS	Close to Nature Silviculture (Природи блиско гајење (газдовање) шума)
EUNIS	European Nature Information System (Информациони систем о природи Европе)
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change (Оквирна конвенција УН-а о промјени климе)
UNSDGs	United Nations Sustainable Development Goals (Циљеви УН-а за одрживи развој)

## 1. УВОД

Шума је вишенамјенски објекат човјекове околине и основ шумарске привреде који испуњава низ економских, еколошких, социјалних и културолошких функција. Императив већине Европских држава потписница декларација са Министарских конференција о заштити европских шума (*Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe*, MCPFE) представља одрживи развој шумских еко-система, повећање шумовитости и производности, обнављање шума, очување биодиверзитета, развој општекорисних функција шума, повољно здравствено стање шума и др. Бројне и веома различите карактеристике (функције) шуме имају трајан и актуелан значај за људско друштво, а такође потребе човјека за богатством и функцијама шума које су готово неограничене, намећу потребу њиховог рационалног и трајног вишефункционалног коришћења. Потреба за одрживим и интегралним развојем свих функција шума уско је везана за утицај шума на еколошко-друштвени и сировинско-енергетски развој Републике. Управљање шумама у новије вријеме има све већи значај због многобројних изазова којима су изложене (климатске промјене, угроженост животне средине, природне непогоде, пораст сиромаштва у појединим регионима и др.). Због тога и специфичности управљања и газдовања овим природним ресурсом потребан је документ који представља основну средњорочну оријентацију одрживог развоја шумарства. Савремена знања у области шумарства и њихова реализација у пракси треба да омогуће одрживу равнотежу између човјекских потреба и природних могућности шуме, између екологије, економике и друштвеног развоја, између интереса јавности и интереса власника шуме. Шуме и шумска земљишта у Европској унији у 2020. години су покривале око 40% копнене површине (162 милиона ha), што представља приближно 5% свјетских шума. Површина шума у ЕУ се повећавала од 2010. године за 0,3 милиона ha годишње (2010–2015), а затим за 0,2 милиона ha годишње (2015–2020). Евидентирано је 16 милиона приватних и јавних власника шума у ЕУ (60% шумске површине је у приватном власништву, а 40% у јавном власништву). У извјештају о стању европских шума за 2020. годину је истакнуто да се, у просјеку, стање европских шума погоршава (*Forest State Europe, 2020*).

**Сврха и значај израде Стратегије развоја шумарства Републике Српске:** Сврха израде Стратегије је обезбјеђивање основа за успостављање јединственог и функционалног система управљања и одрживог развоја шумарства и њена интегрисаност у систем стратегија за одрживи развој Републике Српске. Код шумских ресурса неопходно је имати у виду њихову мултифункционалност, која упућује на пажљиво дефинисање стратегије њиховог интегралног коришћења. При томе се имало у виду да Стратегија има, између осталог, улогу дефинисања циљева, приоритета и мјера за такво управљање шумским ресурсима којим се унапређује шумарство у складу са националним циљевима и нивоом друштвено-економског развоја. Значај овог стратешког документа произилази из чињенице да је одрживи развој и управљање природним ресурсима укључујући и шуме кључна претпоставка за привредни развој и благостање једне земље. Стратегијом развоја шумарства Републике Српске утврђују основе за вођење политике управљања и газдовања шумама у својини Републике Српске и у приватном власништву. Општа сврха је одрживо коришћење шума и шумарства на најбољи могући начин за добробит цијеле заједнице, како у економском и социјалном, тако и у еколошком смислу за садашње и омогућавање таквих претпоставки за будуће генерације. У оквиру уређења и коришћења простора и ресурса привредни развој Републике Српске, поред пољопривреде, засниваће се и на шумарству што произилази из значаја и улоге шумарства, природних услова за развој шума, традиције и чињенице да највећи број становника Републике Српске (око 60%) директно и индиректно живи од пољопривреде и шумарства (*Просторни план Републике Српске, 2013*). Поред тога преко 50% укупне површине Републике Српске чини шума и шумско земљиште. Стратешки приступ је значајан и потребан за подизање, узгој, заштиту, очување и коришћење шума, како би се оне дугорочно припремиле за улогу основног природног ресурса у одрживом развоју Републике Српске у условима глобалних еколошких, привредних и социјалних ризика и неизвјесности (климатске промјене, економске кризе, пандемија ковид 19, ратови и др.). Значај Стратегије састоји се у дефинисању активности за хоризонталну и вертикалну усклађеност управљања развојем шумарства на нивоу привредне подјеле простора, локалних заједница или републичких органа управе, али и између републичких органа управе и јединица локалне самоуправе, и аналогну усклађеност у сектору ловства. Дакле, у вријеме неизвјесних трендова развоја и временом трајања нежељених појава, потребно је дугорочно трасирати правац кретања сектора шумарства Републике Српске, поштујући глобалне принципе одрживог развоја и мултифункционалности шума, а при томе не угрожавајући економску стабилност и пословну ефикасност шумарства и са њим повезаних сектора.

**Законодавни оквир:** Стратегија је усклађена са законодавним оквиром и процедурама о изради стратешких докумената у Републици Српској. Појам управљања шумама дефинисан је Законом о шумама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 75/08, 60/13 и 70/20) који подразумева, између осталог, стратешко планирање газдовања шумама. Устав Републике Српске истиче право човјека на здраву животну средину и бригу за рационалним коришћењем природних богатстава у оквиру којих шуме имају посебну важност. Значај документа произилази из законски дефинисане одредбе да Стратегију развоја шумарства Републике Српске доноси Народна скупштина Републике Српске (члан 9. став 1. ЗоШ) и она представља основу за израду Шумарског програма Републике који заједно са Акционим планом и његовим спровођењем треба да омогући одрживи развој и газдовање шумама свих облика својине. Стратегија развоја шумарства представља документ којим се подстиче развој сектора шумарства као дио привредног и руралног развоја ради запошљавања, заштите природне околине и шумског наслеђа, обнове оштећених шума, побољшања еколошких, економских и социјалних функција шума, подстицања еколошких вриједности шума и осталих шумских производа, обезбјеђивања компетитивности дрвне индустрије и др. (члан 9. став 2. ЗоШ). У складу са Стратегијом израђују се стратешки и оперативни средњорочни и дугорочни плански документи у којима мора бити утврђена еколошка, привредна и социјална подлога за биолошко побољшање шумских ресурса и остваривање општег интереса (члан 17. став 2. ЗоШ). За остваривање стратешких циљева заснованих на одрживом развоју предвиђају се финансијска средства као средства посебних намјена за шуме (члан 87. став 1; члан 95. став 1. ЗоШ). Овом Стратегијом обухваћено је и ловство у погледу дефинисања стратешких циљева, приоритета и мјера за њихово остваривање уважавајући Закон о ловству Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 63/24).

**Процес израде и консултација:** Стратегија указује на законски дефинисан процес израде и усаглашавања са заинтересованим странама. Према Закону о шумама ресорно Министарство покренуло је процедуру израде Стратегије јер је период важности претходне стратегије истекао. Поред тога имајући у виду опште стање шума, растуће потребе у погледу захтијева за производима од дрвета, недрвним шумским производима (НШП), изазове и ризике пред којима се налази шумарство, еколошки и социјални значај шума, климатске промјене, промјене у шумарству које су се десиле у посљедњој деценији, може се констатовати да је неопходна израда нове Стратегије развоја шумарства са новим и реалнијим дефинисањем стратешких циљева и мјера који су оствариви у пракси. Одрживо управљање шумама (*Sustainable Forest Management, SFM*) је општи циљ који је усмјеравао израду Стратегије, а подразумева коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да буду на нивоу којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе данашње и будућих генерација, како на локалном тако и на националном нивоу, а да се притом не угрозе и не оштете неки други еко-системи (*Ministral Conference on the Protection of Forests in Europe, MCPFE 1993*). Код израде Стратегије претходила је анализа стања (ситуације) у сектору шумарства Републике Српске за период до 2024. године, која је послужила као полазна основа за дефинисање стратешких приоритета, циљева, начина њиховог остваривања и за буџетирање средстава за подршку њиховој реализацији, а ове двије фазе и документи који су из њих произашли заједно представљају стратешку платформу развоја сектора шумарства у Републици Српској од 2026. до 2035. године.

Садржај Стратегије дефинисан је Законом о стратешком планирању и управљањем развојем у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21) и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 94/21). Основна начела која су утицала на садржај Стратегије су:

- начело хоризонталне и вертикалне усклађености и координације процеса стратешког планирања и управљања развојем између републичких органа управе и јединица локалне самоуправе, које ће бити постигнуто усклађивањем стратешких циљева и мјера на републичком и локалном нивоу у сектору шумарства;
- начело одговорности, ефективности и ефикасности републичких органа управе и јединица локалне самоуправе у процесима стратешког планирања и управљања развојем, које се односи на јасно дефинисање оквира за праћење и оцјену, а који укључује идентификовање одговорних тијела за имплементацију, као и индикатора за оцјену ефективности и ефикасности донесених мјера;
- начело јавности, транспарентности и партнерства са представницима пословне и академске заједнице, невладиног сектора, других интересних група и грађана и медија, у одређивању

развојних приоритета, а које се односи на процесе консултација у току процеса израде, као и током фаза имплементације, праћења и оцјене стратешког докумената;

- начело социјалне укључености, равноправности полова и једнаких могућности за све грађане Републике Српске, а које је постигнуто укључивањем заинтересованих страна и добијањем њиховог мишљења на садржај приједлога документа;
- начело одрживог развоја које се рефлектује кроз политике и циљеве уобличене у стратешку платформу развоја сектора шумарства до 2035. године.

Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде Републике Српске је након истека важности Стратегије развоја шумарства Републике Српске за период 2011–2021. године, у складу са законским обавезама покренуло израду нове Стратегије и именовало радни тим, рецензента и Савјет за израду Стратегије као савјетодавно тијело за праћење рада на изради Стратегије и евалуацију извјештаја о изради Стратегије. Допринос испуњавању општег циља Стратегије састоји се у изградњи капацитета и комуникацији, консултацијама и усаглашавању са заинтересованим странама. Ове активности ће се вршити на локалном, регионалном и националном нивоу. Основни принципи који ће се примјењивати према свим институцијама и заинтересованим странама ради постизања високог квалитета рада приликом израде Стратегије су одговорност, ефективност, ефикасност, праведност, партиципација, транспарентност, конзистентност и законитост. Због тога су све институције и заинтересоване стране обавијештене о почетку израде Стратегије, а консултације и ставови су усаглашавани и евидентирани у дневницима укључивања заинтересованих страна. Током израде Стратегије, а с циљем дефинисања стратешких циљева и мјера, примијењене су различите методологије (класификација, индукција, дедукција, анализа и синтеза, SWOT анализа, анкета и интервју). За ефективну и ефикасну имплементацију пројектних активности примјењивана су начела дефинисана Уредбом о стратешким документима. Према динамичком плану израде Стратегије одржавани су радни састанци тима за њихову израду, затим стручне, јавне расправе и извршена су усаглашавања са заинтересованим странама и након тога извршена је корекција нацрта документа. Урађена Стратегија упућена је од стране Министарства на усвајање, односно спровођење скупштинске процедуре усвајања Приједлога стратегије развоја шумарства Републике Српске за период 2026–2035. године. Народна скупштина Републике Српске према Закону о шумама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 75/08, 60/13 и 70/20) донијела је Стратегију развоја шумарства Републике Српске за период 2026–2035. године.

#### **Усклађеност са другим стратешким документима и преузетим међународним обавезама:**

Вријеме израде нове Стратегије карактеришу крупне и системске промјене на глобалном, регионалном, државном и локалном нивоу, међу којима су најважније следеће:

- Стабилизација и настојање за придруживањем Републике Српске / БиХ Европској унији (Споразум о стабилизацији и придруживању између ЕУ и БиХ, 2008, 2015);
- Усвојена је нова Стратегија за шуме ЕУ до 2030. године;
- На нивоу Уједињених нација у септембру 2015. године усвојена је Агенда 2030, са 17 циљева одрживог развоја која укључује три димензије развоја: економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине. Земље које су прихватиле Агенду у одређеној мјери су се обавезале да ће мобилисати своје снаге и ресурсе у остваривању постављених циљева;
- Све више се наглашава глобални значај општекорисних функција шума (еколошких учинака и недрвних производа) са акцентом на функције шума у ублажавању климатских промјена;
- Процес усаглашавања домаћег и међународног законодавства / стандарда у области шумарства, ловства и повезаних дјелатности;
- Примјена FSC стандарда за одрживо управљање шумама и сертификацију шума, ISO стандарда и PEFC стандарда;
- Изражена потреба повећања производности, одрживог коришћења, заштите и побољшања квалитета шумских еко-система;
- Знатно веће потребе за савременим образовањем, научно-истраживачким радом, примјеном савремене технологије, иновацијама, ефикаснијим начинима привређивања и инвестиционим улагањима у развој шумарске и повезаних дјелатности;
- Сарадња са свјетским научним институцијама с циљем освајања нових технологија и поступака;
- Повећана потражња за сировином, нарочито за дрвном био-масом за производњу енергије од

стране дрвопрерађивача, капацитети пилања су знатно већи од расположивог етата, а услови на тржишту дрвета веома брзо се мијењају;

- Појачава се интеракција између сектора шумарства и других сектора и донесене су стратегије развоја других сродних сектора;
- Повећава се број обавеза које је неопходно испунити у сектору шумарства, а које произилазе из европских интеграција, међународних споразума, конвенција и препорука, као и домаће законске регулативе;
- Климатске промјене које резултирају све израженијим утицајима фактора ризика на одрживост управљања и газдовања шумама;
- Политичке кризе, пандемије и ратови.

Стратегија се ослања на домаћу легислативу и стратешко-планске документе: Просторни план Републике Српске (2013, 2015), Закон о шумама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 75/08, 60/13 и 70/20), Закон о ловству („Службени гласник Републике Српске“, 63/24), Закон о заштити природе („Службени гласник Републике Српске“, број 49/24), Стратегија и акциони план за заштиту биолошке разноликости БиХ (2015–2020), Стратегија заштите животне средине Републике Српске за период 2022–2032. године, Стратегија заштите природе Републике Српске (2011), Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске за период 2021–2027. године (2022), Стратегија развоја индустрије Републике Српске (2021–2027), Стратегија научног и технолошког развоја Републике Српске 2017–2021. године – „Знање за развој“, Стратегија развоја туризма Републике Српске 2011–2020. године, Стратегија економског развоја Републике Српске и др. Такође, уважени су принципи, препоруке и обавезе који проистичу из преузетих међународних конвенција, стратегија, иницијатива и планова, као и ратификованих и потписаних међународних споразума и декларација:

- Глобални циљеви одрживог развоја (*Sustainable Development Goals*, SDG) УН,
- Министарске резолуције о заштити шума у Европи MCPFE – процес (Стразбур, 1990; Хелсинки, 1993; Лисабон, 1998; Беч, 2003; Варшава, 2007; Осло, 2011; Мадрид, 2015; Братислава, 2021),
- Оквирна конвенција УН о климатским промјенама (1992),
- Директива о очувању природних станишта и дивље фауне и флоре (1992),
- Конвенција о биолошком диверзитету (1993),
- FLEGT регулатива (2003),
- УН конвенција о борби против дезертификације (1994),
- ЕУ акциони план за шумарство (2006),
- Директива о очувању дивљих птица (2009),
- Bonn Challenge (2011),
- ЕУ регулатива о дрвету (2013),
- Њујоршка декларација о шумама (2014),
- Агенда одрживог развоја 2030 (2015),
- Париски споразум (2015),
- Стратешки план УН за шуме 2017–2030. године (2017),
- Европски зелени споразум (2019),
- Еколошка мрежа угрожених врста и станишта у ЕУ (Natura 2000),
- Политика и регулатива ЕУ са подручја шумарства, животне средине и руралног развоја,
- SDG мапа пута за сектор шумарства (2019) и друге.

Стратегија развоја шумарства Републике Српске за период 2026–2035. године, према Уредби о стратешким документима, поред наведених докумената, споразума и директива, посебно подразумеива усклађеност са Просторним планом Републике Српске до 2025. године. Израда Стратегије заснована је углавном на подацима из шумскопривредних основа и Статистике шумарства у Републици Српској.

## 2. СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА

Стратешку платформу за израду Стратегије развоја шумарства представља анализа реализације претходне Стратегије за период 2011–2021. године, ситуациона анализа стања шумског фонда, односно шумарства као привредне гране, усклађеност са Просторним планом Републике Српске и стратешким документима Републике Српске, визија развоја и стратешки циљеви са индикаторима.

### 2.1. Ситуациона анализа

#### 2.1.1. Осврт на реализацију стратегије развоја шумарства Републике Српске (2011–2021)

Стратегијом развоја шумарства Републике Српске (2011–2021. године) зацртано је 12 стратешких циљева. Основне карактеристике реализације тих циљева су:

- 1. Управљање шумама засновано на Закону о шумама** те измјенама и допунама Закона („Службени гласник Републике Српске“, бр. 75/08, 60/13 и 70/20). Иако се, између осталог, овим законом дефинише систем финансирања, он се у пракси не реализује на начин улагања тих средстава у одрживи развој шумарства. За ефикасне и ефективне стандарде одрживог развоја шумарства потребно је разрадити механизме управљања средствима која су намијењена развоју сектора. Међусекторска сарадња под утицајем законодавне и извршне власти је значајно унапријеђена доношењем законских прописа и правилника, али није још увијек на задовољавајућем нивоу интегрисаности.
- 2. Економски допринос шумарства друштвеном и руралном развоју Републике Српске** је повећан посебно ако се посматра однос са кључним сектором дрвопрераде. Стални раст учешћа шумарства и прераде дрвета у бруто домаћем производу (БДП) Републике Српске је важан показатељ реализације овог стратешког циља. Шумарство у одређеној мјери примјењује принципе савремене биономије, нарочито у подручју производње био-маса као обновљивог извора енергије. Утицај шумарства на рурални развој је недовољан, али је значајно узрокован све лошијом демографском структуром. Шумарство је највише допринијело изградњом и одржавањем инфраструктуре руралних подручја, али недостаје јача веза и афирмација заједничких циљева стратегија развоја пољопривреде, руралног развоја и шумарства. Шумарство само спорадично утиче на развој сеоског туризма и туристичких понуда села у шумским подручјима. С циљем унапређења економског стања и већег друштвеног доприноса развоју сектора шумарства реализован је пројекат који се односи на мјере за редефинисање организационо-економске и кадровске позиције ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац.
- 3. Еко-системско газдовање, заштита биодиверзитета и природе огледа се у урађеном Програму очувања и заштите шумских генетичких ресурса и извршеном усклађивању заштите биодиверзитета са Стратегијом на нивоу БиХ, а предложена је мрежа Natura 2000 ВиН, као и црвена листа заштићених врста флоре и фауне Републике Српске.** У том циљу је основана банка гена, спроводе се провенијентни тестови потомства и др. Шумски генетички ресурси и репродукциони материјал представљају кључни сегмент за обнављање (регенерацију) шума, али и још један од значајних структурних показатеља биодиверзитета који нису довољно афирмисани у пракси шумарства иако шуме представљају важну основу генетичких ресурса. Урађен је Програм очувања шумских генетичких ресурса Републике Српске 2013–2025. Потенцијал биолошке разноликости шумских ресурса на основу постојећих инвентара, јасно указује да је богатство биљног и животињског свијета шума Републике Српске изузетно велико, па представља подручје изузетног генског, специјског и еко-системског диверзитета. Ипак, еко-системски приступ газдовању у пракси није довољно развијен јер се у планским документима и пракси занемарују и недовољно вреднују општекорисне функције шума. Иако је постигнут мали напредак од 2011. године у погледу стварања званичних инвентара присутних врста и њиховог стања у Републици Српској/БиХ или одговарајућег система за праћење биолошке разноликости, направљен је корак напријед у процјени трендова у врстама усвајањем Црвене листе.
- 4. Полифункционално планирање и газдовање шумама** није практично заступљено при изради оперативних планова газдовања и захтјева нови приступ посебно у сегменту унапређења

еколошких и социјалних функција шума. Планирање газдовања шумама засновано је на потреби увећања производне основице гомилањем запремине како би се осигурало обезбјеђивање принципа трајности у односу на императив континуитета производња-принос-приход уз недовољну афирмацију општекорисних функција шума. Повећање шумовитости и отворености шума је циљ који је дефинисан издром Мастер плана отварања шума (2020). Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама (2021) постављен је циљ повећања површина шума и побољшања стања шумских култура. У том циљу у оквиру Јавног предузећа шумарства (ЈПШ) и Центра за сјеменско-расадничку производњу (ЦСРП) унапријеђена су техничко-технолошка рјешења набавком најсавременије опреме за производњу контејнерског садног материјала, те дефинисане мјере за унапређење газдовања шумским културама. Значајни пројекти су реализовани с циљем побољшања здравственог стања шума нарочито у вријеме градације штеточина и појаве болести, а основана је Извјештајно-прогнозна (ИП) служба као извршилац мониторинга здравственог стања шума. Потребна је знатно већа иницијатива и активност с циљем повећања производности и побољшања квалитета посебно деградираних шума и шумских култура. Развој и унапређење технологије коришћења шума нису довољно заступљени код извођача радова. Игноришу се велика оштећења на стаблима, које настају у првој у фази привлачења ШДС. Примјеном техничко-технолошке типизације у оквиру коришћења шума стварају се услови за унапређење производње ШДС, побољшање структуре квалитета производа и смањење трошкова производње ШДС. Кључни недостатак развоја и биолошке производње у шумарству је неадекватна примјена одговарајућих система газдовања шумама игнорисањем еко-системског приступа. Реализован је циљ оснивања Извјештајно-прогнозне службе 2014. године у вези са очувањем и побољшањем здравственог стања шума, која се налази у саставу „Истраживачко-развојног и пројектног центра“, Бања Лука. У складу са конвенцијом о далекосежном прекограничном онечишћењу ваздуха (*Convention on Long-range Transboundary Air Pollution, CLRTAP*) у Републици Српској, 2014. године установљен је и систематски мониторинг стања шума, као један од критеријума важеће стратегије. Правилником о начину праћења здравственог стања шума („Службени гласник Републике Српске“, број 12/15) утврђена је обавеза спровођења мониторинга шума у Републици Српској, у складу са међународно прихваћеном методологијом. Функцију координационог центра за праћење здравственог стања шума обавља Јавно предузеће шумарства „Шуме Републике Српске“, а. д. Соколац, „Истраживачко развојни и пројектни центар“, Бања Лука (Закон о измјенама и допунама Закона о шумама, члан 9 – „Службени гласник Републике Српске“, број 60/13), који је *National Focal Centre* за Републику Српску. Република Српска, односно *National Focal Centre*, редовно спроводи систематски мониторинг стања шума од 2014. године и подноси извјештај о активностима свим релевантним институцијама. Унапређење мониторинга шума врши се примјеном нових технологија и сазнања, примијењеном детекцијом шумског покривача. Прикупљање информација о стању шума и шумског земљишта врши се теренским истраживањима и путем даљинске детекције сателитским снимцима. У газдовању шумама, у дијелу потреба искоришћавања и заштите, раде се нови и одржавају постојећи противпожарни путеви и просјеке. Врши се мапирање по степену угрожености, водозахватима, путевима, складиштима противпожарне опреме и другим елементима. Активности у оквиру коришћења шума код примјене механизованих средстава ограничено је великим бројем фактора као што су теренски, климатски и састојински и досадашњи приступ коришћењу шума није био на задовољавајућем нивоу. Шуме су отворане без претходно израђених програма отварања, односно шумски камионски путеви су најчешће пројектовани и грађени на бази техничких и економских аспеката, не вреднујући остале аспекте битне за одрживо коришћење шума, а избор система рада на пословима коришћења шума обављао се по устаљеном шаблону. За потребе ЈПШ „Шуме Републике Српске“ урађена је техничко-технолошка типизација у процесу коришћења шума и реализован пројекат увођења информационог система у пословима израде оперативних планова газдовања шумама и праћења економских показатеља њихове реализације. Шумска био-маса, као обновљиви извор енергије, у досадашњем периоду се углавном обезбјеђивала из количина огревног дрвета за градске топлане и извоз, док је мањи дио био коришћен од пиланских остатака. И даље остају значајне количине шумског остатка, чак до 30% укупне дрвне запремине, који се и даље не користи. Посљедњих десет година сакупљање осталих производа шума је у ЈПШ потпуно изостао. Занемарљив је приход од такси које су уплатила правна лица регистрована за ову дјелатност, за наведени период. Новим Правилником о условима коришћења и начину сакупљања

осталих производа шума („Службени гласник Републике Српске“, број 116/20) ова област је уређена. У посљедње вријеме примјетна је потражња за дозволама приватних предузетника за ову врсту посла. Производња ШДС је посљедњих десет година варирала, али не са превеликим осцилацијама, а осцилације су се догађале повремено, углавном због елементарних непогода, поремећеним трендовима на тржишту, као и пандемијом ковид 19. Министарство за пољопривреду, шумарство и водопривреду је још 2015. године започело пројекат „Стратешки план шумских путева у Републици Српској“ обимним снимањем комплетне примарне мреже шумских камионских путева. Пројекат је завршен 2019. године, гдје су добијени резултати на основу кога је стечена реална слика о отворености шума и стању путне инфраструктуре. ЈПШ „Шуме Републике Српске“ су 2021. године урадили „Студију о потенцијалу осталих производа шума“ и сада су јаснија сазнања о њиховом потенцијалу. Међутим, потенцијал који се односи на недрвне шумске производе у оквиру приватних шума тренутно није познат.

5. **Образовање и едукација приватних шумовласника**, као и развој система планирања газдовања приватним шумама с циљем заштите повећања продуктивности и квалитета је недовољно и екстензивно. Проблем су неријешени имовинско-правни односи, узурпације, велики број приватних шумовласника и уситњеност посједа. Такође, није извршена сертификација газдовања приватним шумама. Недостаје едукација, промоција стручних знања и међусобна сарадња шумовласника. Битно питање везано је за израду реалних планова као исказаног интереса познатог власника приватних шума.
6. **Повећање површина шума заштићених природних добара и шума високе заштитне вриједности** као и развој заштитних, социјалних и културних функција шума остварено је издвајањем нових подручја шума високе заштитне вриједности и националног парка „Дрина“, као и шума посебне намјене. Прашумски резерват „Јањ“ је 28. јула 2021. године проглашен природним добром свјетског значаја од стране Свјетске организације за образовање, науку и културу (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO*). Ипак, и даље је скромно учешће шума високе заштитне вриједности у укупном шумском фонду, али је у шумскопривредним основама (ШПО) значајна површина предложена за издвајање и газдовање као шума посебне намјене. За реализацију овог стратешког циља шумарство је имало веома значајан утицај посебно у сарадњи са другим министарствима и институцијама (Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију, Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске), нарочито у вези са оснивањем НП „Дрина“, али и међународним организацијама UNESCO (нпр. прашумски резерват „Јањ“). Овај циљ је посљедица раније усвојених и примјењиваних FSC стандарда за шуме у власништву Републике, Стратегије заштите природе Републике Српске и др.
7. **Узгој, заштита дивљачи и развој ловства и ловног туризма** остварен је установљавањем ловишта у Републици Српској и потписивањем уговора са корисницима ловишта. Остварена је значајна подршка Владе Републике Српске према корисницима ловишта кроз финансирање пројеката у ловству. Сагледавањем стратегијом планираних циљева и мјера и њихове реализације током претходног десетогодишњег периода може се констатовати да је већина предвиђених мјера дјелимично или половично реализовано. Мјере које нису реализоване су: израда Стратегије одрживог развоја ловства у Републици Српској, разминирање ловишта и припадајуће инфраструктуре и израда катастра вриједности ловишта према критеријумима квалитета инфраструктуре за ловни туризам. Међутим, поред реализације стратешких циљева и мјера, вршене су друге активности које нису биле предвиђене стратегијом. Важна активност је била доношење Одлуке о установљавању ловишта у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 89/15). Мјере узгоја и заштите дивљачи (нпр. изградња ловно-узгојних и ловно-техничких објеката, прихрањивање дивљачи, заштита од негативног дјеловања абиотичких, биотичких и антропогених утицаја) су редовно спровођене у складу са ловним основама и годишњим плановима коришћења ловишта.
8. **Брига о развоју дрвне индустрије, ланца и тржишта дрвних производа** остварена је кроз обезбјеђење обима и асортимана ШДС на начин да је домаћа дрвна индустрија у економски тешким условима конкурентна и има стални пораст финализације производа и извоза на страна тржишта. Наведено је остварено доношењем Одлуке о утврђивању критеријума, услова и начина расподеле шумских дрвних сортимената („Службени гласник Републике Српске“, број 86/19), као и Одлуке о дефинисању параметара за утврђивање стратешких предузећа из области дрвопрерађивачке индустрије („Службени гласник Републике Српске“, број 112/18). Ипак, недостатак Закона о преради дрвета, већа тражња ШДС од домаће понуде, још увијек низак степен

финализације производње у великом броју предузећа, недостатак средстава за инвестирање у нове технологије и иновације и недостатак високообразоване радне снаге у сектору ДИ су проблеми који су присутни у односима прераде дрвета и шумарства. Унапређење односа шумарства и дрвне индустрије регулисано је доношењем и примјеном Одлуке о утврђивању критеријума, услова и начина расподјеле ШДС.

9. **Остале дјелатности које су везане за сектор** и у оквиру шумарства развијене су оснивањем сектора за коришћење недрвних шумских производа с циљем подстицања и повећања нивоа искоришћавања недрвних шумских производа самониклих јестивих гљива. Међутим, за развој овог система потребна је функционалнија организациона структура и иницијатива како у шумским газдинствима тако и код локалног становништва. Необрасла шумска земљишта нису искоришћена за узгој тржишно атрактивних биљних и животињских врста.
10. **Образовање кадра за спровођење одрживог управљања сектором и газдовања шумама** и развој научно-истраживачког рада обавља се на факултетима и у средњим шумарским школама. Образовање има биотехнички карактер и састоји се од фундаменталних, стручних, биолошких, техничких и друштвено-економских наука. Поред одрживости, нови трендови у вези са климатским промјенама, развојем обновљивих извора енергије, односа према шуми и дивљачи утицали су на реформу образовања у шумарству и увођење нових дисциплина. Иако се број стручних школа повећао у односу на период прије десет година, број ученика се смањило за 180. Карактеристично је повећање броја факултета, односно студијских програма шумарства, а у Републици Српској постоје два студијска програма. У оквиру Универзитета у Источном Сарајеву и Пољопривредног факултета основан је 2012. године студијски програм шумарство са сједиштем у Власеници. Од школске 2013/2014. године на Шумарском факултету у Бањој Луци уведен је студиј према концепту образовања 4 + 1 + 3. Данас на факултету у Бањој Луци постоје сва три циклуса студија са могућношћу ужег усмјеравања. Број студената на другом циклусу студија шумарства од његовог почетка у школској 2010/2011. години износио је у просјеку 28 студената, али број дипломираних студената са завршеним другим циклусом је веома мали, и то свега у просјеку три студента годишње. Развој научно-истраживачког рада и јачање унутарсекторске научно-истраживачке сарадње потребно је унаприједити преко трансфера научних знања у праксу. Као посљедица негативних демографских промјена у Републици Српској, број ученика и студената у области шумарства је у опадању, са предвиђеном истом тенденцијом у будућности, па је потребно што хитније спровођење додатних пронаталитетних мјера Владе Републике Српске и активности у популационој политици.
11. **Развој односа са јавности, промоција шумарства и производа шума** на нивоу ЈПШ је задовољавајући, али информисаност и промоција других заинтересованих страна и институција повезаних са шумарством није довољна што узрокује често нетачне и штетне информације, одлуке и поруке у вези са секторима. Проблем је што нема успостављеног јединственог система информација у сектору шумарства намијењених јавности.
12. **Обезбјеђивање финансијских средстава за реализацију Стратегије** дефинисано је ЗоШ на начин да се из Средстава посебних намјена за шуме, али и других извора (просте репродукције шума, кредитних линија и др.), врши финансирање мјера за остваривање циљева. Проблем је што се средства посебних намјена за шуме не користе у потпуности за развој сектора и реализацију стратешких циљева. Ипак, неке кредитне линије (нпр. Свјетске банке) отварају могућности реализације кључних програма и планова у шумарству. Ефекти уложених средстава су транспарентни и подложни контролним органима у сектору шумарства.

Акциони план за имплементацију Стратегије развоја шумарства Републике Српске 2011–2021. године није урађен, што је представљало недостатак у динамици и квалитету њене реализације.

## 2.1.2. Стање шума

### 2.1.2.1. Површина шума и шумског земљишта

Укупна површина шумског фонда (површина шума и шумског земљишта) у Републици Српској износи 1.343.217 ха или 54,4% од укупне површине Републике Српске (Таб. 1). Површина обраслог шумског земљишта у Републици Српској је 1.090.974 ха или 44,4% од укупне површине (Статистички билтен за шумарство Републике Српске, 2024). У својини Републике Српске налази се 73% површине шума, а 27% је

у приватној својини (Граф. 1).

Стварна шумовитост је већа, јер код премјера шума у приватној својини није вршен премјер шума на парцелама које код катастарског класирања земљишта нису сврстане у катастарску културу „шума“. У протеклом периоду дошло је до обрастања значајних површина запушеног пољопривредног земљишта. То је прије свега посљедица смањења броја становника у руралним срединама и смањеног обима пољопривредних активности. Премјером нису обухваћене и шуме на земљишту које користе Оружане снаге Босне и Херцеговине, шуме у водозаштитном подручју, те шуме у власништву правних лица и пољопривредних задруга. Шумовитост Републике Српске је већа од европске шумовитости (46%), од шумовитости Републике Србије (29,1%) и приближно једнака вриједности у Републици Хрватској (44,5%).



Графикон 1. Заступљеност (%) појединих категорија шума према облицима власништва

Површина шума по једном становнику у Републици Српској износи 0,90 ха и већа је него у Србији (0,30 ха), а мања него у Хрватској (1,25 ха). Површина високих шума са природном обновом у Републици Српској износи 573.461 ха, а изданачких 421.125 ха. На територији Републике Српске забиљежено је девет основних група шумске вегетације, 27 подгрупа и 169 основних типова шума. Највише шума (око 60% од укупног шумског фонда Републике Српске) налази се у планинској зони (од 1.000 до 1.500 м. н. в.) са доминацијом шума букве и јеле са смрчом (71%), нешто мање (око 36%) их је у брдској зони (од 500 до 1.000 м. н. в.) са највећим учешћем букових шума (47%), а најмање (око 4%) у низијској зони (ниже од 500 м. н. в.) гдје доминирају шуме храста китњака на површини од 95%. Укупно обраста површина са којом газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“ износи 758.718 ха. Од наведене површине, површина високих шума са природном обновом је 469.164 ха или 62%, а површина изданачких шума је 226.337 ха или 29%. Удио површине шумских култура је 6,4% (48.688 ха), а високих деградираних шума је 2% (14.529 ха).

Површине подесне за пошумљавање и газдовање се простиру на 154.847 ха, а површине неподесне за пошумљавање и газдовање на 68.275 ха (шуме веома лоших привредних услова, односно голети<sup>1</sup>), гдје се не може организовати рентабилна шумарска производња. Највеће учешће у приватним шумама имају изданачке шуме са 63%, затим слиједе високе шуме са природним обновом са 34%. Удио приватне својине у деградираним високим шумама и шумским културама је релативно мали и износи 4%, односно 2%. У Републици Српској под шумом је око 620.000 приватних парцела (просјечно 0,45 ха/парцели) које се налазе у власништву око 350.000 власника (просјечно 0,8 ха/власнику). У односу на стање наведено у Стратегији развоја шумарства (2011–2021), односно стање у 2011. години, укупна површина шума и шумског земљишта повећана је за око 4%. Површина високих шума са природном обновом је већа за 18.227 ха (3,3%), а изданачких шума за 67.671 ха (19,1%). Насупрот томе, површине високих деградираних шума су смањене за 10.257 ха (40,2%), а шумских култура за 13.954 ха (21,9%).

<sup>1</sup> Јако стрм терен, изражени крашки феномени, велика стјеновитост површине.

Највеће промјене су наступиле када су у питању површине подесне за пошумљавање и газдовање, а које су смањене за 55.457 ha или 26%. Без података узастопних инвентура шума на великим површинама није могуће поуздано утврдити разлоге насталих промјена. Највеће су промјене у површини приватних шума за које нису довољно поуздани подаци.

Табела 1. Површина шума и шумског земљишта у Републици Српској  
(Статистички билтен шумарства за 2024. годину)

Категорија шума	Састав	Власништво				Укупно	
		Републике Српске		Приватно		ha	%
		ha	%	ha	%		
Високе шуме са природном обновом	Буква	174.000	17.7	40.269	13.1	214.269	16.0
	Буква, јела и смрча	229.075	23.3	19.873	6.5	248.948	18.5
	Борови	28.450	2.9	4.126	1.3	32.576	2.4
	Храстови	36.112	3.7	23.236	7.6	59.348	4.4
	Остало	1.527	0.2	16.793	5.5	18.320	1.4
	Укупно	469.164	47.8	104.297	34.0	573.461	42.7
Високе деградиране шуме	Буква	9.119	0.9	416	0.1	9.535	0.7
	Храстови	5.410	0.6	250	0.1	5.660	0.4
	Укупно	14.529	1.5	666	0.2	15.195	1.1
Шумске културе	Смрча и јела	18.544	1.9	344	0.1	18.888	1.4
	Борови	25.958	2.6	744	0.2	26.702	2.0
	Остали четинари	2.971	0.3	24	0.0	2.995	0.2
	Храст китњак	250	0.0	5	0.0	255	0.0
	Остали лишћари	965	0.1	66	0.0	1031	0.1
	Укупно	48.688	5.0	1.183	0.4	49.871	3.7
Укупно високе шуме		532.381	54.2	106.146	34.6	638.527	47.5
Изданачке шуме	Буква	84.442	8.6	41.810	13.6	126.252	9.4
	Храстови	73.884	7.5	50.185	16.3	124.069	9.2
	Мјешовите	54.884	5.6	62.939	20.5	117.823	8.8
	Остало	13.127	1.3	39.854	13.0	52.981	3.9
Укупно изданачке шуме		226.337	23.0	194.788	63.4	421.125	31.4
Повољно за газдовање	Шибљаци	95.004	9.7	1.394	0.5	96.398	7.2
	Голети	59.843	6.1	3.034	1.0	62.877	4.7
	Укупно	154.847	15.8	4.428	1.4	159.275	11.9
Неповољно за газдовање	Шуме	27.192	2.8	257	0.1	27.449	2.0
	Крш и голети	31.818	3.2	106	0.0	31.924	2.4
	Шумске чистине	2.408	0.2	0	0.0	2.408	0.2
	Комуникације	4.301	0.4	22	0.0	43.23	0.3
	Просјеке испод далековода	802	0.1	0	0.0	802	0.1
	Остало	1.854	0.2	1.437	0.5	3.291	0.2
	Укупно	68.375	7.0	1.822	0.6	70.197	5.2
УКУПНО неспорни фонд (ШПО) <sup>2</sup>		981.940	100.0	307.184	100.0	1.289.124	96.0
Национални паркови и заштићена подручја		27.972				27.972	2.1
Индустријске плантаже		7.452				7.452	0.6
Узурпације		18.669				18.669	1.4
УКУПНИ ШУМСКИ ФОНД		1.036.033		307.184		1.343.217	100.0

<sup>2</sup> За шуме у власништву Републике Српске и приватне шуме, приказане су површине по категоријама шума, на основу података за шумскопривредна подручја и општине из шумскопривредних основа (катастар шума и шумског земљишта у Републици Српској, стање на дан 31. децембар 2024. године и Статистички билтен за 2024. годину). Нису били доступни подаци за приватне шуме на подручју општине Источни Дрвар.

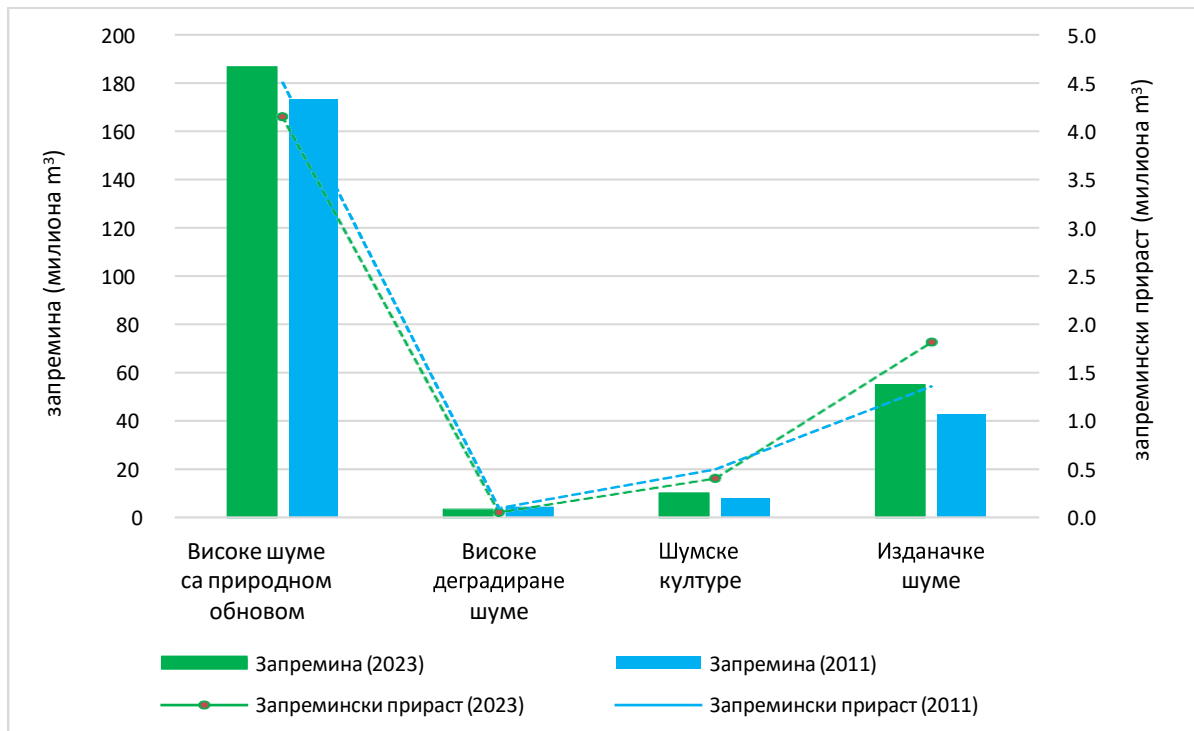
Укупна површина са којом газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“ није се много мијењала у протеклом периоду, али по категоријама шума евидентне су значајне промјене, осим површине високих шума са природном обновом. Подаци из ШПО јасно указују на присутне промјене и спонтаност ширења површине под шумом. Укупна површина високих шума са природном обновом у власништву Републике у односу на 2011. годину повећана је за 1,4%, и то шума букве (0,3%), као и чистих и мјешовитих шума јеле и смрче и мјешовитих шума букве, јеле и смрче (6%). Међутим, површине борових шума су мање за 18%, а шума храста китњака за 3%. Изразито неповољним се може оцијенити значајно повећање површине изданаčkih шума у односу на 2011. годину. Код шума којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, површина изданаčkih шума је повећана за чак око 30% (52.026 ha), а у приватним шумама за око 9% (15.645 ha). Површина шумских култура је смањена за око 22% и поред чињенице да се у протеклих десет година није приступило сјечама обнове. Површине подесне за пошумљавање и газдовање су смањене за 53.305 ha или 26%, а површине неподесне за пошумљавање и газдовање повећане за 16.509 ha или 32% у односу на стање 2011. године. Основни разлози ових промјена код шумских култура су неспровођење узгојних мјера. Услед тога, као и изражене конкуренције аутохтоне лишћарске вегетације изданаčkog поријекла, дошло је до трансформације четинарских шумских култура у мјешовите састојине према саставу и поријеклу. Те површине код прикупљања таксационих података за израду ШПО регистроване су као изданаčke шуме, што је утицало на повећање површина изданаčkih шума. Поред тога, на подручју крша из категорије површина подесних за пошумљавање 30.646 ha је током таксације категорисано као изданачка шума због појаве стабала изнад таксационе границе. Посебан проблем је велика површина тзв. средњих шума, посебно у приватном посједу, па у зависности од тренутног стања током уређивања шума, долази до промјене категорије шуме<sup>3</sup>. Величина мински сумњивих подручја у БиХ износи 922 km<sup>2</sup> или 1,8%, а у Републици Српској 182 km<sup>2</sup> или 0,7% (БХМАК, 2022), а дио тих површина је под шумама што онемогућава газдовање, али и уопште безбједност и спровођење било којих активности. У Републици Српској, у државном власништву се налази 56.000 ha минираних шума и шумског земљишта. Узурпирано је 18.669 ha или 1,4% од укупне површине шумског фонда у Републици Српској. У Републици Српској је тренутно под различитим режимима заштите 2,15% њене територије, односно 52.890 ha.

#### 2.1.2.2. Запремина и запремински прираст

У Републици Српској укупна запремина шума износи 254.788.471 m<sup>3</sup> (четинара 35% и лишћара 65%). Посматрано по врстама дрвећа, највеће учешће у укупној запремини има буква са 40%, јела са 15%, смрча са 14% и храстови са 10%. На запремину шума у власништву Републике отпада 80%, а на запремину приватних 20% од укупне запреmine. У високим шумама са природном обновом укупна запремина износи 186.618.610 m<sup>3</sup> или 73,2% укупне дрвне запреmine. У шумама којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, укупна дрвна запремина је 202.301.765 m<sup>3</sup> или 79% укупне запреmine шума на подручју Републике Српске. Запремина четинара је 81.080.847 m<sup>3</sup> (39%), а лишћара 121.220.918 m<sup>3</sup> (61%). Укупна запремина шума у Републици Српској већа је за 11% у односу на 2011. годину (Граф. 2). То је узроковано повећањем површине шума и чињеницом да је планирани обим сјеча у високим шумама мањи од утврђеног запреминског прираста за 15% до 25%, а и у осталим категоријама шума, реализовани етат је значајно мањи од планираног, који је такође мањи од утврђеног запреминског прираста. Укупна запремина у односу на стање 2011. године у високим шумама са природном обновом повећана је за 13.869.494 m<sup>3</sup> (8%), у изданаčким шумама је повећана за 10.290.703 m<sup>3</sup> (24%), а у шумским културама запремина је повећана за 1.722.808 m<sup>3</sup> (22%). У периоду 2011–2020. године у високим шумама са природном обновом повећана је запремина свих привредно најзначајнијих врста дрвећа, али је запремина тзв. осталих врста дрвећа смањена са 17% на 8%.

У категорији високих шума са природном обновом са којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“ као позитиван тренд може се издвојити повећање учешћа четинара у укупној дрвној запремини са 40% на 44%, а негативан тренд је смањење удјела запреmine тзв. осталих врста дрвећа са 13% на 6%. У питању је тренд који се негативно одражава на биодиверзитет шумских еко-система. За претпоставити је да узрок претходном није већи обим сјеча ових врста у односу на главне, већ узрок треба тражити у виталности тих врста, природним процесима сукцесије и остало.

<sup>3</sup> Према важећој класификацији, у изданаčke шуме се сврставају састојине у којима стабла сјеменског поријекла крошњама покривају мање од 1/3 површине састојине, а у супротном, ако покривају 1/3 или више површине састојине, сврставају се у високе шуме. Примјена овог правила у пракси је показала значајне недостатке.



Графикон 2. Запремина и запремински прираст по категоријама шума у Републици Српској

Просјечна запремина у високим шумама са природном обновом је  $324 \text{ m}^3/\text{ha}$  и већа је за 3%, а у изданачким шумама запремина износи  $128 \text{ m}^3/\text{ha}$  и већа је за 7% у односу на 2011. годину. У високим шумама са природном обновом које се налазе у власништву Републике и са којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, просјечна запремина износи  $342 \text{ m}^3/\text{ha}$  и већа је за 4%, а у изданачким шумама запремина износи  $122 \text{ m}^3/\text{ha}$  и већа је за 11% у односу на почетак посматраног периода. Код високих шума са природном обновом повећана је просјечна запремина у шумама букве (5%) и мјешовитим шумама букве и јеле са смрчком (4%), а у осталим ужим категоријама је смањена просјечна запремина по хектару. Највећи пад просјечне запремине је у високим шумама хрста китњака и износи 9%, а разлог су већи захвати са циљем санирања посљедица сушења ових шума.

Годишњи запремински прираст у шумама Републике Српске је  $6.551.308 \text{ m}^3$  (четинара  $2.350.873 \text{ m}^3$  или 36%, а лишћара  $4.200.435 \text{ m}^3$  или 64%). Годишњи прираст у високим шумама са природном обновом је  $4.281.355 \text{ m}^3$  (65%), а у изданачким шумама  $1.756.710 \text{ m}^3$  (27%). У осталим категоријама шума величине запреминског прираста су знатно мање и износе у шумским културама  $435.486 \text{ m}^3$  (7%), односно у високим деградираним шумама  $77.757 \text{ m}^3$  (1%) од укупног прираста. Укупан прираст дрвне запремине у шумама са којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“ је  $5.167.889 \text{ m}^3$ . Прираст четинара је  $2.224.257 \text{ m}^3$ , односно 43%, а лишћара је  $2.943.632 \text{ m}^3$ , односно 57%. Прираст у високим шумама са природном обновом је  $3.679.391 \text{ m}^3$ , односно 71%, а у изданачким шумама  $982.806 \text{ m}^3$ , односно 19% прираста дрвне запремине у шумама са којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“. У приватним шумама укупан прираст је  $1.383.419 \text{ m}^3$  (четинара  $126.616 \text{ m}^3$  и лишћара  $1.256.803 \text{ m}^3$ )<sup>4</sup>.

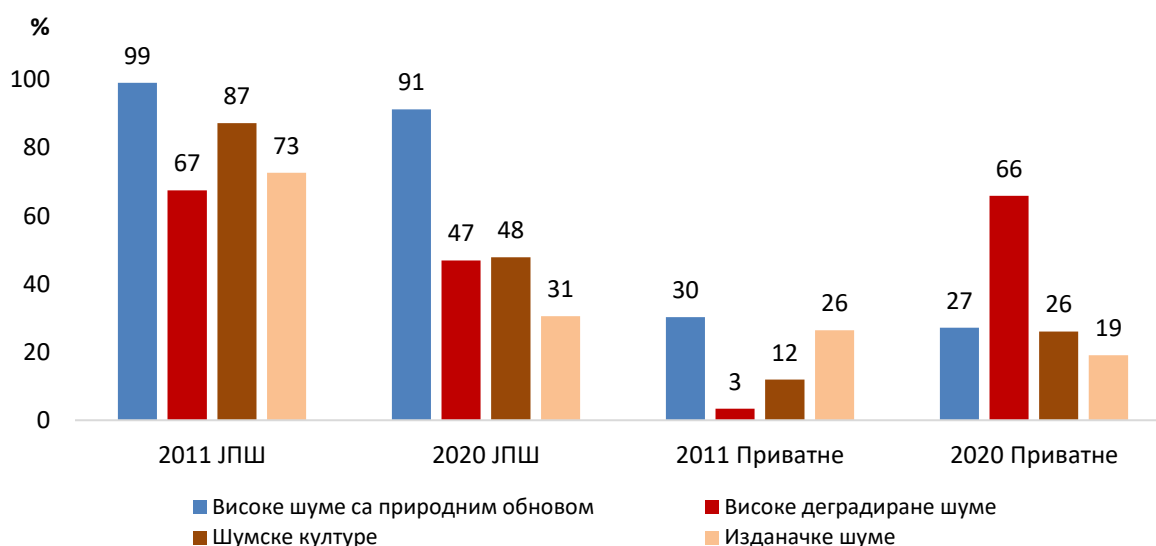
За разлику од запремине, укупни запремински прираст у шумама Републике Српске у 2020. години незнатно је већи (2%) у односу на 2011. годину. У високим шумама са природном обновом са којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“ прираст је мањи за 7%, а у изданачким већи за 49%. У односу на основне производне показатеље може се констатовати да је највриједнији дио инвентара у шумама Републике Српске везан за шуме које припадају комплексу мјешовитих шума букве и јеле са смрчком које покривају 23% укупно обрасле површине шума, а од чега је доминантан дио (92%) у својини Републике Српске. Најповољнији однос запремине и запреминског прираста односи се на шумске културе, а најмању производност имају високе шуме хрста китњака и мјешовите изданачке шуме.

<sup>4</sup> Приказани укупан прираст у приватним шумама, због методике премјера истих је непоуздан податак, односно груба процјена, за разлику од прираста у шумама у власништву Републике Српске.

Тренутно стање и промјене у погледу квалитативне структуре дрвне запремине, није могуће адекватно приказати на основу постојећих доступних података. Да би се добио увид у квалитет и промјене у погледу квалитета, неопходни су подаци узастопних инвентура шума на великим површинама.

### 2.1.2.3. Обим сјеча (етат)

Укупно планирани обим сјеча (етат) према важећим ШПО у шумама Републике Српске за 2024. годину је 4.297.441 m<sup>3</sup> (шуме у власништву Републике 3.400.361 m<sup>3</sup> или 79% и приватне шуме 897.080 m<sup>3</sup> или 21%)<sup>5</sup>. Планирани етат четинара је 1.602.268 m<sup>3</sup> (37%), а лишћара 2.695.173 m<sup>3</sup> (63%). Високе шуме са природном обновом у планираном етату учествују са 75%, изданачке са 20%, шумске културе 4% и деградиране шуме 1%. Планирани обим сјеча у 2024. години је већи за 11% у односу на 2011. годину. У високим шумама са природном обновом планира се у просјеку већи обим сјеча за око 10%, а у изданачким шумама за око 40% него у периоду до 2021. године. Планирани обим сјеча у шумама са којима газдује ЈПШ је 3.400.361 m<sup>3</sup>, од чега је четинара је 1.499.808 m<sup>3</sup> (44%), а лишћара 1.600.553 m<sup>3</sup> (56%). У високим шумама са природном обновом планирани обим сјече је 2.738.426 m<sup>3</sup>, односно четинара 1.357.321 m<sup>3</sup> и лишћара 1.381.105 m<sup>3</sup>. У 2024 години је реализовано у шумама Републике Српске 2.626.103 m<sup>3</sup> (77% од планираног етата) или 52% од укупног годишњег прираста (5.056.113 m<sup>3</sup>). У 2024. години у шумама којим газдује ЈПШ Републике Српске, изражено у крупном дрвету, реализовано је 1.694.841 m<sup>3</sup> или 84% од планираног етата (2.023.304 m<sup>3</sup>). Основни разлог разлика између планираног и реализованог етата је у чињеници да се етат планира на читавој површини ШПП, а реализује на површини која је отворена шумским комуникацијама. Умјереног је интензитета и у складу је са тренутним етатом у већини европских земаља. Када је у питању реализовани обим сјеча, нема значајне разлике у односу на почетак посматраног периода. Дошло је до повећања обима сјеча, сумарно гледано, за 1%. У високим шумама реализовани обим сјеча је повећан за 3%, а у изданачким смањен за 11%. Реализација плана сјеча се значајно разликује по категоријама шума. Највећа реализација је у високим шумама са природном обновом са 82%, а најмања у изданачким шумама са 24%. Такође, у односу на стање 2011. године евидентан је тренд опадања реализације планираног обима сјеча у 2020. години (Граф. 3). У 2024. години од планираних услуга у шумарству (795 одјељења) уговорено је извођење радова у 709 одјељења или 89,18%.



Графикон 3. Однос реализованог и планираног обима сјеча по категоријама шума и власништву у Републици Српској

<sup>5</sup> Подаци о величини запремине односе се на свеукупну запремину.

Опадање реализације етата је посебно изражено у шумским културама, у којима је реализација плана сјеча смањена са 86% на 47% и изданаџким у којима је реализација смањена са 39% на 24%. Сумарно посматрано реализација планираног обима сјеча је смањена са 81% на 69%. Анализом реализације планова по власништву, уочава се значајна разлика. Шуме са којима газдује ЈПШ реализација планираног обима сјеча је у просјеку око 80%, а у приватним само 23%. Основни разлози знатно мање реализације од планираног етата у приватним шумама су уситњеност посједа (0,8 ha/власнику), што значајно поскупљује реализацију сјече и израде шумских дрвних сортимената. Посљедица неријешених имовинско-правних односа је чињеница да се често не евидентирају извршене сјече, па се у газдовању приватним шумама јавља значајна разлика између евидентираног, стварно реализованог и планираног етата. У приватним високим шумама сјечама се годишње реализује око 105.675 m<sup>3</sup> укупне запремине, а у изданаџким око 193.250 m<sup>3</sup>.

#### 2.1.2.4. Планирање у шумарству

Из важећих планских докумената који се односе на шумарство јасна је промјена односа према шумама, а основ је прихватање принципа одрживости и вишефункционалности код управљања шумама. Планирање у шумарству засновано је на изради периодичних и годишњих оперативних планова газдовање шумама. За потребе управљања и газдовања шумама израђује се дугорочни програм газдовања подручјем крша, инвестициони програм газдовања шумским плантажама, програм коришћења осталих шумских производа и посебне Основе за газдовање шумама националних паркова. При планирању газдовања шумама у Републици Српској пројектована је израда три врсте елабората: елаборат који служи као основа за дефинисање шумарске политике у Републици Српској (инвентура шума на великим површинама), елаборати за шумскопривредна подручја (израда шумскопривредних основа) и извођачки пројекти за газдовање шумама (за одсјеке и одјељења) који имају карактер годишњих планова газдовања. Национална инвентура шума је извршена 2006–2009. године, али њени резултати нису публиковани због бројних пропуста у реализацији. Шумскопривредна основа је основни плански документ у шумарству и израђује се за шуме у својини Републике Српске на нивоу шумскопривредног подручја и приватне шуме на подручјима општина. Основе се израђују према важећој Методизи за шуме у власништву Републике и Методике („метод репрезентаната“) која није озваничена за шуме у приватној својини. У основи израда шумскопривредних основа се врши на основу „Методика израде шумскопривредних основа за шуме у друштвеној својини на подручју СРБих“ професора Василија Матића из „давне“ 1977. године. У предговору Методике се наводи: *Ова методика израде шумскопривредне основе за шуме у друштвеној својини има привремени карактер и претрпиће знатне измјене у наредном периоду.* Неопходно је приступити у наредном периоду измјенама важеће методике израде шумскопривредних основа, односно припреми нове методике. У протеклих педесет година десиле су се значајне промјене на различитим пољима, од промјене стања шума, промјена у методама инвентуре шума до поимања функције и значаја шума у цјелини. Према Трећем паневропском критеријуму који се односи на израду планских документа, стање је задовољавајуће у погледу ажурности израде планске документације за шуме у Републици Српској, јер је преко 95% површине обухваћено одговарајућим плановима газдовања. Плановима газдовања нису обухваћене шуме на земљишту које користе оружане снаге, шуме у водозаштитном подручју, шуме пољопривредних задруга и других правних лица (око 20.000 ha). Основама би требало да се регулише одрживо управљање и газдовање на принципу континуитета газдовања, заштите биодиверзитета, полифункционалности, поштујући унутаргенерацијску и међугенерацијску равноправност, неугрожавајући притом остале природне ресурсе на истом простору. Планирање газдовања шумама доминантно је засновано на потреби успостављања оптималне производне основице (запремине) како би се осигурао принцип одрживости (трајности) и полифункционалности. Успјешна инвентура и квалитетна израда оперативних планова за приватне шуме ограничена је високим трошковима, великим бројем власника и уситњеношћу посједа. Планирањем се обезбјеђује принцип одрживости у односу на производњу, принос и приход у дрвету са истакнутом производном функцијом шума, док полифункционални приступ у процесу планирања, реализовања и контролисања газдовања није обезбијеђен у довољној мјери иако је дефинисан Законом о шумама Републике Српске. Шумскопривредна основа је план којим је утврђена еколошка, привредна и социолошка подлога за побољшање стања шумских ресурса и остваривање општег интереса у складу са Стратегијом развоја шумарства. Ипак, основа својим садржајем није се битније одвојила од суштине

планова из претходног периода. Централна вриједност и даље је план коришћења на нивоу газдинске класе. Газдинске класе формиране су искључиво на еколошко-вегетацијским и производним основама, али њихово креирање није консеквентно. Прикупљени подаци на нивоу газдинске класе као просјек су тешко прихватљиви као основ за реалан план на нивоу одјељења, а поготово састојине, нарочито ако се овом дода површан приступ прикупљању неких информација на нивоу одсјека. Да би се добили реални планови газдовања за одјељења, односно одсјеке, потребно је унаприједити израду пројеката за извођење радова у шумарству (изведбених пројеката). Израда ових планова би требала да подразумијева прикупљање додатних података на терену о стању шума и карактеристикама одјела. Од квалитета израде ових планова директно зависи квалитет и обим реализације планова шумскопривредне основе. Наиме, у већини европских земаља одвојени су стратешки од оперативних планова, односно планови развоја шумског подручја одвојени су од планова за привредну (газдинску) јединицу. Приоритетан циљ газдовања шумама углавном је заснован на задовољењу потреба дрвопрерађивачких капацитета за дрвном сировином. У циљевима газдовања по газдинским класама није довољно истакнут принцип полифункционалности. За будуће оперативне планове газдовања неопходна је већа интегралност, интегрисаност и партиципативност.

### 2.1.2.5. Газдовање шумама

Одрживо газдовање шумама треба се обављати у синергији с побољшањем стања шума, те очувањем и обновом биодиверзитета с циљем постизања отпорности шума, прилагођавања климатским промјенама и мултифункционалности. Сертификација управљања и газдовања шумама према међународним стандардима (*Forest Stewardship Council*, FSC) урађена је за све шуме у власништву Републике Српске, а приватне шуме нису сертификоване. И поред могућности и потребе примјене различитих система газдовања, за све категорије, односно газдинске класе високих шума, планира се скупинасто-пребирни систем газдовања. За најпродуктивније газдинске класе на дубоким земљиштима различитих геолошких подлога високих букових шума, мјешовитих шума букве и јеле са смрчком, шума бијелог и црног бора, као и шума храста китњака стварне запремине су у просјеку мање за  $20 \text{ m}^3$  до  $40 \text{ m}^3 \text{ ha}^{-1}$ , а запремински прираст за  $1,4 \text{ m}^3$  до  $2,3 \text{ m}^3 \text{ ha}^{-1}$  од оптималних вриједности. Поред тога, због великих разлика у структури запремине и прираста по дебљинским разредима у односу на оптималну долази до промјене (опадања) вриједности приноса из једног у други уређајни период. Нарушавање квалитета састојина посљедица је неспровођења мјера његе у оквиру прописаних система газдовања. Стање букових шума у Републици Српској према узгојним облицима је неповољно јер је велико учешће изданаčkih ( $126.252 \text{ ha}$ ) и високих деградираних шума ( $9.500 \text{ ha}$ ).

Високе шуме храста китњака изложене су процесу сушења, а непотпун склоп и све рјеђе године уroda имају лоше посљедице на природно обнављање. У високим шумама букве и храста китњака примјењују се стабилнично-пребирне сјече које не одговарају биеколошким особинама ових врста. Мјешовите шуме букве, јеле и смрче су привредно и еколошки најзначајније шуме. Оне се карактеришу хетерогеном структуром чији потенцијал у производном смислу је недовољно искоришћен, а величина запремине за већину типова ових шума требала би бити већа. Шуме црног и бијелог бора са природном обновом чине углавном двоспратне и групично-разнодобне састојине које су настале примјеном пребирања (практично пробирања). Интензитет газдовања боровим шумама је веома низак, посебно у шумама црног бора, због смањене потражње за његовим сортиментима. Избор врста за оснивање шумских култура није био усклађен са условима станишта што се касније одражавало на стабилност и производност шумских култура. Постепена доминација аутохтоне лишћарске вегетације, нарочито у случајевима директне конверзије, узроковала је смањење површина у категорији шумских култура. Карактеришу се великом просторном дисперзијом релативно малих површина (преко  $6.000$  одсјека просјечне површине око  $7 \text{ ha}$ ). Квалитет запремине у шумским културама је релативно лош, јер преко  $50\%$  стабала припада трећој узгојно-техничкој класи. Такве особине код већине стабала настале су као посљедица неспровођења мјера његе. Због узгојне запушености угрожена је стабилност шумских култура, појава штета биотичке и абиотичке природе, као и пожара, нарочито на подручју крша. Прореди и културе планирају се на површини од  $1.000 \text{ ha}$  до  $1.500 \text{ ha}$  годишње, углавном из средстава просте репродукције шума за шуме у власништву Републике Српске, али се план реализује од  $50\%$  до  $70\%$ . Неизвршавање планова у појединим категоријама шума, као што су шумске културе и изданачке шуме, недовољно се санкционише од стране шумарске инспекције и интерне контроле.

У изданацким шумама углавном се примјењују мјере директне и индиректне конверзије с циљем превођења у високи узгојни облик. У изданацким шумама врши се директна конверзија на површини око 2.000 ha/год., а у протеклој деценији ни у једној години није реализован план који је у просјеку износио око 2.500 ha годишње. Производност у изданацким шумама је релативно ниска, а производни ефекат је незадовољавајући посебно у погледу квалитета. У овој категорији шума није истражена старосна и квалитетна структура те је отежано планирање временске и просторне динамике узгојних мјера с циљем превођења у високи узгојни облик. Производни потенцијал изданацких шума реално би требао бити знатно више искоришћен, јер етат износи у просјеку око 22% у односу на запремински прираст. Карактеристично је да се за категорије шумских култура и изданацких шума планирани шумско-узгојни радови не реализују у потпуности. За остваривање циљева газдовања поред традиционалних система газдовања потребан је развој адаптивног и природи блиског газдовања шумама.

#### **2.1.2.6. Сјеменарство, расадничарство и пошумљавање**

Унапређењем сјеменско-расадничке производње и пошумљавањем значајно се подржавају програми одрживог газдовања, трајности приноса, општекорисних функција шума, очувања генетичких ресурса, адаптације и ублажавања негативних ефеката климатских промјена. Непознавање поријекла или коришћење „генетички лошег сјемена“ има за посљедицу у првом реду економски неоправдану расадничку производњу, а потом слиједе и неуспјеси пресађених садница на терен приликом пошумљавања. У категорији голети и шибљака, односно земљишта погодних за пошумљавање, налази се 163.346 ha или око 13% шумског фонда Републике Српске, што у старту дефинише обим, потребу и значај сјеменско-расадничке производње. Истовремено, око 30% површине шума је у различитим облицима и степенима деградације, што ствара простор да се ове шуме методама конверзије вјештачким обнављањем преведу у виши узгојни облик. Република Српска се одликује великим диверзитетом станишта на којима се може вршити пошумљавање. Нажалост, успјех пошумљавања није био на одговарајућем нивоу. Препознајући вишегодишње проблеме, током 2020. године израђен је „Мастер план пошумљавања голети и газдовања шумским културама Републике Српске“. Производња и промет шумског сјемена у Европи базирани су на нивоу провенијенције, при чему се као главни закључак истиче да предност треба дати локалним популацијама. У данашњем међународном промету шумског сјемена два кључна аспекта су важна: квалитет сјемена и поријекло сјемена. Шумско сјеме и биљке се производе и званично контролишу у складу са усклађеним процедурама на подручју Европе. Суштинску правну основу за регулисање производње и промета шумског репродуктивног материјала у оквиру Европске уније даје Директива Савјета Европе 1999/105/ЕС. Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Службени гласник Републике Српске“, број 70/09) дефинише категорије сјемена и процедуре за контролу поријекла и трансфера репродуктивног шумског материјала у међународној трговини међу чланицама Организације за економски развој и сарадњу (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD). Нажалост, Република Српска (БиХ) у пракси није усвојила шему провенијенција или сјеменских зона. Производња сјемена и садног материјала у Републици Српској се примарно реализује у складу са Законом о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Службени гласник Републике Српске“, број 70/09), као и Законом о шумама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 75/08, 60/13 и 70/20). Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа највећим дијелом усаглашен је са европским нормативима и захтјевима у области шумарства. Прве активности значајне за сјеменско-расадничку производњу у шумарству Републике Српске започеле су ревизијом постојећих и издвајањем нових сјеменских објеката, а резултат је био издвајање 56 регистрованих сјеменских објеката и израда регистара тих објеката. Почетком 2020. године у Републици Српској регистровано је укупно 113 сјеменских објеката или готово два пута више у односу на 2005. годину. У шумама којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“ регистрована су 102 сјеменска објекта, националним парковима шест (три у НП „Сутјеска“, два у НП „Козара“ и два у НП „Дрина“) и индустријским плантажама пет сјеменских објеката. Међу регистрованим сјеменским објектима највише је сјеменских састојина (48), затим појединачних стабала (42), група стабала (18) и сјеменских култура (пет). Сјеменских објеката у приватном власништву нема регистрованих. Укупна површина регистрованих сјеменских објеката је готово за 280 ha мања у односу на 2005. годину и износи 691,84 ha. Највеће редукције површине сјеменских састојина су код смрче, јеле и букве, гдје су у односу на 2005. годину површине готово двоструко мање. У медитеранској области регистровано је 18 сјеменских објеката.

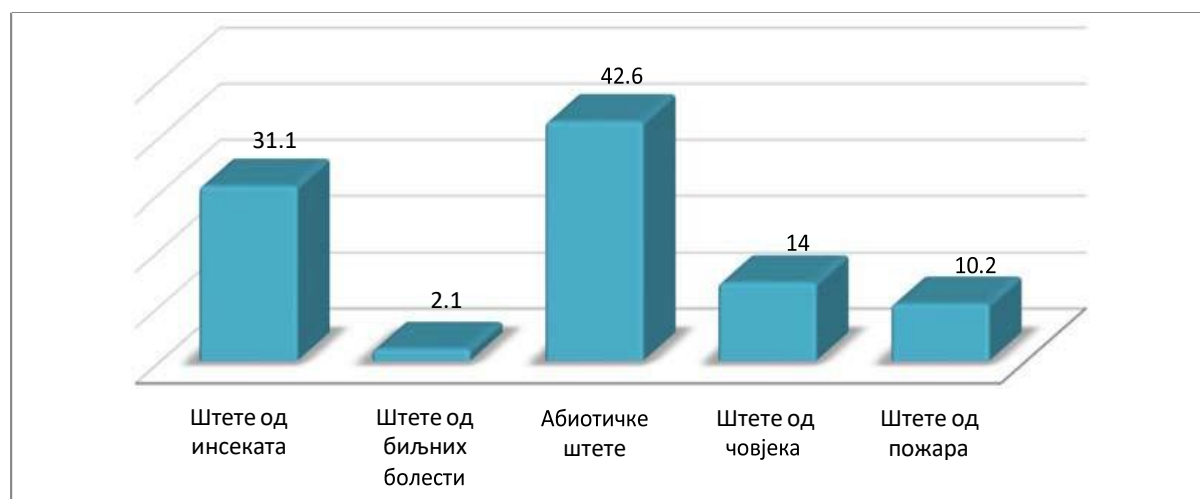
Семинар у Невесињу (23. и 24. мај 2002. године) сматра се прекретницом у организационој трансформацији сјеменско-расадничке производње у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац, највећем произвођачу садног материјала уз Индустијске плантаже а. д. Бања Лука. Тада је број расадника смањен са девет на четири. Расадник у Приједору, који је такође дио Центра за сјеменско расадничку производњу (ЦзСРП), има знатно већи потенцијал и капацитет за производњу, те заслужује другачији и повољнији третман. Након оснивања ЦзСРП 2003. године са сједиштем у Добоју, организоване су три обуке берача шумског сјемена у посљедњих 15 година, превасходно за потребе ЈПШ „Шуме Републике Српске“. Централизовано одлучивање о врстама и обиму производње је повјерено је овом Центру. Карактеристичне су велике осцилације у производњи садног материјала у периоду 2008–2018. године. У периоду 2008–2010. године произведено је преко 12 милиона садница годишње, затим 2011–2015. године мање од 10 милиона, да би у задње три године било произведено око 12 милиона садница годишње. У контексту односа учешћа четинарских и лишћарских врста за посљедњих десет година значајно је повећано учешће четинара (89,1%) у односу на лишћаре (10,9%). На нивоу врста, у посљедњој деценији, констатује се пуна доминација смрче (49,6%) у укупном садном асортиману, а тренд опадања учешћа смрче компензује се повећањем броја садница црног и бијелог бора. Међу лишћарима доминира китњак са 3,2%, затим горски јавор са 3,5%, бијели јасен и багрем са по 1,3%, док све остале лишћарске врсте учествују са мање од 2% у производњи садног материјала. Такође, код свих врста уочава се пуна доминација садног материјала типа „класичне саднице“. У посљедњој деценији у просјеку „класичне саднице“ смрче су заступљене са 73,6%, пресађенице 15,6%, нисула-ролне 10,6% и контејнерске саднице са свега 0,2%. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац покренули су значајне активности за набавку савремене опреме с циљем веће производње садница обложеног коријеновог система (контејнерске саднице). Учешће четинарских садница у пошумљавању површина у државној својини је значајно веће него лишћарских, док је у приватном овај однос готово изједначен. Учешће пошумљавања у приватном власништву за посљедњих десет година у просјеку је око 5% од укупно пошумљене површине у Републици Српској. На подручју Републике Српске, регистровано је 163.346 ха површина погодних за пошумљавање од чега је преко 73.219 ха површина крша. Поред голети и шикара, врши се попуњавање необновљених површина у високим шумама (подсађивање). У високим деградираним шумама (19.043 ха) потребно је вјештачко обнављање, као и у изданачким шумама (217.645 ха) гдје је потребна директна конверзија, што ову површину знатно повећава. Циљ ових мјера у наведеним категоријама шума је унапређење затеченог стања шума. Имајући у виду наведене бројке, долази се до закључка да је површина на којој се може вршити пошумљавање и вјештачко обнављање у Републици Српској преко 400.000 ха. Ова површина треба се третирати одговарајућим мјерама кроз више уређајних периода, односно са временом које је знатно дуже од времена трајања будуће Стратегије.

Пошумљавање у периоду од 1998. до 2011. године изводило се на површинама од 1.200 до 1.600 ха са густином садње од 2.500 садница по хектару, а у посљедњој деценији евидентно је значајно опадање површине која се пошумљава на свега 600–700 ха годишње. Мастер планом пошумљавања голети и газдовања шумским културама (2021) предлаже се асортиман садног материјала базиран на еколошким карактеристикама врста и станишних услова. Упоредо са класификацијом врста урађена је категоризација станишта гдје су све површине у категоријама шибљаци (5.100) и голети (5.200) подијељене/груписане у 235 различитих станишта. Анализирајући структуру станишта подесних за пошумљавање у категорији голети и претпоставке да би се у наредном периоду у шумама Републике Српске могло планирати пошумљавање на површини од 2.000 ха/год., потребна количина садног материјала на годишњем нивоу је 7.290.977 садница у Републици Српској. У Републици Српској, с циљем побољшања газдовања шумским фондом на подручју крша, израђен је Програм пошумљавања и газдовања подручјем крша (2004–2013. године), а касније Програм газдовања подручјем крша (2014–2023. године). Да би се унаприједила производња садног материјала, у оквиру Центра за газдовање кршом (ЦзГК) основан је расадник у Требињу 2014. године, а нешто касније је набављен пластеник и контејнери за производњу садница обложеног коријеновог система. Широки спектар домаћих и интродукованих врста чије се сјеме може сакупити и произвести садни материјал у оквиру расадника ЦзСРП и ЦзГК, може бити употријебљен за подизање нових шума. Плантажно шумарство у Републици Српској скоро и да не постоји иако постоје врло добри услови за подизање и гајење плантажа, нарочито ако се унапреди сарадња шумарства са енергетским сектором и пољопривредом.

С циљем унапређења плантажног шумарства на подручју Републике Српске, а по провјери потенцијала станишта, у посљедњој деценији се постављају углавном огледи са клоновима топола намијењених продукцији дрвета за резање, на подручју Шумске управе (ШУ) „Подградци“ у Шумском газдинству (ШГ) Градишка. У исто вријеме, Шумарски факултет Универзитета у Бањој Луци, у сарадњи са реномираним произвођачима клонова топола за био-масу из Италије, тестира клонове у сарадњи са ЈПШ „Шуме Републике Српске“, те су добијени први резултати који указују на потенцијал клонова за гајење.

### 2.1.2.7. Заштита шума

Заштита шума и шумског земљишта врши се у складу са стањем на терену, законским и подзаконским актима и према Програму мјера и активности на заштити шума, Плану заштите шума и објеката од пожара и Оперативним плановима заштите од пожара. Праћење здравственог стања и појава градације врши се постављањем феромонских клопки (4.200 клопки у просјеку годишње на нивоу ЈПШ) са препаратима за најзначајније врсте сипаца и дрвенара. Мониторинг лишћарских састојина спроводи се редовном контролом бројности популације губара, на сталним огледним површинама. Имплементација праћења стања стабала на биоиндикацијским тачкама у Републици Српској врши се од 2014. године, према усклађеним методама Међународног кооперативног програма за процјену и мониторинг ефеката загађеног ваздуха на шуме (*International Co-operatative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests*, ICPF). Основну мрежу 16 x 16 km, Нивоа I чине 41 биоиндикацијске тачке. У периоду од 2018. до 2021. године дијагностика штетних организама вршена је и даљинском детекцијом шумског покривача употребом Sentinel 2 и Landsat 8 сателитских снимака. Шуме и шумска земљишта су изложена дјеловању штетних фактора са видљивим посљедицама за њихову виталност и стабилност. Климатски поремећаји узроковали су све учесталије екстремно дјеловање абиотичких фактора, појаву и ширење инвазивних врста, промјену биономије штетних инсеката, све већу заразу биљним болестима, повећање броја пожара и опожарених површина. Посебан проблем представља процес сушења шума, који је узрокован синергичним дјеловањем климатских промјена и осталих угрожавајућих фактора (опадање имунитета, физиолошко слабљење стабала и потом секундарни утицаји). Лишћарске шуме претрпјеле су градацију дефолијатора (2012–2014. године губар; 2012–2016. године жутотрба), дјеловање касног мрза и вјетра, те појаву инвазивних врста (2015. кестенова оса шишаруша и од 2017. хрстова мрежаста стјеница). У четинарским шумама највеће штете начинила је градација поткорњака (2016. године), екстремно дјеловање абиотичких фактора (2014, 2016. и 2020. године) и пожари чији узрочник је углавном човјек (преко 95% случајева). Услјед дјеловања штетних агенаса у шумама које се налазе у власништву Републике, у периоду од 2012. до 2021. године посјечено је 2.544.419 m<sup>3</sup>. Највећи узрочник штета су абиотички фактори (олујни вјетрови и снијег) са учешћем 42,6% посјечене дрвне запремине, штете од инсеката и биљних болести учествовале су са 33,2%, негативни утицај људског фактора са 14% и деструктивно дјеловање пожара са 10,2% (Граф. 4). Највећа посјечена дрвна запремина изазвана негативним дјеловањем абиотичких фактора била је 2020. године (223.373 m<sup>3</sup>), а услјед поткорњака 2016. године (124.502 m<sup>3</sup>).



Графикон 4. Учешће дрвне запремине (%) према узрочницима штета у укупно оштећеној запремини (2012-2021.)

Учестала појава олујних вјетрова изазвала је обимне вјетроломе и вјетроизвале. Абиотички фактори су водећи узрочник оштећења, усљед којих годишње сјечом је захваћено од 41.000 m<sup>3</sup> до 220.000 m<sup>3</sup> дрвне запремине. Просјечна количина посјечене дрвне масе за десетогодишњи период износи око 108.400 m<sup>3</sup>/год. Угроженији су четинари (84%) у односу на лишћаре (16%). Штете изазване снијегом у периоду 2012–2021. године у просјеку су износиле око 40.100 m<sup>3</sup>/год. (четинари 83%, лишћари 17%), а од вјетра 68.300 m<sup>3</sup>/год (четинари 85%, лишћари 15%).

Високе вриједности оштећења од вјетра забиљежене су у 2016. и 2020. години, са просјечном количином оштећене дрвне запремине око 163.000 m<sup>3</sup>, а највеће штете са дрвном запремином око 207.000 m<sup>3</sup> јављају се у 2020. години, од чега је учешће четинара 92%. Највеће вриједности оштећења од снијега јављају се у периоду 2013–2015. година, са просјечном вриједности од 75.000 m<sup>3</sup>/год. Четинарске шуме на подручју источног дијела Републике су угроженије што се тиче дјеловања абиотичких фактора. На планини Лисина код Рибника 2017. године изваљено је и преломљено преко 10.000 m<sup>3</sup>, а 2020. године на подручјима којим газдују шумска газдинства: ШГ „Сјемећ“ 34.915 m<sup>3</sup>, ШГ „Романија“ 46.630 m<sup>3</sup>, ШГ „Височник“ 79.689 m<sup>3</sup>, ШГ „Вучевица“ 10.703 m<sup>3</sup>, ШГ „Маглић“ 6.339 m<sup>3</sup> и ШГ „Панос“ 14.168 m<sup>3</sup> дрвне запремине. Штетни инсекти су један од главних узрочника штета у шумама Републике Српске. Просјечна годишња вриједност штета од инсеката у периоду 2012–2021. године износи око 79.000 m<sup>3</sup>/год. (четинари 93% и лишћари 7%), од чега штете од поткорњака учествују са 96% или 76.100 m<sup>3</sup> (четинари 97% и 3% лишћари). Штете од поткорњака изражене су на подручју Романијског платоа, период 2015–2018. године, а као посљедица тога је и умањена отпорност шума на штетно дјеловање вјетра. Просјечна годишња вриједност штета од осталих инсеката износи око 3.000 m<sup>3</sup> (око 90% лишћари).

Градација губара у периоду 2012–2014. године захватила је површину од 80.629 ha (60.676 ha шума у својини Републике Српске и 19.952 ha приватних шума), а под јаким и врло јаким нападом налазило се 21.130 ha. Сузбијање штеточине вршено је механичким сакупљањем јајних легала, као и авиотретирањем биолошким инсектицидом FORAY 48-B на површини 16.000 ha, а ефикасност третмана је просјечно износила преко 80% (Бања Лука, Котор Варош, Градишка). У марту 2014. године констатован је напад губара на површини 75.549 ha, од чега је под јаким и врло јаким нападом било 28.159 ha или 37,3% нападнуте површине. Градација жутотрбе у периоду од 2012. до 2016. године на подручју планине Озрен и у источном дијелу Републике Српске захватила је површину 10.062 ha узрокујући голобрст. Дефолијација жутотрбе, храстове пепелнице, те присуства храстовог красца интензивирало је сушење храста китњака на површини преко 1.000 ha узрокујући готово потпуно нестајање храста на угроженом подручју. Инвазивне врсте инсеката у шумским еко-системама узрокују еколошку, здравствену и економску штету. Први званичан налаз присуства инвазивне врсте кестенове осе шишаруше (*Dryocosmus kuriphilus Yasumatsu*) (Hymenoptera: Cynipidae) утврђен је 2015. године на подручју Костајнице, а њен напад је сврстан у категорију средњег. Инвазивна врста, храстова мрежаста стјеница (*Corythucha arcuata* Say, 1832) први пут је забиљежена 2017. године на подручју Бијељине, а присутна је у још 49 општина у Републици Српској. Ради се о опасној штеточини храстових шума за коју још увијек нема ефикасних мјера борбе. Од укупне површине шума храста китњака, на подручју гдје је регистрована, заражено је 157.657 ha или чак 89,32%. Штете од биљних болести, изражене према посјеченој дрвној запремини, у периоду 2012–2021. година, у просјеку износи око 5.300 m<sup>3</sup>/год. Највећу вриједност имају 2013. године (око 20.000 m<sup>3</sup>). По годинама, оштећења од биљних болести се крећу у границама од 306 m<sup>3</sup> до 20.171 m<sup>3</sup> посјечене дрвне запремине (четинари 78% и лишћари 22%). У том периоду забиљежена и инвазивна врста патогена *Hymenoscyphus fraxineus*, односно њена несавршена форма *Chalara fraxinea* која је узрочник је веома интензивног обољења јасена. У БиХ је први пут утврђена 2009. године. Од укупно евидентираних штета насталих дјеловањем човјека, исказаних у посјеченој дрвној запремини за период 2012–2021. године, а које се односе на шуме у својини Републике Српске, неправне сјече учествују са 98%, а остале штете од човјека са 2%. Просјечна вриједност штета усљед неправних сјеча за период износила је око 33.300 m<sup>3</sup> (лишћари 72%, четинари 28%). Осталим штетама од човјека, лишћари су такође били угроженији (55%) од четинара (45%). Шумски пожари углавном настају као резултат деструктивног антропогеног дјеловања у преко 95% случајева. Укупна опожарена површина за период 2012–2021. године износи 82.945 ha (шуме у својини Републике Српске 76%, приватне шуме 24%), са штетама израженим у дрвној запремини у просјеку око 42.000 m<sup>3</sup>/год. (шуме у својини Републике Српске 62%, приватне шуме 38%). Високи пожари, у укупно опожареној површини, учествују са 1%, и то највећим дијелом у шумама које су у власништву Републике Српске.

Најкритичније године биле су 2012. и 2017. са просјеком око 150.000 m<sup>3</sup> посјечене дрвне запремине на опожареној површини од 28.000 ha. У приватним шумама углавном су се јављали приземни пожари. Најугроженије од пожара су шуме на подручју источне Херцеговине гдје је само у 2017. години, за подручје којим газдује ЦзГК, опожарена површина износила 12.431 ha. На основу мониторинга стања круна на биоиндикацијским тачкама (ICPF) у периоду од 2014. до 2021. године дефолијација се кретала од 17,8% до 32,1%. Најугроженије врсте су бијели бор, храст китњак, буква и смрча. У просјеку око 23% стабала на биоиндикацијским тачкама је са евидентираним узрочницима, а најучесталији су инсекти.

#### 2.1.2.8. Коришћење шума

**Коришћење дрвета:** Од реализованог етата из шума у власништву Републике којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, а који се у периоду 2011–2021. године кретао око 3,2 милиона m<sup>3</sup>, изради се око 2 милиона метара кубних дрвних сортимената. Од посјечене укупне (брutto) дрвне запремине у просјеку на индустријско и техничко дрво отпада 45%, огревно дрво 29% и шумски остатак 26%. У израђеним сортиментима учешће најквалитетнијих трупаца (фурнирских и трупаца за љуштење) у просјеку је изразито мало (1%), пиланских трупаца 51%, целулозног 17%, а огревног дрвета 29% и остали сортименти 3%. Извршење плана сјеча у приватним шумама је у порасту, нарочито у периоду 2015–2021. године, а износи од 40% до 50% од планираног етата. Посљедњих година примјетан је тренд повећања количине F, F1, F2 и дијелом L класе, као и 1 класе пиланских трупаца, док је 2 и 3 класа пиланских трупаца у паду, а повећана је количина рудног и огревног дрвета. Евидентан је мали проценат извршења плана сјеча у приватним шумама. Дуго је он био око 30%, а посљедњих година тај проценат се повећао на око 50%. Основни разлози недовољног коришћења потенцијала приватних шума јесте уситњеност посједа, неријешени имовински односи и депопулација становништва руралних подручја у Републици Српској. У периоду од 2017. до 2021. године регистровано је 119 предузећа за извођење радова у шумарству. У тим предузећима није познат број запослених, број и стање механизованих средстава рада. Количина произведених ШДС знатно је мања од потреба тржишта Републике Српске, посебно дрвне индустрије чији су инсталирани капацитети најмање два пута већи од количине произведених ШДС.

**Отвореност шума:** Отвореност шума примарном мрежом шумских путева представља врло важан фактор у свим дисциплинама шумарства од којег зависи висина трошкова транспорта људи и роба. Транспортне дистанце ШДС до крајњих корисника утичу на транспортни моменат и близине доступности ШДС. Краће транспортне дистанце у првој и другој фази транспорта ШДС, имају за резултат смањење укупних трошкова горива, уштеде у времену и смањење емисије штетних гасова код возила која врше транспорт. Стање шумских путева у значајној мјери утиче на број кварова на возилима. Отвореност шума и шумског земљишта у шумама у својини Републике Српске просјечно износи 9,28 m/ha, што је испод просјека земаља Европске уније (ЕУ). Коришћење шума је фокусирано на високе шуме са природном обновом, очекивано је већа отвореност која се креће од 6,52 m/ha до 15,9 m/ha или просјечно 11,13 m/ha. У деградираним шумама отвореност је у просјеку 7,46 m/ha, у шумским културама 11,57 m/ha, у изданацким шумама 5,86 m/ha, док на површинама погодним за пошумљавање износи 8,05 m/ha и шумама неподесним за газдовање просјечно 4,38 m/ha. Нешто веће вриједности отворености шума су када се анализом обухвате јавни путеви, али с обзиром на то да привлачење ШДС на јавне путеве није дозвољено, ова отвореност утиче на другу фазу транспорта ШДС. Оптимална отвореност зависи од теренских прилика, па у равничарским теренима би требала да буде око 15 m/ha, брдовитим теренима око 20 m/ha и планинским теренима око 25 m/ha. Према новој класификацији и морфометријским карактеристикама терена, шуме производног карактера у ШПП треба класификовати према погодностима терена за изградњу ШКП гдје би на погодним подручјима просјечна отвореност износила 16,20 m/ha, умјерено погодним подручјима 17,59 m/ha, слабо погодним подручјима 19,57 m/ha и неповољним подручјима 24,41 m/ha. У периоду 2011–2021. године највеће учешће у укупно изграђеним шумским путевима у шумама којим газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“ имају ШГ „Рогатичко“ (19,61%) и „Рибничко“ (12,59%), насупрот скоро половини газдинстава у којима је учешће у укупно изграђеним путевима мање од 3%. Кључни разлог за недовољну градњу путне инфраструктуре је недостатак финансијских средстава. Нарочито је важно да трошкови привлачења буду што нижи јер је њихово учешће у укупним трошковима коришћења сразмјерно највеће. Оно може износити и до 80%, што зависи од дужине транспорта, начина привлачења, теренским приликама и врсти сортимената. Основни циљ је да се израђени сортименти извезу из шуме начином и смјером који је најекономичнији и са најмањим штетама за сортименте, земљиште и стабла. Просјечне дистанце привлачења у зависности од категорије шума крећу се од 455 до 850 метара (Таб. 2).

Табела 2. Средња транспортна дистанца привлачења ШДС укључујући миниране површине

Категорија шума	метара (m)
Високе шуме са природном обновом	519
Високе деградиране шуме	850
Шумске културе	455
Изданачке шуме	715

Оптимална транспортна дистанца требало би да се креће између 300 m и 400 m. Изградњом нових путева смањиће се средња транспортна дистанца и значајно снижити трошкови у првој фази транспорта ШДС. У високим деградираним шумама дистанца је највећа (850 m), а најмања у шумским културама (455 m). У ЈПШ „Шуме Републике Српске“ ангажовањем властите радне снаге реализује се око 20% сјече и извоза ШДС чија цијена је у просјеку већа за 2,2 KM/ m<sup>3</sup> од цијене екстерних извођача радова.

**Сјеча стабала и израда ШДС:** При сјечи и изради ШДС најзаступљенија је сортиментна метода, а привлачење дрвних сортимената врши се помоћу зглобних шумских трактора (180 ком.). На тај начин годишње се произведе 1,4 милиона m<sup>3</sup> (62%) ШДС из свих категорија шума, док се примјеном моторних тестера (око 1.000 ком.) и адаптираних пољопривредних трактора (60 ком.) произведе око 300.000 m<sup>3</sup> (12,6%) ШДС. Израда ШДС помоћу моторних тестера и привлачење мобилним шумским жичарама (29 ком.) учествује са око 11%. Примјеном савремених харвестера (7 ком.) и форвардера (5 ком.) произведе се свега 2,7% ШДС, а у досадашњем раду ова метода највише је коришћена у плантажама четинара којим газдује предузеће Индустијске плантаже а. д. Бања Лука. Постоји све веће интересовање за примјену жичара у процесу транспорта ШДС због ефикасности, економичности и еколошке прихватљивости. Савремена настојања за коришћењем шумске био-масе као сировине за производњу енергије подстичу примјену иверача и нових транспортних средстава за превоз сјечке. Количина дрвне био-масе која се може користити за производњу енергије (просторно дрво 51% и дрвни остатак 49%) из шума Републике Српске за период 2011–2020. године у просјеку износи 1,7 милиона m<sup>3</sup>/год. Највећа количина налази се у високим шумама са природном обновом (80%), затим изданачким шумама (14%), шумским културама (5%), а најмања у високим деградираним шумама (1%). Најзначајнији ограничавајући фактори у ланцу снабдијевања постројења дрвном био-масом за производњу енергије су велика транспортна дистанца, трошкови сакупљања и недостатак радне снаге и одговарајућих средстава рада. Постројења за производњу пелета у Републици Српској, поред остатка из дрвне индустрије, користе просторно, првенствено огревно и целулозно дрво, које значајно учествује у укупној количини крупног дрвета. Потребе за овом сировином у будућности ће расти што ће у знатној мјери промијенити структуру купаца овог производа шуме.

### 2.1.3. Шума и климатске промјене

С обзиром на дуготрајност биолошке продукције шума, дискутабилно је како ће шумски еко-системи реаговати на нагло и вишеструко повећање концентрације CO<sub>2</sub> у атмосфери и отопљавање климата. Клима Републике Српске садржана је у варирању климатских карактеристика од изражених маритимних до континенталних утицаја. На основу анализе метеоролошких података за период 1961–2014. године, средња годишња температура ваздуха задржава континуирани пораст на читавој територији Републике Српске, који је нарочито изражен у посљедњих 30 година и то у континенталном дијелу. Повећање температуре ваздуха на годишњем нивоу креће се од 0,4 °C до 1 °C, док пораст температуре током вегетационог периода износи до 1,2 °C. Од десет најтоплијих година у периоду 1961–2015. године, девет година забиљежено је након 2000. године. Већи дио територије Републике Српске карактерише незнатно повећање количине падавина на годишњем нивоу и поремећен плувиометријски режим, односно годишња расподјела падавина. Због повећаног интензитета падавина и учешћа јаких киша у укупној количини кишних падавина, повећан је ризик од поплава, нарочито у сјевероисточном дијелу Републике. У оквиру припреме Четвртог националног извјештаја (*Fourth National Communication*, FNC) у складу с Оквирном конвенцијом УН-а о климатским промјенама, извршена је пројекција будуће климе за Босну и Херцеговину, на основу различитих сценарија. Разматрани сценарији будућих концентрација су сценарији RCP2.6, RCP4.5, RCP6.0 и RCP8.5 који су дефинисани у Петом извјештају Међувладиног панела за климатске промјене (*Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC). Према глобалним климатским моделима (до 2035. године) за модел RCP2.6 предвиђено је задржавање повећања температуре у тренутном повећању од +1,3 °C; за модел RCP4.5 повећање +2,4 °C; за модел RCP6.0 повећање +2,9 °C, док за климатски

сценариј RCP8.5, који представља најекстремнији климатски сценариј, очекивана промјена средње дневне температуре износи 4,8 °C, с распонем од 4 °C до 6 °C у односу на референтни период 1986–2005. године. Промјене укупних годишњих падавина у односу на референтни период показују да су за сва четири сценарија могуће промјене од -5% до +5%, а израженије разлике се могу очекивати према RCP 8.5 у другој половини, односно крајем 21. вијека (-4% до -15%). У оквиру садашњег тренда климатских промјена очекује се код „медитеранских врста“ пад прираста за 17%, а код „планинских врста“ повећање за чак 42% са знатно израженијим промјенама у хладнијим него у топлијим подручјима. Повећана количина јаких падавина узрокује већу ерозију и поплаве, а на подручјима с мањом количином падавина очекује се већа опасност од суше и пожара. Значајан пад нивоа подземних вода у сјеверном дијелу Републике утицаће на просторни распоред низијских шума.

Као посљедице климатских промјена очекују се миграције дрвенастих врста помјерањем према сјеверном и јужном полу и на веће надморске висине, а дио осјетљивијих врста може нестати. Врсте са уским еколошким нишама могу бити помјерене на рубове својих станишта, због чега друге врсте постају доминантније. Иако се за преко 95% случајева у Републици Српској као главни узрочник пожара сматра човјек, због знатно дужих и интензивнијих сушних периода индекси опасности од пожара су повишени и високи. Високоризична су подручја источне Херцеговине и минирани површине шума и шумског земљишта ако су изложена дуготрајним сушама током љетњег периода. Највеће посљедице од пожара изражене су у планинским предјелима на вишим надморским висинама и у медитеранском и субмедитеранском подручју. Популације инсеката често упућују на промјену климатских услова и један су од првих индикатора који указује да је стабилност нарушена у шумском еко-систему. Екстремне временске појаве узрокују лошији квалитет дрвне сировине, отежано извођење радова и шумске пожаре. Примјеном адаптивног и природи блиског газдовања шумама у значајној мјери могу се умањити и ублажити негативне посљедице ових утицаја. Климатске промјене утичу позитивно на економију када се повећа продуктивност шума у подручјима с довољном количином падавина (појас шума смрче), што би резултирало бржим стопама раста, те миграцијама продуктивнијих врста на ова станишта. Међутим, очекује се да ће производност шума у наредном периоду опадати, а поплаве, олује и пожари доносити шумарству велике финансијске штете. Климатске промјене утичу на: фрагментацију шумских станишта, ареал врста дрвећа, помјерање граница типова шума, учесталост штета, промјену фенофаза дрвећа, смањење општекорисних функција шума, опадање квалитета, пораст броја и јачине шумских пожара, што има велике биолошке, еколошке, друштвене и привредне посљедице за шумарство.

#### **2.1.4. Биодиверзитет и заштићена подручја**

Просторним планом Републике Српске до 2025. и Стратегијом заштите животне средине Републике Српске за период 2022–2032 („Службени гласник Републике Српске“, број 118/22) дефинисани су оперативни циљеви и концепција развоја очувања и заштите биолошке разноликости, подручја карактеристичне флоре и фауне и подручја заштићених природних добара. Према Директиви о стаништима (92/43/ЕЕЗ од 21. маја 1992. године) Република Српска се налази у три биогеографска региона: континентални (сјеверни дио), алпски (средишњи, Динарски дио) и медитерански (јужни дио). Фитоценозе на нивоу БиХ су класификоване у 66 класа, међутим није јасно колико их је присутно у Републици Српској. Такође, не постоји класификација станишта нижих категорија која би могла бити искоришћена у пракси. Специјски диверзитет је процјењиван или инвентарисан на нивоу цијеле Републике Српске, и остаје непознато колико је врста везано за шумске еко-системе. Аутохтона васкуларна флора Републике Српске броји око 3.700 врста и подврста. Број маховина је процијењен на 565 врста, алги на 2.000 врста, док је диверзитет гљива потенцијално врло висок. Зоолошки диверзитет је процијењен на: 119 врста риба, 20 врста водоземаца, 38 врста гмизаваца, 326 врста птица, 85 врста сисара док су разне групе бескичмењака изузетно разнолике (Извјештај БиХ за УН конвенцију о биолошкој разноликости, 2010). На подручју Републике Српске налазе се примарни генцентри за већи број ендемских и реликтних врста који су укључени у Програм очувања шумских генетичких ресурса Републике Српске 2013–2025. године. Према Просторном плану Републике Српске до 2025. године дефинисани су оперативни циљеви и концепција развоја и заштите биолошке разноликости, подручја карактеристичне флоре и фауне и заштиту и очување заштићених природних добара. Уредбом о строго заштићеним и заштићеним дивљим врстама строго је заштићено и заштићено 292 (597) врсте васкуларних биљака, 7 (11) врста гљива, 1 пијавица, 4 врсте пужева, 4 врсте ракова, 13 (6) врста инсеката, 31 (20) врста риба, 9 (4)

врста водоземаца, 10 (9) врста гмизаваца, 314 (28) врста птица и 42 (24) врсте сисара. Површина заштићених подручја је знатно испод европског просјека (25%). У Републици Српској је издвојено 36 заштићених подручја на површини од 74.168.04 ha или 3,01% од укупне површине Републике Српске (Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, 2025). То су два строга резервата природе (прашуме Јањ и Лом), укупне површине 592,82 ha, три национална парка (национални паркови Козара, Сутјеска и Дрина), укупне површине 26.276.20 ha, седамнаест споменика природе (кањон ријеке Цврчке, Црвене стијене, Љевчански кнез, Врела Сане, Жута буква, те спелеолошки објекти Љубачево, Орловача, Растуша, Ђатло, Ваганска, Павлова, Гирска, Под липом, Ледењача, Велика, Кук, Јама Ледана и Мокрањска Миљацка), укупне површине 2.124,93 ha, три заштићена станишта (Гостиљ, Громижељ и Тишина), укупне површине 1.159,76 ha, шест паркова природе (Уна, Цицељ, Орјен, Прача, Тара, Требевић и Губер), укупне површине 43.948,53 ha, двије парк шуме (Слатина и Јелића брдо) и један споменик парковске архитектуре (Универзитетски град), укупне површине 66,07 ha. Шумски еко-системи су у великом проценту заступљени у већини заштићених подручја. Прашума Перућица се налази на тентативној листи свјетске природне баштине у организацији за образовање, науку и културу при Уједињеним нацијама (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO-a*). На 44. сједници Комитета за свјетску баштину UNESCO-а (UNESCO World Heritage Committee), одржаној од 16. до 31. јула 2021. године, донесена је одлука да се прашума Јањ прогласи природним добром од свјетског значаја. У односу на полифункционални приступ газдовању шумама, Просторним планом Републике Српске (2015–2026. године) је предвиђено стављање под правну и стварну заштиту од 15% до 20% укупне површине Републике Српске до 2026. године, као и да се природне вриједности штите заједно са културним добрима, тј. да се оствари принцип интегралне заштите простора.

### 2.1.5. Еко-системске услуге

Разматрајући улогу шума и сектора шумарства у Републици Српској, једна од основних препрека за усвајање нових концепата лежи у чињеници да се шуме често посматрају искључиво кроз традиционалну призму извора дрвне сировине за различите потребе. Трупци, а у посљедње вријеме и био-маса, у фокусу су разматрања користи од шуме, а остале многобројне користи нису довољно процијењене ни вредноване. Стратегије локалног и регионалног развоја недовољно разматрају коришћење еко-системских услуга и недрвних шумских производа. С циљем измјене постојеће парадигме, потребно је константно промовисати чињенице да су шуме највећа зелена инфраструктура у регији и највећи извор копнених биолошких ресурса, као и да могу обезбиједити велики низ еко-системских услуга и имати значајну, али често потцијењену улогу у развоју укупне економије. Захтјеви друштва своде се на обезбјеђење еко-системских потенцијала шума и стварање услова за вишенамјенско коришћење шума. Еко-системске услуге, према досадашњем искуству, обухватају услуге подршке, производње, регулаторне и културне услуге, као и хумани просперитет и добробит. Шумске еко-системе Републике Српске карактерише разноврсност предјела што је условљено геолошком и биолошком хетерогеношћу, издвојеним еколошким јединицама, биљним заједницама и типовима шума. Процјењује се да шуме Републике Српске имају укупну резерву угљеника око 54 милиона тона, а просјечну нето годишњу апсорпцију око 1,5 милион тона угљеника (или 5,6 милиона тона CO<sub>2</sub>). Максимална резерва угљеника у мртвом дрвету (16% у односу на живу био-масу дрвета изнад и испод земље) износи око 3,6 t/ha<sup>-1</sup>. Динамичан рељеф, правац пружања планинских масива, хидрографска мрежа, близина Јадранског мора, различитост педолошких фактора условили су да шумска подручја ланца Динарида буду издвојена као мултидржавни ресурс у зону заштићених подручја Европе, коју чине паркови Динарског лука. На територији Републике Српске могуће је разликовати 28 класа од укупно 44 класе трећег нивоа номенклатуре земљиног покривача регистроване на територији цијеле Европе. Структура шума у односу на природност указује на снажан антропогени утицај у дугим временским раздобљима. У контексту очувања природности шума, повољним се може оцијенити релативно скромно учешће алохтоних врста дрвећа у укупном дрвном фонду израженом површином и запремином, осим у случају производних плантажа четинара и лишћара подигнутих у оквиру индустријских плантажа које у укупној површини и запремини шума незнатно партиципирају (7.383 ha). Шуме имају велики значај за очување ресурса питке воде јер на територији Републике годишње падне у просјеку око 1.250 l/m<sup>2</sup> падавина. С обзиром на површину, то даје укупну запремину падавинских вода од 32.000 милиона m<sup>3</sup>, од чега половина падне на шуме. Од почетка процеса сертификације газдовања шумама у својини Републике Српске предложено је 115.526,01 ha шума високе заштитне вриједности (*High Conservation Value Forests, HCVF*) или 11,5% површине укупног шумског фонда.

Процентуално учешће оваквих површина по шумскопривредним подручјима креће се од 0,3% до 17% од укупне површине подручја, док за подручје крша оно износи 41%. Највише површина је издвојено у категорији НCVF–4 гдје спадају шумска подручја која обезбјеђују основне природне услуге у критичним ситуацијама, као што су шуме важне за водене токове и контролу ерозије (89,3%). Шумска подручја која садрже глобално, регионално или државно важне концентрације биодиверзитета, НCVF–1a, b, c, d учествују са 7,3% од укупно издвојених површина, што је веома скромно. Шумска подручја значајна за традиционални културни идентитет локалних заједница, издвојена по критеријумима у НCVF–6 категорији, имају учешће од 1,4%, а шумска подручја фундаментална за задовољавање основних потреба локалних заједница НCVF–5 са 1,3%. Шумска подручја која садрже глобално, регионално или државно значајне простране шуме нивоа крајолика (НCVF–2) издвојена су са учешћем од 0,6%. У оквиру шума високе заштитне вриједности НCVF–1 садржане су и површине издвојене као сјеменски објекти. Мониторинг површина НCVF би требао бити саставни дио газдовања и циљ му је да се утврди да ли се идентификована вриједност одржава и унапређује. Међутим, важно је истаћи да ове предложене површине НCVF нису званично проглашене у складу са ЗоШ. Социјалне функције шума постају значајније препознате и не укључују само рекреацију, већ квалитет живота у много ширим аспектима, тако да постају интегрални дио, између осталог, живота и у руралним подручјима. Усљед повећаног значаја и комплексности, као и потенцијалних конфликта са другим функцијама, потенцијал социјалних функција шума мора се разматрати много експлицитније него у прошлости. Услуге шумских еко-система у Републици Српској реализују се кроз услуге подршке, снабдијевања, регулације и услуге културног значаја. Услуге подршке у шумама реализују се кроз основне природне процесе формирања земљишта, кружења нутријената и примарну продукцију прије свега дрвета, односно био-маса. Детаљних информација о овим процесима, а нарочито нутријентима у шумском земљишту немамо. Услуге снабдијевања које потичу од флоре, вегетације, фауне и других елемената шумских еко-система у Републици Српској су велике и описане су у дијелу који обрађује недрвне шумске производе. Почетком 19. вијека бројне популације срне, дивокозе, јелена, дивље свиње у шумама представљале су значајан прехранбени извор за тадашње становништво. У данашње вријеме, коришћење ловног ресурса је прешло у сферу организованог ловства и ловног туризма. Ловно-туристичке дјелатности у шумама Републике Српске, барем потенцијално, представљају значајан економски сегмент. Цјелокупан живи свијет, посебно имајући у виду велики број ендемичних и реликтних таксона и заједница, затим заштићених и на друге начине значајних врста, представља уједно и јединствен и особен генофонд, што је такође једна од најзначајнијих услуга снабдијевања на националном нивоу. Услуге регулације на подручју Републике Српске и реалне функције карактера услуга односе се на заштиту земљишта од ерозије, заштиту вода и водотока, регулацију климе и микроклиме и противмисиону заштиту, међутим не постоје егзактни подаци о овоме. Услуге културног значаја у првом реду односе се на подручја од изузетног историјског значаја. Шуме у оквиру историјског комплекса Доња Градина (шира зона 808 ha) и шуме у ужој заштићеној зони (117 ha) имају кључну улогу у очувању и спречавању деградације комплекса. Слично је и у оквиру националних паркова Козара и Сутјеска, гдје шуме имају велику улогу у погледу очувања културног и историјског наслеђа у историјским језгрима националних паркова (Мраковица и Тјентиште). Шуме пружају вишеструке услуге које се односе на рекреативно коришћење, духовне вриједности и коришћење естетских и културних вриједности шумских еко-система. Коришћење у научне сврхе има велики потенцијал који, нажалост, није искоришћен.

### **2.1.6. Ловство**

Република Српска је богата атрактивним ловним подручјима гдје постоје повољни услови за узгој и коришћење великог броја разноврсних, економски вриједних и заштићених врста дивљачи. Област ловства је регулисана Законом о ловству („Службени гласник Републике Српске“, број 63/24) и припадајућим правилницима. Ловство је повезано са осталим привредним дјелатностима, нарочито шумарством, пољопривредом, туризмом, угоститељством и заштитом природе (ловне фауне). Одлуком о установљавању ловишта у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 89/15) Влада је установила 99 ловишта површине 2.464.176 ha. Просјечна површина једног ловишта износи око 24.891 ha. У односу на намјену, установљено је 6 посебних ловишта (104.979 ha или 4,3%), 15 привредних ловишта (187.470 ha или 7,6%) и 78 спортско-рекреационих ловишта (2.171.707 ha или 88,1%). Корисници посебних и спортско-рекреационих ловишта користе ловишта према уговорима о коришћењу ловишта потписаним са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде на период од десет година са истеком важности 2025. године.

Привредна ловишта су додијељена на привремено коришћење ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац (шумским газдинствима) до момента спровођења прописане концесионе процедуре. Највећи број ловишта (78 спортско-рекреационих) додијељено је на коришћење ловачким удружењима. Привремени корисници привредних ловишта су шумска газдинства. Посебна ловишта су додијељена шумским газдинствима (четири ловишта) и националним парковима (два ловишта). На основу Одлуке о висини и начину плаћања годишње накнаде за коришћење ловног фонда („Службени гласник Републике Српске“, број 109/15) накнаду плаћају корисници посебних ловишта у износу 5% од вриједности планираног одстрела дивљачи за текућу ловну годину и корисници спортско-рекреационих ловишта, као и привремени корисници привредних ловишта у износу 10% од вриједности планираног одстрела дивљачи за текућу ловну годину. Додатна средства за развој ловства се издвајају из накнаде за унапређивање општекорисних функција шума у износу од 2% од укупне вриједности ових средстава, што је недовољно за успјешан развој ловства.

Бројност код свих основних врста дивљачи (осим код великог тетријеба) налази се испод утврђених капацитета, а нарочито код пољске јаребице (-58%), љештарке (-38%) и дивокозе (-36%). Бројност двију ловно и привредно најважнијих врста ниске дивљачи, зеца и фазана, у сталном је порасту. Република Српска је подручје у Европи гдје су присутна сва три велика предатора (медвјед, вул и рис). Међу врстама које су трајно заштићене у Републици Српској, посебна пажња се посвећује очувању популација риста, видре и дабра, а код птица то су орао сури, орао крсташ, орао бјелорепан, степски соко и еја ливадарка. Дивљач чија репродукција обезбјеђује замјену одстрељене дивљачи код основних (гајених) врста је дозвољена за одстрел према плану лова, уз поштовање мјера ловостаја. Реализација планираног одстрела основних врста дивљачи у ловиштима у претходном периоду била је ниска и износила је од 0% за љештарку до 58,1% за дивокозу. Реализација одстрела била је значајно већа у спортско-рекреационим ловиштима у односу на посебна и привредна ловишта док је најмањи степен коришћења био у привредним ловиштима.

Важну улогу у ловству има Ловачки савез Републике Српске као асоцијација у коју се, осим ловачких удружења, могу удруживати и други корисници ловишта и субјекти заинтересовани за чланство у Ловачком савезу. Према евиденцијама Ловачког савеза број ловаца је у константном порасту и тренутно је близу 21.800, а сваке године број нових ловаца који положи ловачки испит је у просјеку 757. Код младих људи влада велика заинтересованост за полагање ловачког испита, а број жена ловаца је 165, што је релативно мало.

### **2.1.7. Шумарство и туризам**

Туризам је једна од најбрже растућих привредних грана у Републици Српској. Број долазака туриста у периоду 2010–2019. године повећао се за 69%, број ноћења за 68%, а пораст броја долазака и ноћења страних туриста је бржи него домаћих. Број долазака туриста у планинска мјеста је око 15% од укупног броја долазака, а број ноћења око 17% од укупног броја ноћења. Позитивне трендове у развоју туризма зауставила је пандемија узрокована ширењем ковид 19 вируса. Шумска подручја су природно опремљена за активни и пасивни одмор и омогућавају развој еко-туризма, сеоског, рекреацијско-авантуристичког, здравственог туризма и др. Ловни туризам у оквиру туристичке дјелатности представља најснажнију везу са шумарством. Пољопривредне и шумске површине чине интегрална станишта за дивљач, а од укупне површине ловишта у просјеку се око 45% налази под шумом. Основа за развој ловног туризма су стање дивљачи (врсте, квалитет и бројност) и постојање ловачких објеката и инфраструктуре у шумским подручјима (ловачки домови, фазанерије, чеке, зимовници за дивљач, прихватилишта и хранилишта за дивљач и др.). У Републици Српској налази се 230 ловачких домаова чији број је у периоду од 2010. до 2019. године био у сталном порасту. Окосницу за развој ловног туризма чине ловачка удружења (60 удружења) и ловци (око 21.800 ловаца). Ловни туризам заснива се на ловцима-туристима који долазе из иностранства и који врше одстрел дивљачи, уз асистенцију запослених регистрованих ловачких друштава. Основни мотив за лов све више је хоби или престиж, па због је тога улога ловног туризма да ловцима понуди и друге туристичке садржаје, који могу бити привлачни за остале туристе и њихов боравак на ловачким дестинацијама. Сеоски (рурални) туризам повезан је са боравком у руралним подручјима чији доминантни амбијент у Републици Српској чине шуме.

Шумски путеви у руралним подручјима представљају главну инфраструктуру за комуникацију туриста и становништва. Еко-туризам у природном окружењу најбоље се испољава у заштићеним подручјима природе у оквиру којих шуме имају највећи значај. Основни мотив еко-туриста за посјету природним подручјима је љепота предјела, хидропотенцијал шумских подручја, посебност флоре и фауне која је нарочито разноврсна у шумским еко-системима. Природну основу еко-туризма у Републици Српској, поред изразитог биодиверзитета и предјела, чини 73.038,43 ha заштићених површина. Рекреацијско-авантуристички и здравствени туризам омогућавају шуме и шумски водотоци или језера. Боравак у шуми је важна психотерапија и терапија за плућне болести, а физичко кретање у шуми утиче на одржавање кондиције и опште здравствено стање организма, спречавајући и појаву различитих обољења код људи. У оквиру ЈПШ „Шуме Републике Српске“ основана је јединица за пружање туристичко-угоститељских услуга, у чијем саставу је хотел „Огњишта“ на Јахорини. У ШГ такође се налазе туристичко-угоститељски објекти у ШГ „Вучевица“ Чајниче, ШГ „Маглић“ Фоча и ШГ „Оштрељ–Дринић“ Дринић. Од туристичких посјета, за сада, постоје релативно скромне директне финансијске користи за субјекте који газдују шумама (углавном шумска газдинства), јер се улазнице наплаћују само за посјете националним парковима, али су индиректне користи вишеструке, како за сеоско становништво, тако и за пружаоце туристичких услуга, као и за државу због повећане туристичке потрошње, њеног доприноса бруто домаћем производу (БДП) и убирања директних и индиректних пореза. Болест ковид 19 изразито је тешко погодила туристички сектор, али је пандемија уједно повећала потражњу за туризмом на одређеним природи и на отвореном у близини урбаних средина на којима нема много људи. Зато је за шумарство значајно подстицати сарадњу између туристичког сектора, власника шума и служби за заштиту природе и утврдити стандарде и норме за активности еко-туризма. Туристичке организације требале би блиско сарађивати с шумским газдинствима и власницима шума с циљем развоја одрживих туристичких производа који позитивно утичу на људско здравље, без негативних посљедица на природне вриједности предвиђених одређеним подручјима.

### **2.1.8. Шумарство, рурални развој и запошљавање**

Запошљавање становништва, углавном мушког пола, из руралних подручја у шумарству омогућава диверзификацију прихода и доприноси повећавању демографске и економске одрживости. У том смислу посебну важност има запошљавање у домену агрошумарства и његовој интегративној улози, односно повезивању шумарства и пољопривреде, јер се становништво посебно у руралним подручјима може запослити у агрошумарству, ловству, туризму, пословима заштите природе и др. Пословима сјече дрвета у 2020. години бавило се 706 радника који су запослени у предузетничким фирмама. Међутим, шумарство не може и не треба бити социјални амортизер за смањење руралне незапослености, јер то може довести у питање финансијску одрживост шумских газдинстава и других привредних субјеката ослоњених на сјечу и прераду ШДС. Број радника, углавном из руралних подручја, на пословима сјече и израде ШДС као и у преради дрвета у сталном је порасту, а у односу на 2011. годину повећао се за 3.300 радника. Запошљавање становништва из руралних подручја у шумарству значајно је за опстанак и одрживост руралних подручја и заустављање негативних демографских кретања, односно одлива становништва из руралних подручја. Стално повећање броја радника у шумарству не смије бити само себи циљ, него мора бити засновано на реалним потребама и водити ка повећању продуктивности рада. Поједини послови у шумарству се механизују и аутоматизују, тако да се смањује потреба за радницима, али се повећава степен квалификација потребних за обављање таквих послова. То би требало да утиче на професионалну оријентацију ученика и студената из руралних подручја који би требали да се одређују за школовање за занимања шумарске и дрвопрерађивачке струке. У шумарству Републике Српске 2020. године била су запослена 5.004 радника, а највише је радника са средњом стручном спремом 2.474 или 49%, затим висококвалификованих радника 1.147 или 23%, квалификованих радника 921 или 18% док је осталих радника 462 или 10%. У ЈПШ на крају 2024. године запослена су 4.419 радника, а у 2025. години услове за пензију ће остварити 126 радника, а 289 радника испуњава услов за пензију по питању година радног стажа, али не и година старости да би се пензионисали. У општинама са већом шумском површином, изразито руралних подручја, у шумарству је запослено од 30% до 60% радника од укупног броја запосленог становништва. То је посљедица богатства шумским фондом и значаја шумарства и прераде дрвета за економски развој тих општина. Локално становништво може сакупити недрвних шумских производа за властите потребе до два килограма дневно без плаћања новчане накнаде, а комерцијални сакупљачи осталих шумских производа морају за те активности претходно добити одобрење (дозволу).

Недрвни шумски производи имају значајан утицај на руралну економију, а посебно на приходе сиромашнијих категорија руралног становништва. Проблеми са недостатком радне снаге у шумарству, нарочито у пословима сјече, извоза и транспорта ШДС су све израженији због одласка радника у иностранство, али и због конкуренције у грађевинарству и пољопривреди за истом радном снагом (мушка радна снага, тешки физички послови, неквалификовани радници, ниска плата). Послови у шумарству су атрактивни за мушке чланове ситних пољопривредних газдинстава који на тај начин остварују додатне приходе и допуњују приходе од пољопривреде. Двојни радни статус чланова таквих газдинстава је гаранција њиховог опстанка, јер само на бази прихода од пољопривреде она вјероватно не би опстала. Због тога је важно развијати агрошумарство у руралним подручјима као начин стварања нових радних мјеста и разноликост стицања прихода. Анализом по филијалама Завода за запошљавање Републике Српске, постоје велика одступања, односно концентрација незапослених инжењера шумарства у појединим регијама Републике Српске. Највећи број незапослених је у Бањој Луци, Зворнику и Источном Сарајеву, а шумарских техничара у Бањој Луци, Источном Сарајеву и Требињу. Просторна расподела незапослених кадрова је у директној корелацији са локацијама средњих школа и факултета за образовање кадрова у шумарству. Због изложености радника у шумарству релативно великом степену опасности од настанка повреда и професионалних обољења, потребно је урадити одговарајуће правилнике, стандарде и обуке за рад и заштиту радника по угледу на исте у Европској унији. Тренутно, у Републици Српској лиценце за рад радника у шумарству издају институти специјализовани за област заштите на раду, што сигурно није добро рјешење. У наредном периоду, рјешење овог проблема треба тражити у оснивању професионалног центра / центара за стручно обучавање радника у шумарству. Свим полазницима који успјешно заврше обуку у центру, по програмима који су лиценцирани од стране одговарајућих институција, треба издати одговарајући сертификат као доказ о стеченим одређеним професионалним вјештинама и знањима за сигуран рад у шуми. Без сертификата се не смије дозволити рад у шумама са којима газдује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, а такође ни професионално ангажовање у приватним шумама. То захтијева измјене одговарајућих правилника за које је надлежно Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Наиме, колико је важно стећи толико је важно и очувати сертификат сталном едукацијом и провјером знања о примјени нових средстава рада и технологија.

### **2.1.9. Приходи од продаје и прераде ШДС**

Укупни приход остварен од продаје ШДС из шума у Републици Српској годишње износи око 240 милиона КМ (79% из шума у јавном сектору и 21% из приватних шума). Највише прихода ЈПШ остварује од реализације трупца (52%), а затим од огревног дрвета (30%). Просјечна вриједност која се оствари од продаје ШДС износи 105,2 КМ/м<sup>3</sup>. Највише прихода ЈПШ остварује од продаје ШДС (85%), а затим су приходи од законом дефинисаних намјенских средстава за шуме (8,8%), као и приходи од услуга у приватним шумама (1,2%). Остали извори прихода представљају 5% укупних прихода. Приходи се могу повећавати ако се повећа продајна цијена дрвних сортимената, коришћењем укупних потенцијала шумских ресурса и смањењем трошкова у газдовању шумама. Дрвна индустрија у Републици Српској претежно је базирана на примарној преради, а већи степен финализације и квалитет производа нарочито могу повећати вриједност производа, побољшати макроекономске показатеље и остварити веће укупне приходе. Прерадом ШДС дрвна индустрија у Републици Српској током 2019. године је изрезала 573.000 м<sup>3</sup> резане грађе (370.000 м<sup>3</sup> четинара и 203.000 м<sup>3</sup> лишћара), произвела 8.153 комада прозора и 42.174 комада врата, 926.000 м<sup>2</sup> паркета, 137.000 тона пелета и брикета, 39.000 тона папира и производа од папира, четири тоне картона и производа од целулозе, те осам тона кутија и друге амбалаже од папира. У укупној вриједности прерађивачке индустријске производње у Републици Српској дрвопрерађивачка индустрија и индустрија папира учествују са 15%, а индустрија намјештаја са 5,5%, док у укупној вриједности извезене робе из прерађивачке индустрије Републике Српске учествују са 24%. Дрвопрерађивачка индустрија и индустрија папира у просјеку троструко увећавају вриједност дрвне сировине што је недовољно с обзиром на сировински потенцијал и техничко-технолошке могућности прераде дрвета. Различити сектори дрвопрерађивачке индустрије и производње папира током 2019. године продајом производа од дрвета остварили су приход укупне вриједности 775,21 милион КМ (производи од дрвета 56%, папир и производи од папира 17%, намјештај 27%). Стопа добити у шумарству је скромна и износи 2,2%, али је узрокована прописима којим шумска газдинства из остварених прихода издвајају 10% за проширену репродукцију шума и 10% за развој неразвијених дијелова општина из којих потичу продати дрвни сортименти, што смањује њихову крајњу добит.

Укупан број активних предузећа у дрвној индустрији (укључиво и производњу намјештаја) у 2020. години износио је 554, од чега се 316 бави производњом резане грађе, 10 предузећа производњом фурнира и плоча, 10 предузећа производњом паркета, 63 предузећа производњом грађевинске столарије и елемената, 28 предузећа производњом дрвне амбалаже, 51 производњом осталих производа од дрвета, док се 76 предузећа бави производњом намјештаја. Највећи број дрвопрерађивачких предузећа налази се у руралним подручјима која су богата шумама и која се баве примарном прерадом дрвета. У 316 предузећа која се баве производњом резане грађе у 2020. години било је запослено 4.551 радник, а у 28 предузећа која су се бавила производњом дрвне амбалаже радило је 300 радника. Коефицијенти додане вриједности на дрвну сировину из шуме налазе се у корелацији са степеном финализације производње и већи су у подручјима Републике са већим бројем капацитета виших фаза прераде (четири до осам пута), а мањи у подручјима са капацитетима нижих фаза прераде (један до четири пута). У БДП Републике Српске у 2020. години дрвна индустрија је учествовала са 5,8%, са 12,7% у укупној додатој вредности која је остварена у индустрији Републике Српске и са 4,4% у укупном броју запослених у Републици Српској. Посебан изазов шумарства посматран у контексту дрвне индустрије треба да буде могућност одрживог повећања понуде дрвне сировине у наредних пет година у односу на постојећи ниво. Дефинисање расположивих количина дрвне сировине на годишњем нивоу за наредних пет година које се могу ставити у функцију одрживог снабдијевања дрвне индустрије је од виталног значаја за дрвну индустрију и планирање њеног развоја.

## **2.1.10. Образовање и истраживање у шумарству**

### **2.1.10.1. Образовање за потребе шумарства у Републици Српској**

Образовање за потребе шумарства у Републици Српској одвија на нивоима средњег и високог образовања. Негативни демографски трендови и све већи удио становништва који живи у урбаним срединама, без директног контакта са шумом, има за посљедицу смањено интересовање за рад у шуми, а тиме и за образовање у области шумарства. Недовољна стимулација за живот и рад у руралним срединама, негативно се одражава на број заинтересованих за упис у средње школе и факултете у области шумарства. У новој стратегији ЕУ за шуме до 2030. године, Европска комисија (*European Commission*, ЕЦ) предлаже осам мјера за обнову европских шума и заштиту шумарске привреде, укључујући пружање образовања и оспособљавања особама запосленим у шумарској привреди и повећање привлачности шумарства за младе. На нивоу средњег образовања не постоје специјализоване школе за област шумарства већ се програми за занимања шумарске струке реализују у средњошколским центрима у којима се образују кадрови и за друге струке. Школовање средњошколског кадра за потребе шумарства је повременог карактера, јер не постоји континуитет уписа ученика. У периоду школских 2015/2016 и 2020/2021. година, број уписаних ученика у средње шумарске школе је интервалу од 64 до 128 (у просјеку 99), а дипломирало је у просјеку 95 ученика годишње. Значајан број кадрова преквалификацијом на приватним средњошколским институцијама стичу звање шумарског техничара. У средњим школама током школске 2020/2021. године за занимање шумарски техничар образовало се 326 ученика у 15 одјељења и у пет средњошколских центара. У наставни процес је укључено 11 наставника са звањем дипломирани инжењер шумарства.

Због мултидисциплинарног карактера образовања, мали број наставника стручних предмета (25 предмета) негативно се одражава на квалитет наставе. Настава се претежно изводи у кабинетима и са врло мало практичне наставе, а у појединим школама потпуно изостаје теренска настава, која је врло важна у образовању кадрова у области шумарства. Број уписаних ученика у периоду од 2011. до 2020. године има опадајући тренд (-5%), техничка опремљеност школа је слаба и недостаје стручна литература прилагођена средњошколском образовању. Посебан проблем средњошколског образовања представља непостојање специјализованих школа за област шумарства, као и неповољна просторна дистрибуција школа у Републици Српској. У Републици Српској кадрови високе стручне спреме за област шумарства се образују углавном на Шумарском факултету Универзитета у Бањој Луци (од 1992. године) и на Пољопривредном факултету Универзитета у Источном Сарајеву, студијском програму Шумарство (од 2011. године) као и на другим шумарским факултетима у окружењу. Настава се изводи према наставним плановима и програмима усклађеним са Болоњском декларацијом углавном по систему 4 + 1 + 3.

На Шумарском факултету у Бањој Луци лиценциран је и студијски програм Прерада дрвета на који је уписана само једна генерација студената у академској 2017/2018. години. На другом и трећем циклусу студија настава се изводи на студијском програму „Шумарство“ са више различитих модула. На Шумарском факултету у Бањој Луци постоји шест катедри, а у сталном радном односу је 19 наставника и један сарадник, док на студијском програму Шумарство Пољопривредног факултета Универзитета у Источном Сарајеву постоји једна катедра и два наставника уже научне области које припадају научном пољу Шумарство. Шумарски факултет у Бањој Луци има развијену издавачку дјелатност (Гласник Шумарског факултета, Информативни билтен, суоснивач је међународног научног часописа за шумарство југоисточне Европе (*South-East European Forestry* – SEEFOR, монографије и уџбеници). У току је изградња нове зграде Шумарског факултета у Бањој Луци. У периоду од 2015. до 2021. године дошло је до значајног пада броја уписаних студената на првом циклусу студија по негативној просјечној стопи (-13%), а на другом циклусу студија број уписаних студената је приближно исти (20 студената). У академској години 2020/2021. години, на Шумарском факултету у Бањој Луци дипломирало је 20 студената, што је за 60% мање од броја дипломираних студената у академској 2011/2012. години. На студијском програму Шумарство Универзитета у Источном Сарајеву број уписаних студената на прву годину првог циклуса студија је око половине броја уписаних на Шумарском факултету у Бањој Луци, а евидентан је тренд опадања броја уписаних и дипломираних студената. Број дипломаца је знатно мањи од европског просјека, јер у Европи (без Русије) укупни број дипломаца на сва три циклуса студија је 55.835, односно 56 дипломираних на један милион хектара шуме (FAO 2020).

У ЈПШ „Шуме Републике Српске“ укупно је запослено 2.274 шумарских техничара, 706 дипломираних инжењера шумарства, 33 мастера шумарства, 12 магистара и 4 доктора шумарских наука. У наредних десет година очекује се годишње пензионисање око 62 техничара и око 14 дипломираних инжењера. Предвиђа се пораст потреба за шумарским техничарима након 2025. године. Број годишње дипломираних инжењера шумарства на Шумарском факултету у Бањој Луци и студијском програму Шумарство у Власеници премашивао је значајно потребе тржишта рада у Републици Српској, али је евидентно да је у посљедњих пет година дошло до значајног пада броја дипломираних студената и за очекивати је наставак тог тренда. Тренд опадања броја уписаних студената, уз чињеницу да се кадрови за потребе шумарства образују на два факултета, значајно угрожава функционисање факултета. Неки од кључних проблема високошколских установа односе се на недовољну кадровску и материјално-техничку оспособљеност за реализацију квалитетног образовног процеса и активног укључивања у рјешавање кључних изазова сектора шумарства. Поред тога, јавља се неблагоприятна усклађеност начина извођења образовног процеса и студијских програма са потребама тржишта рада, како би били продуктивни кадрови оспособљени за предвиђање, идентификацију и рјешавање оперативних и стратешких секторских питања, заједно са укључивањем у међународне економске токове и привлачење иностраних инвестиција. Недојаци који се уочавају у пракси односе се на недовољна практична знања стечена у процесу школовања и недовољно познавање многих области од интереса за стабилан развој сектора. У том смислу, актуелни економски трендови зелене, циркуларне и био-економије, као веома битни за сектор шумарства, нису довољно заступљени у наставним плановима и програмима.

У Заводу за запошљавање Републике Српске евидентирано је 87 дипломираних инжењера шумарства и 546 шумарских техничара са статусом незапосленог лица. У Републици Српској лиценце за рад радника у шумарству (сјечаки, помоћници сјечака, кочијаши, руковаоци механизованим средствима рада и др.) издају институти специјализовани за област заштите на раду али због специфичности радова потребно је да обуку и лиценцирање изводе специјализоване институције за потребе шумарства. Неформално образовање у области шумарства и ловства, након завршетка формалног образовања, своди се на семинаре којима се настоје пратити савремени трендови, увођење нових технологија рада и адаптивно газдовање шумама. Семинари се организују од стране ЈПШ „Шуме Републике Српске“, Удружења шумарских инжењера и техничара Републике Српске (УШИТ-РС), Ловачког савеза Републике Српске и Шумарског факултета у Бањој Луци. Ипак, потребно је више таквих семинара и уопште научних скупова с циљем трансфера нових знања у праксу.

### 2.1.10.2. Научно-истраживачки рад у шумарству

Шумарски факултет у Бањој Луци укључен је у мрежу научно-истраживачких центара, који су основани под покровитељством Међународног шумарског института (*European Forest Institute, EFI*), са сједиштем у Финској, а с циљем афирмације пројеката из области шумарске политике и економике. Факултет је од 2008. године члан Међународног конзорцијума шумарских факултета Југоисточне Европе (*COPFORSEE*), који је формиран да би се бавио проблематиком газдовања изданачним шумама у овом подручју. Истраживачко-развојни и пројектни центар (ИРПЦ) из Бања Луке најстарија је пројектантска институција уопште у Републици Српској, основана 1972. године у оквиру Инцела под именом „Биро за пројектовање у шумарству”. Данас ИРПЦ представља један од организационих дијелова ЈПШ „Шуме Републике Српске”. Основна дјелатност ИРПЦ-а је израда шумскопривредних основа за шуме у својини Републике Српске и приватне шуме, израда ловних основа, пројеката за објекте нискоградње и високоградње, израда инвестиционо-техничке документације и других пројеката и програма.

Према расположивим подацима<sup>6</sup>, у периоду 2012–2021. година реализовано је 85 научноистраживачких пројеката из области шумарства, укупне вриједности око 1,90 милиона КМ. Најзначајнији финансијери средстава за реализацију научноистраживачких пројеката су Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске (око 60% средстава), Министарство науке и технологије (данас Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање информационо друштво) Републике Српске (око 11% средстава), ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац (око 7% средстава), средства међународних донатора (око 18% средстава) и остали финансијери (око 4% средстава). С циљем јединства наставног и научноистраживачког рада, на Шумарском факултету Универзитета у Бањој Луци, као водећој научноистраживачкој установи, редовно се реализују активности које обухватају школовање кадрова, издавачку дјелатност, организацију научно-стручних скупова, набавку опреме за научноистраживачки рад и учешће на домаћим и међународним научним скуповима. И поред чињенице да је Босна и Херцеговина једна од држава у региону са најнижом стопом издвајања за истраживање и развој (0,21% БДП-а<sup>7</sup>), за унапређење стања у cjелокупном сектору, рјешавање кључних проблема, усклађивање са глобалним трендовима, усвајање добрих иностраних пракси, повезивање привреде са научном заједницом и преношење резултата истраживања у образовни процес неопходна су знатно већа издвајања и усмјеравања средстава финансијске и техничке подршке за научноистраживачки рад. Веће инвестиције потребно је усмјерити према развоју институционалног оквира који подстиче извршност, националну и међународну видљивост у науци, са иновативним научноистраживачким резултатима који значајно доприносе економском развоју, привредној конкурентности и развоју друштва у cjелини.

Посебну пажњу потребно је усмјерити на мултидисциплинарне и иновативне трендове у вези са утицајем климатских промјена на одрживо газдовање шумама, улогом шумарства у циркуларној био-економији, улози еко-системских услуга шумарства и примјени савремених технологија са дигиталним иновацијама у cjелокупном сектору. Усмјеравање на интернационализацију наставног и научноистраживачког процеса, уз интензивну сарадњу са привредом, регионалним и међународним научноистраживачким установама, представљају предуслов за убрзавање примјене иновација у шумарству, промоцији размјене знања, кооперацији, едукацији, тренингу и савјетодавном раду. Све наведено унапредиће примјену добрих пракси одрживог газдовања шумама и коришћења социоекономских и еколошких потенцијала шумарства и повезаних сектора. Регулативни оквир потребно је унаприједити у смислу подстицања и промовисања значаја научноистраживачког рада за cjелокупан сектор, а све уз интензивну подршку и веће издвајање финансијских средстава из домаћих и међународних извора.

Резултате и информације проистекле из истраживања потребно је учинити доступним за све заинтересоване стране са интензивним трансфером знања, како би рјешења за постојеће и будуће проблеме била научно утемељена. Привлачење додатних средстава условљено је и правилном идентификацијом извора финансирања на глобалном нивоу, а основни предуслов за реализацију наведених активности је јачање прије свега кадровских и техничких капацитета са истраживачком инфраструктуром.

<sup>6</sup> Шумарски факултет Универзитета у Бањој Луци, 2022.

<sup>7</sup> Према подацима Свјетске банке.

Значајни међународни извори финансијске и техничке подршке за научноистраживачки рад у сектору видљиви су из чињенице да за нови инвестициони период 2021–2027. године само фондови новог европског програма за истраживање и иновације (EU HORIZON) износе 95,6 милијарди евра, фондови инструмената претприступне помоћи (*Instrument of pre-accession assistance, IPA*) у којима три инструмента износе 14,2 милијарди евра, а фондови програма за подршку образовању, оспособљавању, омладини и спорту у Европи (*EU's programme to support education, training, youth and sport in Europe, ERASMUS+*) износе 26,2 милијарди евра. Упркос великом напретку у свим областима шумарске науке, на глобалном нивоу и даље се слабо и неадекватно улаже у научна истраживања у шумарству. Овакво стање добрим дијелом одражава перцепцију јавности да шумарска наука служи сама себи више него што је у функцији развоја шумарства. Међутим, предвиђање будућих сложених сценарија у „несигурној“ будућности шумских еко-система, што је нарочито важно у контексту садашњих климатских промјена, увијек нуди више могућих одговора и захтјева сложене моделе који нису подложни традиционалном тестирању хипотеза. Оваква шумарска наука би се укључивала у шумарску праксу преко система за подршку одлучивању нудећи рјешења на одговарајућим временским и просторним нивоима, што би од шумарске праксе захтијевало одређену флексибилност. Преко информационог система у шумарству ове информације би требале да дођу до свих заинтересованих страна које би на овај начин одлучивале о могућим правцима дјеловања и њиховим могућим посљедицама. Овакав однос према научним истраживањима у шумарству би морао подразумевати да се, поред усклађивања са актуелним приоритетима, размишља и о будућим сценаријима, те да на тај начин однос науке и праксе уистину постане окосница стратешког планирања у шумарству. Непостојање Института за шумарство, ловство и дрвну индустрију умањује могућности научно-истраживачког рада. Међутим ако се има у виду недовољна искоришћеност постојећих научно-истраживачких ресурса, оснивање Института може бити упитно. Истраживање и иновације кључни су покретачи у остваривању амбициозних циљева стратегије развоја шумарства ЕУ. Претпостављена је додатна иницијатива ЕС за развој у оквиру програма Хоризонт Европа научних истраживања за допринос шума циљевима европског зеленог плана који се односе на климатску неутралност и отпорност, биодиверзитет и одрживи развој. Поред тога истраживачке активности повезане са шумама предвиђају да тематска група под називом „Храна, биопривређивање, природни ресурси, пољопривреда и животна средина“, пруже могућности за побољшање и стварање синергије између функција шума те за усмјеравање привредних активности према одрживости. Истраживање и иновације повећаће ефикасност побољшаног одрживог газдовања шумама у промјенивим климатским условима, а нарочито стицањем све већих знања о утицају климатских промјена на шуме и биодиверзитет, како би се пружиле практичне смјернице за газдовање шумама. Нова стратегија ЕУ за шуме предвиђа подстицање природне обнове шума са врстама које одговарају условима станишта, а нарочито као циљ намеће се потреба за очување и заштиту прашума и старих шума, њихове биоразноликости и климатских функција. Такође, стратегија ЕУ истиче да се вишеструке користи услуга шумских еко-система и њихове интеракције требају додатно истраживати на интердисциплинаран и интегративан начин ради додавања вриједности одрживим и вишенамјенским шумама с циљем максималног повећања њихове користи за друштво. У том смислу нарочито ће се ојачати истраживања и иновације у подручју пољопривредно-шумарских еко-система са потенцирањем развоја агрошумарства. У шумарству Републике Српске нису вршена довољна улагања у бољу употребу података и развој инфраструктуре, технологија и модела управљања на бази информационог система. Због тога је примјена дигиталних иновација у шумарству, руралним подручјима и свим вриједносним ланцима веома значајна и мора јој се у будућности посветити велика пажња како у истраживачком тако и образовном раду. Такође, недовољно је развијено партнерство за истраживање и иновације у подручју шумарства, а као посљедица превладала је фрагментација истраживачких напора у шумарству не само између, већ и унутар институција. За побољшање стања потребна је јача сарадња и дефинисање истраживачких приоритета за које је потребна снажнија координација.

За ове активности отварају се могућности јер ће ЕУ према Стратегији шумарства до 2030. године издвојити око једну милијарду евра у програму Хоризонт Европа за пројекте који се односе на истраживања у области кружне биоекономије како би се развили иновативни и ресурсно дјелотворни биоматеријали и производи који имају снажан потенцијал да надомјесте еквиваленте који се темеље на фосилним горивима. Пројекти у области шумарства требали би помоћи у диверсификацији прихода и повећати одрживост привреде која се заснива на шумама. У том смислу значајно је развијати кадровску оспособљеност за активности у Европском партнерству за иновације (*European Innovation Partnerships, EPI*). Истраживачи у области шумарства Републике Српске требају развити капацитете за сарадњу са заједничким истраживачким центром ЕУ (*EU Joint Research Centre, JRC*) чије оснивање је дефинисао Новом стратегијом за шуме ЕУ до 2030. године.

Циљ оснивања овог Центра је развој европског научног партнерства за шуме ради подстицања развоја нових показатеља који се темеље на даљинском истраживању и најновијим резултатима истраживања. Центар ће спроводити научна истраживања и управљати научним достигнућима како би се подржала реализација Стратегије за шуме, укључујући развој метода за праћење европских шума даљинским истраживањем те процјену стања шума и притисака на шуме којом се комбинују даљинско истраживање и статистички подаци. Компаративна почетна предност шума у Републици Српској је присуство значајне површине примарних шума, прашумског карактера и шума обновљених природним путем. Очување и заштита исконских, старих шума према новој стратегији ЕУ за шуме до 2030. године представља један од стратешких приоритета.

### **2.1.11. Имплементација законских одредаба у вези са сектором шумарства**

Сектор шумарства у контексту законодавног оквира има на просторима Републике Српске дугу традицију постојања и био је директно повезан са друштвено-политичким уређењем држава које су егзистирале на овом простору. Законодавство Републике Српске везано за сектор шумарства прије свега чине: Закон о шумама, Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа, Закон о уређењу простора и грађењу, Закон о националним парковима, Закон о заштити природе, Закон о заштити животне средине, Закон о ловству, Закон о заштити здравља биља, Закон о привредним друштвима, Закон о јавним предузећима, Закон о стварним правима и Закон о премјери и катастру. Закон о шумама донесен је 2008. године и подразумевао је сектор базиран на одвојеним функцијама управљања, коришћења и контроле. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде као управљача шумама у власништву Републике Српске је именovalo ЈПШ „Шуме Републике Српске“. Законом је формирана и Агенција за шуме са превасходном контролном функцијом, уз додатна законом дефинисана овлашћења. Закон је предвидио уговорни однос о коришћењу шума у својини Републике између Министарства и ЈПШ, тако да је потписан уговор о коришћењу са трајањем од 50 година. Измјенама Закона о републичкој управи укинута је Агенција за шуме, што је довело до неопходности измјена Закона о шумама 2013. године, којим су ингеренције Агенције подијељене између ресорног Министарства и ЈПШ. Реалне потребе и савремени токови наметнули су потребу додатних измјена у оквиру садашњег законодавног система у шумарству, тако да су 2020. године донесене измјене и допуне ЗоШ. У складу са прописима из области законодавства, не постоји могућност даљег проширења законодавног оквира, односно даљи развој законодавства ће морати бити заснован на доношењу новог закона. У протеклом периоду донесени су сви правилници предвиђени Законом о шумама, којима се поближе уређују поједине одредбе овог Закона. У контексту поштовања ЗоШ Републике Српске може се оцијенити да су илегалне активности у шумарству један од кључних проблема сектора, које наносе велике штете самом ресурсу, али и укупном друштвеном систему. Према наводима појединих међународних извјештаја БиХ се представља као један од највећих снабдјевача дрвета из илегалних извора у ЕУ. Илегалне активности у сектору шумарства односе се на бесправне сјече, илегални промет шумских дрвних сортимената, пустошење шума с циљем промјене намјене земљишта (најчешће грађевинског), изазивање пожара, узурпирање шума и шумског земљишта, нелегално коришћење шумских ресурса и др. Слабост правне структуре, транзициони период који још увијек није завршен, као и низак стандард живота изњедрили су другу врсту незаконитости које укључују корупцију која представља највећу сметњу економском развоју сваког сектора и друштва у цјелини.

У протеклом периоду донесен је већи број акционих планова са циљем сузбијања нелегалних радњи у шумарству, али се може констатовати да је шумарство као сектор остало једно од најрањивијих привредних грана у контексту илегалних активности. Основни недостатак актуелног закона је неусклађеност са другим секторским законима, а у односу на принципе одрживог вишенамјенског коришћења укупних потенцијала шума у шумскопривредним подручјима. Актуелност закона се активира изградом стратешких докумената њиме установљених.

### **2.1.12. Шумарство, коришћење простора, очување и квалитет предјела**

Неконтролисано и нерационално коришћење простора и деградација животне средине, попримили су у свијету глобалне размјере и објективно представљају пријетњу очувању природних ресурса. Због тога рационално коришћење свеукупног простора, посебно обновљивих и необновљивих ресурса постају императив даљег развоја.

Шумарство има јасно изражену своју просторну и временску компоненту, чије правилно сагледавање и одлучивање у том смислу, је могуће једино на бази ажурне и поуздане информационо-документационе основе. Ова проблематика нарочито долази до изражаја када се укрштају различити, често противрјечни интереси у вези са коришћењем простора. Простор као динамичка категорија стално се мијења под утицајем природних и антропогених фактора, и због тога је прије доношења одлука потребно располагати са што тачнијим подацима како би те одлуке биле ваљано засноване. Један од основних недостатака система планирања у Републици Српској је недостатак поуздане информационо-документационе основе, прије свега о структури актуелног коришћења простора. Напуштање руралног простора, који је започео индустријализацијом у другој половини прошлог вијека и ратна дешавања у БиХ крајем прошлог вијека довели су до запуштања огромних земљишних комплекса. Поредићи податке званичног катастра везаног за шумовитост приватних посједа са подацима даљинске детекције кроз програм за координацију информација о животној средини (*Coordination of Information on the Environment, CORINE Land Cover*) из 2019. године, дошло се до податка о 250.000 ha већој шумовитости приватног земљишта, која заправо представља сукцесије вегетације у различитим стадијима, или класификацију бивших воћњака у шуме, што засигурно захтијева активнији приступ будућој категоризацији и намјени овог простора.

Историјски конфликт везан за намјену простора у смислу крчења шума за потребе пољопривредне производње је депопулацијом промијенио правац, тако да се у овом тренутку највећи конфликти појављују између шумарства и непланске урбанизације, концесионих активности у области рударства, а као посебан еколошки проблем појавила се изградња малих хидроелектрана. Оптимизација коришћења земљишта представља један од најбитнијих сегмената система планирања у држави и зависи од великог броја природних, економских и демографских фактора. Различити плански интереси и узајамно условљени циљеви између пољопривреде, водопривреде, индустрије, рударства, туризма, саобраћаја, заштите животне средине, одбране и други интереси, уско су везани у погледу коришћења простора са шумама и шумским подручјима. Ти односи јасно су истакнути у Просторном плану Републике Српске (2013–2025. године) кроз стратешке приоритете у сектору шумарства: имплементација Стратегије развоја шумарства, повећање шумовитости, шумске мелиорације, заштићена подручја, унапређење газдовања шумама и др. Поред тога, у Просторном плану дефинисане су области уско везане за шумске еко-системе: развој и заштита биодиверзитета, подручја карактеристичне флоре и фауне, заштита и очување заштићених природних добара и заштита и уређење предјела. С циљем рјешавања конфликта у простору јавила се потреба усаглашавања, које у савременом планирању и пракси представља један од најзначајнијих проблема, јер уз стручне критеријуме којима се овакви конфликти рјешавају, морају се ријешити и конфликти управљачких елита појединих сектора. У свим гранским законима, међугранско усаглашавање је обавезно, јер су често правни механизми различити.

Имајући у виду да просторни планови обухватају све секторске стратегије и планове, и заправо представљају и мјесто сусрета и укрштања истих, такође они представљају специфичне механизме за усаглашавање свих гранских стратегија. У посљедње вријеме дошло је до повећаних привредних активности, што је јасно довело и до појаве конфликта између различитих актера у вези са простором. Са друге стране, неусаглашености у овом смислу често доводе до тога да спровођење интереса појединих сектора у конфликтним ситуацијама зависи од политичке снаге актера у појединим секторима, а не стручног сагледавања свеукупног друштвеног интереса. Као посебна отежавајућа околност у овом смислу је и транзициони период и реформа јавног сектора, између осталог и шумарства (Акциони план за реформу јавних предузећа у Републици Српској 2021–2022. година), гдје се уплићу многобројни, често противрјечни интереси. Ово само указује на значај потребе израде прописа за интерсекторско усаглашавање и њихову реализацију.

Шумскопривредне основе у својој суштини заправо представљају и секторске просторно-планске документе, те их је потребно садржајно обогатити у смислу преузимања и усаглашавања са другим секторским плановима с циљем синхронизације намјене површина и планирања инвестиција у будућности. Најзначајније негативне појаве (проблеми) везани за коришћење земљишта у контексту шумских еко-система су изградња викенд-насеља у шумским комплексима (Јахорина, Требевић, Црни врх), нелегална експлоатација камена и шљунка, деградација шумских еко-система усљед изградње малих хидроелектрана, бесправна крчења (пустошење) шума за потребе нелегалног промета дрвних сортимената и др.

Један од основних недостатака за оптимизацију коришћења простора и планирање инвестиција у области шумарства које се односе на шумско-узгојне радове је недостатак поузданих података о намјени површина. Плански документи у шумарству не третирају до краја намјену простора што представља мањкавост у погледу његовог коришћења. Планови пошумљавања у шумама у својини Републике се вежу за податке о површинама шибљака и голети подесних за пошумљавања. Ти подаци требају бити знатно прецизнији како би планирање у области сјеменарства и расадничке производње било засновано на реалнијим претпоставкама. Такође, стање о површинама приватних шума, њиховој класификацији, као и разграничење шума у власништву Републике Српске и приватних шума представља посебну проблематику која се одражава на умањење рационалног коришћења приватног шумског фонда.

### **2.1.13. Економски аспекти привредних и осталих субјеката у шумарству**

Јачање глобалне свијести о интензитету еколошке кризе и континуалној мултипликацији глобалних еколошких проблема, климатске промјене, повећање броја глобалне популације и нарастајућих потреба за сировинама и енергијом, свјетска економска криза и талас незапослености из 2008. године, криза изазвана пандемијом ковид 19 из 2020. године, као и криза на релацији Украјина–Русија, намећу потребу за усвајањем нових економских трендова. Основу представља усвајање нове парадигме да улагање у заштиту животне средине и природне ресурсе, заједно са смањењем притисака који утичу на промјену климе, не значи истовремено успоравање/смањење економског раста. Зелена економија, циркуларна економија и био-економија нуде концептуални оквир за коришћење обновљивих извора природних ресурса за холистичку трансформацију и управљање земљом, храном, здравством и индустријским системима са циљем постизања одрживог развоја у складу са природом. Босна и Херцеговина и остале земље региона, своје одређивање за усвајање и реализацију концепта зелене економије потврдиле су 2013. године, када је усвојена Београдска Декларација о зеленој економији и одрживом развоју земаља Југоисточне Европе, као и Софијском декларацијом из 2020. године, са усвајањем Економског и инвестиционог плана за Западни Балкан и Смјерница за имплементацију Зелене агенде за Западни Балкан. Разматрајући сектор шумарства, у 2021. години укупни приходи ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац износили су преко 199 милиона КМ, а у 2022. години око 239 милиона КМ.

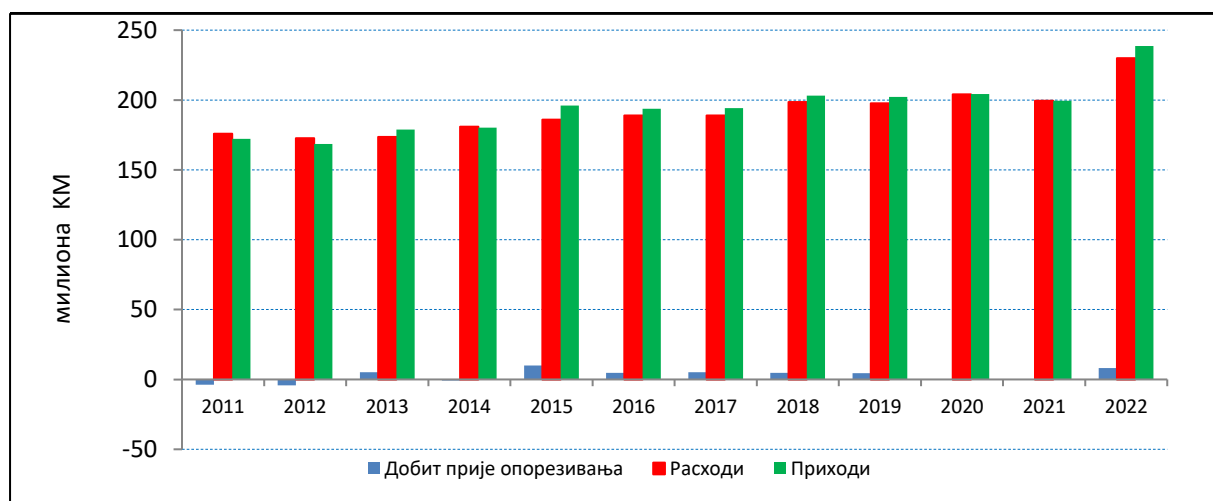
Највећи дио пословних прихода у 2022. години се односи на приходе од продаје ШДС – 209,99 милиона КМ или 88,4% укупних пословних прихода и на приходе остварене из намјенских извора у износу од 16,83 милиона КМ или 7,1% од укупних пословних прихода. Према званичним статистичким подацима у периоду од 2019–2023. године учешће шумарства у БДП Републике Српске износи 1,4%, са изузетком 2021. године када је износило 1,3%. Дрвна запремина из сектора шумарства је основна улазна сировина за дрвну индустрију, у оквиру које се треба стварати додатна вриједност са знатно већим финансијским ефектима. Наиме, шумарство и индустрија заснована на дрвету<sup>8</sup> као сировини учествују значајно у структури извоза Републике Српске, и то са 13,4% (или 693 милиона КМ) у 2023. години. Додатно, а према класификацији дјелатности (КД БиХ 2010), из производње намјештаја у 2023. години је остварен извоз у износу преко 295 милиона КМ. Поред финансијског, значајан допринос шумарства огледа се и у запошљавању, са посебним фокусом на локални и рурални развој. Поред директног запошљавања у Јавном предузећу ЈПШ „Шуме Републике Српске“ и осталим организацијама сектора шумарства, индиректан утицај се односи на запошљавање у привредним субјектима извођача радова и прераде дрвета. У Републици Српској је на крају 2023. године било запослено 5.982 радника у пословним субјектима подобласти шумарства и сјече дрвета, што представља преко 80% свих запослених у области пољопривреде, шумарства и риболова. У пословним субјектима подобласти прераде дрвета и производа од дрвета (без намјештаја) у 2023. години евидентирано је 7.253 запослених радника, са додатних 3.314 евидентираних радника у производњи намјештаја, што укупно износи 10.567 евидентирана запослена радника, односно 20,23% од укупног броја запослених радника у области прерађивачке индустрије. То указује на чињеницу да је у шумарству и повезаним дјелатностима на крају 2023. године било запослено 16.549 радника, што представља 6,70% укупно запосленог становништва у Републици Српској. Посебан значај шумарства огледа се у развоју мање развијених општина и руралних подручја, као што су нпр. Источни Дрвар, Дринић и Хан Пијесак.

Висок проценат запослених у шумарству имају и Источни Мостар, Калиновик, Чајничке, Рибник и Источни

<sup>8</sup> Прерада дрвета и производа од дрвета и плуте, осим намјештаја, производња папира и производа од папира.

Купрес, у којима је скоро сваки четврти радник запослен у шумарству и повезаним дјелатностима. Не треба занемарити чињеницу да су подручја богата шумом често и економски најсиромашнија подручја, тако да је за њих дјелатност шумарства и даља прераде сировине поријеклом из шуме пресудна за економски опстанак и развој.

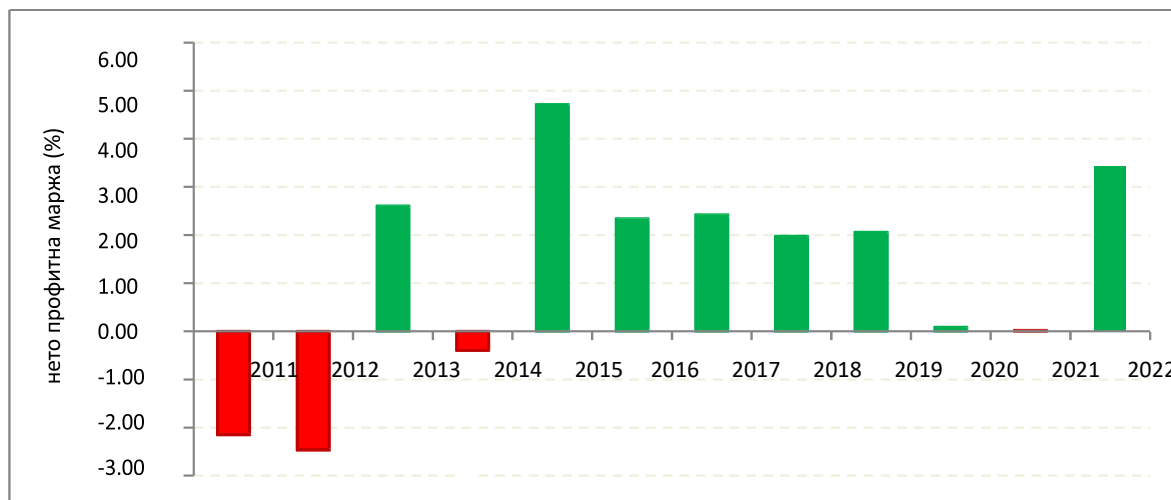
Јавно предузеће шумарства „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац је највећи привредни субјекат у шумарству Републике Српске, које према Закону о шумама Републике Српске, а на основу педесетогодишњег Уговора из 2009. године, обавља послове коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике. Овај веома сложен пословни систем прошао је од оснивања 1992. године до данас кроз различите економске и организационе трансформације, са актуелном ситуацијом обављања пословних дјелатности у оквиру 32 организациона дијела (Дирекција ЈПШ, 27 шумских газдинстава, Центар за газдовање кршом, Истраживачко-развојни и пројектни центар, Центар за сјеменско-расадничарску производњу и Шумарска кућа „Огњиште“). Поред доношења Мјера за редефинисање организационо-економске и кадровске позиције ЈПШ (2015), у претходном периоду извршена је измјена и допуна Закона о шумама Републике Српске (2013, 2020), измијењен Статут (2017, 2019, 2021) и Колективни уговор за запослене у ЈПШ (2018, 2019, 2021), извршена реорганизација ЈПШ (2018) и усвојен Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста (2019, 2020, 2021 и 2022) у ЈПШ „Шуме Републике Српске“, измијењени и допуњени цјеновници ШДС (2014, 2017, 2018, 2019, 2021, 2022, 2023), шумског сјеменског и садног материјала (2018), као и осталих шумских производа (2013, 2014, 2017, 2020, 2022), израђен Мастер план пошумљавања и газдовања шумским културама Републике Српске (2020) и Стратешки план шумских путева у Републици Српској (2019). Предност у даљој имплементацији, а посебно у сегменту планирања и контроле, представља увођење интегралног информационог система, чија се оперативна примјена очекује током 2022. године. Анализа производно-финансијских показатеља за период 2011–2022. година, указује на растући тренд прихода и расхода, са значајним варирањима у оствареној добити/губитку (графикон 5). Укупни приходи у 2022. години износили су 238,70 милиона КМ, што представља увећање од око 39% (или 66,46 милиона КМ) у односу на 2011. годину. Истовремено су повећани и расходи за око 31% (или 54 милиона КМ), од 175,95 милиона КМ у 2011. години до 229,96 милиона КМ у 2022. години (Граф. 5).



Графикон 5. Приходи, расходи и добит прије опорезивања ЈПШ „Шуме Републике Српске“ (2011–2022. година)

Међутим, значајно варирање у оствареној добити/губитку, која се у посматраном периоду кретала у распону од -4,16 до 9,96 милиона КМ (добит прије опорезивања) у периоду 2011–2022. године, указује на повремену немогућност остваривања позитивног финансијског резултата од остварених прихода. У анализираном периоду, укупан број запослених је имао константан тренд раста (од 4.196 у 2011. години до 4.903 у 2022. години), а трошкови зарада и накнада зарада запослених радника у просјеку је износио преко 45% укупних расхода (72,92 до 110 милиона КМ). У структури укупно запослене радне снаге знатан удио представља административно особље које је заступљено у просјеку са око 25%. При томе, треба имати у виду да већину (око 80%) радова на сјечи, изради и извозу ШДС обављају извођачи радова, па је у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ у анализираном периоду на ове расходе издвајано годишње просјечно преко 41 милиона КМ (39,50 до 46,68 милиона КМ). Наведени трошкови су у 2021. и 2022. години износили око 20% укупних расхода.

Истовремено и анализа нето профитне марже указује на промјењиве трендове, а вриједности су од минималних -2,47% у 2012. години, до максималних 4,72% у 2015. и 3,45 у 2022. години, са просјеком 1,22% (Граф. 6).



Графикон 6. Нето профитна маржа ЈПШ „Шуме Републике Српске“ (2011–2022. година)

Просјечна вриједност aktive за cjелокупан анализирани период износила је 146,29 милиона КМ, с тим да је вриједност сталне имовине претежно имала тренд раста (од 87,79 до 127,53 милиона КМ), док су обртна средства имала промјењиве вриједности (од 29,35 до 86,46 милиона КМ) са доминирајућим трендом пада након 2013. године. Смањење вриједности обртних средстава узроковано је првенствено смањењем вриједности краткорочних потраживања након 2013. године (од 73,23 милиона КМ у 2013. години до 9,97 милиона КМ у 2021. години), уз истовремени тренд повећања вриједности залиха (од 9,57 милиона КМ у 2011. години до 15,63 милиона КМ у 2020. години, односно 14,65 милиона КМ у 2022. години). У структури пасиве, за cjелокупан анализирани период капитал има просјечну вриједност од 55,82 милиона КМ, дугорочна резервисања након знатног смањења вриједности након 2012. године (са 14,83 милиона КМ у 2012. години на 2,62 милиона КМ у 2013. години) имају тренд раста и у 2022. години и износе 19,82 милиона КМ, а знатно оптерећење представљају дугорочне и (посебно) краткорочне обавезе. Дугорочне обавезе су, уз промјењив тренд, увећане са 11,62 милиона КМ у 2011. години на 21,36 милиона КМ у 2022. години, док су краткорочне обавезе са рекордних 104,33 милиона КМ у 2013. години смањене на 65,68 милиона КМ у 2022. години. Инвестициона улагања су претежно имала растући тренд са просјеком 19,02 милиона КМ за cjелокупан анализирани период 2012–2022. година (13,35 до максималних 25,50 милиона КМ у 2019. години, односно 24,54 милиона КМ у 2022. години). Укупне инвестиције за cjелокупан период 2012–2022. година износе 228,22 милиона КМ (Граф. 7).



Графикон 7. Укупне и биолошке инвестиције ЈПШ „Шуме Републике Српске“ (2011–2022. година)

Са друге стране, неповољна чињеница је да истовремено биолошке инвестиције имају просјечну вриједност 7,74 милиона КМ (од 5,97 до 10,62 милиона КМ), са претежно опадајућим трендом учешћа у укупним инвестицијама (од 55,40% у 2011. години до 31,30% учешћа у 2019. години, након чега се учешћа растући тренд од 35,16% у 2021. и 43,27% у 2022. години). Укупне биолошке инвестиције за цјелокупан период 2012–2022. година износе 92,90 милиона КМ.

**Извођачи радова у шумарству** на територији Републике Српске организовани су у 107 привредна субјекта годишњег обима до 3.000 м<sup>3</sup> и 139 привредна субјекта капацитета преко 3.000 м<sup>3</sup>. Највећа концентрација је у Котор Вароши, Фочи, Сокоцу, Рибнику, Теслићу, Палама, Приједору, Кнежеву и Хан Пијеску, а главни разлози су богатство шумом и близина шуме, као и краће дистанце транспорта сировине. Ова предузећа запошљавају око 1.200 радника, најчешће из руралних подручја, и тиме представљају значајан привредни покретач за запошљавање радне снаге и генерисања прихода за локалне заједнице<sup>9</sup>. Проблеми извођача радова у шумарству повезани су са недовољним бројем и структуром (првенствено старосном) квалификоване радне снаге, узроковане првенствено миграцијама из руралних у урбана подручја. Наведено у наредном периоду може имати велике посљедице на извршење планираног физичког обима производње и функционалност цјелокупног сектора шумарства. Проблем се усложњава чињеницом да тренутно око 80% радова на сјечи, изради и извозу/износу сортимената реализују управо ови привредни субјекти, као и да су просјечни трошкови коришћења властите механизације у оквиру ЈПШ „Шуме Републике Српске“ (и поред одабира одјела са најповољнијим условима рада) виши него код извођача радова (за 10,36 КМ/м<sup>3</sup> у 2022. години). Просјечна цијена сјече и привлачења за 2022. годину је 35,14 КМ/м<sup>3</sup> (властитим средствима рада + екстерни извођачи) и већа је за 4,09 КМ/ м<sup>3</sup> у односу на исти период 2021. године када је просјечна цијена износила 31,05 КМ/м<sup>3</sup>. Поред чињенице да се с циљем рационализације дио радова треба пренијети у приватни сектор, потребно је интензивирати напоре на већем учешћу сопствене механизације ЈПШ „Шуме Републике Српске“, уз унапређење организације рада са сталном контролом извршење учинака, норми потрошње горива, мазива и резервних дијелова. Ради унапређивања стања извођења радова у шумама и спровођења мјера одрживог газдовања шумама у својини Републике, потребно је организовати и унапређивати рад удружења извођача радова у шумама.

**Индустријским и другим шумским плантажама** управљају и газдују њихови власници у складу са одредбама Закона о шумама. „Индустријске плантаже“ а. д. представљају једино предузеће у Републици Српској које управља и газдује индустријским плантажама и то на површини од око 7.500 ха, на подручју општина Лакташи, Челинац, Србац и Прњавор. С обзиром на чињеницу да се плантажном производњом знатно смањује притисак на природне шуме, уз остваривање позитивних економско-финансијских резултата коришћењем већег броја производа (од био-масе до CO<sub>2</sub> кредита), потребно је промовисати и интензивирати напоре на идентификовању потенцијала и формирању нових плантажних засада шумских врста дрвећа.

**Шумама и шумским земљиштем у приватној својини** управљају и газдују њихови власници, који врше послове заштите, чувања и коришћења шума, док је ЈПШ извршилац стручно-техничких послова у шумама. Поред активности једног вишег сарадника за приватне шуме у ресору шумарства и ловства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, и стручно-техничких послова које обављају инжењери ЈПШ, најзначајнији облик организовања и заступања интереса власника приватних шума огледа се у раду једног активног удружења власника приватних шума „Наша шума“. Материјално-финансијски и кадровски капацитети су ограничени и потребно је приступити системском развоју организационо-финансијских и регулативних предуслова за унапређење стања приватних шума, што ће имати директан утицај на унапређење економско-финансијских резултата. Наведено подразумева јачање кадровских капацитета првенствено у оквиру ресорног Министарства и ЈПШ (савјетодавне службе), али и јачању капацитета удружења власника приватних шума. Поред тога, потребно је интензивирати активности на увођењу иновативних пословних модела као што су „машински кругови“. Поред чињенице да се шуме у приватном власништву простиру на 22% површине шума и шумског земљишта у Републици Српској, као и да се на годишњем нивоу, у периоду 2011–2022. године, просјечно посијече преко 367.000 м<sup>3</sup> бруто дрвне запремине у шуми и изван шуме (у годинама прије појаве пандемије ковид 19 и до 480.000 м<sup>3</sup>, али и у 2021. години преко 415.000 м<sup>3</sup>), са просјечном годишњом производњом индустријског дрвета у истом периоду преко 160.000 м<sup>3</sup> (у годинама прије појаве ковид 19 око 200.000 м<sup>3</sup>, али и 2021. године преко 206.000 м<sup>3</sup>), овај потенцијал често остаје маргинализован у односу на потенцијал коришћен из државних шума.

---

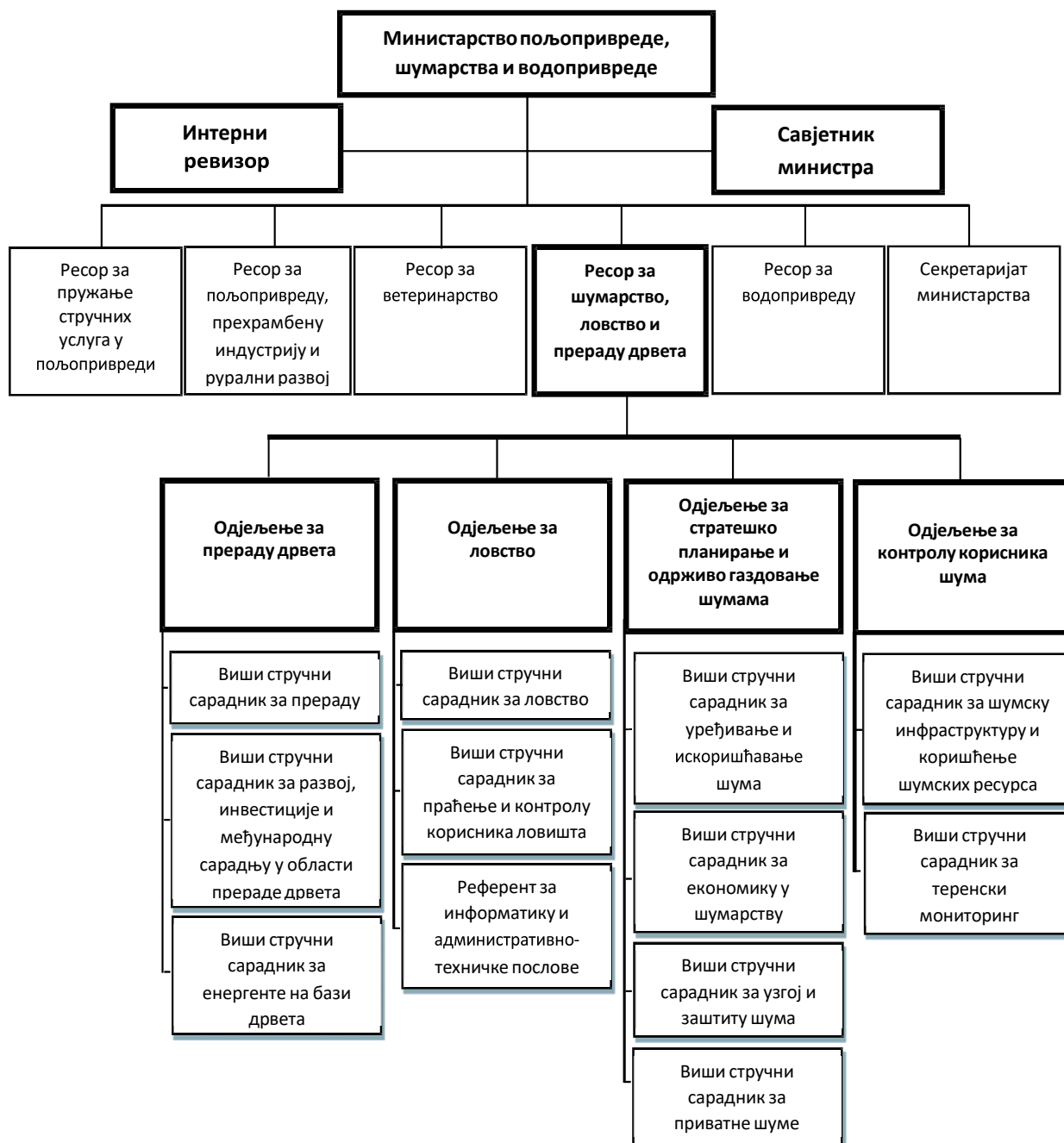
<sup>9</sup> Изворни подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Томе се може додати чињеница да приватне шуме могу представљати значајно складиште CO<sub>2</sub>, служити као извор обновљивих извора енергије, а могу имати и позитиван утицај на биодиверзитет, што су све веома актуелне теме у контексту климатских промјена и могу имати економски ефекат путем привлачења средстава из домаћих и иностраних фондова. Сложене друштвене прилике у посљедњих тридесетак година, са израженим утицајем бесправних активности, утицале су на појаву озбиљне девастације и крчења приватних шума, са честим основним усмјерењем власника на коришћење ниже вриједних сортимената (огревно дрво). Реалан проблем за организовано и одрживо газдовање приватним шумама представља подјела на 600.000 катастарских честица у посједу око 340.000 власника, али и често одсуство информација, подстицаја, знања и интересовања власника за интензивирање рада на унапређењу постојећег стања. Поред тога изражени су проблеми неријешених имовинско-правних односа, нејасно дефинисаних граница и неуређеност катастра, великог учешћа изданачких шума (64%), недовољна отвореност, неповољна сортиментна структура, илегалне активности, непоуздана процјена таксационих података, лоша организација и недовољна улагања у узгој, заштиту и коришћење. То су разлози због којих највећи дио економско-финансијских користи од приватних шума присвајају посредници и прерађивачи, а не власници. Одсуство сертификације у складу са међународним стандардима (*Forest Stewardship Council, FSC; Programme for Endorsement of Forest Certification, PEFC*) утиче на усклађеност са трендовима савременог управљања приватним шумама. Иако Република Српска има свој национални PEFC стандард он још увијек није примијењен у процесу сертификације. Управљачко тијело за PEFC стандард у Републици Српској / БиХ је УПШ „Наша Шума“. PEFC стандард за Републику Српску/БиХ усвојен је од стране генералне скупштине PEFC у јуну 2022. године а вриједност уложених средстава у наш PEFC стандард је око 300.000 КМ. У изради PEFC стандарда учествовали су делегирани представници ресорног Министарства у Влади Републике Српске, Шумарског Факултета, невладиног сектора, Привредне коморе Републике Српске и других заинтересованих страна. Проблем илегалних активности, прије свега илегалне сјече и корупција, и даље оптерећују ефикасност пословања у сектору. Забрана извоза трупаца на нивоу Босне и Херцеговине из 2017. године била је на снази шест мјесеци. Актуелним измјенама и допунама ЗоШ из 2020. године, брисан је став б. члана 72. којим је раније било омогућено издавање интерних отпремница за ШДС, са намјером индиректног спречавања извоза и илегалне трговине шумским дрвним сортиментима. Свему је потребно додати и процијењену површину минираних шумских подручја у Републици Српској, што негативно утиче на могућност коришћења ових подручја за производњу ШДС и осталих производа и услуга. Значајан број запослених у шумарству потиче из руралних подручја, а запослењем им се обезбјеђује егзистенција и заустављање негативних демографских кретања (одлива становништва из руралних подручја). Ипак, реалан проблем за развој cjелокупног сектора представља све већи одлив становништва из руралних подручја, као и све већи недостатак квалификоване радне снаге, уз неповољну старосну структуру.

#### **2.1.14. Организациона структура пословних система у шумарству**

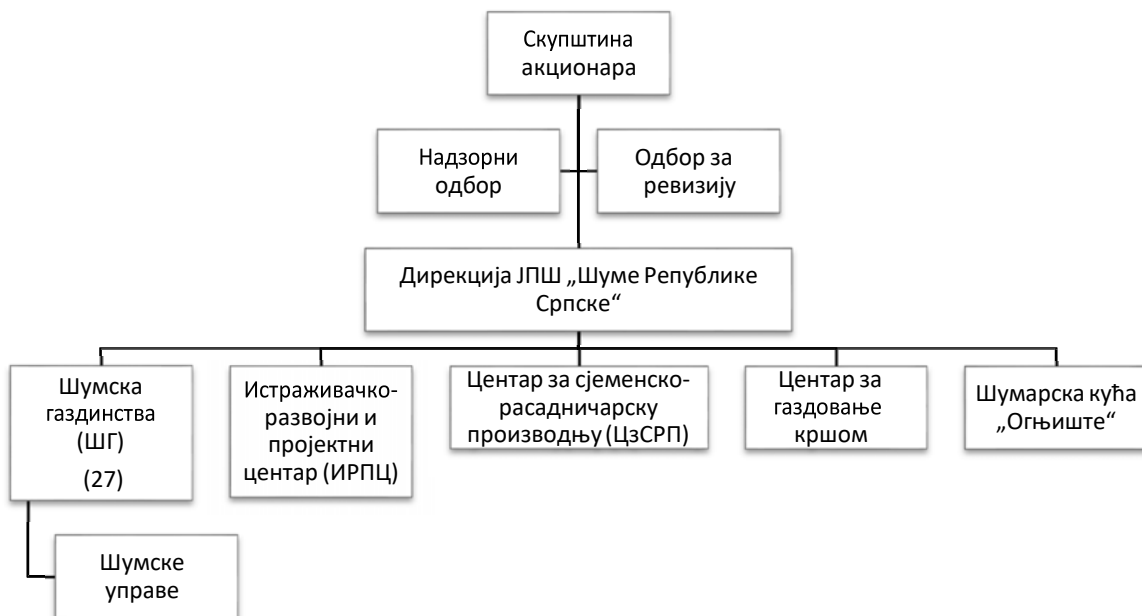
Иако су још 2015. године дефинисане мјере за редефинисање организационо-економске и кадровске позиције ЈПШ и даље су евидентни одређени проблеми, првенствено они који се односе на облик организовања предузећа, категоризацију шумских газдинстава на бази диференцијалне ренте, затим обавезе и потраживања ЈПШ (задуженост, наплата потраживања, интерно преливање финансијских средстава), усклађивање цијена шумских дрвних сортимената са тржишним кретањима, коришћење властите механизације и извођење радова у шумарству, унапређење и развој система газдовања шумама и пројеката за извођење радова, илегалне активности у шумарству, однос шумарства и дрвне индустрије, издвајање накнада за развој неразвијених дијелова општина, ефективно и ефикасно коришћење осталих шумских производа, коришћење средстава посебних намјена за шуме, повећање површине шума, научно-истраживачки рад са трансфером знања и кадровским јачањем. Шумарство Републике Српске већином је базирано на традиционалном концепту, са устаљеном парадигмом да су шумски дрвни сортименти основни извор прихода, уз често занемаривање изражене потребе за креирањем и развојем осталих интегрисаних ланаца вриједности. Глобалне промјене захтијевају усмјеравање сектора шумарства у правцу већег доприноса заштити и унапређењу свих функција шумских еко-система, почевши од економске оправданости до друштвене одговорности и еколошке одрживости. Поред чињенице да се у посљедњих тридесет година у шумарском сектору Републике Српске дешавају значајне структурне промјене, и даље постоји велика потреба модернизације сектора с циљем постизања стварне одрживости, конкурентности и укључивања у глобална тржишта и трендове.

Како би се постигао одрживи развој, потребно је усвојити одрживе моделе производње и потрошње са усмјеравањем на нискокарбонску економију, омогућити радна мјеста у сектору, обезбиједити дуготрајно коришћење еко-системских услуга шуме, а све уз развој регулативног оквира и мониторинга сектора шумарства на путу ка зеленој економији. С обзиром на то да се сектор шумарства сматра важним стубом европске и глобалне био-економије, активности које се спроводе на међународним и националним нивоима требају имати за циљ креирање нових ланаца вриједности и „зелених“ послова у области шумарства, уз јаку подршку константног истраживања и развоја. Надлежно министарство за шумарство у Влади Републике Српске је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (Шема 1).



Шема 1. Организациона структура Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде

Шумарство и дрвопрерађивачка индустрија морају бити међусобно усаглашени, како би био остварен циљ задовољења људских потреба уз истовремени позитиван утицај на одрживост шумских еко-система, ефикасност и ефективност дрвопрераде. Поред тога, нови ланци вриједности морају бити усмјерени на активности у вези са климатским промјенама (адаптација и митигација) и коришћење обновљивих извора енергије, али и других сектора као што су еко-туризам (са увођењем добрих иностраних пракси, нпр. шумарски музеји), грађевинарство, локални/рурални развој, агрошумарство, урбано шумарство, водопривреда, текстилна и хемијска индустрија, коришћење осталих шумских производа, ловство, здравство, фармација и сл. Поред производа, за креирање „зелених“ послова у сектору шумарства и повезаним секторима од великог интереса могу бити различите услуге и научно-истраживачки рад из области пројект менаџмента, консалтинга, промотивних активности за заштиту шумских еко-система базираних на дигиталном маркетингу, спровођења кампања за јачање свијести различитих интересних група, стандардизације, различитих видова едукације о одрживом развоју, зеленог предузетништва, зелене архитектуре (нпр. зелени кровови), креирања одговарајућег регулативног оквира, инвентуре гасова стаклене баште, одрживих начина коришћења шума, очувања биодиверзитета и заштићених подручја. Такође, постоји велики број иновативних производа који могу допринијети стварању додатне вриједности, а они са највећим потенцијалима у шумарству Републике Српске односе се на коришћење дрвне био-масае за енергетске сврхе, еко-туризам и ловство, генерисање карбон кредита, остали шумски производи, плантажно и агрошумарство. За сектор шумарства Републике Српске карактеристично је присуство једног доминантног пословног система и одређеног броја микро и малих привредних субјеката, чија је пословна дјелатност најчешће директно повезана и зависна од сарадње са ЈПШ. Извршена реорганизација највећег привредног субјекта у шумарству Републике Српске, започета 2018. године, ствара предуслове за интензивније усмјеравање према зеленој и циркуларној био-економији. Ефективност и ефикасност редизајнираног организационог модела, са реорганизацијом базираном углавном на усмјеравање у правцу коришћења осталих шумских производа, не може у потпуности бити сагледана са ове временске дистанце, али свакако да представља корак напријед. Како би били остварени и унапријеђени постојећи потенцијали, потребно је вршити константно усклађивање организационе структуре овог, али и осталих, пословних и других система у сектору шумарства, са циљем интензивне диверзификације дјелатности путем креирања интегрисаних ланаца вриједности и „зелених“ радних мјеста, са инсистирањем на друштвено одговорном пословању. За ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац од кључног је значаја правилно утврђивање елемената организационе структуре који се односе на хоризонталну, вертикалну и просторну диференцијацију, заједно са одређивањем функционалног нивоа формализације и централизације, све уз коришћење добрих регионалних и иностраних пракси и укључивањем представника различитих интересних страна. Предузеће је формирано у складу са два закона: Закону о јавним предузећима Републике Српске и Закону о привредним друштвима (Шема 2).



Шема 2. Организациона структура ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац

За остале пословне системе у сектору шумарства, првенствено извођаче радова, потребно је анализирати могућност примјене елемената организационе структуре, уважавајући чињеницу да се ради о знатно мањим субјектима, у кадровском, материјалном и финансијском смислу. Поред извођача радова, од мањих пословних система у сектору шумарства најактивнији су они из области туризма, а дијелом и они из области прераде љековитог биља и осталих шумских производа. У оквиру коморског система Републике Српске, активно је Удружење шумарства и прераде дрвета, као основни облик организовања и рада чланица Привредне коморе Републике Српске у областима шумарства, прераде дрвета и производње намјештаја. Органе удружења чине Скупштина која броји 45 чланова, од којих су девет из сектора шумарства и Извршни одбор који броји 17 чланова, од којих су три из сектора шумарства.

Удружење шумарства и прераде дрвета Привредне коморе Републике Српске заступа интересе два комплементарна, али ипак одвојена привредна сектора (која и припадају различитим привредним подручјима), а који су често противрјечни. Уз уважавање чињенице да шумарство треба изнаћи могућности за обезбјеђење квалитета и континуитета испоруке дрвне запремине сектору прераде дрвета и осталим секторима, кључни принцип који мора бити уважен јесте „етат је мјера“. Велики број еко-системских услуга и производа шуме и шумских земљишта Републике Српске могу значајно допринијети остваривању циљева зелене, циркуларне и био-економије, али често нису довољно препознати, промовисани и валоризовани. Посебан секторски изазов односи се на усвајање приступа и развој механизма доброг управљања у шумарству (*Forest Governance, FG*), са кључним аспектима који се односе на политички, правни, институционални, финансијски и регулативни оквир, затим унапређење процеса планирања и доношења одлука, као и праћењем спровођења и усклађености. При свему потребно је поштовати принципе одговорности, ефективности, ефикасности, правичности, партиципације и транспарентности. Све наведено потребно је уважити приликом израде шумарског програма, као основног документа којим се предвиђа учеснички, свеобухватан, међусекторски и трајан процес планирања, спровођења, праћења и вредновања шумарске политике са циљем постизања одрживог газдовања шумама свих облика својине. На нивоу појединих пословних субјеката у шумарству често је примјетно одсуство континуитета у прилагођавању динамичном окружењу, због чега је потребно интензивирати напоре на сталном усклађивању људских, материјалних и финансијских ресурса ради постизања дефинисаних циљева. Предуслов за остварење очекиваног ефекта јесте да сами циљеви морају бити усклађени на свим нивоима, а уједно бити специфични, мјерљиви, достижни, реални и временски ограничени. Потребно је нагласити да је, поред званичног идентификовања проблема у Мјерама за редефинисање организационо-економске и кадровске позиције ЈПШ из 2015. године, и даље актуелна ситуација организационог облика ЈПШ у форми и акционарског друштва и јавног предузећа. Основни изазови који су евидентни код мањих пословних система у сектору односе се на недостатак капацитета у смислу едукованог и стручно оспособљеног кадра, материјалних средстава и приступа изворима финансирања, заједно са недовољним хоризонталним и вертикалним повезивањем, информисаношћу и неблаговременим усвајањем добрих иностраних пракси. Наведено доводи до реактивног дјеловања, недовољног покретања иновативних предузетничких дјелатности са стварањем иновативних ланаца вриједности, што се свакако одражава на финансијску одрживост ових привредних субјеката. Посебан проблем за сектор односи се на чињеницу изостанка подстицаја за микро и мале пословне субјекте (првенствено кроз регулативни и финансијски оквир), а који својом флексибилношћу и брзим прилагођавањем промјенама могу представљати један од кључних фактора на којима се темељи одрживост и даљи развој цјелокупног сектора.

### **2.1.15. Валоризација укупних вриједности шумских еко-система и процјена исплативости инвестиција у сектору шумарства**

Једна од основних упоришта за усмјерење сектора шумарства према концептима зелене, циркуларне и био-економије лежи у чињеници да шумски еко-системи обезбјеђују друштву многобројне еколошке, економске и социјалне вриједности. У актуелном Закону о шумама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 75/08, 60/13 и 70/20) истакнуто је да вриједност шуме чине вриједност стабала (дрвета), земљишта, осталих шумских производа и општекорисних функција шума. Начин и методологија утврђивања вриједности шума дефинисана је у Правилнику о начину и поступку утврђивања вриједности шума („Службени гласник Републике Српске“, број 72/09). Поред истицања општекорисних функција шума, процјена вриједности истих није детаљно разрађена у регулативној (првенствено се односи на наведени Правилник), али ни у планској документацији (шумско- привредним основама).

Поред тога, постоји оправданост за опрез приликом увођења нових метода утврђивања вриједности шумских еко-система, јер би значајне промјене у процијењеној вриједности имовине могле изазвати друге ланчане промјене у шумарству и повезаним секторима, чија је кретања у овом тренутку тешко предвидјети. Потребно је нагласити да се појам имовине, као економска категорија, у сектору шумарства увијек мора шире посматрати, јер чини комплексну структуру комерцијалних добара и општекорисних функција. Одређивање укупне економске вриједности (*Total Economic Value*, TEV) шумских еко-система представља вредновање свих материјалних и нематеријалних користи овог природног добра. Управо у свјетлу проблематике климатских промјена, економске користи које се могу остварити у сектору шумарства добијају сасвим нове димензије. Као примјер може се навести повећано коришћење шумске био-маса, али и на могућности генерисања карбон кредита, као релативно нове врсте роба, која нарочито земљама у развоју пружа могућности да остваре вишеструке економске и финансијске користи. То указује да је већ сада, а са великом вјероватноћом и у будућности, потребно фокусирање економско-финансијских интереса сектора шумарства усмјерити не само у шумске дрвне сортименте, већ и на друге врсте материјалних и нематеријалних добара. Због тога је потребно израдити и примјењивати адекватну методологију вредновања укупних вриједности шуме (економских, еколошких и социјалних), а која ће бити усклађена са друштвено-економским окружењем и актуелним трендовима.

На комплексност процјене вриједности шума могу утицати различити фактори, као што су разноликост састојина и земљишта, циљеви газдовања и тржишне прилике. На основу процјене реалне и укупне вриједности шумских еко-система, апострофираће се њихов значај и допринос националној економији, а што као резултат треба имати већу подршку друштвено-политичке заједнице за инвестирање у шуме, али и допринијети праведној расподјели користи коју генеришу шумски еко-системи. Инвестиције су неопходне за одрживи развој шумарства, уз уважавање чињенице да дугорочност производње узрокује значајан временски размак између улагања и постизања економско-финансијских ефеката. То утиче на недостатак непосредне економске мотивисаности за издвајање средстава у дугорочна улагања. Значајна специфичност производње у шумарству се огледа у разлици природних услова привређивања, која има за посљедицу неусклађеност потреба за улагањима и расположивих материјалних средстава за те сврхе. Управо су то основни разлози који условљавају да питања обавезе биолошких инвестиција у сектору шумарства буду регулисани законским одредбама, како би се ауторитетом државе обезбиједио континуитет инвестирања.

Унапређење постојећег стања у вези са биолошким инвестицијама у приватним шумама подразумијева активности усмјерене према обезбјеђењу регулативног, финансијског и промотивног оквира, заједно са обезбјеђењем инфраструктуре за подршку власницима приватних шума. Поред неопходности и инсистирања на обавези биолошких инвестиција, изражена је потреба за инвестирањем у инфраструктуру и основна средства, како би се створили предуслови за одрживо коришћење постојећих потенцијала, иновацију процеса, креирања нових ланаца вриједности и диверзификацију дјелатности. Доминантна перцепција у сектору је да само директне вриједности шумских еко-система условљавају остваривање економско-финансијских користи. Потребно је реално утврђивати укупне вриједности шуме, јер је остваривање економских користи од шумских еко-система у директној зависности од очувања и унапређења свих осталих еколошких и социјалних функција шуме, које имају вишеструки позитиван утицај на услове живота и рада цјелокупног друштва.

Садашњи начин утврђивања вриједности шуме као природног капитала, није у потпуности прилагођен савременим економским, еколошким и развојним трендовима и потребама. Због тога се јавља проблем недовољно прецизне валоризације шумских еко-система, без процјене укупних економских вриједности, што може представљати значајан недостатак у актуелном моменту, са посебним истицањем улоге шума у климатским промјенама и енергетској стабилности. Актуелно планирање инвестиција у оквиру шумскопривредних основа доминантно је базирано на расходовној страни, без оцјене исплативости истих, што може утицати на немогућност доношења исправних будућих одлука за улагање материјалних и финансијских ресурса у шумарству. Одлуке о будућим смјерницама газдовања шумским ресурсима нужно требају садржавати економску компоненту, како би газдовање имало што већи економско-финансијски ефекат. Такође, неопходно је унаприједити контролу усмјеравања и реализације биолошких и осталих инвестиција у сектору шумарства, како би се избјегло ненамјенско трошење средстава и обезбиједила успјешна реализација планираних активности.

## 2.1.16. Усклађивање пословања са принципима и критеријумима стандарда из области шумарства

Спровођење темељних друштвено-политичких промјена, реформа јавног сектора и усклађивање домаћих прописа са захтјевима ЕУ политика и тржишта, представља неопходан услов у процесу придруживања Босне и Херцеговине Европској унији. Значајан напредак према одрживом газдовању шумама у власништву Републике Српске представља период од 2005. до 2008. године, када је извршено усаглашавање са FSC стандардима, односно међународним стандардима за сертификацију шума. Након тог периода устаљени су редовни надзори и ресертификације, који потврђују да се шумама у Републици Српској газдује еколошки одговорно, друштвено корисно и економски одрживо. ЈПШ посједује сертификат SGSCH-FM/CoC-004338, чија је важност од 10. марта 2023. године до 9. марта 2028. године.

Босна и Херцеговина је прва држава у региону за коју су израђени национални FSC стандарди, са десет принципа (од којих један није примјењив у БиХ) и 64 критеријума, што омогућава бржи, јефтинији и квалитетнији процес сертификације. У оквиру националних FSC стандарда за Босну и Херцеговину, наведено је 123 законска и подзаконска акта примјењивих за Републику Српску, као и 31 нормативни акт ЈПШ. Поред тога, наведено је и 27 међународних конвенција и протокола којима је БиХ приступила (нпр. *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*, CITES; *International Labour Organization* ILO; *United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC; *United Nations Convention to Combat Desertification*, UNCCD; *Convention on Biological Diversity*, CBD и остале), а које је неопходно уважавати с циљем одрживог газдовања шумама.

Сертификација газдовања шумским ресурсима јача конкурентске предности домаћих предузећа шумарства и дрвне индустрије, посебно оних извозно оријентисаних пред које се на тржиштима ЕУ земаља намећу све строжи захтјеви у погледу поријекла дрвета. Иако неки од наведених принципа имају значајније изражен економски аспект, недвосмислен је значај поштовања свих одредаба стандарда с циљем модернизације сектора у контексту зелене, циркуларне и био-економије, али и одрживог газдовања шумама у цјелини. Основни проблеми који се јављају приликом спровођења свих принципа, критеријума и индикатора прописаних међународним стандардима односе се на повремено реактивно, а не проактивно дјеловање. Наведено указује на потребу спровођења интензивног рада, по вертикалним и хоризонталним нивоима свих интересних страна, на јачању свијести о потреби децидне и континуиране примјене свих одредаба стандарда, као и примјењивих закона, судских пракси, подзаконских аката, припадајуће административне процедуре, важећих уставних одредаба, укључујући међународне уговоре, конвенције и споразуме. Газдовање приватним шумама није сертификовано у складу са захтјевима међународних стандарда за одрживо газдовање шумама, што представља изазов за одрживо коришћење потенцијала приватних шума, посебно оних који се односе на шуме високовриједних врста дрвећа као што су храстови и племенити лишћари. Удружење власника приватних шума „Наша Шума“ из Републике Српске у 2020. години постало је PEFC национални члан за Босну и Херцеговину, а 2021. године су усвојени PEFC стандарди за одрживо газдовање шумама у Републици Српској / Босни и Херцеговини. Такође, удружење „Наша шума“ је, заједно са PEFC националним члановима из Словеније и Македоније, укључено у иницијативу PEFC Балкан система сертификације шума.

С циљем модернизације и повећања конкурентности сектора шумарства на одрживим основама, потребно је усмјерити дјеловање и на унапређење преузимања релевантних ЕУ регулатива, а првенствено оних који се односе на сузбијање илегалних активности у шумарству уважавајући мјере за спровођење закона о шумама, управљање и трговину дрветом (*Forest Law Enforcement, Governance and Trade*, FLEGT), ЕУ Уредбе о дрвету (*EU Timber Regulation*, EUTR), ЕУ Уредбе о крчењу шума (*EU Deforestation Regulation*, EUDR) и CITES конвенције, затим стандарда за производе (у смислу ефективне транзиције са ЈУС на БАС ЕН стандарде за шумске дрвне сорimente), стандарде за производњу сјемена и садног материјала, те фитосанитарне стандарде. Такође, потребно је дати допринос спровођењу стандарда који се односе на прераду дрвета, односно стандарде базиране на ланцима надзора.

### **2.1.17. Маркетиншки концепт пословања и развој предузетништва у сектору шумарства**

Актуелна ситуација указује на недовољну примијењеност маркетиншког концепта пословања у сектору шумарства Републике Српске. Први корак у развоју маркетиншког концепта пословања јесте унапређење кадровских и материјалних капацитета за прикупљање и анализу информација које долазе изван сектора шумарства, а све са циљем утврђивања различитих потреба које овај сектор може задовољити. То ће утицати на концептуалне промјене у правцу правилне идентификације, класификације и диференцијације производа и услуга, а као посљедица одразиће се на развој нових ланаца вриједности у шумарству и повезаним секторима. Фокус треба измијенити са производно оријентисаног, на усмјерење за задовољење потреба различитих купаца и тржишта, са инсистирањем на константној контроли квалитета, стандардизацији, брендирању, сертификацији и недвосмисленом утврђивањем власничких права. Поред значајних унапређења, и даље је изражена потреба детаљније класификације, одређивања цијена и начина продаје за све врсте производа и услуга сектора шумарства.

Ситуацију усложњава велики број производа и услуга који могу бити реализовани на тржишту, са појединим вриједностима које није увијек једноставно егзактно квантификовати и утврдити (нпр. биодиверзитет, културно-историјска вриједност, пејсаж и сл.). Анализирање дистрибуције, као слџдећег елемента маркетинг микса, подразумеива уважавање специфичности сектора шумарства и шумских еко-система. Један од кључних предуслова за модернизацију цјелокупног сектора представља реконструкција и унапређење постојеће, заједно са повећањем густине мреже нових шумских путева и пратеће инфраструктуре. Реализацијом Стратешког плана шумских путева Републике Српске планирано је повећање густине за 8% у односу на постојеће стање. Према наведеном документу, очекивања су да ће изградња примарне мреже шумских путева омогућити коришћење додатних 6.607 шумских одсјека који до сада нису били коришћени, што ће омогућити додатних 73.198 m<sup>3</sup> дрвних сортимената и био-маса на годишњем нивоу. Чињеница да однос понуде и потражње условљава да већина ШДС, посебно оних најквалитетнијих, лако проналази пут до купаца, често доводи до погрешне перцепције да промотивне активности нису значајна потреба сектора шумарства. Управо је супротно, јер правилна примјена појединих елемената промотивног микса треба допринијети популаризацији и валоризацији свих производа и услуга шумарства, а истовремено допринијети истицању значаја цјелокупног сектора и јачања свијести о потреби заштите, инвестирања и унапређења стања шумских еко-система. Тиме сектор постаје препознатљивији, видљивији и отворенији за сарадњу и интеракцију са различитим домаћим и иностраним интересним странама. Неопходне су структуралне секторске промјене, а посебна пажња треба бити усмјерена на јачање кадровских капацитета и коришћење савремених промотивних метода, у првом реду публицитета и односа са јавношћу, како би се уз примјену иновативних начина комуникације, истакла улога шумарства у „зеленој“ транзицији и обезбиједила подршка доносилаца одлука, повезаних сектора и шире јавности за неопходне реформе.

Доминантан положај ЈПШ у шумарству Републике Српске често доводи до погрешне претпоставке о ограниченим могућностима развоја предузетништва у сектору. Актуелна ситуација указује на чињеницу да развој предузетништва, са истицањем „зеленог“ карактера који се испољава у сектору шумарства, није високо на листи приоритета. Такође, није извршена и локално усаглашена систематизација свих потенцијалних привредних дјелатности, као основа за иницирање предузетничких дјелатности. ЈПШ, као велики привредни субјект по свим критеријумима, има своју недвосмислену и најважнију улогу у сектору, али је потребно развијати и остале пратеће и комплементарне дјелатности, како би се обезбиједила пуна функционалност, увећали приходи и повећале инвестиције. Разлог лежи у чињеници веће флексибилности и ефикасности предузетника у појединим врстама пословних дјелатности, као што је нпр. актуелна ситуација у извођењу радова на коришћењу шума. Са становишта ЈПШ, поред постојећих иницијатива за повећање обима коришћења осталих шумских производа, даље подстицање интерног предузетништва представља предуслов за одрживи раст и развој. То подразумеива развој предузетничких дјелатности које нису искључиво базиране на економији обима, већ на креирању интегрисаних ланаца вриједности, са производима и услугама са високом додатом вриједношћу. У том смислу значајне су иновације и еколошки прихватљиви производи и услуге, око чега је потребно базирати цјелокупан развој предузетничких дјелатности у сектору шумарства. Распрострањеност шумских еко-система на цијелом подручју Републике Српске ствара могућности за територијалну дисперзију привредних дјелатности, а тиме и давање доприноса равномјернијем развоју свих подручја.

Актуелна ситуација указује да се шуме у приватном власништву већином користе за сопствене потребе власника с циљем задовољења потреба за огревним и техничким дрветом, или са честим уступањем права коришћења продајом квалитетнијих сортимената трећим лицима. Тако се онемогућава покретање самосталних предузетничких дјелатности и стицање додатне вриједности. Уз уважавање значаја интерсекторске сарадње, актуелна ситуација указује на чињеницу да се испорука осталих производа и услуга у ланцу вриједности, а тиме и додата вриједност, преноси у друге секторе. На тај начин сектор шумарства пропушта прилику остваривања додатних прихода, са смањењем финансијске стабилности. У оквиру актуелне законске регулативе у области шумарства, а у вези са развојем предузетништва, постоје одређена унапређења у смислу подстицаја локалног развоја (издвајањима средстава за развој локалних заједница и одредбама о обезбјеђивању неопходног минимума ШДС локалним предузећима), повећаном коришћењу био-маса и осталих шумских производа.

Такође, актуелним измјенама Закона о шумама из 2020. године, извођачи радова у шумарству су прецизније дефинисани као привредна друштва или предузетници. Поред честог поистовјеђивања маркетинга са промоцијом, која представља само један од елемената „маркетинг микса“, одсуство посматрања шумских еко-система кроз призму различитих производа и услуга, онемогућава правилно дефинисање „потрошача“, чије је потребе неопходно задовољити. Посматрањем шуме искључиво као извора сировине за дрвопрераду и фокусирање искључиво на ШДС као јединог извора прихода, уз често негативну конотацију за недрвне шумске производе, представљају почетне проблеме у адекватној примјени маркетиншког концепта пословања у сектору шумарства.

Утврђивање реалне тржишне цијене, треба бити базирано на реалном утврђивању укупних вриједности шума, актуелних тржишних трендова и калкулисањем свих расхода који су потребни за реализацију појединих производа и услуга. Стална анализа локалних, регионалних и глобалних тржишних кретања требају бити унапријеђени, са правовременим реаговањем на промјене понуде и потражње, а све са циљем постизања реалних тржишних цијена за све секторске производе и услуге. Тренутно су недовољне активности на изградњи и промоцији брэнда друштвено одговорног сектора, који управља и газдује ресурсом неопходним за економски развој, здраву животну средину, мјесто за рекреативне активности, здравље и све остале есенцијалне вриједности за садашње и генерације које долазе. Велики дио вриједности шумског еко-система, посебно оних еколошких и социјалних, нису довољно препознати и вредновани од стране шире јавности. Такође, економски ефекти и потенцијали сектора шумарства за привреду Републике Српске, допринос запошљавању и локалном/руралном развоју, нису довољно потенцирани и често остају маргинализовани. Као додатни изазов истинског усмјерења за примјену маркетиншког концепта пословања у шумарству, са посебним фокусирањем на концепт друштвеног маркетинга, потребно је истаћи неопходност јасног дефинисања процедура и јачања кадровских ресурса.

Актуелни изазови за развој предузетништва у сектору односе се на недовољно развијене иновативне ланце вриједности са вертикалном и хоризонталном интеграцијом, из чега произилази потреба за диверзификацијом, а затим и увезивањем дјелатности преко традиционалне производње шумских дрвних сортимената и креирање иновативних производа и услуга за коришћење свих потенцијала шумских еко-система. Сектор шумарства, са свим еколошким, економским и социјалним вриједностима, пружа значајне могућности за развој предузетничких дјелатности. Уколико се разматрају и повезани сектори, развој „зеленог“ предузетништва није само могућ, већ и веома потребан. Тренутни подстицаји и промоција могућности за покретање и развој предузетничких подухвата у шумарству и повезаним секторима, у широком спектру дјелатности које полазе од извођача радова у шумарству до консултантских организација, су веома ограничене и са примјетним одсуством стратешког приступа. Развој предузетничких дјелатности може допринијети значајној диверзификацији дјелатности, запошљавању, локалном развоју и новим изворима прихода и инвестиција.

Неријешена питања власништва, величина посједа, недовољно познавање стања шума, као и непознавање тржишних прилика са свим потенцијалима и могућностима, не само оних који се односе на шумске дрвне сортименте, утичу на недовољну мотивацију власника приватних шума за покретање самосталних предузетничких активности. Евидентан је и проблем недовољног развоја предузетничке инфраструктуре у сектору, првенствено у смислу предузетничких инкубатора, технолошких паркова и кластера, за организовано и удружено дјеловање предузетника у комплементарним дјелатностима, са циљем обезбјеђења квалитета, квантитета и континуитета испоруке производа и услуга.

Лиценцирању привредних субјеката, за извођење радова и остале предузетничке активности, мора се непристрасно приступити, како би се избјегло стварање нелојалне конкуренције, уз фаворизовање предузетника који су способни да изврше планиране активности по договореној динамици и квалитету. Такође, нису довољно разрађени и правно дефинисани модели финансирања предузетничких дјелатности, са хроничним недостатком кадровских капацитета као носилаца развоја и иницијатора хоризонталног и вертикалног повезивања у сектору. Административне процедуре и комплексна регулатива, на републичком и локалном нивоу, а које се односе на оперативно пословање (нпр. регулатива која се односи на фискална и парафискална давања), често представља препреку за ефективно пословање предузетничких субјеката.

### **2.1.18. Приступ финансијским средствима**

За већину привредних субјеката у сектору шумарства, изузимајући ЈПШ, карактеристично је дјеловање на нивоу микро и малих предузећа, са лимитираним могућностима за прелазак на ниво средњих предузећа. Ситуација изазвана пандемијом ковид 19 вируса указала је на слабости микро и малих привредних субјеката сектора шумарства. Ликвидност већине привредних субјеката у сектору укључујући и ЈПШ у тим околностима била је нарушена. У перспективи таквог рада немогућност обављања пословних дјелатности извјесно би водила обустави пословних дјелатности великог броја субјеката, посебно оних класификованих као микро и мала предузећа. За усмјеравање развоја сектора шумарства у правцу водећих глобалних трендова базираних на зеленој економији, неопходно је олакшати приступ финансијским средствима привредним субјектима са израженим предузетничким иницијативама. За сектор шумарства карактеристична је изражена потреба за биолошким инвестицијама, чије финансирање представља основу за одрживи развој у смислу дугорочног коришћења економских, еколошких и социјалних вриједности. Нагомилани проблеми из прошлости, који су између осталог, утицали на значајну задуженост ЈПШ, као највећег привредног субјекта у сектору, увелико отежавају приступ квалитетним изворима финансирања. Отписана, сумњива и спорна потраживања, прекомјерно задуживање и одсуство финансијске дисциплине, неки су од разлога актуелне задужености ЈПШ, која је на крају 2022. године износила преко 87 милиона КМ (21,36 милиона КМ дугорочних и 65,68 милиона КМ краткорочних обавеза). Таква задуженост негативно утиче на дугорочну и краткорочну финансијску равнотежу, а повећан ризик и ограничене могућности гаранција за отплату смањује могућности приступа екстерним изворима финансирања. Приступ финансијама представља један од најважнијих проблема са којима се суочавају предузетници, микро, мала и средња предузећа, што је посебно изражено у земљама у транзицији. Степен развијености привреде и финансијског тржишта у великој мјери утиче на доступне изворе финансирања, са даљим ограничењем приступа мањим привредним субјектима због перцепције већег ризика пословања, инструмената обезбјеђења и могућности сервисирања дуга. Заједничка улагања (*joint venture*), било да се односе на сарадњу у оквиру пословног сектора или јавно приватно партнерство, у одређеним ситуацијама могу бити квалитетан облик за повећање приступа потребним финансијским средствима. Наведено се посебно односи на предузетничке иницијативе, али и за ЈПШ у појединим дјелатностима (нпр. плантажна производња, еко-туризам, ловство). Поред омогућавања приступу финансијским средствима, од пресудне је важности примјена мјера за јачање кадровских и тржишних капацитета привредних субјеката у сектору шумарства, путем едукације, неформалних видова образовања и развоја предузетничке инфраструктуре. Унапређење кластеризације, са хоризонталним и вертикалним повезивањем, представља предуслов за унапређење квантитета, квалитета и континуитета, уз боље управљање ризиком и олакшаним приступом финансијама. Увођење и развој инструмента „зелених“ јавних набавки могао би представљати значајан импулс за повећање потражње производа сектора шумарства и повезаних сектора, уз инсистирање на већој одговорности и одрживости приликом трошења јавних средстава. Бесповратна грант средства домаћих и међународних организација представљају једно од квалитетних рјешења за обезбјеђење екстерног (су)финансирања, али и унапређења кадровских и других капацитета. Поред фондова усмјерених развоју предузетништва (укључујући зелено, женско и друштвено предузетништво), наведено се посебно односи на питања улоге сектора шумарства у испуњавању обавеза преузетих у оквиру Париског споразума и европске Енергетске заједнице, али и на питања руралног развоја, деградације земљишта и заштите природе. У актуелној ситуацији, научно-истраживачке и организације цивилног друштва, као и поједине локалне развојне агенције, усмјерене су и на привлачење грант средстава домаћих и иностраних финансијера. Потенцијали додатних (финансијских и осталих) ресурса за сектор у новом инвестиционом периоду 2021–2027. године налазе се у EU Horizon програму, IPA фондовима и ERASMUS+ програму.

Поред тога, актуелни су програми осталих међународних развојних организација:

- Њемачка корпорација за међународну сарадњу (*German Corporation for International Cooperation, GIZ*),
- Шведска владина агенција за развојну сарадњу (*Sweden's government agency for development cooperation, SIDA*),
- Развојни програм Уједињених нација (*United Nations Development Programme, UNDP*),
- Свјетска организација за храну и пољопривреду (*Food and Agricultural Organization, FAO*),
- Свјетска банка (*World Bank, WB*).

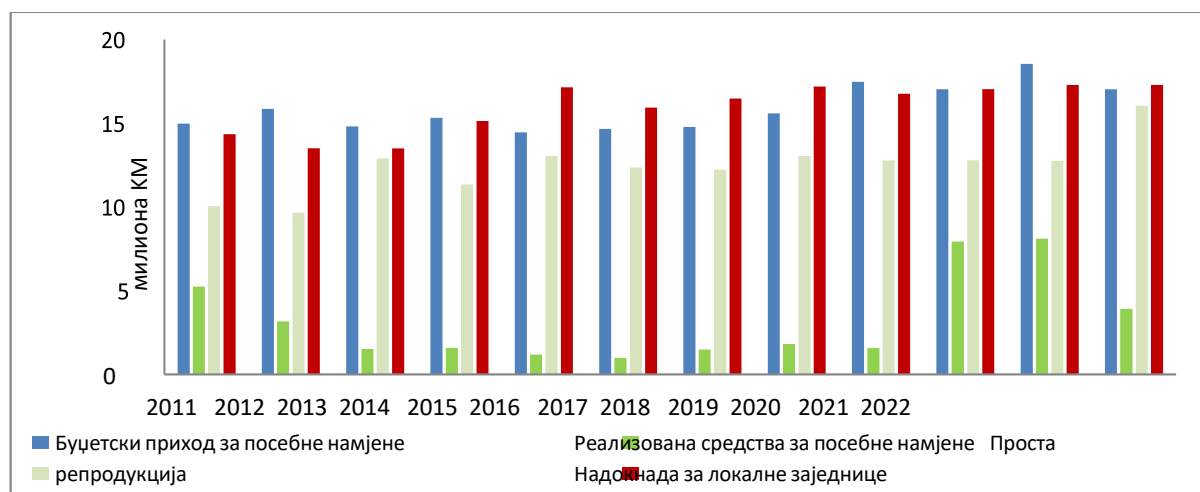
Поред ових програма значајни су и међународни фондови: Глобални фонд за животну средину (*Global Environment Facility, GEF*), Фонд за зелени развој (*Green for Growth Fund, GGF*), Фонд за климатске инвестиције (*Climate Investment Funds, CIF*), Зелени климатски фонд (*Green Climate Found, GCF*), Фонд за одрживи развој (*Sustainable Development Goals Fund, SDGF*) и Специјални фонд за климатске промјене (*Special Climate Change Fund, SCCF*), који свакако могу бити реално доступни за активности које су усмјерене на шумарство у оквиру зелене економије, руралног развоја, заштите природе, деградације земљишта, заштите животне средине и одрживих извора енергије.

Банкарски сектор такође може дати значајан подстицај овој врсти активности путем креирања специјализованих „зелених“ кредитних линија (*Green Credit Lines, GCL*). У овом смислу, поред унапређења понуде комерцијалних банака, у оквиру Економског и инвестиционог плана ЕУ за Западни Балкан истакнута је улога Европске инвестиционе банке (*European Investment Bank, EIB*) и Европске банке за обнову и развој (*European Bank for Reconstruction and Development, EBRD*), као и осталих међународних финансијских институција. Поред тога, Оквир за улагања за Западни Балкан (*Western Balkans Investment Framework, WBIF*), укључујући платформу за приватни сектор, Инструмент за развој предузетништва и иновација на Западном Балкану (*Western Balkan Enterprise Development and Innovation Facility, WB EDIF*) и Гарантни инструмент за Западни Балкан, који окупља партнере са Западног Балкана, билатералне донаторе и међународне финансијске институције, имаће једну од кључних улога за осигуравање ефективног спровођења пакета улагања за зелену и дигиталну транзицију. Извори финансирања могу бити и различити облици јавно-приватног партнерства, као и емитовања обвезница и акција. Остваривање економских, еколошких и социјалних циљева различитих актера у сектору шумарства директно су зависна од обезбјеђења континуираног извора финансијских средстава. Осим привредних субјеката који послују по тржишним принципима, адекватан приступ квалитетним и континуираним изворима финансирања није у потпуности обезбијеђен ни осталим актерима у сектору, као што су научно-истраживачке установе и организације цивилног друштва. Такође, недовољна су издвајања буџетских средстава за интензивнији рад државних органа на пословима управљања, надзора и контроле у сектору шумарства. Неки од основних проблема приступа екстерним изворима финансирања за пословне субјекте у сектору представљају: ограничене могућности гаранције за отплату; постојећа задуженост; релативно високе каматне стопе (посебно у случају микрокредитних организација) и трансакциони трошкови; ограничена понуда инструмента „зелених кредитних линија“; недовољне субвенције; усмјереност на банкарски сектор са ограниченим разматрањем и коришћењем осталих облика финансирања (мрежа пословних анђела, фондова ризичног капитала, групно финансирање – енгл. *crowdfunding*) и инструмената као што су факторинг и лизинг; недовољно познавање и ограничено коришћење финансијских инструмената акцијског капитала (акције), инструмената дуга (обвезнице) и финансијских деривата (форварди, фјучерси, опције); ограничена могућност диверзификације ризика; недовољно коришћење бесповратних подстицаја домаћих и међународних организација; недовољна информисаност о потенцијалним изворима финансирања и обезбјеђења гаранција.

Оспособљавањем кадрова утицало би се на иницијативе за покретање иновативних пословних дјелатности, примјену маркетиншког концепта пословања, повећаног директног приступа иностраним тржиштима, привлачења иностраних инвестиција, реализацију међународних пројеката, дигитализације, интензивирања истраживања и развоја. За доношење одлука о приступу екстерним изворима финансирања потребно је вршити детаљније анализе у вези са износима и динамици потреба за финансијским средствима, врсти и рочности извора, утицају на очекивани поврат и ризик, могућност сервисирања дуга, а све са предусловом способности спровођења детаљне анализе и оцјене исплативости инвестиција.

## 2.1.19. Финансирање сектора шумарства

Накнаде за коришћење шуме и шумског земљишта у својини Републике (средства за просту репродукцију) издвајају се из оствареног укупног прихода корисника шума и шумског земљишта у својини Републике Српске. У складу са ставом 4. члана 89. Закона о шумама Републике Српске, издвојена средства не могу бити мања од 10% вриједности продатих шумских сортимената утврђеној по цијенама у шуми на пању по важећем ценовнику, а средства се користе у оквиру шумскопривредног подручја, односно шумског газдинства на коме су остварена. Контролу уплате и трошења ових средстава врши Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Републике Српске, а у периоду 2011–2022. година, за просту репродукцију укупно је издвојено 148.984.301 КМ, односно у просјеку 12,4 милиона КМ годишње (Граф. 8). Издвајања за просту репродукцију претежно имају тренд раста у анализираном периоду, и од годишњег износа око 10 милиона КМ у 2011. години расту до око 16 милиона КМ у 2022. години<sup>10</sup>. Ради остваривања дугорочних циљева заснованих на принципима одрживог газдовања шумама, предвиђена су финансијска средства посебних намјена за шуме (проширена репродукција) за заштиту шума, политику и планирање, управљање и газдовање шумама, обједињавање катастра шума и унапређивање стања шума. Средства посебних намјена за шуме користе се за одрживи развој шумарства у складу са намјенама из члана 95. Закона о шумама Републике Српске. Надокнада за унапређивање општекорисних функција шума уплаћују се на рачун јавних прихода Републике, и то врше сва правна лица која своју дјелатност обављају на територији Републике, као и пословне јединице или дијелови правних лица чије је сједиште изван Републике Српске. Основица за утврђивање висине надокнада јесте укупан приход на који се примјењује стопа у висини од 0,07%. Основица за наплату надокнаде за закуп шумског земљишта у својини Републике и надокнаде за изузимање земљишта из шумске производње представља износ наплаћене закупнине, а предвиђено је да се средства користе за куповину и подизање нових шума у својини Републике Српске. Надокнаду која се обрачунава предлагачу крчења уплаћује се у омјеру 30% на рачун јавних прихода јединице локалне самоуправе на чијем подручју се налази непокретност и 70% на рачун јавних прихода Републике Српске, с тим да јединице локалне самоуправе наведена средства могу користити искључиво за намјене у вези са унапређењем стања приватних шума. Укупно прикупљена средства путем рачуна посебних намјена за шуме (у систему јединственог трезора) у периоду 2011–2022. година износила су 190.533.857 КМ, односно у просјеку око 16 милиона КМ годишње (од 14,46 до 18,55 милиона КМ). Од наведеног износа, планирано усмјеравање у сектор шумарства износило је 41.061.300 КМ (од 1,36 до 8,32 милиона КМ), односно 21,55% укупно прикупљених средстава за ове намјене. План је извршен у обиму 38.541.561 КМ (од 0,98 до 8,10 милиона КМ), односно 93,86%, што представља свега 20,23% од укупно прикупљених средстава посебних намјена за шуме. Такође, путем јавног конкурса, у сектор шумарства усмјерено је 11.636.612 КМ или 30,19% од средстава усмјерених у сектор шумарства.<sup>11</sup>



Графикон 8. Финансирање сектора шумарства и надокнаде за локалне заједнице (2011–2022.)

<sup>10</sup> Изворни подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

<sup>11</sup> Изворни подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

У анализираном периоду 2011–2022. година је од закупа прикупљено 7.242.247 КМ, односно у просјеку 603.521 КМ годишње, док су средства од промјене намјене земљишта прикупљана у 2021. и 2022. години у укупном износу 1.337.979 КМ или у просјеку 668.989 КМ годишње<sup>12</sup>. Корисник шума и шумског земљишта у својини Републике Српске дужан је да плаћа и надокнаду за развој неразвијених дијелова општине са које потичу продати сортименти у износу од 10% финансијских средстава остварених продајом ШДС утврђених по цијенама на камионском путу. Средства се користе на основу годишњег плана о трошењу намјенских средстава, који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз претходно прибављену сагласност Министарства, а у складу са одредбама ст. 7. и 8. члана 89. Закона о шумама Републике Српске. У периоду 2011–2022. година по овом основу, укупна накнада локалним заједницама износила је 189.860.558 КМ, у просјеку 15,82 милиона КМ годишње (од 13,50 до 17,30 милиона КМ). На крају 2022. године укупна дуговања ЈПШ по основу накнаде за локалне заједнице износила су 7,12 милиона КМ<sup>13</sup>. Надокнаду за обављање послова од општег интереса у шумама у приватној својини уплаћују власници приватних шума у омјеру 80% на рачун извршиоца стручно-техничких послова у шумама у приватној својини и 20% на рачун јединице локалне самоуправе са чијег подручја потичу сортименти. Локалне самоуправе наведена средства могу усмјеравати искључиво за активности у вези са газдовањем приватним шумама. Основицу за обрачун ове надокнаде од 10% чини тржишна вриједност нето посјечене дрвне запремине утврђена на мјесту утовара у транспортно средство (на камионском путу) по важећем ценовнику корисника шума и шумског земљишта у својини Републике. У периоду 2011–2022. година по овом основу је уплаћено 37.227.100 КМ, и то 29.781.680 КМ на рачун извршиоца стручно-техничких послова у шумама у приватној својини и 7.445.420 КМ на рачун јединице локалне самоуправе са чијег подручја потичу сортименти<sup>14</sup>. Остваривање прихода за сектор од осталих шумских производа и услуга шумарства остварује се у ограниченом обиму. Изазови се односе на чињеницу да је од укупно уплаћених средстава посебних намјена у периоду 2011–2022. година (око 190 милиона КМ), у сектор шумарства, по различитим основама прописаним чланом 95. Закона о шумама, планирано усмјеравање 21,55% (око 41 милиона КМ), а корисницима је додијељено укупно 20,23% (око 38,5 милиона КМ) од укупно прикупљених средстава посебних намјена за шуме. Ова чињеница представља један од основних проблема финансирања сектора шумарства, јер се релативно добро успостављени механизам прикупљања средстава не примјењује у потпуности, што за посљедицу има немогућност развоја и испуњавања постављених циљева. Проблеми који се повремено јављају у пракси односе се на намјенско трошење и приказивање трошења средстава у складу са реалним стањем. Прикупљена средства посебних намјена за шуме (проширена репродукција) само се дјелимично враћају у сектор, што поред негативног утицаја на развој cjелокупног сектора, утиче и на немогућност реализације планова дефинисаних у извођачким пројектима ЈПШ. Са друге стране, потребно је на нивоу cjелокупног ЈПШ координисати и усагласити планирање радова који ће бити финансирани из средстава посебних намјена. Такође, потребно је обезбиједити континуитет и правовременост распоdjеле ових средстава корисницима, прије свега ЈПШ, као и за потребе научно-истраживачког рада и унапређења стања приватних шума. И поред чињенице издвајања значајних средстава за развој неразвијених дијелова општине са које потичу продати сортименти (чији укупан износ у периоду 2011–2022. година је за 1,24% већи од укупно утрошених издвајања за просту и за проширену репродукцију шума, односно за 5,21% уколико узмемо у обзир и приходе које општине остварују по основу накнаде у приватним шумама), ограничене су могућности контроле намјенског трошења.

Коришћење бесповратних грант средстава за (су) финансирање, заједно са „зеленим“ кредитним линијама (са повољним условима кредитирања) и осталим облицима и инструментима финансирања, нису довољно искоришћени у сектору шумарства. Мултифункционалност шумских еко-система, са великим потенцијалима за реализацију различитих пословних активности у области зелене, циркуларне и биоeкономије, нису довољно потенцирани и реализовани с циљем финансирања сектора. Кључни проблем за реализацију свих наведених врста финансирања је недостатак домаћих кадровских потенцијала који би, у интензивној сарадњи са иностраним партнерима, радили на идентификацији потенцијалних извора средстава, а посебно на припреми пројектне документације и самој имплементацији пројектних активности. Дакле, важно је дефинисати потребе које би се испуниле кроз пројекте ЕУ што би омогућило jаснији увид на које фондове је потребно конкурисати.

<sup>12</sup> Изворни подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

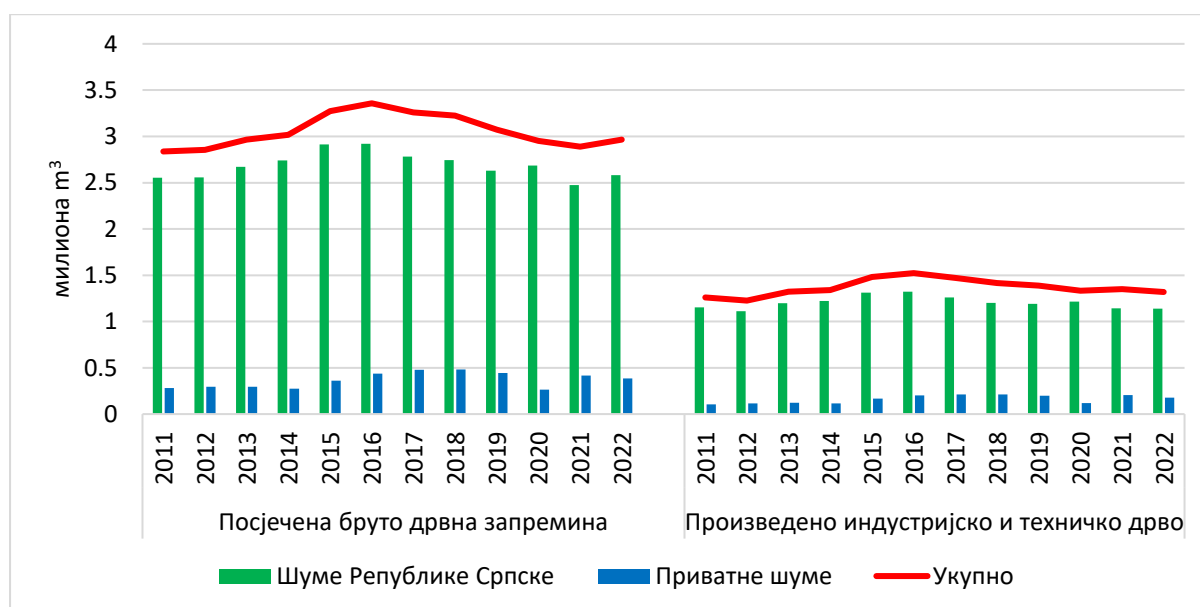
<sup>13</sup> Изворни подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

<sup>14</sup> Изворни подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

То се нарочито односи на изградњу људских, техничких и инфраструктурних капацитета, што укључује и обуке кадра за припрему и имплементацију пројеката. Проблем у вези са коришћењем средстава ЕУ и међународних донатора односи се на чињеницу да расположива средства нису константна, захтијевају посебне услове и процедуре у поступку одобравања, па се као таква не могу сматрати примарним средствима. Наведено намеће потребу успостављања нових стратешких усмјерења и механизма, заједно са интензивирањем научно-истраживачког рада и оспособљавања нових и постојећих кадрова, а кључну улогу у том процесу требају преузети носиоци извршне власти (на државном и ентитетском нивоу), високошколске установе (иновирањем студијских програма), али и развојне агенције и консултантске организације које су активне у секторима везаним за зелену, циркуларну и био-економију.

## 2.1.20. Понуда, потражња и цијене производа и услуга сектора шумарства

Пројекције указују на будући значајан раст потрошње дрвета на глобалном нивоу, у највећој мјери као резултат раста инвестиција у постројења за производњу иновативних (композитних) производа од дрвета и постројења за производњу енергије на бази дрвета. Будући обрасци потрошње захтијеваће и одговарајуће промјене у сфери производње у шумарству, како би се постигла одговарајућа компатибилност производње са захтијевима тржишта. Прилагођавање новим тржишним захтјевима представља с једне стране изазов, а са друге стране императив будућег развоја шумарства. Ефективна и ефикасна трговина дрветом и недрвним производима шумарства захтијева константно и детаљно праћење и анализирање тржишних дешавања, како у свијету тако и на регионалном, националном и локалном нивоу. Одрживо коришћење шумских ресурса, уз истовремено повећање потражње, подразумева усаглашавање потреба друштва са природним могућностима шумских еко-система, са поновним истицањем принципа „етат је мјера“. На страни потражње, потребно је истаћи чињеницу да у Републици Српској (2021. година) егзистира око 550 пословних субјеката регистрованих за прераду дрвета, од чега њих око 300 има потписане уговоре са ЈПШ о испоруци шумских дрвних сортимената. Негативна чињеница је да од наведених пословних субјеката њих само око 6% су финални прерађивачи, а око 10% полуфинални. Анализирајући понуду у периоду 2011–2022. година, утврђено је да око 88% дрвне сировине потиче из шума у власништву Републике Српске, а просјечна посјечена бруто дрвна запремина (у шуми и изван шуме) је износила око 3 милиона  $m^3$ , од чега 2,67 милион  $m^3$  државним и 0,36 милиона  $m^3$  у приватним шумама. Од посјечене бруто дрвне запремине, просјечна годишња производња је око 1,36 милиона  $m^3$  индустријског и техничког дрвета или око 45% (око 1,20 милиона  $m^3$  из шума у власништву Републике, а 0,16 милиона  $m^3$  из приватних шума (Граф. 9).



Графикон 9. Посјечена бруто дрвна запремина (у шуми и изван шуме); индустријско и техничко дрво; државне и приватне шума

Обим сјече у истом периоду био је на нивоу од 47% годишњег запреминског прираста, с тим да је у државним шумама износио преко 52%, а у приватним шумама близу 28%. Укупан обим сјече (у приватним и државним шумама) је имао константан тренд раста у периоду 2011–2016. година, након чега се уочава претежно опадајући тренд. Укупна производња индустријског и техничког дрвета има сличне трендове. Знатно је стабилнији тренд у шумама које су у власништву Републике Српске, док су у приватним шумама примјетне знатне осцилације у појединим периодима. Актуелни начини продаје шумских дрвних сортимената у Републици Српској односе се на продају путем уговора за сукцесивну испоруку, лицитације и малопродаје. Продаја путем уговора за сукцесивну испоруку, којом се подразумева продаја трупаца и мање вриједних сортимената (огревно, рудно и целулозно дрво), базирана је на Одлуци о утврђивању критеријума и начину продаје ШДС из 2019. године, заједно са утврђивањем стратешких предузећа из сектора прераде дрвета, којима су загарантоване количине ШДС и склопљени петогодишњи уговори.

Првобитно утврђени Критеријуми из 2016. године су унапријеђени 2019. године. Успостављањем Критеријума 2016. године повећана је транспарентност продаје, а измјенама из 2019. године додатно се утицало на ограничавање продаје сировине привредним субјектима који могу представљати нелојалну конкуренцију (који имају испод пет радника и неблаговремено измирују обавезе). Такође, у 2019. години утврђени су и услови и критеријуми за разврставање привредних субјеката из дрвне индустрије према степену прераде на финалне, полуфиналне и примарне прерађиваче. Продајом ШДС путем слободног надметања (лицитације), са усвајањем политике слободног формирања цијена, може водити повећању прихода за сектор шумарства, али са потенцијалним утицајем на дрвопрерађивачки и остале привредне секторе, као и на локални и рурални развој Републике Српске. За анализирани период од 2016–2022. године, укупна продаја пиланских трупаца путем лицитације износила је око 2.800 m<sup>3</sup>, што износи испод 0,1% од укупне продаје пиланских трупаца. Стратешка усмјерења не смију водити ситуацији да Република Српска постане извозник сировине, али је уједно потребно осмислити довољно квалитетно рјешење за креирање нових ланаца вриједности и задовољење интереса свих заинтересованих страна у процесу производње, продаје, прераде и употребе производа базираних на дрвету. Путем малопродаје врши се продаја мање вриједних ШДС, првенствено за задовољење потреба становништва.

Поред ШДС, коришћење био-маса као обновљивог и карбон неутралног извора енергије већ има значајну примјену у Републици Српској, а поред огревног дрвета, и остала дрвна горива (пелет, брикет, сјечка) налазе све већу примјену у домаћинствима и системима даљинског гријања. Уз претпоставку одрживог управљања ресурсима, био-маса представља један од најисплативијих извора енергије, а уједно доприноси испуњавању циљева и преузетих међународних обавеза за учешће обновљивих извора енергије у укупном енергетском билансу. Сви позитивни ефекти могу се односити на производњу топлоте у индустрији, домаћинствима, системима даљинског гријања, али и на комбиновану производњу топлотне и електричне енергије (когенерација). Еко-системске услуге шумских комплекса које имају велику вриједност због изражених природних пејсажа, богатства биљног и животињског свијета, погодности услова за развој еко-туризма и ловства, као и њихов рекреативни, здравствени и културно-историјски потенцијал нису довољно искоришћени у економско- финансијском смислу.

Реорганизација ЈПШ из 2018. године, са формирањем посебног сектора за остале шумске производе, представља почетак организованог усмјеравања према европским трендовима и већој валоризацији и коришћењу недрвних шумских производа. Успостављање организационих цјелина у оквиру шумских газдинстава у систему ЈПШ „Шуме Републике Српске“, удружено са активностима локалног становништва и предузетника, представља добру основу за остваривање додатних прихода коришћењем шумских плодова и сјемена, меда, гљива, љековитог, ароматичног, зачинског и јестивог биља, хумуса, смоле, тресета, танина, пужева, камена, шљунка, пијеска, кречњака, глине и осталих недрвних шумских производа. Климатске промјене представљају један од кључних глобалних изазова, али су истовремено и изузетна развојна шанса за привлачење финансијских средстава и диверзификацију пословних дјелатности у сектору шумарства. Ситуација да карбон који је ускладиштен у шумским еко-системима има свој новчани израз и могућност реализације на тржишту, ствара могућности генерисања карбон кредита као релативно нове врсте робе, што земљама у развоју пружа могућности да остваре вишеструке економске и финансијске користи. Глобализација тржишта и све већа потражња за дрветом и другим производима и услугама шумских еко-система намећу потребу за повећањем продуктивности, а прираст у природним шумама, са недовољном отвореношћу и осталим ограничењима, тешко може задовољити растућу потражњу.

Потенцијали плантажних засада брзорастућих врста дрвећа скоро у потпуности су занемарени у Републици Српској, са недовољним коришћењем могућности за смањење притиска на природне шуме путем обезбјеђења сировинских ресурса за индустрију целулозе и папира, био-маса за енергетске сврхе, али и техничког дрвета за којим потражња континуирано расте. Формирање плантажних засада дрвенастих врста има велики значај и за агрошумарство, које се посматра као дио пољопривреде у којем је дрвеће и/или жбуње формирано с циљем стварања одрживијих и продуктивнијих еко-система, те у којем се комбинују производи шумарства са пољопривредним усјевима/засадама или сточарством. Плантажно и агрошумарство посебно може бити разматрано као алтернатива развоја, због чињенице да је, усљед ратних активности, али и све већег тренда миграције у урбана подручја, на подручју Републике Српске знатно повећана површина напушеног пољопривредног и другог земљишта. Цјеновнике ШДС и осталих производа ЈПШ доноси Надзорни одбор Јавног предузећа, након прибављене сагласности од стране Владе Републике Српске. Утврђивање цијена производа који потичу из приватних шума су флексибилније и заснивају се на споразуму између власника и купца, уз плаћање накнаде за вршење стручних услуга од стране ЈПШ. Цјеновници ЈПШ знатно су унапријеђени у претходном десетогодишњем периоду, са доношењем више пратећих одлука о допуни, повећању или изједначавању цијена појединих ШДС. Упоредном анализом утврђено је да су цијене пиланских трупаца незнатно повећане, са просјечним повећањем за 7,19% у 2021. години у односу на 2018. годину. Такође, утврђени су Цјеновник за потребе сточарства (2014), Цјеновник шумског и хортикултурног сјемена и садног материјала (2018), као и више цјеновника за остале шумске производе (2020). Релативно велики број дрвопрерађивачких капацитета који се баве примарном прерадом дрвета, при чему остварују висок коефицијент обрта са ниском стопом додатне вриједности, доприносе великом притиску на ЈПШ за испоруку сировине. Тренутне процијењене потребе дрвопрерађивачког сектора су 2,5 пута веће од обима производње шумских дрвних сортимената. Уз реалну чињеницу да је отвореност шумским путевима знатно испод европског просјека (испод 10 т/ха), са присуством минираних површина шума и шумског земљишта, уз изражену предимензионираност дрвопрерађивачких капацитета са дјелатношћу примарне прераде, јасно је да постоји неусаглашеност између понуде и потражње дрвне сировине у Републици Српској. На страни шумарства евидентни су проблеми у недовољној отворености путевима, ограниченом броју извођача радова на коришћењу, потреби за осавремењавање методологије за израду планских докумената, као и немогућности извршења планираног физичког обима производње усљед недостатака у организацији пословних процеса, заједно са израженом потребом за сталном контролом и едукацијом за кројење и класирање шумских дрвних сортимената. Са друге стране, узимајући у обзир чињеницу да се повећањем степена финализације вишеструко повећава степен валоризације (у зависности од врсте финалних производа), потребно је интензивирање мјера на изналагање рјешења за оптимизацију извоза дрвне сировине, што у комплексном државном уређењу и преузетим обавезама споразума о слободној трговини (на примјер СЕФТА споразум), представља посебан изазов. Потенцирање на испоруци дрвне сировине веће од етата, извјесно може водити нарушавању стабилности шумског еко-система и посљедицама које ће осјећати будуће генерације.

Актуелни проблем односи се на скромне количине продаје путем слободног надметања, уз истовремено повећање захтјева предимензионираног дрвопрерађивачког сектора у којем још увијек доминира примарна прерада. Поред притисака на испоруку сировине, стратешка усмјерења требају и даље бити према обезбјеђивању довољне количине сировине финалним и полуфиналним прерађивачима, који у значајнијем обиму доприносе стварању додатне вриједности. Измјенама и допунама Закона о шумама из 2020. године, креирана је боља основа за коришћење шумске био-маса, а неискоришћени потенцијали односе се на коришћење постојећих шумских култура (површина преко 50.000 ха у Републици Српској), али и усмјеравање на формирање и одрживо коришћење плантажних засада брзорастућих врста дрвећа. Постоји потреба за додатним интензивирањем напора у смислу осавремењавања регулативе, планских докумената и увођењу нових модела пословања и развоја „зеленог“ предузетништва од стране државних и приватних актера, као што су „машински кругови или кругови машина“ заступљени у земљама окружења. Ове активности су потребне заједно са унапређењем организације производног процеса, набавке основних средстава, обезбјеђивања финансијских подстицаја и успостављања стабилног тржишта. Посебан проблем односи се на званичне податке о потрошњи огревног дрвета. Према истраживањима из 2015. године, са примјеном методологије UN FAO за интегрисано мапирање понуде и потражње дрвних горива (*Woodfuels Integrated Supply/Demand Overview Mapping*, WISDOM), утврђена је просјечна потрошња од 7,26 т<sup>3</sup> по домаћинству у Републици Српској, чиме се званични статистички подаци разликују од реалног стања за 3,41 пута.

Релевантни и ажурни подаци о потрошњи огревног дрвета утичу на смањење негативних економских посљедица. Позитиван ефекат односи се и на испуњавање преузетих обавеза у вези са коришћењем обновљивих извора енергије и емисије гасова стаклене баште. Заштићена подручја нису у потпуности финансијски самоодржива. Даље активности потребно је усмјерити према очувању и финансијској самоодрживости ових подручја, што подразумева потребу за развојем кадровских, материјалних и инфраструктурних капацитета који ће обезбиједити одрживо управљање заштићеним подручјима, са истовременом контролом коришћења и избегавањем потенцијалних сукоба између заштите природе и развоја туризма. Ограничења за коришћење потенцијала осталих (недрвних) шумских производа односе се на непоуздане податке о количинама, непотпуном планирању одрживог коришћења, потреби додатног организовања тржишта са могућим комбиновањем државних и приватних предузетничких иницијатива који, поред осталог, могу значајно допринијети и руралном развоју, заједно са побољшањем демографске слике у руралним подручјима. Тренутна ситуација указује на потпуно одсуство коришћења потенцијала шумских еко-система Републике Српске за финансијску валоризацију складиштења карбона и увођење иновативних модела остваривања прихода путем генерисања и тржишне реализације карбон кредита. Релевантне стратегије и планови који се односе на борбу против климатских промјена нису на прави начин интегрисани у постојећи оквир шумарског законодавства, и поред чињенице да cjелокупном систему генерисања и трговине карбон емисијама пројекти у вези са шумама и сектором шумарства представљају веома битну компоненту (посебно у свјетлу Париског споразума, новог ЕУ Зеленог договора, нове ЕУ стратегије шумарства и Зелене агенде за Западни Балкан). Поред појединачних научно-истраживачких иницијатива, није спроведена системска процјена могућности и модела коришћења овог потенцијала шумарства Републике Српске. Са тренутно занемаривим површинама под плантажним засадима шумских врста дрвећа у Републици Српској, онемогућено је коришћење бенефита оваквог начина производње, укључујући коришћење дрвних и недрвних шумских производа, складиштење карбона, регулисање хидролошког циклуса, смањење површинског отицања, ерозије и оштећења изазваних вјетром и поплавама, побољшање повезаности рељефних мозаика за очување биодиверзитета и допринос фиторемедијацији. Све наведено утиче и на одсуство коришћења потенцијала агрошумарства у Републици Српској. Упоредо са диверзификацијом дјелатности у складу са концептима зелене, циркуларне и био-економије, потребно је детаљније разрадити цјеновнике за све врсте производа и услуга (као на примјер еко-туризам). У тренутној ситуацији потражње за шумским дрвним сортиментима и осталим производима и услугама сектора шумарства, са пројектованим трендовима даљег раста, потребно је дефинисати и примјењивати адекватан модел за активно и ажурно усклађивање цијена свих производа и услуга сектора у зависности од захтјева тржишта. То подразумева интензивну примјену дигитализације и повећање транспарентности cjелокупног процеса продаје, нарочито у случају продаје шумских дрвних сортимената.

### **2.1.21. Мобилизација извора финансирања за сектор шумарства**

Потреба сектора шумарства за диверзификацијом и мобилисањем додатних извора финансијских и других модела подршке, постала је још израженија у контексту ковид 19 кризе, као и кризе изазване специјалном војном операцијом у Украјини и осталим глобалним политичко-економским промјенама у претходном периоду. Увођење нових образаца производње и потрошње постала је неопходна на глобалном плану, а одрживост сектора шумарства директно ће зависити од могућности прилагођавања новонасталим условима. То ће водити већој стабилности и адаптивности сектора на кризе различитог карактера, а омогућиће и заокрет према иновативним трендовима, који нису усмјерени искључиво на финансирање базирано на реализацији ШДС. Интегрална заштита, биодиверзитет, климатске промјене, енергија, био-економија, еко-туризам, плантажна производња, ловство и недрвни шумски производи требају бити посматрани као кључни интереси за изналажење и диверзификацију извора ресурса за одрживо шумарство. У томе се не требају посматрати само финансијски ресурси, већ и подршка за развој одрживих политика, увођење добрих пракси и јачање институционалних и индивидуалних капацитета. У контексту одрживог управљања шумама и земљиштем, поред потребе за идентификацијом и мобилизацијом финансијских и осталих ресурса, потребно је дефинисати моделе за равномјерну расподјелу ових средстава између различитих интересних страна. Израда студија за идентификацију, мапирање и мобилизацију финансијских и осталих модела подршке за одрживо управљање шумама добра су пракса примијењена у многим земљама у развоју, а међународне организације, као што је међународни форум за шуме (*United Nations Forum on Forests*, UNFF), пружају активну подршку за израду ове врсте докумената.

Подршка се састоји од помоћи у изради националних стратегија финансирања шумарства, креирању пројектних приједлога за коришћење средстава мултилатералних финансијских институција (GCF, GEF) и стварање центра за размјену информација са сврхом истицања и промовисања научених лекција и најбољих пракси. Привлачење иностраних инвестиција често је отежано због недовољне транспарентности и отворености сектора, ограниченог промовисања потенцијала, неријешених власничких односа, различитих усмјерења појединих интересних страна, али и комплексне политичко-економске ситуације у држави. Значајна подстицајна средства на глобалном нивоу су доступна за сектор шумарства, посебно у свјетлу климатских промјена, коришћења обновљивих извора енергије и биодиверзитета. Са друге стране, изражена је потреба за мобилизацијом додатних средстава (финансијског и нефинансијског карактера), али везе између понуде и потражње нису довољно успостављене, а пословање се наставља обављати по усталим обрасцима. Фокус је недовољно усмјерен према изградњи повезница између различитих сектора (финансије, шумарство и повезани сектори), између заинтересованих страна (приватни инвеститори, привреда, јавни и цивилни сектор), као и између различитог концепта (економски развој у складу са друштвеном и еколошком одрживости). Иако постоје реални потенцијали, изазов је како идентификовати, ускладити и повећати користи за све интересне стране. Добијање подршке за израду такве врсте студије од стране међународних организација условљено је иницирањем са државног нивоа. Међународна искуства указују да не постоји јединствено рјешење за све земље, а изражена је потреба за утврђивањем недостатака, препрека и могућности за добијање подршке прије самог усмјеравања на могуће изворе подршке. Идеја о развоју посебне стратегије/студије за потребе шумарства може се суочити са одсуством подршке доносилаца одлука, али међународна искуства указују да може уштедјети много времена и донијети значајне користи, јер помаже у идентификацији најперспективнијих извора подршке. Посебан изазов односи се на одсуство заједничког дјеловања свих интересних страна за већу мобилизацију средстава подршке, са недовољним прихватањем чињенице да финансирање сектора шумарства није базирано на појединачним интересима (појединаца или сектора), него на постављању заједничког циља одрживог газдовања шумама за садашње и будуће генерације.

### **2.1.22. Јачање материјалних и кадровских капацитета за идентификовање и привлачење различитих врста финансијских и других средстава**

Остваривање видљивих помака према идентификовању и привлачењу различитих врста финансијских и других средстава подразумијева интензивно оспособљавање кадровских капацитета, заједно са обезбјеђивањем материјално-финансијских средстава подршке. Досадашњи трендови указују на недовољно развијене кадровске капацитете, оспособљене за активан приступ изналажења нових потенцијала и привлачењу, првенствено, иностраних извора финансирања и техничке подршке. Најактивнији приступ примјетан је код високошколских установа, појединих развојних агенција и организација цивилног друштва. У већини случајева доминантна је индивидуална иницијатива, без значајније иницијативе и подршке за увођење ширег системског приступа. Код већине органа републике и локалне власти примјетан је недостатак кадровских капацитета, у смислу броја и оспособљености. Слична ситуација је и са највећим привредним субјектом у сектору, ЈПШ, првенствено у смислу недовољне оспособљености постојећих кадрова за предузимање значајнијих иницијатива. Наведено доприноси најчешће реактивном дјеловању, без изражених могућности за активан приступ изналажењу нових и квалитетних извора финансирања и техничке подршке сектору.

Учешће у различитим међународним програмима често подразумијева одређени степен (су)финансирања, што у великом броју случајева представља препреку за даље ангажовање на припреми пројектних приједлога. Коришћење програма техничке подршке међународних организација, који представљају реалан и квалитетан начин унапређења постојећих капацитета, не користи се у довољној мјери. У оквиру високошколског образовања за сектор шумарства, недовољан је обим и/или заинтересованост за: мобилност и међународну размјену студената и особља, студијских програма са учешћем иностраних предавача и примјене модерног приступа дуалног образовања. Изазов се управо односи на продуковање кадрова који ће одмах по завршетку студија бити оспособљени, у теоријском и практичном смислу, за активан ангажман и обезбјеђење додатних извора финансирања и техничке подршке за сектор шумарства.

### 2.1.23. Кључни изазови у сектору шумарства

На основу анализе реализације циљева претходне Стратегије развоја шумарства (2011–2021. године) и стања сектора шумарства у стратешкој платформи могу се издвојити кључни изазови које је потребно рјешавати и имати у виду током постављања циљева и мјера за њихову реализацију. Поред тога, примјеном SWOT анализе и анкетања заинтересованих страна дефинисани су кључни стратешки изазови подијељени према областима шумарства:

#### 1. Сјеменско-расадничка производња:

- Нису издвојени и регистровани региони провенијенција;
- Производња сјемена и садног материјала није усклађена са потребама за намјенском, усмјереном расадничком производњом. Асортиман садног материјала и густина садње нису прилагођени станишним условима, недовољно квалитетан садни материјал и лоша манипулација садницама узрокују лош успјех пошумљавања;
- Не користе се у потпуности генетички потенцијали регистрованих сјеменских објеката, нема у функционалних сјеменских плантажа и примјењују се неадекватне технике сакупљања сјемена;
- Недовољна инвестиција и подстицаји у производњи сјемена, садног материјала, пошумљавању и оснивању плантажа;
- Непоузданост података инвентуре станишта подесних за пошумљавање;
- Опадање интереса за подизање нових шума кроз планска документа и њихову реализацију;
- Неадекватан начин верификације успјеха пошумљавања и евиденције површине под шумским културама;
- Неспровођење мјера његе у новооснованим засадима;
- Подручје крша је често изложено пожарима и само мјестимично успјешно пошумљено, а због отежаних услова за пошумљавање велике површине препуштене су обрастању аутохтоне, углавном лишћарске вегетације.

#### 2. Биодиверзитет и заштићена подручја:

- У шумама у власништву Републике Српске смањено је учешће запремине племенитих лишћара и воћкарица у укупној запремини за 6%;
- Не постоји класификација станишта ниједног нивоа, нити карта станишних типова;
- Не постоји инвентар биљних и животињских врста (осим листе врста васкуларне флоре, која даје информације о тренутном знању о вишим биљкама у цијелој Републици Српској, али не и конкретно у шумским еко-системима), нити инвентар генетичке варијабилности било које дрвенасте врсте;
- Не ради се мониторинг нити једне врсте или станишта, нити је познато које инвазивне врсте и у којем обиму насељавају шумске еко-системе, не постоје ни планови управљања инвазивним врстама;
- Не постоје програми или пројекти који се баве довођењем у везу стања биодиверзитета са климатским промјенама, адаптацијом и митигацијом врста усљед негативних утицаја;
- Еколошка мрежа није успостављена, нити су идентификована шумска подручја погодна за уврштавање на исту;
- Не посједујемо довољно знања о ријетким, ендемичним, међународно значајним, заштићеним и угроженим биљним и животињским врстама и стаништима у оквиру шумских еко-система;
- Иако је одређена површина шума високе заштитне вриједности предложена од стране шумских газдинстава, оне никада нису формално правно проглашене, а расподјела према типовима је веома неуједначена (преко 90% су шуме заштитног карактера);
- Површина заштићених подручја је далеко испод европског просјека;
- Сарадња са сектором заштите природе је побољшана у посљедњој деценији, али недовољно;
- Као посљедице климатских промјена очекују се миграције дрвенастих врста према половима и на веће надморске висине, а постоји вјероватноћа према садашњем тренду да ће дио осјетљивијих врста нестати;
- Нису познати односи појединих врста дрвећа према климатским промјенама (недостају истраживања);
- Изумирање или драстична редукција ареала појединих врста (нпр. Панчићева оморика), ерозија земљишта, смањење продуктивности неких шумских еко-система (нпр. шуме храста китњака), смањење биодиверзитета – еко-системског, специјског и генетичког, а тиме и теже очување биолошке и генетичке разноликости, све већа бројност штеточина и патогена, те њихова миграција, укључујући и инвазивне врсте представљају кључне проблеме настале усљед климатских промјена.

### 3. Заштита шума:

- Шуме су све чешће угрожене усљед градације штеточина, појаве болести и екстремно негативних абиотичких утицаја, што несумњиво утиче на физиолошко слабљење стабала и пропадање шума (сушење шума, угрожавање станишта заштићених врста, ширење ареала узрочника болести и штеточина);
- Систем заштите шума није на одговарајућем нивоу, због неусклађености превентивних, али и репресивних мјера и активности са условима све већег утицаја и изражености различитих угрожавајућих фактора;
- Недовољна сарадња Извјештајно-прогнозне службе и организационих дијелова ЈПШ;
- Бесправне сјече и несавјестан однос друштва према шумским еко-системима и недовољна активност на спровођењу акција сузбијања и санкционисања бесправних радњи;
- Неблаговремено санирање опожарених површина;
- Низак ниво бриге приватних шумовласника о заштити шума;
- Изостанак законске регулативе, политичке и стручне сагласности између ентитета у погледу успостављања мониторинга стања шума да би се постигли услови за званични пријем у мрежу ICPF;
- У Републици Српској индекс опасности од шумских пожара се не прорачунава нити објављује.

### 4. Газдовање шумама:

- Значајно повећање површине изданачких шума у односу на 2011. годину;
- Значајна површина мински сумњивих подручја у Републици Српској (око 1%);
- Пад прираста врста дрвећа у високим шумама, а највећи пад просјечне залихе по хектару је у високим шумама храста китњака за 9%;
- Најмању производност према величини текућег запреминског прираста имају високе шуме храста китњака и мјешовите изданачке шуме;
- У шумама јавног власништва смањена је реализација укупно планираног етата са 81% на 69%, а посебно у шумским културама са 86% на 47% и у изданачким шумама са 39% на 24%;
- Велике површине изданачких и девастираних шума (преко 60% од укупне површине приватних шума) које су настале као резултат непланског рада и бесправних радњи нарочито у напуштеним руралним подручјима;
- Реализација етата у свим категоријама шума је незадовољавајућа;
- Недосљедна примјена у плановима прописаних система газдовања шумама.

### 5. Планирање газдовања и управљање шумама:

- У оквиру шумарства Републике Српске није довољно посвећена пажња развоју општекорисних функција шума чије тежиште интереса је усмјерено на остваривање добробити у погледу еко-системских услуга, односно у еколошком и социјалном смислу;
- Планирање газдовања шумама Републике Српске није усклађено са дефиницијом одрживог управљања и вишенамјенским (еколошким, економским и социјалним) функцијама шума;
- Стање шумског фонда у погледу структуре површина, залиха и прираста није у складу са природним потенцијалима шумских еко-система;
- Неријешени имовинско-правни односи, уситњеност посједа у приватним шумама и недефинисаност граница између посједа у погледу власничке структуре онемогућавају израду реално могућих и остваривих планова;
- Узурпације на око 1,5% од укупне површине шумског фонда;
- Остале функције шума и циљеви газдовања еколошког карактера у плановима газдовања декларативно се спомињу, а само дјелимично се реализују;
- Законска регулатива није у потпуности примјењена у пракси (средства посебне намјене према ЗоШ, рејони провенијенција према Закону о репродуктивном материјалу шумског дрвећа и др.);
- Функционално коришћење минираних површина шума и шумских земљишта у посљедњих више од двије деценије је изостало.

## **6. Коришћење шума:**

- Потражња за дрвном сировином (ШДС) знатно превазилази оптималне могућности биолошке продукције и приноса шума;
- Недостатак радне снаге код приватних извођача радова и недовољна продуктивност радне снаге у ЈПШ утичу на повећање цијене рада у фази сјече, израде и транспорта ШДС;
- Недовољно посвећена пажња ергономском аспекту шумарства, безбједности у шумарству и стандардима заштите на раду;
- Проблеми са недостатком радне снаге у шумарству нарочито у пословима сјече, извоза и транспорта ШДС су све израженији због одласка радника у иностранство и због конкуренције у грађевинарству и пољопривреди;
- Реализација планова газдовања (ШПО) за приватне шуме је незадовољавајућа јер се не испуњавају нарочито планови који се односе на коришћење шума;
- Недовољна и неравномјерна отвореност шума мрежом камионских путева по шумскопривредним подручјима и категоријама шума, а у приватним шумама анализа отворености није урађена;
- Не постоје тачни подаци о производњи, сакупљању, откупу и промету недрвних шумских производа на нивоу Републике Српске;
- Недовољна организованост производње и сакупљања осталих (недрвних) шумских производа, а сакупљачи су недовољно едуковани према стандардима ЕУ;
- Површине под плантажним љековитим биљем су мале а сакупљачка дјелатност се одвија спонтано;
- Недовољно објеката за прихват, складиштење, дорату и паковање споредних шумских производа.

## **7. Ловство:**

- Квалитет, бројност и полна структура заштићене високе дивљачи не задовољава, а код неких врста је на критичном минимуму нарочито код угрожене и заштићене дивљачи;
- Није донесен „Програм развоја ловства“ који је прописан чланом 39. Закона о ловству;
- Бесправне активности у ловству, недовољна посвећеност узгоју и заштити дивљачи, недовољна едукација ловаца, немогућност изношења трофеја одстрељене дивљачи због отежане примјене CITES-конвенције у БиХ и др.

## **8. Образовање и истраживање:**

- Све мањи број уписаних ученика и студената у области шумарства и ловства, а веома мала заинтересованост и упис на студијски програм прераде дрвета угрожава одрживост овог програма;
- Недовољно инфраструктурних капацитета нарочито за теренску наставу, непостојање наставне базе и центра за обуку радника у шумарству, непостојање мреже трајних огледних површина;
- Недостатак обученог кадра за припрему и менаџмент међународних пројеката, недовољни истраживачки капацитети, недостатак савремене опреме за научно-истраживачки рад;
- Недостатак истраживања која укључују моделовање потенцијалних сценарија у будућности, како би се шумарска пракса што боље припремила за ублажавање утицаја или адаптацију на текуће климатске промјене;
- Примењена истраживања не узимају у обзир предвиђање будућности, већ се концентришу само на видљиве, актуелне проблеме;
- Изостанак јасног плана финансирања истраживања и развоја;
- Недостатак координације у дефинисању потреба за рјешавањем акутних проблема праксе, која често доводи до преклапања истраживања и нерационалног коришћења људских и материјалних ресурса;
- Недовољни истраживачки капацитети, мали број истраживача у постојећим истраживачким институцијама и недостатак фундаменталних истраживања о шумским еко-системима.

## **9. Економски аспекти привредних и осталих субјеката у шумарству:**

- Шуме су често перципиране искључиво кроз традиционалну призму извора дрвне сировине за различите потребе, а остале многобројне користи нису довољно процијењене ни вредноване;
- Дрвна индустрија у Републици Српској претежно је базирана на примарној преради, са ниским степеном финализације производа домаћих дрвопрерађивача;
- Проблем илегалних активности, прије свега илегалне сјече и корупција, оптерећују ефикасност пословања у сектору;
- Минираност шумских подручја онемогућује коришћења подручја за производњу ШДС и осталих производа и услуга;

- Све већи одлив становништва из руралних подручја, као и све већи недостатак квалификоване радне снаге, уз неповољну старосну структуру;
- Повремена нестабилност ЈПШ у оперативном и финансијском смислу, са потребом унапређења организационе структуре и категоризације шумских газдинстава на бази диференцијалне ренте;
- Недовољно коришћење потенцијала приватних шума у смислу повећања прихода од дрвних сортимената (са већим учешћем техничког дрвета) и осталих недрвних производа шума;
- Недовољна идентификација, промоција и валоризација великог броја еко-системских услуга и производа шуме и шумских земљишта;
- Потреба усвајања приступа и развој механизма доброг управљања у шумарству (FG), са кључним аспектима који се односе на политички, правни, институционални, финансијски и правни оквир;
- Недовољни подстицаји за микро и мале пословне субјекте у сектору, првенствено кроз регулативни и финансијски оквир;
- Потреба израде и примјене адекватне методологије вредновања укупних вриједности шуме (економских, еколошких и социјалних);
- Континуитет, износ и контрола укупних и биолошких инвестиција у државне и приватне шуме;
- Планирање инвестиција у оквиру шумско-привредних основа доминантно је базирано на расходовној страни, без детаљне оцјене исплативости;
- Потреба јачања свијести о потреби децидне и континуиране примјене свих одредаба регулативног оквира, укључујући међународне стандарде, уговоре, конвенције и споразуме;
- Газдовање приватним шумама није сертификовано у складу са захтјевима међународних стандарда за одрживо газдовање шумама;
- Недовољна примијењеност маркетиншког концепта пословања у сектору шумарства, са одсуством изградње и промоције брэнда друштвено одговорног сектора;
- Анализе локалних, регионалних и глобалних тржишних кретања и иницијатива требају бити унапријеђени, са правовременим реаговањем на промјене понуде и потражње;
- Недовољно развијена предузетничка инфраструктура у сектору (првенствено у смислу предузетничких инкубатора, технолошких паркова и кластера);
- Потреба унапређења модела финансирања оперативног рада субјеката у шумарству;
- Често комплексне и захтјевне процедуре и услови приступа финансијским средствима за привредне субјекте у сектору.

#### **10. Финансирање сектора шумарства:**

- У периоду 2011–2020. година корисницима у сектору шумарства је додијељено укупно 17,12% (око 26,5 милиона КМ) од укупно прикупљених средстава посебних намјена за шуме (око 155 милиона КМ), што је недовољно за реализацију свих активности које су предвиђене ЗоШ;
- Обезбјеђивање континуитета и правовремености расподјеле средстава посебне намјене корисницима, прије свега ЈПШ, као и за потребе научно-истраживачког рада и унапређења стања приватних шума није довољно;
- Средства прости репродукције неријетко се користе за обављање радова за које тешко извршити прецизну контролу и квантификацију по обиму и вриједности;
- Издвајања за локалне заједнице потребно је детаљније анализирати и ускладити са окружењем;
- Велики број дрвопрерађивачких капацитета који се баве примарном прерадом дрвета, са процијењеним потребама које су 2,5 пута веће од обима производње ШДС;
- Потрошња огревног дрвета знатно већа од званичних статистичких података, са потенцијално великим негативним посљедицама за одрживост сложеног шумског еко-система;
- Заштићена подручја нису у потпуности финансијски самоодржива, са потребом за развојем кадровских, материјалних и инфраструктурних капацитета;
- Потреба интензивне примјене дигитализације и повећање транспарентности цјелокупног процеса продаје производа и услуга;
- Привлачење иностраних инвестиција често је отежано због недовољне транспарентности и отворености сектора, ограниченог промовисања потенцијала, неријешених власничких односа, различитих усмјерења појединих интересних страна, али и комплексне политичко-економске ситуације у држави;
- Недовољно развијени кадровски и материјални капацитети за коришћење програма техничке и финансијске подршке међународних организација.

## 2.2. Стратешко фокусирање

### 2.2.1. SWOT анализа

#### SWOT анализа – Клима и шумарство

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Висок степен диверзитета у шумама;</li> <li>- Значајно учешће стабилних шумских екосистема;</li> <li>- Очуване природне шуме и прашуме;</li> <li>- Значајна површина „подесна за пошумљавање“.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Не постоји довољно података о стању шумских екосистема и промјена које се дешавају;</li> <li>- Тренутни системи газдовања не уважавају постојање климатских промјена;</li> <li>- Значајно учешће деградираних екосистема и изданаčkih шума;</li> <li>- Мала површина заштићених подручја;</li> <li>- Недовољна јавна свијест о значају биодиверзитета и опасностима као посљедица климатских промјена те значаја шумарства у актуелним трендовима;</li> <li>- Запослени у шумарству тешко мијењају устаљене навике у смислу примјене система газдовања;</li> <li>- Значајна површина минираних шума и шумског земљишта;</li> <li>- Мала отвореност шума (недовољна мрежа шумских комуникација);</li> <li>- Постепено превођење разнодобних у једнодобне шуме;</li> <li>- Неадекватни системи газдовања;</li> <li>- Непридржавање свих одредби ШПО;</li> <li>- Недостатак радне снаге;</li> <li>- Недовољно знања и истраживања о могућим посљедицама климатских промјена.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Већа продуктивност у специфичним шумским екосистемима;</li> <li>- Могуће брже стопе прираста код неких врста;</li> <li>- Потенцијално нове врсте од економског значаја;</li> <li>- Међународна финансијска подршка;</li> <li>- Нови нормативи у извођењу радова у шумарству.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Значајан дио шумских екосистема у зони очекиваних интензивних климатских промјена;</li> <li>- Нестајање ријетких и угрожених врста;</li> <li>- Повећана учесталост и интензитет шумских пожара;</li> <li>- Повећан ризик за ријетке и угрожене шумске заједнице;</li> <li>- Веће штете као посљедица каламитета болести и штеточина;</li> <li>- Физиолошки ослабљени екосистеми као посљедица суше;</li> <li>- Ризик од трансформације шумских екосистема који би резултирао морталитетом дрвећа великих размјера;</li> <li>- Теже очување биолошке и генетичке разноликости;</li> <li>- Фрагментација станишта као опасност деградације биодиверзитета;</li> <li>- Помјерање вегетације (хоризонтално и вертикално);</li> <li>- Недостатак квалификоване радне снаге;</li> <li>- Изградња малих хидроцентрала;</li> <li>- Бесправне сјече и све већа потреба за дрветом као сировином;</li> <li>- Миграције врста спорије од климатских промјена;</li> <li>- Недовољно развијена свијест о значају климатских промјена;</li> <li>- Миграције становништва.</li> </ul>

## SWOT анализа - Сјеменарство, расадничарство и пошумљавање

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Квалитетан генетички потенцијал у сјеменским објектима;</li> <li>- Значајне инвестиције у опрему за дораду и складиштење сјемена;</li> <li>- Значајне инвестиције у опрему за контејнерску производњу садног материјала;</li> <li>- Изражен биодиверзитет у шумама Републике Српске.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Не користи се генетички потенцијал регистрованих сјеменских објеката у пуном капацитету;</li> <li>- Није организационо/технички адекватан начин сакупљања сјемена;</li> <li>- Недовољно квалитетан садни материјал (застарјели стандарди);</li> <li>- Лош трансфер садног материјала од расадника до мјеста садње;</li> <li>- Недовољна подршка (подстицаји) за оснивање нових шума;</li> <li>- Недовољно тачни подаци о структури станишта подесних за пошумљавање;</li> <li>- Тешко се мијењају навике у производњи садног материјала и начину садње;</li> <li>- Неусклађеност производње садног материјала и потреба ЈПШ по врсти, узрасту и квалитету;</li> <li>- Недовољно пажње према новооснованим шумама;</li> <li>- Недовољно активности на промоцији (маркетинг);</li> <li>- Слаба ефективност у производњи садног материјала;</li> <li>- Неквалитетни радови у садњи и мјерама његе;</li> <li>- Неконкурентност на тржишту радне снаге;</li> <li>- Дио опреме и механизације у расадницима је застарио;</li> <li>- Недовољно координисана сарадња између ЦзСРП и газдинстава.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Израђен Мастер план пошумљавања голети (у току израда Мастер плана II);</li> <li>- Значајне површине подесне за пошумљавање;</li> <li>- Квалитетна опрема за контејнерску производњу садног материјала;</li> <li>- Богатство диверзитета врста на овим просторима;</li> <li>- Станишта подесна за плантажно шумарство.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Неријешени имовинско правни односи;</li> <li>- Недовољно финансијских средстава за расадничку производњу;</li> <li>- Постојеће и предвиђене климатске промјене као и све чешће екстремне климатске појаве (мраз, суша, поплава);</li> <li>- Повећана учесталост и интензитет шумских пожара;</li> <li>- Пад интереса за подизање нових шума и плантажа;</li> <li>- Недовољна обученост радника на овим пословима;</li> <li>- Тренд мањих потреба за сјеменом и садним материјалом.</li> </ul>

## SWOT анализа – Заштита шума

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Шумовитост, богат шумски фонд;</li> <li>- Самообновљивост, одрживост;</li> <li>- Разноврстност биодиверзитета;</li> <li>- FSC (<i>Forest Stewardship Council</i>) сертификат, шумом и шумским земљиштем се газдује према строгим еколошким, социјалним и економским стандардима;</li> <li>- Велики потенцијал за обезбеђење полифункционалности шумских екосистема;</li> <li>- Потенцијал за очување квалитета животне средине.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Велика опасност од пожара, повећање учесталости и обима пожара;</li> <li>- Ниска отвореност појединих подручја;</li> <li>- Недовољна финансијска средства за санацију штета;</li> <li>- Недовољна сарадња ИП службе и организационих дијелова предузећа и приватних шумовласника;</li> <li>- Недовољна брига приватних шумовласника;</li> <li>- Угроженост главних врста дрвећа;</li> <li>- Повећање степена ризика за ријетке, реликтне врсте;</li> <li>- Илегалне радње, бесправна сјеча;</li> <li>- Ширење инвазивних врста;</li> <li>- Оштећење стабала приликом реализације дознаке, предуслов за ширење штетних инсеката и патогена;</li> <li>- Заступљеност оштећених стабала;</li> <li>- Загађеност шума и шумског земљишта глобалним емисијама;</li> <li>- Низак степен јавне свијести о значају шума и заштите;</li> <li>- Недовољни технички и људски ресурси за заштиту шума;</li> <li>- Неизграђен систем мониторинга односа климатских промјена и шума.</li> </ul>

Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Међународна сарадња путем приступних фондова;</li> <li>– Усвајање нових технологија и сазнања;</li> <li>– Поштовање међународних директива заштите шума;</li> <li>– Учешће у међународним и регионалним иницијативама заштите шума;</li> <li>– Образовање и обука у међународним институцијама;</li> <li>– Научно-истраживачки радови;</li> <li>– Издвајање средстава за истраживање;</li> <li>– Пораст свијести о значају шума и заштите шума;</li> <li>– Јачање капацитета надлежних институција, локалних заједница и јавности;</li> <li>– Повећање површина заштићених шумских подручја.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Глобалне климатске промјене;</li> <li>– Појава инвазивних врста;</li> <li>– Градације инсеката;</li> <li>– Помјерање ареала и промјена биономије аутохтоних инсекатских врста;</li> <li>– Повећање интензитета и учесталости екстремних атмосферских појава, елементарних непогода, пожара;</li> <li>– Несавјестан однос према шумским екосистемима;</li> <li>– Сушење шума;</li> <li>– Бесправне радње;</li> <li>– Недовољна заинтересованост за нова научна достигнућа;</li> <li>– Лоше управљање шумама и шумским пожарима;</li> <li>– Низак ниво бриге приватних шумовласника.</li> </ul>

### SWOT анализа - Шумарство и туризам

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Постојање атракција у шумским подручјима привлачних за туристе;</li> <li>– Препознатљивост природних вриједности шумских екосистема (нарочито код иностраних туриста);</li> <li>– Саобраћајна приступачност шумских подручја;</li> <li>– Добро организован сектор ловства.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Недовољна препознатљивост шума као туристичких дестинација;</li> <li>– Слаба повезаност шумских газдинстава и пружалаца туристичких услуга;</li> <li>– Слаба туристичка сигнализација;</li> <li>– Недовољна промоција туристичке понуде.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Повећана еколошка свијест становништва;</li> <li>– Већи степен различитих видова заштите шумских екосистема;</li> <li>– Боља искоришћеност шумских подручја за туристичке активности;</li> <li>– Остваривање додатних прихода од валоризације шумских екосистема у туристичке сврхе.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Загађење природе;</li> <li>– Угрожавање шумских екосистема експанзијом масовног туризма;</li> <li>– Угрожавање шумске флоре и фауне од стране туриста;</li> <li>– Ограничење путовања услед пандемије и ратова;</li> <li>– Инертност ЈПШ према диверзификацији основне дјелатности.</li> </ul>

### SWOT анализа - Потенцијали недрвних шумских производа

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Широки спектар шумских плодова у шумама;</li> <li>– Додатни извор прихода за ЈПШ и Републику Српску;</li> <li>– Регулисан начин убирања осталих шумских плодова.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Немогућност остваривања потпуне контроле сакупљања осталих шумских плодова;</li> <li>– Низак ниво свијести локалног становништва о потреби заштите биодиверзитета.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Додавање вриједности недрвним шумским производима даљом прерадом;</li> <li>– Извоз и прилив девиза по основу извоза осталих шумских производа;</li> <li>– Додатни извор прихода за рурлано становништво.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Непоштивање добрих сакупљачких пракси приликом убирања шумских плодова;</li> <li>– Угрожавање појединих ријетких биљних врста.</li> </ul>

### SWOT анализа - Шумарство и запошљавање

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Обновљива ресурсна основа за запошљавање радне снаге;</li> <li>– Прилика за остваривање двојних прихода чланова сеоских домаћинстава.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Недовољна искоришћеност радне снаге у шумским газдинствима;</li> <li>– Тешки послови са ниским примањима;</li> <li>– Мало послова прилагођених женској радној снази.</li> </ul>

Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Потребе за радном снагом већих квалификација у шумарству и дрвопрерађивачкој индустрији;</li> <li>– Могућност остваривања двојних прихода за рурално становништво;</li> <li>– Већа механизација и аутоматизација радних процеса у шумарству.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Конурација других сектора за радницима нижих квалификација.</li> </ul>

### SWOT анализа - Шумарство и прераде дрвета

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Традиција шумарства, обраде и прераде дрвета;</li> <li>– Велики број домаћих дрвопрерађивачких капацитета;</li> <li>– Добра сировинска база за дрвопрерађивачку индустрију;</li> <li>– Повољан географски положај и близина тржишта.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Недовољна количина шумских дрвних сортимената;</li> <li>– Недостатак квалификоване радне снаге;</li> <li>– Недовољна финализација производње;</li> <li>– Застарјела технологија и средства за рад.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Потребе за производима од дрвета су све веће;</li> <li>– Пораст потребе за обновљивим изворима енергије.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Повећање конкуренције на иностраном тржишту.</li> </ul>

### SWOT анализа – Коришћење шума

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Производни потенцијал дрвне запремине је виши него што се стварно користи;</li> <li>– Путна инфраструктура у искључивој надлежности ЈПШ «Шуме Републике Српске» и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде;</li> <li>– Шуме представљају потенцијал за обновљиве изворе енергије и друге функције;</li> <li>– Очувана природа и повољни климатски услови;</li> <li>– Повољни станишни услови за шуме;</li> <li>– Повољан географски положај;</li> <li>– Добра подјела на ШПП;</li> <li>– Повезаност са границом ЕУ;</li> <li>– Стручни кадрови из области шумарства и привреде;</li> <li>– Савремени информациони систем;</li> <li>– FSC стандард;</li> <li>– Нови документи: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Норме и нормативи рада у шумарству,</li> <li>• Запреминске и сортиментне таблице (у изради),</li> <li>• Стратешки план шумских путева у Републици Српској,</li> <li>• Техничко - технолошка типизација терена у Републици Српској,</li> <li>• Програм коришћења шумске биомасе из шума Републике Српске.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Неуједначеност развоја и изградње мреже шумских камионских путева;</li> <li>– Разуђена територијална структура Републике Српске;</li> <li>– Обим производње и степен финализације у сектору дрвопрераде је врло низак;</li> <li>– Већи дио извоза пласира се као полупроизводи;</li> <li>– Нерегистроване сјече;</li> <li>– Недовољан надзор над спровођењем прописа;</li> <li>– Недосљедна примјена постојећих прописа;</li> <li>– Застарјела шумска транспортна средства;</li> <li>– Неадекватно ангажовање стручних кадрова из области коришћења шума;</li> <li>– Ниска мотивација запослених радника на пословима коришћења шума;</li> <li>– Сезонско радно вријеме и избор радника за прикупљање осталих производа од шума;</li> <li>– Прерада, складиштење и дистрибуција осталих производа од шума;</li> <li>– Недовољна искоришћеност шума у приватном власништву.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Постоји извозно тржиште за дрво и остале производе шума;</li> <li>– Додатни приход од коришћења дрвне биомасе;</li> <li>– Додатни приход од осталих производа шума;</li> <li>– Могућности приступа међународним фондовима;</li> <li>– Потенцијали ШПП;</li> <li>– Приближавање стандардима ЕУ;</li> <li>– Реиндустријализација и покретање производње;</li> <li>– Финализација производа од шума;</li> <li>– Увођење савремене механизације;</li> <li>– Мелиорација изданачких шума и њега шумских култура;</li> <li>– Скраћење времена транспорта;</li> <li>– Јачање социоекономске структуре становништва;</li> <li>– Подизање свијести локалног становништва за одрживо коришћење и очување шума.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Депопулација и слабљење руралних подручја;</li> <li>– Одлив квалитетног високообразованог кадра;</li> <li>– Неусклађеност мреже шумских путева са стварним потребама;</li> <li>– Однос понуде и потражње ШДС;</li> <li>– Недостатак планске и одрживе експлоатације;</li> <li>– Повећање загађења земљишта и вода;</li> <li>– Недостатак неквалификоване и квалификоване радне снаге;</li> <li>– Недовољна примјена савремене технологије и знања о њој код високообразованог кадра;</li> <li>– Декласирање ШДС;</li> <li>– Ликвидност предузећа;</li> <li>– Пандемије и други ризици газдовања шумама;</li> <li>– Временске непогоде;</li> <li>– Миниране површине.</li> </ul>

## SWOT анализа - Ловство

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Повољан географски положај – добра позиција и саобраћајна повезаност са ловно-туристичким тржиштем у централној Европи;</li> <li>– Природне предиспозиције - рељефна и климатска различитост, вегетација, очуваност шума, вода, разноврсна ловна фауна (установљена посебна ловишта) и др.;</li> <li>– Дobar квалитет дивљачи – здрава дивљач, у доброј кондицији, опрезна са очуваним природним нагонима;</li> <li>– Присуство врста дивљачи које су цијењене за лов – медвјед, дивокоза, вук, велики тетријаб, срнећа дивљач, дивља свиња, љештарка, јаребица камењарка, шљука, препелица и др.;</li> <li>– Повољни власнички односи земљишта - велико површинско учешће шума и шумског земљишта у својини Републике у односу на приватне земљопосједнике. Мала густина насељености становништва у руралним подручјима;</li> <li>– Просторна уређеност ловишта - ловишта су установљена и већином додијељена на коришћење на период 10 година;</li> <li>– Системска подршка ресорног Министарства - сваке године се обезбеђују средства за развој и унапређење ловства;</li> <li>– Организован приступ у коришћењу ловишта – организовање корисника ловишта и системска подршка кроз Ловачки савез Републике Српске;</li> <li>– Могућност улагања у привредна ловишта кроз капацитете ЈПШ „Шуме РС“ а. д. Соколац;</li> <li>– Функционалан Интервентни тим за рјешавање нежељених ситуација и збрињавање крупних звијери – рјешењем Министарства у сарадњи са ЛСРС и ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац формиран је Интервентни тим који активно дјелује када су у питању конфликти са крупним звијерима или заштита крупних звијери;</li> <li>– Традиција бављења ловом – велика искуства у познавању станишта, потреба и навика дивљачи као и техника лова.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Лоше функционисање појединих ловачких удружења који су корисници ловишта – нарушени људски односи унутар удружења често доводе до блокаде у функционисању што се негативно одражава на коришћење ловишта;</li> <li>– Присутна је лоша мотивација и нестручност у раду органа у удружењима;</li> <li>– Неријешен статус привредних ловишта - ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац (шумска газдинства) је привремени корисник до момента додјеле привредних ловишта корисницима у складу са прописима којима се уређују концесије;</li> <li>– Недовољна посвећеност у газдовању привредним ловиштима – усљед незаинтересованости или слабе организације, поједина шумска газдинства у незнатној мјери спроводе мјере у газдовању ловиштем (узгој дивљачи, уређење ловишта, коришћење ловног фонда);</li> <li>– Непријављивање реалног одстрела – неки корисници ловишта региструју одстрел дивљачи до планом утврђене квоте након чега се одстрел и даље врши али не евидентира. Кривољов и ловокрађа су честе појаве;</li> <li>– Мала бројност појединих врста дивљачи и поремећена структура у популацији срнеће дивљачи – бројност већине основних врста дивљачи је испод предвиђених капацитета (дивокоза, зец, пољска јаребица и др.).</li> <li>– Усљед неравномјерног изловљавања код срнеће дивљачи (одстрелују се само мужјаци) поремећен је омјер полова;</li> <li>– Лоше планирање у газдовању са дивљачи – бројност дивљачи се утврђује оријентационо, на основу процјене а не пребројавањем. Неквалитетни подаци о бројности су основ планирања свих газдинских мјера кроз ловне основе и годишње планове коришћења. Ловне основе се у значајној мјери не реализују;</li> <li>– Недовољно квалитетни законски прописи – законска ограничења или нејасно дефинисана рјешења (нпр. контрола над функционисањем органа у ловачким удружењима и надлежност вођења управног поступка, кавезни узгој дивљачи, забрана прихрањивања дивљачи на приватним посједима, коришћење снимљених података са камера као доказни материјал, непрецизно дефинисане мјере у заштити имовине од дивљачи, уклањање паса луталица и сл.);</li> <li>– Неефикасна заштита дивљачи – неефикасна ловочуварска служба и мала овлашћења ловочувара, изостанак теренских контрола инспекције;</li> <li>– Немогућност извоза и увоза трофеја од дивљачи – неизграђена структура CITES-а, непостојање планова управљања угроженим врстама дивљачи;</li> <li>– Конфликти између земљопосједника и ловаца - ометање активности корисника ловишта од стране земљопосједника (изградња ловних објеката, лов дивљачи, забрана пролаза и др.);</li> <li>– Штете на дивљачи у саобраћају – страдање дивљачи од аутомобила услед лоше саобраћајне инфраструктуре и(ли) неприлагођене брзине возила. Корисници ловишта на основу судских пресуда плаћају значајне одштете власницима аутомобила;</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Штете од дивљачи на имовини и конфликти са људима – медвједи, вукови и дивље свиње причињавају значајне штете на стоци и усјевима. Чести су нежељени сусрети медвједа са људима чак и у урбаним срединама што изазива панику и негодовање;</li> <li>– Недовољно квалитетна база података – подаци су некомплетни, нетранспарентни, појединачно се прикупљају и достављају у Министарство и ЛСПС. Не постоји интегрисан информациони систем.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Природни узгој дивљачи – газдовање са дивљачи у природном окружењу и очуваним стаништима (пространи шумски комплекси) без великог узнемиравања и јаких интервенција има повољан утицај на очување природног генофонда код дивљачи;</li> <li>– Атрактиван амбијент за лов дивљачи;</li> <li>– Усклађеност шумског и ловног газдовања;</li> <li>– Повећање матичних фондова основних врста дивљачи – кроз квалитетније планирање (у складу са потенцијалима станишта и уз адекватне газдинске мјере) повећати капацитете основних врста дивљачи. Достицање бројности дивљачи у складу прорачунатим капацитетима. Повећање одстрелних квота основних врста дивљачи;</li> <li>– Повећање квалитета трофеја – искористити квалитет станишта и уз адекватне газдинске мјере постићи значајно бољи квалитет трофеја, нарочито код срнеће дивљачи, дивокозе и дивље свиње;</li> <li>– Оснивање узгајалишта за дивљач – постоје повољни природни услови за узгајање појединих врста дивљачи у ограђеном простору. Организовање лова на атрактивну дивљач (јелен лопатар, муфлон и дивља свиња) у ограђеном простору уз загарантован одстрел постаје све више привлачно за савременог ловца;</li> <li>– Насељавање дивљачи у ловишта – на адекватним стаништима населити (реинтродуковати) обичног јелена (<i>Cervus elaphus</i>), дивокозу (<i>Rupicapra rupicapra</i>) и малог тетријеба (<i>Lyrurus tetrix</i>);</li> <li>– Комерцијални лов – интензивно коришћење ловног фонда у привредним ловиштима у циљу економске користи;</li> <li>– Ловни туризам - организовање „повезаног“ лова у више ловишта и повезивање ловног са другим видовима туризма;</li> <li>– Промовисање ловног туризма;</li> <li>– Подршка од међународних институција или фондова – нпр. World Bank, ИПА пројекти прекограничне сарадње, EURONATUR и др.;</li> <li>– Образовање и едукација кадрова – оспособљавање кадрова и стручног особља на свим нивоима;</li> <li>– Организовање семинара, обука, наставно-научних активности и др.;</li> <li>– Израда интегрисаног информационог система – квалитетна база података, прецизне евиденције, мониторинг, транспарентност података;</li> <li>– Промјена перцепције јавности према ловству – промовисање значаја ловног газдовања путем медија, сарадња са становништвом и институцијама, едукација дјеце и омладине, транспарентност, јачање навике припреме и конзумирања меса од дивљачи.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Фрагментација станишта дивљачи – интензивна изградња путне инфраструктуре, туристичких комплекса, радови у шумарству и др.;</li> <li>– Бесправан лов (ловокрађа и криволов) – причињавање штета на дивљачи (непрописан одстрел, тровање, хватање у замке), узнемиравање станишта, угрожавање ловног туризма;</li> <li>– Елементарне непогодне – шумски пожари ширих размјера на подручју Херцеговине и поплаве око великих ријека (Дрина, Сава и Босна);</li> <li>– Нелојална конкуренција – непоштовање прописане цијене одстрела дивљачи од стране појединих корисника ловишта у ФБиХ. Илегални лов организован од стране појединаца или група;</li> <li>– Стицање услова за изношење трофеја изван граница БиХ – због сложених политичких односа у БиХ неизвјесно је организовање структуре органа према CITES -у. Потребно је донијети планове управљања са врстама дивљачи које су CITES-ом побројане као угрожене;</li> <li>– Сукоб са заштитницима животиња – Невладине организације често оспоравају одстрел дивљих животиња;</li> <li>– Штете од дивљачи – услед повећања бројности и ширења у станишту дивљач чини штете на имовини и долази до нежељених сусрета са људима. Штете у шумарству могу бити значајне;</li> <li>– Штете на дивљачи од предатора (шакал и пси луталице) – последњих година бројност шакала (<i>Canis aureus</i>) се повећава, заузима нова станишта и причињава значајну штету на осталим врстама дивљачи. Лов шакала има ограничен успех. Пси луталице такође праве велику штету на дивљачи;</li> <li>– Болести код дивљачи - афричка куга дивљих свиња се шири у централној Европи и потенцијално може десетковати популације дивљих свиња. Код срнеће дивљачи „гастроентеритис“ често узрокује угинуће.</li> </ul>

## SWOT анализа – Планирање газдовања шумама

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Јасно одређење друштва и институција законодавне и извршне власти за одрживо газдовање шумама;</li> <li>– Републику Српску карактерише висок степен шумовитости са трендом повећања;</li> <li>– Дуга традиција планирања газдовања шумама на принципима континуитета прихода и продукције;</li> <li>– Цертификовано газдовање шумама у својини Републике Српске према еколошки одговорним и друштвено корисним стандардима;</li> <li>– Разрађени системи газдовања прилагођени врстама дрвећа, станишним и састојинским условима са природном обновом шума;</li> <li>– Континуирано провођење инвентура шума у шумскопривредним подручјима у дужем временском периоду;</li> <li>– Преовладавају мјешовите, виталне, разнодобне шуме са природном обновом.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Систем планирања газдовања шумама у својини Републике Српске нема у потреби мјери карактер адаптивног газдовања;</li> <li>– Реализација планираног обима сјеча (етата) само на дијеловима шумских подручја која су отворена шумским комуникацијама;</li> <li>– Није извршена сертификација газдовања приватним шумама према еколошки одговорним и друштвено корисним стандардима;</li> <li>– Дјелимична реализација планова газдовања (етата) у вјештачки подигнутим састојинама и изданацким шумама;</li> <li>– Превелики број газдинских класа – основних планских јединица;</li> <li>– Уситњеност приватних шумских посједа;</li> <li>– Неповољна структура шума у приватном власништву, преовладавају изданацке шуме;</li> <li>– Неспровођење перманентне инвентуре шума за подручје Републике Српске, са интервалом од 10 година;</li> <li>– Застарјела методика израде шумскопривредних основа за шуме у својини Републике Српске;</li> <li>– Методика израде шумскопривредних основа за шуме у приватној својини није прошла научну и стручну верификацију;</li> <li>– Проблем имовинско-правних односа и утврђивања тачних граница посједа.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Слободно формирање цијена дрвне сировине и тржишно оријентисано пословање;</li> <li>– Елиминација илегалних активности у сектору шумарства;</li> <li>– Намјенско коришћење средстава посебних намјена за шуме;</li> <li>– Увођење савремених технологија прикупљања (даљинска детекција), обраде, анализе, вредновања и презентације података у инвентури шума;</li> <li>– Деминирање шумских површина и укључивање у редовно газдовање;</li> <li>– Сарадња са међународним асоцијацијама (UNFAO, UNECE, TBFRA, MCPFE итд.) које се баве мониторингом шумских екосистема на регионалном и глобалном нивоу;</li> <li>– Развој модерног и јединственог информационог система шумарства;</li> <li>– Забрана парцелације катастарских парцела под шумом и системски ријешено питање укрупњавања шумских посједа у приватној својини;</li> <li>– Повећање потражње за дрвном биомасом (сечком и пелетима) омогућава већи степен коришћења дрвне масе у изданацким шумама и шумским културама.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Слаба реализација планова газдовања у приватним шумама;</li> <li>– Илегалне активности у сектору шумарства и недостаци казнене политике;</li> <li>– Неадекватна примјена прописаних система газдовања у високим шумама;</li> <li>– Ненамјенско трошење средстава посебних намјена за шуме;</li> <li>– Недостатак квалификоване радне снаге за послове у области планирања газдовања шумама;</li> <li>– Повећање површине изданацких шума.</li> </ul>

## SWOT анализа – Образовање и истраживање у шумарству

Снаге ( <i>Strengths</i> )	Слабости ( <i>Weakness</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дуга традиција образовања у области шумарства;</li> <li>– Законодавна основа која омогућава развој у области образовања и истраживања у шумарству;</li> <li>– Шумарство и дрвна индустрија су привредна грана са значајним удјелом у бруто домаћем производу Републике Српске и значајним растом извоза у протеклом периоду;</li> <li>– Значај шуме као природног ресурса за друштво у цјелини, а посебно у контексту надлазећих климатских промјена.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Слаб улазни просјек из основних у средње школе и из средњих школа на факултете у области шумарства;</li> <li>– Недовољни кадровски капацитети институција које се баве образовањем у области шумарства;</li> <li>– Непостојање специјализованих средњих шумарских школа;</li> <li>– Слаби технички капацитети институција које се баве средњошколским и високошколским образовањем у области шумарства;</li> <li>– Недовољан удио практичне наставе у средњошколском и високошколском образовању у области шумарства;</li> <li>– Незадовољавајући просторни распоред средњих шумарских школа у Републици Српској;</li> <li>– У средњим школама, уџбеници су застаријели и неусклађени са актуелним наставним програмима;</li> <li>– Потпуни изостанак или учешће малог обима, стручњака из праксе у извођењу наставе за ученике и студенте.</li> </ul>
Прилике ( <i>Opportunities</i> )	Пријетње ( <i>Threats</i> )
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Осигурање бољег стандарда за запослене у области шумарства;</li> <li>– Транспарентан процес запошљавања у различитим органима у области шумарства;</li> <li>– Системски ријешено питање стипендирања кадрова у области шумарства;</li> <li>– Осигурани предуслови за неформално образовање у области шумарства;</li> <li>– Оснивање средње специјализоване шумарске школе;</li> <li>– образовање кадрова за потребе шумарства на једном факултету;</li> <li>– Формирање центра за стручно оспособљавање радника у шумарству;</li> <li>– Промоција мултифункционалног значаја шума у предшколском и основном образовању.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Негативни демографски трендови, посебно у руралним срединама из којих доминантно долазе ученици и студенти у области шумарства;</li> <li>– Нелојална конкуренција у области средњошколског и високошколског образовању у окружењу Републике Српске;</li> <li>– Немогућност осигурања финансија за провођење стратешких реформи, у средњошколском образовању у области шумарства;</li> <li>– Недовољна сарадња са привредом, посебно у области средњешколског образовања.</li> </ul>

### 2.2.2. Стратешки фокуси

На основу ситуационе и SWOT анализе дефинисани су сљедећи стратешки фокуси:

1. Одрживо управљање шумским еко-системима,
2. Унапређење стања шума у погледу производних, еколошких и социјалних функција,
3. Унапређење организационих и економских ефеката шумарства,
4. Развој образовања и научно-истраживачког рада у шумарству,
5. Примјена иновативних технологија.

### 2.2.3. Визија Стратегије развоја шумарства Републике Српске

Стратешки план УН за шуме 2017–2030. (UNSPF) пружа глобални оквир за акције на свим нивоима за одрживо газдовање шумама и борбу против деградације шума. Овај план је формат за допринос шумарства у спровођењу Зелене агенде из 2019. године, односно Агенде 2030. за одрживи развој и спровођење Паришког споразума усвојеног у оквиру УН-ове Оквирне конвенције о климатским промјенама, Конвенције о биолошкој разноликости, Конвенције УН-а о борби против дезертификације, инструмената Уједињених нација о шумама (*United Nations Forest Instrument, UNFI*) и другим међународним инструментима, процесима, обавезама и циљевима који се односе на шуме. У складу са стратешким планом за европске шуме до 2030. године (*United Nations Strategic Plan for Forests, UNSPF*) и референцама које се односе на функционисање система у вези са шумама и за подстицање појачане сарадње фокусиране на реализацију Међународног споразума о шумама (*International Arrangement on Forests, IAF*) дефинисана је визија развоја шумарства Републике Српске која је усклађена са UNSPF.

На основу глобалних циљева одрживог развоја шумарства (*Global Forest Goals and Targets on the United Nation Strategic Plan for Forests 2030*) дефинисаних у оквиру стратешког плана за шуме од стране Уједињених Нација (United Nations Department of Economic and Social Affairs, *United Nations Forum on Forests Secretariat, 2021*) и према нашим условима усклађених са циљевима Нове Стратегије шумарства Европске Уније до 2030. године (*EU Forest Strategy for 2030, 2021*) дефинисана је визија Стратегије:

**Управљање шумама омогућава одрживи развој стабилних, здравих и разноликих шума које пружају неопходне економске, друштвене, еколошке и културне користи за садашње и будуће генерације.**

#### 2.2.4. Стратешки циљеви развоја шумарства са индикаторима

Стратегијом развоја шумарства Републике Српске за период 2026–2035. године дефинисани су стратешки циљеви који ће се пратити на основу одабраних индикатора, а на основу којих ће се моћи оцијенити врста и степен промјена у шумарству Републике Српске.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ	Индикатор	Полазна вриједност (2026)	Циљна вриједност (2035)	
1	Повећање шумовитости, производности и квалитета шума укључујући повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена	Површина шума (ha)	1.090.974	1.105.000
2	Унапређење мултифункционалних (економских, еколошких и друштвених) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима	Укупни приход шумарства (KM)	300.000.000	350.000.000
3	Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене	Површина шума посебне намјене (ha)	74.168	160.000
4	Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за одрживо управљање шумама и јачање образовања, научно-техничке сарадње и партнерства	Уложена средства за примјену савремених технологија и средстава рада (KM)	20.000.000	40.000.000
		Број образовних и научно-истраживачких институција	3	4
5	Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима	Степен усклађености, координације и кохерентности (%)	30	70

### 3. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ СА ИНДИКАТОРИМА

Приоритети за сваки стратешки циљ са дефинисаним индикаторима (полазним и крајњим вриједностима) приказани су у наредним табелама.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ	Приоритет
1. Повећање шумовитости, производности и квалитета шума укључујући повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена	1.1. Очување и побољшање производности и квалитета шума
	1.2. Унапређење производње квалитетног шумског сјемена и садног материјала
	1.3. Повећање површина под шумом подизањем нових шума и плантажа
	1.4. Адаптивно планирање управљања и газдовања шумама у контексту климатских промјена
	1.5. Очување шума и унапређење заштите шума
	1.6. Спрјечавање деградације и ерозије станишта
	1.7. Спречавање бесправних активности у сектору шумарства
	1.8. Одрживо газдовање шумом и шумским земљиштем по принципима FSC и других стандарда
	1.9. Унапређење система интегралног планирања газдовања у шумарству
	1.10. Развој просторних информационих система у шумарству и ловству
2. Унапређење мултифункционалних (економских, еколошких и друштвених) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима	2.1. Повећање продуктивне запослености у шумарству у руралним подручјима
	2.2. Повећање валоризације главних шумских производа
	2.3. Већа искоришћеност и економска валоризација осталих (недрвних) шумских производа (НШП) и екосистемских услуга
	2.4. Развој екотуризма у шумским подручјима
	2.5. Унапређење газдовања са дивљачи
	2.6. Повећање прихода од ловства и ловног туризма
3. Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене	3.1. Инвентаризација и мониторинг станишта биљних и животињских врста и идентификација угрожених врста и станишта
	3.2. Идентификација угрожених станишта и врста у шумским екосистемима
	3.3. Повећање површине и развој управљања заштићеним подручјима и шумама посебне намјене
4. Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за одрживо управљање шумама и јачање образовања, научно-техничке сарадње и партнерства	4.1. Одрживо коришћење шумских ресурса
	4.2. Техничко-технолошки аспект коришћења шума
	4.3. Опоравак и економска ревитализација шумарства
	4.4. Модернизација сектора шумарства фокусирањем и на зелену и циркуларну биоекономију
	4.5. Образовање и едукација кадрова из области шумарства и ловства
	4.6. Јачање истраживачких капацитета у области шумарства и ловства
5. Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима	5.1. Јачање јавне свијести о шумарству, ловству, посљедицама климатских промјена и другим ризицима управљања шумама
	5.2. Сарадња и синергија односа са дрвном индустријом и другим секторима
	5.3. Унапређење институционалног и законодавног амбијента за развој шумарства
	5.4. Координација активности на националном и међународном нивоу

<b>СЦ 1. Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена</b>					
<b>Приоритет</b>	<b>Индикатори</b>	<b>Полазна вриједност</b>		<b>Циљна вриједност</b>	
1.1. Очување и побољшање производности и квалитета шума	Површине према категорији шума (ha)	ИШ	421.125	ИШ	370.000
		ВДШ	15.195	ВДШ	13.000
	Запремина и запремински прираст ВШПО (просјек) m <sup>3</sup> /ha		324		350
			9,05		9,3
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>					
1.1.1. Унапређење, разрада и адекватна примјена система газдовања у високим шумама са природном обновом					
1.1.2. Мелиорације високих деградираних и изданаčkih шума					
1.1.3. Унапређење стања и газдовања шумским културама					
1.2. Унапређење производње квалитетног шумског сјемена и садног материјала	Количина произведеног квалитетног садног материјала		3.000.000		5.000.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>					
1.2.1. Дефинисање региона провенијенција и ревизија сјеменских објеката					
1.2.2. Оснивање сјеменских плантажа, провенијеничних и клонских тестова за најзначајније дрвенасте врсте уважавајући аспект климатских промјена					
1.2.3. Контрола квалитета и промета шумског репродуктивног материјала у складу са међународним праксама					
1.2.4. Производња садног материјала у складу са смјерницама дефинисаним у Асортиману шумског садног материјала за газдинства ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац, уз дефинисане дугорочне обавезе између произвођача и купца					
1.3. Повећање површина под шумом подизањем нових шума и плантажа	Површина шумских култура и плантажа (ha)		50.000		55.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>					
1.3.1. Пошумљавање голети у складу са препорукама „Мастер плана пошумљавања голети Републике Српске“					
1.3.2. Плантаже брзорастућих врста уз промоцију аутохтоних и контролисану употребу алохтоних врста					
1.3.3. Еколошки и социјални (функционални) аспекти важни у избору врста приликом оснивања нових шума, иновативни поступци					
1.3.4. Производња и трансфер садног материјала у складу са очекиваним промјенама станишта и климе					
1.4. Адаптивно планирање управљања и газдовања шумама у контексту климатских промјена	Површина шума газдовањем адаптирана на климатске промјене (ha)		0		100.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>					
1.4.1. Усклађивање прописа о обавези примјене природе блиског газдовања и њеној имплементацији у оперативним плановима					
1.4.2. Ревизија циљева, мјера и планова за активно адаптивно газдовање шумама и примјену природе блиског газдовања шумама					
1.5. Очување шума и унапређење заштите шума	Површина угрожена негативним утицајем фактора биотичке и абиотичке природе (ha)		260.000		50.000
	Површина шума захваћена пожарима (ha)		10.000		0
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>					
1.5.1. Мониторинг здравственог стања шума, према међународној методологији (ICPF), за Ниво I и успостављање Нивоа II					
1.5.2. Јачање капацитета за превентивну противпожарну заштиту и мапирање угрожености					
1.5.3. Јачање капацитета за гашење и управљање пожарима					
1.5.4. Мониторинг статуса и трендова промјена стања шума коришћењем даљинске детекције					
1.5.5. Интегрална заштита шума и биолошке методе борбе примјеном савремених материјално-техничких средстава за заштиту шума					
1.6. Спречавање деградације шумских станишта	Површина шума и шумског земљишта екстремно угроженог од мина, ерозије и бујица (ha)		260.000		100.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>					
1.6.1. Издвајање потенцијално угрожених локација од мина, ерозије, бујица, подизање и њега обалозащитних (линијских) шума примјеном рјешења заснованих на природи (NbS)					

1.7. Спречавање бесправних активности у сектору шумарства	Запремина бесправно посјечених стабала (m <sup>3</sup> /год)	10.142	0
	Површина бесправно искрчене шуме (ha/год.)	400	0
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
1.7.1. Контрола газдовања шумама, развој система превентивне заштите од бесправних и илегалних активности и спречавање узурпација			
1.8. Одрживо газдовање шумом и шумским земљиштем према принципима FSC и других стандарда	Површина сертификованих шума (ha)	981.940	1.289.124
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
1.8.1. Придржавање принципа одрживог газдовања шумама према MCPFE, FSC и другим стандардима и сертификација приватних шума			
1.9. Унапређење система интегралног планирања газдовања у шумарству	Усвојен и примијењен савремени систем интегралног планирања газдовања шумама	0	1
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
1.9.1. Израда методика за израду шумскопривредне основе за шуме у власништву Републике и за шуме у приватној својини			
1.9.2. Дефинисање основних планских јединица у (планске равни) за шуме у власништву Републике			
1.9.3. Примјена даљинске детекције и савремених инструмената у инвентури шума			
1.9.4. Израда методике и спровођење перманентне инвентуре шума на великим површинама (NFI)			
1.9.5. Унапређење израде пројеката за извођење радова у шумарству (изведбених пројеката)			
1.10. Развој просторних информационих система у шумарству и ловству	Просторни информациони системи у шумарству и ловству	0	2
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
1.10.1. Израда савремених интегралних и интегрисаних просторних информационих система у шумарству			
1.10.2. Израда савремених интегрисаних просторних информационих система у ловству			
1.10.3. Дефинисање протокола (процедура) за размјену података између информационих система у области шумарства и ловства са другим информационим системима			
1.10.4. Дефинисање протокола (процедура) у извјештавању о стању шума у Републици Српској према међународним организацијама			

**СЦ 2. Унапређење мултифункционалне (економске, еколошке и друштвене) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима**

Приоритет	Индикатори	Полазна вриједност	Циљна вриједност
2.1. Повећање продуктивне запослености у шумарству у руралним подручјима	Број радника запослених у институцијама и предузећима шумарства	4.961	3.500
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
2.1.1.	Рационализација броја запослених радника у шумарству		
2.1.2.	Диверзификација дјелатности ЈПШ		
2.1.3.	Повезивање приватних шумовласника у кластере или друга удружења на секторском нивоу		
2.2. Повећање валоризације главних шумских производа	Количина произведених високо вриједних ШДС (m <sup>3</sup> /год)	200.000	300.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
2.2.1.	Унапређење кројења и израде ШДС у складу са стандардима и њихова тржишна валоризација		
2.3. Већа искоришћеност и економска валоризација осталих (недрвних) шумских производа (НШП) и еко-системских услуга	Вриједност откупљених НШС (KM)	5.000.000	10.000.000
	Инвестиције у капацитете за складиштење и прераду НШС (KM)	300.000	2.000.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
2.3.1.	Повећање искоришћења самониклог љековитог биља, јестивих гљива и осталих недрвних шумских производа		
2.3.2.	Организовање обука за сакупљаче осталих шумских производа из домена добрих сакупљачких пракси		
2.3.3.	Повећање броја откупних центара за НШП и њихово опремање савременим средствима		
2.3.4.	Повећање степена прераде НШП прије њиховог извоза		
2.4. Развој еко-туризма у шумским подручјима	Површина шума и шумског земљишта намијењеног еко-туристичким услугама (ha)	25.000	50.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
2.4.1.	Интересно повезивање шумских газдинстава и пружалаца еко-туристичких услуга		
2.4.2.	Креирање нових и развој постојећих еко-туристичких производа и понуда ослоњених на шумске еко системе		
2.4.3.	Функционално уређење шумског подручја за потребе рекреације и туризма		
2.4.4.	Интересно повезивање шумских газдинстава и пружалаца еко-туристичких услуга		
2.5. Унапређење ловног газдовања	Површина ловишта (ha)	2.464.176	2.464.176
	Бројност дивљачи	250.000	280.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
2.5.1.	Квалитетнија израда планске документације и евиденција о дивљачи		
2.5.2.	Увећање бројности дивљачи, успостављање оптималне полне и старосне структуре		
2.5.3.	Насељавање јеленске дивљачи		
2.5.4.	Спречавање штета од дивљачи		
2.5.5.	Изградња ловних објеката и интензиван узгој и заштита дивљачи		
2.6. Повећање прихода од ловства и ловног туризма	Укупан приход од ловства и ловног туризма (KM)	8.000.000	10.000.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
2.6.1.	Промовисање ловних ресурса и интензивирање комерцијалног лова		
2.6.2.	Успостављање функционисања CITES конвенције		
2.6.3.	Спровођење концесионих процедура привредних ловишта		
2.6.4.	Реализација годишњих планова одстрела дивљачи у привредним, посебним и спортско-рекреационим ловиштима		
2.6.5.	Промовисање ловних ресурса и интензивирање комерцијалног лова		

<b>СЦ 3. Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене</b>			
<b>Приоритет</b>	<b>Индикатори</b>	<b>Полазна вриједност</b>	<b>Циљна вриједност</b>
3.1. Инвентаризација и мониторинг станишта биљних и животињских врста и идентификација угрожених врста и станишта	Број врста са сталним мониторингом	0	30
	Број станишта са сталним мониторингом	0	5
	Интегрисаност информација у ИС шумарства (%)	0	100
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
3.1.1. Идентификација типова станишта у оквиру шумских еко-система по узору на EUNIS класификацију			
3.1.2. Картирање типова станишта до EUNIS нивоа 2			
3.1.3. Мониторинг изабраних кључних врста и станишта			
3.1.4. Инвентаризација и мониторинг стања инвазивних врста			
3.1.5. Праћење стања биодиверзитета у функцији адаптације и ублажавања негативних ефеката климатских промјена			
3.1.6. Инвентаризација и очување генетичких ресурса у складу са Програмом очувања генетичких ресурса Републике Српске			
3.2. Идентификација угрожених станишта и врста у шумским еко-системима	Површина идентификованих ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта (ha)	27.000	200.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
3.2.1. Идентификација потенцијалних шумских подручја погодних за уврштавање у Еколошку мрежу			
3.2.2. Идентификација ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта			
3.2.3. Идентификација потенцијалних шума посебне намјене, шума високе заштитне вриједности			
3.3. Повећање површине и развој управљања заштићеним подручјима и шумама посебне намјене	Површина заштићених подручја и шума посебне намјене (ha)	75.000	160.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
3.3.1. Издвајање и проглашавање шума посебне намјене			
3.3.2. Успостављање система управљања и газдовања шумама посебне намјене кроз израду плана управљања и ШПО			
3.3.3. Сарадња са сектором заштите природе и просторног планирања у издвајању и регистрацији заштићених подручја			
3.3.4. Управљање инвазивним врстама			

<b>СЦ 4. Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за одрживо управљање шумама и јачање образовања, научно-техничке сарадње и партнерства</b>			
<b>Приоритет</b>	<b>Индикатори</b>	<b>Полазна вриједност</b>	<b>Циљна вриједност</b>
<b>4.1. Одрживо коришћење шумских ресурса</b>	Реализовани етат у односу на планирани (%)	85	100
	Укупна дужина шумских камионских путева (km)	8.239,97	8.805,65
	Количина шумске дрвне био-месе за енергију (m <sup>3</sup> )	6.000	30.000
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
4.1.1. Подршка повећању обима производње (етата) и праћења квалитета процеса производње			
4.1.2. Подршка унапређењу постојеће мреже шумских путева (пројектовање, изградња и реконструкција шумских камионских путева)			
4.1.3. Израда програма отварања шума на нивоу ШПП и за шуме у приватној својини			
4.1.4. Подршка изради програма коришћења био-месе из шума на нивоу ШПП, као и за шуме у приватној својини			
<b>4.2. Техничко-технолошки развој коришћења шума</b>	Број савремених средстава рада за послове коришћења шума	6	15
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
4.2.1. Повећање улагања (набавка) и субвенционирања у модернизацију средстава рада у шумарству			
4.2.2. Повећање улагања (набавка) у нова средства рада у замјену амортизованих			
<b>4.3. Опоравак и економска ревитализација шумарства</b>	Уложена међународна средства за развој шумарства (KM)	7.000.000 (од 2013)	67.000.000
	Број реализованих међународних пројеката за развој шумарства	3	7
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
4.3.1. Мобилисање постојећих и додатних финансијских средстава, са повећањем приступа финансијским средствима за привредне и остале субјекте у сектору шумарства			
4.3.2. Константно праћење регионалних и глобалних трендова понуде и потражње			
4.3.3. Јачање капацитета за привлачење финансијских средстава из домаћих и међународних извора			
<b>4.4. Модернизација сектора шумарства фокусирањем и на зелену и циркуларну биоекономију</b>	Инвестиције за модернизацију и развој шумарства (KM/годишње)	4.000.000	35.000.000
	Број реализованих пројеката фокусираних на зелену и циркуларну биоекономију	0	10
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
4.4.1. Унаприједити ефикасност и ефективност пословних субјеката у сектору шумарства			
4.4.2. Валоризација укупних вриједности шумских еко-система			
4.4.3. Усклађивање организационе структуре пословних система у шумарству			
4.4.4. Диверзификација дјелатности и повећање инвестиција у сектору шумарства			
4.4.5. Примјена маркетиншког концепта пословања са развојем предузетништва			
<b>4.5. Образовање и едукација кадрова из области шумарства и ловства</b>	Број одржаних научних и стручних скупова (годишње)	5	10
	Постојање специјализоване средње шумарске школе	0	1
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
4.5.1. Оспособљавање кадрова у шумарству и ловству кроз развој система цјеложивотног учења			
4.5.2. Оснивање специјализоване средње шумарске школе и јачање високообразовних институција			
4.5.3. Оснивање професионалног центра за стручно обучавање радника у шумарству			

<b>4.6.</b> Јачање истраживачких капацитета у области шумарства и ловства	Постојање научно истраживачког центра/ наставне базе	0	1
	Број научно-истраживачких радника у шумарству и ловству	45	55
	Број сталних огледних површина	0	30

**Мјере за реализацију приоритета**

- 4.6.1. Успостављање наставно-научних база и мреже трајних огледних површина
- 4.6.2. Обука кадра за припрему и управљање посебно међународним пројектима
- 4.6.3. Подршка фундаменталним и примијењеним истраживањима у вези са адаптацијом шума на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике
- 4.6.4. Израда оквирног плана финансирања истраживања и развоја са наглашеном потребом рјешавања акутних проблема праксе
- 4.6.5. Јачање истраживачких капацитета и постизање бољих резултата апликативних развојних програма и научно-истраживачких пројеката

**СЦ 5. Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима**

Приоритет	Индикатори	Полазна вриједност	Циљна вриједност
5.1. Јачање јавне свијести о шумарству, ловству, посљедицама климатских промјена и другим ризицима управљања шумама	Број одржаних промоција (годишње)	2	5
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
5.1.1. Успостављање плана и јединственог система информација намијењених јавности у сектору шумарства и ловства које се односе на ублажавање климатских промјена и других еколошких поремећаја			
5.1.2. Промоција путем медија, научним и стручним скуповима, у школским установама, туристичким организацијама, научним и стручним установама			
5.1.3. Израдити план и спроводити подизање нивоа свијести јавности о шуми као општем добру и важности спровођења превентивних мјера			
5.1.4. Промовисање значаја одрживог ловног газдовања и ловног туризма			
5.2. Сарадња и синергија односа са дрвном индустријом и другим секторима	Степен усклађености секторских закона и подзаконских аката с циљем реалнијег планирања одрживог развоја (%)	70	100
	Површина цертифицираних приватних шума (%)	0	60
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
5.2.1. Усклађивање пословања са принципима и критеријумима стандарда у шумарству и повезаним секторима			
5.2.2. Усаглашавање капацитета дрвне индустрије са потенцијалима у шумарству, дугорочно уговарање сировине, реализација уговора, редовно ажурирање и досљедна примјена аката који се односе на уређивање односа између шумарства и прераде дрвета			
5.2.3. Продаја трупаца домаћим дрвопрерађивачима путем јавног надметања (класична и Е-лицитација)			
5.2.4. Развој међусекторске сарадње и јачање координације законодавне и извршне власти Републике Српске			
5.2.5. Очување шумских еко-система у партнерству са приватним шумовласницима			
5.2.6. Развој система квалитета у шумарству			
5.2.7. Подршка шумарства јачању конкурентности дрвне индустрије на домаћем и међународном тржишту			
5.3. Унапређење институционалног и законодавног амбијента за развој шумарства	Број донесених нових прописа за развој шумарства	2	5
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
5.3.1. Унапређење законодавног оквира у сектору			
5.3.2. Унапређење институционалне инфраструктуре и јачање капацитета за управљање у сектору шумарства			
5.4. Координација активности на националном и међународном нивоу	Степен усклађености са међународним прописима (%)	30	100
<b>Мјере за реализацију приоритета</b>			
5.4.1. Унапређење правне и техничке регулативе са међународним прописима			
5.4.2. Успостављање и јачање управљања шумским еко-системима према међународним директивама			

## 4. КЉУЧНИ СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ

### 1. Узгој, заштита и планирање газдовања шумама у функцији одрживог развоја шумских еко-система Републике Српске

Повећање шумовитости и побољшање квалитета шума у Републици Српској представља један од кључних задатака шумарства који се остварују одговарајућим системима газдовања према типовима шума, односно природном обновом и његом шума, оснивањем нових шума, шумским мелиорацијама и интегралном заштитом шума. Унапређење квалитета шумског репродуктивног материјала представља основу успјешног подизања и газдовања новооснованим шумама. Оснивањем нових шума пошумљавањем голети утицаће се на повећање шумовитости што ће се позитивно одразити на ублажавање климатских промјена. У условима ризика и неизвјесности поставља се потреба за адаптивним, односно природи блиским газдовањем шумама. Заштитом шума обезбиједиће се очување и одрживост шума и шумског земљишта, уз повећање отпорности и адаптације шумских еко-система и смањити бесправне активности у шумама. Систем заштите шума од пожара унапређује организованост институција, инвестирање у савремену опрему и реализацију превентивних и активних мјера за борбу против пожара, те укључивање становништва у противпожарни систем заштите. Пројекти који се односе на борбу против ерозије смањитиће еколошки проблем шумских земљишта који настаје природним и антропогено индукованим утицајем, а који је присутан на глобалном нивоу са негативним посљедицама по квалитет животне средине. Ови пројекти омогућиће очување и расположивост природних ресурса, производност шума, безбједност становништва и материјалну сигурност. Осавременавањем метода прикупљања података и израде планских докумената обезбиједиће се квалитетнија израда стратешких и оперативних планова, ефикасније управљање шумским ресурсима, поједностављено и олакшано извјештавање, размјена података, трансфер знања између циљних група, подизање свијести о значају шума и шумских еко-система за глобалну добробит друштва.

### 2. Диверзификација дјелатности и унапређење запошљавања за развој функција шума у руралним подручјима Републике Српске

Повећањем диверзификације дјелатности путем даље финализације сировине, оптималним коришћењем недрвних шумских производа, развојем ловства и туристичких услуга нарочито у руралним подручјима повећао би се приход у шумарству. Реализација пројекта доприноси повећању еко-системских услуга, диверзификацији коришћења шумских потенцијала и економској валоризацији недрвних шумских производа. Пројекат има за циљ афирмацију агрошумарских пракси и веће коришћење шумског земљишта а нарочито развој приватног шумовласништва. Агрошумарске праксе значајне су за одржавање, унапређивање и пасторалност шумског пејзажа. Приватни шумовласници у руралним подручјима удруживањем и подјелом рада могу да значајно унаприједи тржишну позицију, смање трошкове и повећају приходе које остварују од шума које посједују. Шумски еко-системи са туристичком инфраструктуром имају велики значај за посјетиоце који преферирају еко и друге видове туризма (здравствени, рекреациони, авантуристички, ловни и др.). Пројектом би се омогућило функционално уређење намјенских шумских комплекса, пораст интереса и прихода од туризма у шумарству и ловству. Пројекат би омогућио изградњу ловно-узгојних и ловно-техничких објеката, веће приходе од комерцијалног лова, унапређење односа са јавности према ловству и дивљачи путем промовисања и едукације и успостављање структуре CITES конвенције.

### 3. Очување биодиверзитета и издвајање шума посебне намјене

Пројекат има за циљ да се кроз активно газдовање шумским еко-системима дјелује у правцу очувања биодиверзитета и ријетких станишта. Као први корак у овом пројекту намеће се идентификација за заштиту важних врста и станишта у оквиру шумских еко-система. Да би се рационално користиле све добробити које шумски еко-системи пружају друштву неопходно је овим пројектом извршити обимније по површини и статусу издвајање и проглашење ријетких и вриједних дјелова шумских подручја и уприличити израду планова управљања. Пројектом би се извршила класификација станишта шумских еко-система што чини темељ за унапређење укупног газдовања шумама, као и за размјену података и извјештавање. Картирање би за ефекат имало и јасно дефинисање површина подесних за пошумљавање.

Поред тога пројекат обухвата мониторинг одабраних и инвазивних врста и станишта што је важно за оцјену стања, рано откривање негативних трендова и адаптацију метода газдовања с циљем одржавања повољног стања природе и умањивање негативних ефеката на пословање. Издвајање заштићених подручја, HCVF и подручја погодних за укључивање у Еколошку мрежу допринијело би очувању и унапређењу еко-системских услуга са позитивним ефектима на пословање. Сектор би кроз досљедну примјену принципа сертификације и заштиту HCVF као и кроз сарадњу са сектором заштите природе остварио повећану добит од свих функција шумских еко-система.

#### **4. Одрживо коришћење шума и модернизација средстава рада у шумарству**

Развој коришћења шума заснован је на иновативности, техничким и технолошким достигнућима. За њихову примјену потребна су знања и вјештине за извођење радова на терену. Пројекат се односи на унапређење постојећих технологија и примјену „зелених технологија“ с циљем одрживог коришћења шумских ресурса. Реализација пројекта подразумијева набавку нових, специјализованих и савремених средстава рада, односно механизације за послове коришћења шума као и примјену нових технологија у свим сегментима коришћења шума уважавајући њихову институционалну прихватљивост. Ефекти пројекта огледаће се у побољшању економичности, продуктивности, ефективности, ефикасности и ергономији рада. То би се одразило на повећање конкурентности шумарства и утицало би на смањење негативних посљедица коришћења шумских еко-система.

#### **5. Изградња шумских комуникација**

Кључни инфраструктурни објекти неопходни за реализацију укупног газдовања шумама чине шумски путеви. Побољшање отворености шума подразумијева израду и реализацију програма и пројеката отварања шума примарном мрежом и секундарном мрежом шумских комуникација. Изградњом шумских комуникација омогућило би се оптималније коришћење свих потенцијала шумских еко-система укључујући коришћење био-маса за енергију и коришћење недрвних шумских производа, ефикаснија заштита шума, заштита од пожара, успјешније оснивање нових шума и уопште примјена система газдовања шумама. Поред тога шумске комуникације имају велики значај у руралним подручјима јер омогућавају развој привреде и туризма, снабдијевање становништва, санацију штета и очување животне средине.

#### **6. Биоекономија у шумарству**

Биоекономски принципи у шумарству заснивају се на повезивању економских интереса са одрживим развојем шумских еко-система. Пројектом би се омогућило одрживо коришћење производа из шума, оптималније коришћење биотехнолошких извора енергије и материјала, развој кружне економије, мултифункционалност шумских еко-система и развој руралних подручја. Значај пројекта проистиче из изражене потребе за модернизацијом сектора са циљем постизања стварне одрживости, конкурентности и укључивања у глобална тржишта. Потреба за усвајањем нових економских трендова у шумарству све је израженија усљед јачања знања о користима од шуме, глобалне свијести о мултипликацији глобалних еколошких проблема, климатским промјенама, све већих потреба за сировинама и енергијом. Пројекат би у концептуалном оквиру омогућио опоравак и економску ревитализацију шумарства путем холистичке трансформације и управљања природним и друштвеним системима са циљем постизања одрживог развоја. Како би се постигао стварни одрживи развој, потребно је реализацијом пројекта усвојити одрживе моделе производње и потрошње са усмјеравањем на нискокарбонску економију, омогућити радна мјеста у сектору, обезбиједити дуготрајно коришћење еко-системских услуга шуме уз развој регулативног оквира и мониторинга сектора шумарства на путу ка зеленој и циркуларној био-економији.

## **7. Развој система образовања и научно-истраживачког рада у шумарству и ловству**

Развој шумарства и ловства заснован је на савременим технолошким достигнућима за која су потребна знања и вјештине које захтијевају свеобухватан приступ изналажењу рјешења за економичан и рационалан начин извођења разноврсних радова у шумарству и ловству. Пројекат подразумијева интензивирање образовног процеса и научноистраживачког рада у правцу специјализованих услуга које додатно умножавају економски утицај шумарства, диверзификују дјелатности и стварају могућност отварања нових радних мјеста. Оснивањем специјализоване средње шумарске школе, изградњом наставно-научне базе и оснивањем сталних огледних површина створиле би се претпоставке за унапређење научно-истраживачког, образовног рада и континуираног тренинга у области шумарства у контексту цјеложивотног учења. Пројектом би се ојачали кадровски и материјални истраживачки капацитети за унапређење научног рада као једне од кључних полуга за одрживо газдовање шумама. Реализацијом пројекта повећао би се интерес за шумарство, афирмисала свијест о значају шумских еко-система, створили би се неопходни економски услови за развој сектора, побољшала заинтересованост за образовање и научноистраживачки рад и повећао број професионалних радника у шумарству.

## **8. Промоција шумарства, јачање јавне свијести и развој међусекторске сарадње**

Значај пројекта произилази због изражене мултифункционалности шума упоредо са нарастајућим потребама за општекорисним функцијама шума, заштитом животне средине и бројним секторима који су повезани са шумарством. Пројектом ће се унаприједити знања о значају шумарства и ловства у широј друштвеној заједници уз примјену савремених медија и едукативних скупова укључујући све заинтересоване стране. Пројекат је посвећен општој едукацији становништва везано за еколошке услуге, заштиту шума и спровођење превентивних мјера. Пројекат подразумијева сертификацију управљања шумама као један од инструмената за практичну реализацију одрживости. Најважнији ефекти пројекта огледају се у интеграцији партнерства и координацији између јавног и приватног сектора, предузећа и свих заинтересованих страна. Сарадња и синергија односа са другим секторима, нарочито са дрвном индустријом, пољопривредом, просторним планирањем и заштитом животне средине интензивираће стручно међугранско усаглашавање. Главни ефекат реализације овог пројекта је унапређење одрживог управљања шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима. У значајној мјери биће повећана јавна свијест о општем значају шума и шумарства као дјелатности у еколошком, економском и социјалном контексту, те чвршћа и поузданија интегрисаност сектора шумарства и прераде дрвета уз обострано повећање прихода, што је уствари стратешки императив.

## **9. Хармонизација прописа и развој организационих и управљачких механизма у шумарству**

Реализацијом циља биће хармонизован законодавни оквир сектора шумарства усаглашен са међународним прописима и стандардима и усаглашен са законодавством из повезаних области, а прије свега из области заштите природе. Сектор шумарства биће укључен у рад међународних струковних тијела и организација UNFF; MCPFE; *United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC; *United Nations Sustainable Development Goals Fund*, UNSDGs и друге). Газдовање шумама и ловиштима ће бити усаглашено са међународним препорукама и директивама, прије свега са досадашњим искуствима везано за природи блиско газдовање, адаптивно планирање управљања и газдовања, Новом стратегијом ЕУ-а за шуме до 2030. године и Смјерницама за управљање заштићеним подручјима IUCN-а, NATURA 2000, програмом за смањење емисија, крчења и деградације шума (*Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation*, REDD+) и др.

## 5. ПРОВЈЕРА УНУТРАШЊЕ И МЕЋУСОБНЕ УСКЛАЂЕНОСТИ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА

Унутрашња усклађеност Стратегије огледа се у међусобној повезаности стратешких циљева, приоритета и мјера на начин да се остваривањем мјера кроз реализацију пројеката остварују приоритети и циљеви Стратегије. Основни инструменти за праћење нивоа остваривања циљева су индикатори. Поред тога међусобна усклађеност утврђује се провјером повезаности Стратегије са циљевима других стратешких докумената истог и вишег нивоа власти, као и усклађеност са документима проистеклим из међународних обавеза и процеса европских интеграција. Кључна домаћа легислатива и законски прописи са којима је Стратегија усклађена су Закон о шумама (2008), Закон о ловству (2009), Закон о заштити природе (2024), Стратегија заштите животне средине Републике Српске (2022) и Просторни план Републике Српске (2013) који је посебно истакнут у Уредби о изради стратешких докумената у Републици Српској. Због тога су у Стратегији нарочито подржана одређења која су дефинисана Просторним планом Републике Српске:

- Постојећа шумска земљишта не треба смањивати, осим у случајевима када је то неизбјежно, тј. у случајевима јавног или општег интереса – СЦ1;
- Потребно је систематски пошумљавати крш, голети, ерозијом захваћена подручја, земљишта која су природно предодређена за развој шума и остала непродуктивна земљишта и земљишта без вегетацијског покривача – СЦ1;
- Подизање квалитета шума, унапређење стања шума смањењем учешћа разријеђених и деградираних састојина, као и превођење изданаčkih шума у више узгојне облике – СЦ1;
- Унапређење здравственог стања шума – СЦ1;
- Очување и заштита шума и шумског земљишта и коришћење шума као обновљивих извора енергије (мултифункционално коришћење шума и шумског земљишта) – СЦ2;
- Допринос шума и шумских станишта стабилности укупног еко-система, увећању природног богатства и биодиверзитета – СЦ3;
- Примјена конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима, реформа закона и консултовање секторских стратегија, инструмената, мјера и политика – СЦ4;
- Усклађивање међусекторске координације, јачање јавне свијести о шумама и учешће надлежних институција и јединица локалне самоуправе у развоју шумарства – СЦ5.

Стратешки приоритети просторног развоја Републике Српске који се односе на шумарство су:

- Доследна имплементација Стратегије развоја шумарства и прилагођавање шумарској стратегији Европске уније, циљеви одрживог развоја, Агенда 2030, односно усклађивање законских прописа са одредбама обавезујућих међународних споразума као нпр. МСРФЕ, CITES, ILO Конвенције, ИТА, Конвенције о биолошкој разноликости и др.;
- Повећање површина, производности и побољшање структуре шума и квалитета, у складу са укупном рејонизацијом и категоризацијом простора;
- Вјештачко обнављање годишње 400–500 ha површине под високим шумама, затим укупно 1.200–1.400 ha површине са вјештачким обнављањем високих деградираних шума и пошумљавање шибљака и голети (глобални стратешки циљ је повећање шумовитости за 3% до 2030. године);
- Њега и мелиорација површина под шумама на 4.800–5.500 ha годишње;
- Одрживо коришћење, развој и увећање шумског фонда у заштићеним подручјима, посебно примарних шума, прашума;
- Унапређење планирања, газдовања и контроле шумског фонда увођењем адаптивног приступа и концепта природи блиског газдовања;
- Израда и доношење Стратегије одрживог развоја ловства у Републици Српској, у којој ће бити дефинисано одрживо управљање ловном фауном (дивљач), ловиштима и ловством, као и ловних основа по регијама;
- Доношење програма развоја ловних подручја за територију Републике Српске и појединих регија.

У Просторном плану дефинисане су области уско везане за шумске еко-системе, као што су: развој и заштита биодиверзитета, издвајање подручја карактеристичне флоре и фауне, заштита и очување заштићених природних добара и заштита и уређење предјела. Ове области у Стратегији се односе на реализацију СЦ3.

Поред тога, истиче се да је с циљем рационалног газдовања земљиштем и бољег искоришћавања земљишних површина, потребно пошумљавати голети и пожаришта (СЦ1). До 2025. године мјере и инструменти за остваривање концепције развоја шумарства према Просторном плану Републике Српске су:

- Измјене и допуне Закона о класификацији дјелатности гдје ће се утврдити статус шумарства као привредне гране;
- Рационално користити производни потенцијал шумских подручја;
- Поштовање законских и других прописа из области шумарства током газдовања шумама;
- Оснивање малих и средњих предузећа у области шумарства;
- Усаглашавање капацитета дрвне индустрије у односу на могућности, планирани обим и квалитет дрвне сировине водећи рачуна о захтјевима тржишта;
- Доследно поштовати ЗоШ када је ријеч о утврђивању минималних потреба дрвопрерађивача на нивоу локалних заједница;
- Подржавати програме извоза финалних производа од дрвета.

Имајући у виду да је ЈПШ подложно пројекту реформе Јавних предузећа у Републици Српској који је подржан од Свјетске банке (Модернизација сектора јавних предузећа у БиХ – Изазови, опције реформе и могућа подручја, 2020; Јачање надзора над јавним предузећима у Републици Српској, 2020), Стратегија омогућава да се резултати пројекта могу имплементирати у будућности у вези са успостављањем институционалних капацитета за ефикасан надзор и управљање јавним предузећима, јачање подстицаја и одговорности за успјешност на нивоу предузећа и јачање и санацију стратешких и приоритетних јавних предузећа. Такође, важан допринос шумарству могу имати стране инвестиције за чије коришћење је урађена Стратегија привлачења страних инвестиција у Републици Српској (2021–2027). Посебну важност имају Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске (2021–2027) и Стратегија развоја индустрије Републике Српске (2021–2027), јер су повезане са стратешким циљевима који се односе на развој руралних подручја, обновљиве изворе енергије, заштиту животне средине и јачање економског и социјалног положаја грађана Републике Српске.

### **Положај шумарства Републике Српске у односу на међународне обавезујуће и необавезујуће иницијативе**

Закључивањем и ратификовањем међународних споразума, Република Српска / БиХ потврђују своју одређеност да законодавство и административне аранжмане у сектору шумарства ускладе са међународном легислативом и са правним наслеђем ЕУ. Поред потребе за усклађивањем са домаћом легислативом, Стратегија је усклађена и са бројним билатералним споразумима, међународним конвенцијама и протоколима које је потписала и ратификовала БиХ и који се односе на друге области, али су оне у уској вези са шумарством, нарочито у области животне средине. Република Српска / БиХ добила је статус кандидата за приступање ЕУ, али није отпочела преговоре укључујући и поглавља 11–13.

### **Прилагођавање Новој шумарској стратегији Европске уније**

Имајући у виду да је дугорочни циљ Републике Српске / БиХ приступање ЕУ, циљеви Стратегије развоја шумарства треба да буду усклађени са Стратегијом развоја шумарства ЕУ до 2030. године у погледу: природи блиског газдовања шумама, повећања шумовитости, издвајања заштићених подручја, борбе против климатских промјена, очувања биодиверзитета, образовања и размјене знања. На основу приједлога Нове стратегије ЕУ за шуме до 2030. године од стране Европске комисије, Европски парламент је 16. јула 2021. године у Бриселу усвојио Резолуцију о шумарској стратегији ЕУ. Ова резолуција даје општа начела шумарског програма ЕУ, којем требају да се прилагоде шумарски програми сваке земље чланице, као и шумарски програми земаља кандидата и потенцијалних кандидата за чланство у ЕУ. Та начела су:

- Подршка социоекономским функцијама шума за успјешна рурална подручја и подстицање биопривређивања које се темељи на шумама унутар граница одрживости;
- Заштита, обнова и проширење шума ЕУ ради борбе против климатских промјена, заустављање губитка биодиверзитета и осигуравања отпорних и вишенамјенских шумских еко-система;
- Стратешко праћење шума, извјештавање и прикупљање података;
- Снажан програм истраживања и иновација за побољшање знања о шумама;
- Укључив и досљедан оквир ЕУ за управљање шумама;
- Јачање спровођења и примјене постојеће правне тековине ЕУ.

Наведени циљеви су преточени у низ кључних акција, које ће заједнички спровести Европска комисија и земље чланице, у периоду 2022–2030. године. Акциони план предвиђа и додатне мјере, које земље чланице могу да спроводе у зависности од њихових специфичних обиљежја и приоритета. Приоритети представљају кључне оквире за спровођење активности у шумарству за остварење визије Стратегије и њених стратешких циљева. Мјере које су предложене у Новој стратегији развоја шумарства ЕУ до 2030. године, а које ће бити ревидиране 2026. године, укључују:

- промовисање одрживог управљања шумама (*Sustainable Forest Management, SFM*), укључујући подстицање одрживог коришћења ресурса заснованих на дрвету;
- обезбјеђивање финансијских подстицаја за власнике шума и менаџере да усвоје праксе прихватљиве за животну средину, као што су праксе повезане са складиштењем и секвестрацијом угљеника;
- очување и развој биодиверзитета шума, повећање површине шума, укључујући садњу три милијарде нових садница до 2030. године;
- промовисање алтернативних шумарских дјелатности (нпр. еко-туризам), као и НШП (плута, мед и љековито биље);
- подстицање преузимања финансијске подршке у оквиру заједничке пољопривредне политике (*Common Agricultural Policy, CAP*), која може помоћи шумама и шумарским индустријама да ублаже климатске промјене;
- обезбјеђивање образовања и обуке за људе који раде у шумарским предузећима чинећи ове индустрије привлачнијим за младе људе;
- успостављање правно обавезујућег инструмента за обнову еко-система и новог законског приједлога о мониторингу шума ЕУ, извјештавању и сакупљању информација у базе података;
- заштиту преосталих примарних и старих шума у ЕУ.

Дефинисано је основних 17 стратешких циљева Уједињених нација (OECD 2014; SDGs 2015) који се уопштено односе на одрживи развој, а за шумарство и са њим повезане секторе издвајају се следећи циљеви:

- Циљ 3: Обезбиједити здрав живот и промовисати благостање за људе свих генерација;
- Циљ 6: Обезбиједити санитарне услове и приступ пијаћој води за све људе;
- Циљ 7: Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све;
- Циљ 9: Изградити прилагодљиву инфраструктуру, промовисати одрживу индустријализацију и подстицати иновативност;
- Циљ 12: Обезбиједити одрживе облике потрошње и производње;
- Циљ 13: Предузети хитну акцију у борби против климатских промјена и њихових посљедица;
- Циљ 15: Одрживо управљати шумама, сузбити дезертификацију, зауставити деградацију земљишта и спријечити уништавање биодиверзитета;
- Циљ 17: Учврстити глобално партнерство за одрживи развој.

Одговорним и квалитетним управљањем шумама могу се остварити позитивни утицаји на биодиверзитет (SDGs 15), створити приходи за борбу против сиромаштва (SDGs 1), обезбиједити шумски плодови, воће и дивљач за смањивање глади (SDGs 2), љековито биље (SDGs 3), питка вода и вода за наводњавање (SDGs 6) и асимилација и складиштење угљеника (SDGs 13). Перспективни планови одрживог развоја шумарства планирани за остваривање до 2020. године нису у потпуности реализовани на глобалном нивоу па се посебно истичу глобални циљеви и мјере које је потребно остварити до 2030. године, а односе се на шуме (UNDP 2015):

1. заустављање тренда губитка шума широм свијета (повећање шумовитости за 3,0% у свијету) путем одрживог управљања шумама, коришћењем мјера заштите, обнове, пошумљавања и спречавања деградације шума, што ће допринијети глобалним напорима у борби против климатских промјена;
2. повећати економску, еколошку и социјалну подршку коју пружају шуме, укључујући унапређење животних услова за становништво које је зависно од шума;
3. повећати површине заштићених шума широм свијета и повећати удио шумских производа из одрживог управљања шумама;
4. јачање сарадње и партнерства у научној и техничкој области с циљем унапређења одрживог управљања шумама.

## Међународни споразуми које је БиХ ратификовала

Међународни споразуми које је БиХ ратификовала, а који се односе на атмосферу, природу и околину:

- Оквирна конвенција Уједињених нација о климатским промјенама, Рио де Жанеиро, 1992;
- Конвенција о биолошкој разноликости, 1992;
- Конвенција о далекосежном прекограничном загађивању ваздуха, Женева, 1979. Ова конвенција има осам протокола којима се успостављају циљеви за смањење емисија појединих загађујућих супстанци. БиХ је ратификовала само ЕМЕР-протокол, а остале није ни потписала;
- Протокол уз Конвенцију о далекосежном прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима, о дугорочном финансирању Програма сарадње за праћење и процјене прекограничног преноса загађујућих материја у ваздуху на велике даљине у Европи (ЕМЕР), Женева, 1984;
- Бечка конвенција о заштити озонског омотача, Беч, 1985;
- Монреалски протокол о супстанцама које оштећују озонски омотач, Монреал, 1987, те измјене и допуне Монреалског протокола с обзиром на врсту супстанци као и рокове укидања потрошње супстанци које оштећују озонски омотач према конвенцијама Лондонска 1990, Копенхагенска 1992, Монреалска 1997. и Пекиншка 1999;
- Конвенција о мочварама од међународног значаја, нарочито као станиште птица мочварица, Рамсар, 1971;
- Конвенција о заштити свјетске културне и природне баштине, Париз, 1972;
- Међународна конвенција о заштити птица, Париз, 1950;
- Међународна конвенција о заштити биља, Рим, 1951;
- Конвенција о успостављању европске и медитеранске организације за заштиту природе, Париз, 1951;
- Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне, Вашингтон, 1973, измијењена у Бону 1979. године (CITES);
- Кјото протокол, Кјото, 1997 – ратификован 22. априла 2008. године;
- Конвенција о заштити европских дивљих врста и природних станишта, Берн, 1979 – ратификован 25. септембра 2008. године;
- Протокол о биолошкој сигурности, Картагена 2000 – ратификован 24. децембра 2008. године;
- Конвенција о коришћењу и заштити прекограничних водотока и међународних језера, Хелсинки 1992 – ратификован 3. септембра 2009. године;
- Конвенција о процјени околиних утицаја у прекограничном контексту, Espoo, 1991 – ратификован 14. марта 2010. године;
- Протокол о стратешкој процјени утицаја на животну средину уз Конвенцију о процјени околиних утицаја у прекограничном контексту (SEA), Кијев 2005, ратификован 2016. године („Службени гласник БиХ“ – МУ број 3/2017);
- Конвенција о приступу информацијама о учешћу јавности у одлучивању и приступу правосуђу у питањима околине, Архус – ратификован 15. септембра 2008. Године.

Међународни споразуми које је БиХ ратификовала, а који се односе на земљиште и воду:

- Протокол о посебно заштићеним подручјима и биолошкој разноликости Медитерана, Монако, 1996;
- Конвенција о сарадњи на заштити и одрживој употреби ријеке Дунав, Софија 1994;
- Конвенција УН о сузбијању десертфикације у земљама погођеним јаким сушама и/или десертфикацијом, посебно у Африци, Париз, 1994;
- Београдска Декларација о зеленој економији и одрживом развоју земаља Југоисточне Европе, Београд, 2013;
- Софијска декларација из 2020. године, са усвајањем Економског и инвестициони плана за западни Балкан и Смјерница за имплементацију Зелене агенде за западни Балкан.

## Међународни споразуми којима БиХ још није приступила

Међународни споразуми којима БиХ још није приступила, а који се односе на атмосферу, природу и околину:

- Конвенција о очувању миграцијских врста дивљих животиња, Бон, 1979;
- Конвенција о европским пејзажима, Фиренца, 2000;
- Протокол о посебно заштићеним подручјима и биолошкој разноликости у Средоземљу, Барселона 2000. Овај протокол у цјелости замјењује Протокол о посебно заштићеним подручјима Медитерана из 1982, тиме да се текст допуњује са новим поглављем „Биолошка разноликост“ и прилозима протоколу, а с циљем усклађивања са Конвенцијом о биолошкој разноликости;
- Протокол из Нагоје о приступу генетским ресурсима и правичној подијели користи које произилазе из њиховог коришћења према Конвенцији о биолошкој разноврсности.

Међународни споразуми којима БиХ још није приступила а који се односе на земљиште и воду:

- Протокол вода и здравље, Лондон 1999.

## Међународне иницијативе у области шумарства, које немају обавезан карактер

- Агенда 21: Акциони програм УН-а за постизање одрживог развоја, донесен на Свјетском самиту у Рио де Жанеиру, 1992. За шуме и шумарство битне су препоруке из поглавља бр. 11, 13. и 15;
- Резолуције о заштити и одржавању шума у Европи МСРФЕ, настале као резултат министарских конференција.

## Обавезе Републике Српске / БиХ које настају у процесу придруживања Европској унији

Споразум о стабилизацији и придруживању (*Stabilization and Association Agreement, SAA*) између ЕУ и њихових држава чланица са једне стране и БиХ са друге стране, закључен је у Луксембургу 16. јуна 2008. године. Споразум ни у једном члану експлицитно не спомиње шумарство, али се дотиче овог сектора индиректно, у члановима који говоре о:

- усклађивању постојећег законодавства БиХ са законодавством Заједнице, као и његове ефикасне примјене (члан 70);
- обавези БиХ да предузме све неопходне мјере како би постепено своје техничке прописе усагласила са техничким прописима Заједнице и европским поступцима стандардизације, метрологије, акредитације и оцјењивања усклађености (члан 75);
- сарадњи у области индустрије, која ће бити усмјерена на промовисање модернизације и реконструисање индустрије и појединих сектора у БиХ, под условима који обезбјеђују заштиту животне средине (члан 92);
- јачању малих и средњих предузећа у приватном сектору, нарочито водећи рачуна о приоритетима који се тичу правне тековине Заједнице у области малих и средњих предузећа, те о десет смјерница утврђених у Европској повељи и малим предузећима (члан 93);
- сарадњи у области животне средине са основним задатком да се спријечи њена деградација и да се унаприједи постојеће стање и обезбиједи одрживи развој. Стране ће нарочито успостављати сарадњу са циљем јачања управних структура и процедура ради обезбјеђења стратешког планирања и питања у области животне средине и координације између релевантних чинилаца, те ће се усмјерити на усклађивање прописа БиХ са правном тековином Заједнице. Посебна пажња биће посвећена ратификацији и спровођењу Протокола из Кјота (члан 108).

## Обавезе Републике Српске / БиХ према законодавству ЕУ које настају након стицања статуса кандидата за пуноправно чланство у ЕУ

Стицање статуса кандидата и отварања преговора о пуноправном чланству, представља кључну етапу на путу Републике Српске / БиХ у Европску унију. Једна од обавеза које на том путу стоје је хармонизација њеног законодавства са правним наслеђем ЕУ. С тим у вези, законодавство у области шумарства и административни аранжмани Републике Српске требају се ускладити са директивама и регулативама (уредбама) ЕУ. Испуњење ове обавезе подразумијева инкорпорирање садржаја обавезујућих секундарних али и других извора права ЕУ у домаће прописе:

- Директива о очувању природних станишта и станишта дивље фауне и флоре (43/92/ЕЕЦ), са обавезом успостављања еколошке мреже *Natura 2000*<sup>15</sup>;
- Директива 2009/147/ЕЗ Европског парламента и Вијећа од 30. новембра 2009. о очувању дивљих птица (кодификована верзија)<sup>16</sup>;
- Директива о промету шумског репродукционог материјала (105/99/ЕЕЦ)<sup>17</sup>;
- Регулатива о употреби замки помоћу којих се врши укљештење ногу животиња (3254/91/ЕЕЦ)<sup>18</sup>;
- Закон о клими ЕУ 2021/1119<sup>19</sup>;
- Европска стратегија за прилагођавање климатским промјенама<sup>20</sup>;
- Стратегија Европске агенције за животну средину (ЕЕА) – Европске мреже за информације и посматрање животне средине 2021–2030. године<sup>21</sup>;
- Акциони план за циркуларну економију ЕУ<sup>22</sup>;
- Регулатива (ЕУ)2021/783 Европског Парламента и Вијећа о успостављању Програма за животну средину и дјеловање у подручју климе (LIFE) и стављању изван снаге Регулативе (ЕУ) 1293/2013<sup>23</sup>;
- Регулатива Комисије (ЕЗ)1737/2006 о утврђивању детаљних правила за спровођење Регулативе (ЕЗ)2152/2003 Европског парламента и Вијећа о мотрењу шума и околишних интеракција у Заједници<sup>24</sup>;
- Директива Вијећа 1999/105/ЕЗ о стављању на тржиште шумског репродукционог материјала<sup>25</sup>;
- Регулатива (ЕУ)2023/1115 Европског парламента и Вијећа о стављању на располагање на тржишту Уније и извозу из Уније одређене робе и одређених производа повезаних с дефорестацијом и деградацијом шума те о стављању ван снаге Регулативе (ЕУ)995/2010<sup>26</sup>;
- Регулатива (ЕУ)2024/1991 Европског парламента и Вијећа о обнови природе и измјени Регулативе (ЕУ)2022/869<sup>27</sup>;
- Саопштење Комисије Европском парламенту, Савјету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона - Решавање изазова крчења шума и деградације шума ради сузбијања климатских промена и губитка биодиверзитета {SEC(2008) 2618} {SEC(2008) 2619} {SEC(2008) 2620}<sup>28</sup>

<sup>15</sup> Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora,

<sup>16</sup> Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds(codified version),

<sup>17</sup> Council Directive 1999/105/EC of 22 December 1999 on the marketing of forest reproductive material,

<sup>18</sup> Council Regulation (EEC) No 3254/91 of 4 November 1991 prohibiting the use of leghold traps in the Community and the introduction into the Community of pelts and manufactured goods of certain wild animal species originating in countries which catch them by means of leghold traps or trapping methods which do not meet international humane trapping standards,

<sup>19</sup> Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC)401/2009 and (EU)2018/1999 ('European Climate Law')

<sup>20</sup> EU Strategy on Adaptation to Climate Change,

<sup>21</sup> European Environment Agency (EEA) and European Environment Information and Observation Network (Eionet) Strategy 2021–2030,

<sup>22</sup> EU – Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe,

<sup>23</sup> REGULATION (EU)2021/783 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013,

<sup>24</sup> Commission Regulation (EC) No 1737/2006 of 7 November 2006 laying down detailed rules for the implementation of Regulation (EC) No 2152/2003 of the European Parliament and of the Council concerning monitoring of forests and environmental interactions in the Community,

<sup>25</sup> Council Directive 1999/105/EC of 22 December 1999 on the marketing of forest reproductive material,

<sup>26</sup> Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010,

<sup>27</sup> Regulation (EU) 2024/1991 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2024 on nature restoration and amending Regulation (EU) 2022/869.

<sup>28</sup> Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Addressing the challenges of deforestation and forest degradation to tackle climate change and biodiversity loss {SEC(2008) 2618} {SEC(2008) 2619} {SEC(2008) 2620},

- Регулатива Вијећа (ЕЗ)2173/2005 о успостављању FLEGT система за издавање дозвола за увоз дрвне сировине у Европску заједницу<sup>29</sup>;
- Регулатива (ЕУ)995/2010 Европског парламента и Вијећа о утврђивању обвеза привредних субјеката који стављају у промет дрво и производе од дрвета<sup>30</sup>;
- Одлука бр. 1386/2013/ЕУ Европског парламента и Вијећа од 20. студенога 2013. о Опћем програму дјеловања Уније за околиш до 2020. „Живјети добро унутар граница нашег планета”<sup>31</sup>;
- Делегирана регулатива Комисије (ЕУ)363/2012 о правилима поступања за признање и одузимање признања надзорних организација, како је предвиђено у Регулативи (ЕУ)995/2010 Европског парламента и Вијећа о утврђивању обвеза привредних субјеката који стављају у промет дрво и производе од дрвета<sup>32</sup>;
- Сprovedбена регулатива Комисије (ЕУ)607/2012 о детаљним правилима за систем дужне пажње и учесталост и врсте провјера надзорних организација, како је предвиђено у Регулативи ЕУ) 995/2010 Европског парламента и Вијећа о утврђивању обвеза привредних субјеката који стављају у промет дрва и производе од дрвета<sup>33</sup>;
- Регулатива Комисије (ЕЗ)1024/2008 о утврђивању детаљних мјера за спровођење Регулативе Вијећа (ЕЗ)2173/2005 о успостављању система FLEGT за издавање дозвола за увоз дрвне сировине у Европску заједницу<sup>34</sup>.

---

<sup>29</sup>Council Regulation (EC) No 2173/2005 of 20 December 2005 on the establishment of a FLEGT licensing scheme for imports of timber into the European Community,

<sup>30</sup>Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market,

<sup>31</sup> Decision No 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020 ‘Living well, within the limits of our planet’,

<sup>32</sup> Commission Delegated Regulation (EU) No 363/2012 of 23 February 2012 on the procedural rules for the recognition and withdrawal of recognition of monitoring organisations as provided for in Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market,

<sup>33</sup> Commission Implementing Regulation (EU) No 607/2012 of 6 July 2012 on the detailed rules concerning the due diligence system and the frequency and nature of the checks on monitoring organisations as provided for in Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market,

<sup>34</sup>Commission Regulation (EC) No 1024/2008 of 17 October 2008 laying down detailed measures for the implementation of Council Regulation (EC) No 2173/2005 on the establishment of a FLEGT licensing scheme for imports of timber into the European Community

## Приказ релевантних стратешких докумената за ниво Републике Српске

Развојни правац/циљ/мјера из стратешког документа за ниво Републике Српске	
<b>Стратегија заштите животне средине Републике Српске (2022–2032)</b>	<b>Везани стратешки циљ из Стратегије развоја шумарства Републике Српске (2026-2035.)</b>
Стратешки циљ 3: Одржавање и унапређивање биолошке разноврсности и заштите еко-система	Стратешки циљ 3: Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене
Стратешки циљ 4: Унапређење ублажавања и прилагођавања климатским промјенама и побољшање квалитета ваздуха	Стратешки циљ 1: Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена
Стратешки циљ 6: Обезбјеђење одрживог коришћења природних ресурса	Стратешки циљ 2: Унапређење мултифункционалних (економске, еколошке и друштвене) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима
<b>Програм прилагођавања законодавства Републике Српске са правном тековином ЕУ у области заштите животне средине</b>	<b>Везани стратешки циљ из Стратегије развоја шумарства Републике Српске</b>
Сектор 5: Квалитет ваздуха и климатске промјене	Стратешки циљ 1: Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена
Сектор 8: Заштита природе	Стратешки циљ 3: Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене
<b>Циљеви одрживог развоја (<i>Sustainable development goals, SDG</i>)</b>	<b>Везани стратешки циљ из Стратегије развоја шумарства Републике Српске</b>
Циљ 7: Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све	Стратешки циљ 2: Унапређење мултифункционалних користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима
Циљ 13: Предузети хитну акцију у борби против климатских промјена и њихових посљедица	Стратешки циљ 1: Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена
Циљ 15: Одрживо управљати шумама, сузбити дезертификацију, зауставити деградацију земљишта и спријечити уништавање биодиверзитета;	Стратешки циљ 3: Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене
<b>Стратешки план УН за шуме (2017–2030)</b>	<b>Везани стратешки циљ из Стратегије развоја шумарства Републике Српске</b>
Стратешки циљ 1: Смањити губитак шумског покривача широм свијета кроз одрживо управљање шумама, укључујући заштиту, обнову, пошумљавање и повећати напоре за спречавање деградације шума и допринијети глобалним напорима за рјешавање климатских промјена	Стратешки циљ 1: Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена

Стратешки циљ 2:  
Унаприједити економске, друштвене и еколошке користи засноване на шумама, укључујући побољшање средстава за живот људи који зависе од шума

Стратешки циљ 3:  
Значајно повећати површину заштићених шума широм свијета и других подручја одрживо управљаних шума, као и учешће шумских производа из одрживо управљаних шума

Стратешки циљ 4:  
Мобилисати и значајно повећати, нова и додатна финансијска средства из свих извора за спровођење одрживог управљања шумама и јачати научну и техничку сарадњу и партнерства

Стратешки циљ 5:  
Промовисати оквире за спровођење одрживог управљања шумама, укључујући инструменте УН за шуме и повећати допринос шума Агенди 2030

Стратешки циљ 6:  
Унаприједити сарадњу, координацију, кохерентност и синергије у вези са питањима везаним за шуме на свим нивоима, укључујући систем УН са организацијама чланицама Партнерства за сарадњу у области шумарства

Стратешки циљ 2:  
Унапређење мултифункционалних користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима

Стратешки циљ 3:  
Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене

Стратешки циљ 4:  
Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за одрживо управљање шумама и јачање образовања, научно-техничке сарадње и партнерства

Стратешки циљ 5:  
Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима

Стратешки циљ 5:  
Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима

Нова Стратегија развоја шумарства ЕУ (2022–2030.)	Везани стратешки циљ из Стратегије развоја шумарства Републике Српске
<p>Стратешки циљ 1: Подршка социоекономским функцијама шума за развој руралних подручја и подстицање биопривређивања које се темељи на шумама унутар граница одрживости</p>	<p>Стратешки циљ 2: Унапређење мултифункционалних користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима</p>
<p>Стратешки циљ 2: Промоција недрвног биопривређивања које се темељи на шумама, укључујући еко-туризам</p>	<p>Стратешки циљ 2: Унапређење мултифункционалних користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима</p>
<p>Стратешки циљ 3: Заштита, обнова и повећање шумовитости ЕУ ради борбе против климатских промјена, очувања биодиверзитета и развоја отпорних и вишенамјенских шумских еко-система</p>	<p>Стратешки циљ 1: Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена</p>
<p>Стратешки циљ 4: Стратешки мониторинг шума, извјештавање и прикупљање података</p>	<p>Стратешки циљ 1: Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена</p>

---

Стратешки циљ 5:  
Јачање програма истраживања и иновација за  
побољшање знања о шумама

Стратешки циљ 6:  
Укључив и досљедан оквир ЕУ-а за управљање  
шумама

Стратешки циљ 7:  
Јачање спровођења и примјене постојеће правне  
легислативе ЕУ-а

Стратешки циљ 4:  
Повећање нових и додатних финансијских  
средстава из свих извора за одрживо управљање  
шумама и јачање образовања, научно-техничке  
сарадње и партнерства

Стратешки циљ 5:  
Одрживо управљање шумама, укључујући јавну  
промоцију, међународне споразуме, сарадњу,  
координацију, кохерентност и синергију са  
секторима, партнерским организацијама и  
релевантним актерима који су повезани са  
шумарством на свим нивоима

Стратешки циљ 5:  
Одрживо управљање шумама, укључујући јавну  
промоцију, међународне споразуме, сарадњу,  
координацију, кохерентност и синергију са  
секторима, партнерским организацијама и  
релевантним актерима који су повезани са  
шумарством на свим нивоима

---

## 6. ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

У складу са чланом 30. Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, извори финансирања за реализацију стратешких приоритета одрживог развоја Републике Српске су: буџет Републике Српске, средства локалних заједница, средства обезбијеђена на основу јавно-приватног партнерства, средства претприступних и других фондова Европске уније, бесповратна средства других међународних институција и организација, кредити међународних развојних институција и други извори. Оквирни финансијски план за реализацију Стратегије садржи процјену потребних финансијских средстава по стратешким циљевима, приоритетима и мјерама из извора финансирања развојних приоритета. План је израђен на основу ситуационе анализе, дефинисаних мјера и финансијске пројекције. Већина циљева и мјера за њихову реализацију у Стратегији изискује одређена финансијска средства. Као примаран извор за финансирање реализације Стратешких циљева узимају се најчешће средства из буџета, односно средства којим располаже или има утицај на њихову расподјелу ресорно Министарство.

Основни проблем који се може појавити током реализације Стратегије је неправилна расподјела средстава посебних намјена за шуме као и неправилно трошење средстава просте репродукције шума и средстава локалних заједница. Општи трендови у Европи и свијету веома су неизвјесни, али очекивати је да ће се средства у овим фондовима повећавати. Структура употребе тих средстава и њихово комбиновање са другим изворима били су и остаће велики изазов за реализацију Стратегије развоја шумарства. Иако већина земаља региона, нарочито чланице ЕУ теже ка хармонизацији система новчане подршке развоју шумарства, Република Српска није спремна за радикалне заокрете и мора се у највећој мјери ослањати на сопствене изворе финансирања и у извјесној мјери на кредитне линије. Дакле, кључно питање реализације Стратегије везано је за правилну и са прописима усклађену расподјелу и трошење расположивих средстава просте и проширене репродукције. То је неопходно имајући у виду број запослених радника у шумарству, начин одређивања цијена производа, издвајања за локалне заједнице, мањак радне снаге за радове у шуми, издвајања око 17,6% проширене репродукције шума за потребе шумарства и др. Објективно је очекивати да се годишње издваја више од 30 милиона КМ на основу просте и проширене репродукције шума и та средства би била довољна за реализацију кључних циљева стратегије, међу којима би се реализовали и подстицаји за развој сектора, очување радне снаге, повећање вриједности шума, унапређење функција шума и бољи економски ефекти. Значајна је потреба усклађивања трошења намјенских средстава која се из шумарства издвајају за потребе локалних заједница чему ће допринијети недавно усвојени Закон о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској. У случају међународних организација, Влада и Министарство са истима требају наставити већ постојећи дијалог и активно учествовати у припреми и реализацији њихових пројекта и активности у оквиру тих пројеката, како би оне биле у што већој мјери усклађене са стратешким циљевима и политикама Републике Српске за развој шумарства.

Претходно је много лакше постићи у случају пројекта који се реализују на бази кредитног задужења, јер у том случају Министарство у великој мјери може утицати на начин трошења тих средстава. Исто вриједи и за донације чији прималац и имплементатор су поједине институције Републике Српске. Сигурно је да ће се новчана подршка реализацији појединих стратешких циљева обезбиједити и из других извора финансирања (WB, ЕУ претприступни фондови, помоћ развијених земаља путем њихових развојних агенција, кредитна задужења и донације међународних финансијских и развојних институција и организација итд.), са којима треба рачунати, али се износи те подршке не могу егзактно процијенити и квантификовати у овом документу. Додатне изворе за кредитирање шумарства обезбјеђује и Инвестиционо-развојна банка (ИРБ) Републике Српске, која обезбјеђује јефтина средства за кредитирање и индиректно утиче на смањење каматних стопа. Индикативни финансијски оквири за период важења стратегије (2026–2035. године) су приказани у наредним табелама.

**СЦ 1: Повећање шумовитости, производности и квалитета шума и повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена**

Приоритети и мјере	Струк. фин. (у %)*	Укупно (КМ)	Буџет. инстит. (КМ)	Остали извори	Финансијер
	100,0	167.765.000	83.362.000	84.403.000	
<b>1.1. Очување и побољшање производности и квалитета шума</b>	19,7	33.000.000	10.100.000	22.900.000	
1.1.1. Унапређење, разрада и адекватна примјена система газдовања у високим шумама са природном обновом заснованим на природи блиском газдовању шумама	3	5.000.000	1.500.000	3.500.000	БРС; ОИ (ЈПШ)
1.1.2. Мелиорације високих деградираних и конверзија изданачких шума	8,9	15.000.000	6.000.000	9.000.000	БРС; ЈПШ; КРД
1.1.3. Унапређење стања и газдовања шумским културама	7,7	13.000.000	2.600.000	10.400.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>1.2. Унапређење производње квалитетног шумског сјемена и садног материјала</b>	1,3	2.200.000	180.000	2.020.000	
1.2.1. Дефинисање региона провенијенција и ревизија сјеменских објеката	0,2	300.000	75.000	225.000	БРС; СППФ; ОИ
1.2.2. Оснивање сјеменских плантажа, провенијенцијских и клонских тестова за најзначајније дрвенасте врсте уважавајући аспект климатских промјена	0,1	200.000	80.000	120.000	БРС; ЈПШ; СППФ
1.2.3. Контрола квалитета и промета шумског репродуктивног материјала у складу са међународним праксама	0	50.000	25.000	25.000	БРС; ЈПШ
1.2.4. Производња садног материјала у складу са смјерницама дефинисаним у Асортиману шумског садног материјала за газдинства ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац	1	1.650.000	0	1.650.000	ЈПШ; КРД
<b>1.3. Повећање површина под шумом подизањем нових шума и плантажа</b>	66,2	111.100.000	66.300.000	44.800.000	
1.3.1. Пошумљавање голети у складу са препорукама „Мастер плана пошумљавања голети Републике Српске“ поштујући препоруке о густини садње на основу станишних услова и карактеристика врсте	59,6	100.000.000	60.000.000	40.000.000	БРС; СППФ; КРД; ЈПШ
1.3.2. Плантаже брзорастућих врста уз промоцију аутохтоних и контролисану употребу алохтоних	6	10.000.000	6.000.000	4.000.000	БРС; СППФ; КРД
1.3.3. Еколошки и социјални (функционални) аспекти важни у избору врста приликом оснивања нових шума, иновативни поступци	0,6	1.000.000	300.000	700.000	БРС; ЈПШ; КРД

1.3.4.	Производња и трансфер садног материјала у складу са очекиваним промјенама станишних услова и климе	0,1	100.000	0	100.000	СППФ; КРД
<b>1.4.</b>	<b>Адаптивно планирање управљања и газдовања шумама у контексту климатских промјена</b>	<b>1,3</b>	<b>2.100.000</b>	<b>700.000</b>	<b>1.400.000</b>	
1.4.1.	Имплементација природи блиског газдовања шумама у оперативне планове	1,2	2.000.000	600.000	1.400.000	БРС; ОИ (ЈПШ, КРД, СППФ)
1.4.2.	Ревизија циљева, мјера и планова за активно адаптивно газдовање шумама	0,1	100.000	100.000	0	БРС
<b>1.5.</b>	<b>Очување шума и унапређење заштите шума</b>	<b>6,3</b>	<b>10.605.000</b>	<b>3.632.000</b>	<b>6.973.000</b>	
1.5.1.	Мониторинг здравственог стања шума, према међународној методологији – ICSPF, за Ниво I и успостављање Нивоа II	0,7	1.245.000	498.000	747.000	БРС; ЈПШ; СППФ; КРД
1.5.2.	Јачање капацитета за превентивну противпожарну заштиту	2,3	3.840.000	1.536.000	2.304.000	БРС; ЈПШ; КРД
1.5.3.	Јачање капацитета за гашење и управљање пожарима	0,9	1.500.000	150.000	1.350.000	БРС; ЈПШ; ДОН; КРД
1.5.4.	Мониторинг статуса и трендова кретања стања шума коришћењем даљинске детекције	0,5	800.000	160.000	640.000	БРС; ЈПШ; КРД
1.5.5.	Интегрална заштита шума и биолошке методе борбе примјеном савремених материјално-техничких средстава за заштиту шума	1,9	3.220.000	1.288.000	1.932.000	БРС; ЈПШ; КРД; ОИ
<b>1.6.</b>	<b>Спречавање деградације станишта</b>	<b>0,7</b>	<b>1.200.000</b>	<b>360.000</b>	<b>840.000</b>	
1.6.1.	Издвајање потенцијално угрожених локација од ерозије и бујица, подизање и њега обалозащитних шума	0,7	1.200.000	360.000	840.000	БРС; ОИ
<b>1.7.</b>	<b>Спречавање бесправних активности у сектору шумарства</b>	<b>0,6</b>	<b>1.000.000</b>	<b>0</b>	<b>1.000.000</b>	
1.7.1.	Контрола газдовања шумама, развој система превентивне заштите од бесправних и илегалних активности и спречавање узурпација	0,6	1.000.000	0	1.000.000	ЈПШ; ОИ
<b>1.8.</b>	<b>Одрживо газдовање шумом и шумским земљиштем по принципима FSC и других стандарда</b>	<b>0,6</b>	<b>1.000.000</b>	<b>200.000</b>	<b>800.000</b>	
1.8.1.	Придржавање принципа одрживог газдовања према FSC и другим стандардима	0,6	1.000.000	200.000	800.000	БРС; КРД
<b>1.9.</b>	<b>Унапређење система интегралног планирања газдовања у шумарству</b>	<b>3</b>	<b>5.060.000</b>	<b>1.530.000</b>	<b>3.530.000</b>	
1.9.1.	Израда методика за израду шумскопривредне основе за шуме у власништву Републике и за шуме у приватној својини	0,3	500.000	150.000	350.000	БРС; ЈПШ; КРД

1.9.2.	Дефинисање основних планских јединица у шумарству за шуме у власништву Републике	0,1	210.000	105.000	105.000	БРС; ЈПШ
1.9.3.	Примјена даљинске детекције (и савремених инструмената) у инвентури шума	0,4	750.000	225.000	525.000	БРС; ЈПШ; КРД
1.9.4.	Израда методике и спровођење перманентне инвентуре шума на великим површинама (NFI)	2,1	3.500.000	1.050.000	2.450.000	БРС; ЈПШ; СППФ; КРД
1.9.5.	Унапређење израде пројеката за извођење радова у шумарству (изведбених пројеката)	0,1	100.000	0	100.000	ЈПШ
<b>1.10.</b>	<b>Развој просторних информационих система у шумарству и ловству</b>	<b>0,3</b>	<b>500.000</b>	<b>360.000</b>	<b>140.000</b>	
1.10.1.	Израда савремених интегрисаних просторних информационих система у шумарству	0,1	200.000	200.000	0	БРС
1.10.2.	Израда савремених интегрисаних просторних информационих система у ловству	0,1	100.000	100.000	0	БРС
1.10.3.	Дефинисање протокола за размјену података између информационог система у области шумарства са другим просторним и непросторним информационим системима	0,1	100.000	30.000	70.000	БРС; ОИ
1.10.4.	Дефинисање протокола (процедура) у извјештавању о стању шума у РС према међународним организацијама	0,1	100.000	30.000	70.000	БРС; ОИ

МПШВ – Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; ЈПШ – Јавно предузеће шумарства; МФ – међународни фондови; МО – Међународне организације; ОИ – Остали извори; МТТ – Министарство трговине и туризма; МНТРВО – Министарство за научно-технолошки развој и високо образовање; СПНШ – Средства посебних намјена за шуме; ПШ – Приватни шумовласници; ЛУ – Ловачка удружења; МФРС – Министарство финансија РС; БРС – Буџет Републике Српске; МЕР – Министарство енергетике и рударства, СБ – Свјетска банка; ЛСРС – Ловачки савез Републике Српске; ЛЗ – Локалне заједнице; КРД – Кредити; КМ – Конвертибилна марка; СППФ – Средства предприступних фондова

**СЦ 2: Унапређење мултифункционалних (економске, еколошке и друштвене) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима**

Приоритети и мјере	Струк. фин.	Укупно	Буџет.	Остали	Финансијер
	(у %)*	(КМ)	инстит. (КМ)	извори	
	100,0	25.950.000	3.580.000	22.370.000	
<b>2.1. Повећање продуктивне запослености у шумарству у руралним подручјима</b>	44,1	11.450.000	260.000	11.190.000	
2.1.1. Рационализација броја запослених радника у шумарству	0,4	100.000	0	100.000	ЈПШ
2.1.2. Диверзификација дјелатности ЈПШ „Шуме Републике Српске“	38,5	10.000.000	0	10.000.000	БРС; ППФ; ЈПШ; КРД; ОИ
2.1.3. Повезивање приватних шумовласника у кластере или друга удружења на секторском нивоу	0,2	50.000	0	50.000	ОИ
2.1.4. Побољшање социјалног и радно-правног положаја радника и јачање родне и полне равноправности у шумарству	4,2	1.100.000	110.000	990.000	ЈПШ; СППФ; ОИ
2.1.5. Подстицање и ангажовање становништва руралних подручја за извођење радова у шумарству	0,4	100.000	50.000	50.000	БРС; СППФ; ОИ
2.1.6. Примјена и ширење агрошумарских пракси и рјешавање узурпација	0,4	100.000	100.000	0	БРС; власници земљишта
<b>2.2. Повећање валоризације главних шумских производа</b>	1,9	500.000	100.000	400.000	
2.2.1. Унапређење кројења и израде ШДС у складу са стандардима и тржишна валоризација	1,9	500.000	100.000	400.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>2.3. Већа искоришћеност и економска валоризација осталих шумских производа и еко-системских услуга</b>	15,4	4.000.000	300.000	3.700.000	
2.3.1. Повећање искоришћења самониклог љековитог биља, јестивих гљива и осталих шумских недрвних производа	3,9	1.000.000	100.000	900.000	БРС; ЈПШ; КРД; ОИ
2.3.2. Организовање обука за сакупљаче осталих шумских производа из домена добрих сакупљачких пракси	3,9	1.000.000	200.000	800.000	ЈПШ; КРД; ДОН; ОИ
2.3.3. Повећање броја откупних центара за недрвне шумске производе и њихово опремање савременим средствима	3,9	1.000.000	0	1.000.000	БРС; ЈПШ; ДОН; КРД
2.3.4. Повећање степена прераде осталих шумских производа прије њиховог извоза	3,9	1.000.000	0	1.000.000	БРС; ЈПШ; КРД; ОИ
<b>2.4. Развој различитих видова еко-туризма у шумским подручјима</b>	15,4	4.000.000	0	4.000.000	
2.4.1. Интересна повезивање шумских газдинстава и пружалаца еко-туристичких услуга	1,9	500.000	0	500.000	ЈПШ; КРД; ОИ
2.4.2. Креирање нових и развој постојећих еко-туристичких производа и понуде ослоњених на шумске еко-системе	5,7	1.500.000	0	1.500.000	ЈПШ; КРД; ОИ

2.4.3.	Функционално уређење ШП за потребе рекреације и туризма	7,7	2.000.000	0	2.000.000	СППФ; КРД; ОИ
<b>2.5.</b>	<b>Унапређење ловног газдовања</b>	<b>6,5</b>	<b>1.700.000</b>	<b>820.000</b>	<b>880.000</b>	
2.5.1.	Квалитетнија израда планске документације и евиденција о дивљачи	0,4	100.000	20.000	80.000	БРС; ЈПШ; Буџети ловишта
2.5.2.	Увећање бројности дивљачи, успостављање оптималне полне и старосне структуре	0,4	100.000	50.000	50.000	БРС; ЈПШ; КРД
2.5.3.	Насељавање дивљачи	1,9	500.000	250.000	250.000	БРС; КРД
2.5.4.	Спречавање штета од дивљачи	1,9	500.000	250.000	250.000	БРС; КРД
2.5.5.	Изградња ловних објеката и интензиван узгој и заштита дивљачи	1,9	500.000	250.000	250.000	БРС; КРД
<b>2.6.</b>	<b>Повећање прихода од ловства и ловног туризма</b>	<b>16,6</b>	<b>4.300.000</b>	<b>2.100.000</b>	<b>2.200.000</b>	
2.6.1.	Промовисање ловних ресурса и интензивирање комерцијалног лова	0,4	100.000	50.000	50.000	БРС; ЈПШ; ОИ
2.6.2.	Успостављање функционисања СИТЕС конвенције	0,4	100.000	0	100.000	БРС; ЈПШ; СППФ
2.6.3.	Спровођење концесионих процедура привредних ловишта	0,4	100.000	50.000	50.000	БРС; КРД
2.6.4.	Реализација годишњих планова одстрела дивљачи у привредним, посебним и спортско-рекреационим ловиштима	15,4	4.000.000	2.000.000	2.000.000	БРС; КРД

**СЦ 3: Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене**

Приоритети и мјере	Струк. фин.	Укупно	Буџет. инст.	Остали	Финансијер
	(у %)*	(КМ)	(КМ)	извори	
	<b>100,0</b>	<b>5.750.000</b>	<b>2.135.000</b>	<b>3.615.000</b>	
<b>3.1. Инвентаризација и мониторинг станишта биљних и животињских врста и идентификација угрожених врста и станишта</b>					
	63,5	3.650.000	1.475.000	2.175.000	
3.1.1. Идентификација типова станишта у оквиру шумских еко-система по узору на EUNIS класификацију	17,4	1.000.000	40.000	600.000	БРС; СППФ; КРД
3.1.2. Картирање типова станишта до EUNIS нивоа 2	17,4	1.000.000	500.000	500.000	БРС; КРД
3.1.3. Мониторинг изабраних кључних врста и станишта	8,7	500.000	250.000	250.000	БРС; ОИ
3.1.4. Инвентаризација и мониторинг стања инвазивних врста	7,0	40.000	200.000	200.000	БРС; ОИ
3.1.5. Праћење стања шума и биодиверзитета у функцији адаптације и ублажавања негативних ефеката климатских промјена	4,3	250.000	125.000	125.000	БРС; ОИ
3.1.6. Инвентаризација и очување генетичких ресурса у складу са Програмом очувања генетичких ресурса Републике Српске	8,7	500.000	0	500.000	СППФ; ОИ
<b>3.2. Идентификација угрожених станишта и врста у шумским еко-системима</b>					
	13,9	800.000	50.000	750.000	
3.2.1. Идентификација потенцијалних шумских подручја погодних за уврштавање у Еколошку мрежу	8,7	500.000	0	500.000	СППФ; ОИ
3.2.2. Идентификација ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта	3,5	200.000	0	200.000	СППФ; ОИ
3.2.3. Идентификација потенцијалних шума посебне намјене, шума високе заштитне вриједности	1,7	100.000	50.000	50.000	БРС; ЈПШ; ППФ; ОИ
<b>3.3. Повећање површине и развој управљања заштићеним подручјима и шумама посебне намјене</b>					
	22,6	1.300.000	610.000	690.000	
3.3.1. Издвајање и проглашавање шума посебне намјене	10,4	600.000	300.000	300.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
3.3.2. Успостављање система управљања и газдовања шумама посебне намјене кроз израду плана управљања и ШПО	1,7	100.000	50.000	50.000	СПНШ; ЈПШ
3.3.3. Иницијативе за проглашење и сарадња са ресором заштите природе и просторног уређења (МППГУЕ) у издвајању и регистрацији заштићених подручја	8,7	500.000	200.000	300.000	БРС; СППФ; ОИ
3.3.4. Управљање инвазивним врстама	1,7	100.000	60.000	40.000	БРС; СППФ; ОИ

**СЦ 4: Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за одрживо управљање шумама и јачање образовања, научно-техничке сарадње и партнерства**

Приоритети и мјере	Струк. фин. (у %)*	Буџет			Финансијер
		Укупно (КМ)	инстит. (КМ)	Остали извори	
		100,0	174.800.000	65.880.000	
<b>4.1. Одрживо коришћење шумских ресурса</b>	60,1	105.050.000	46.530.000	58.520.000	
4.1.1. Подршка повећању обима производње (етата) и праћења квалитета процеса производње	0,1	100.000	0	100.000	ЈПШ; СППФ; ОИ
4.1.2. Подршка унапређењу постојеће мреже шумских путева (пројектовање, изградња и реконструкција шумских камионских путева)	58,9	103.000.000	46.350.000	56.650.000	БРС; ЈПШ; КРД
4.1.3. Израда програма отварања шума на нивоу ШПП, као и за шуме у приватној својини	1,0	1.800.000	180.000	1.620.000	БРС; ЈПШ; ОИ
4.1.4. Подршка изради програма коришћења био-маса из шума на нивоу ШПП, као и за шуме у приватној својини	0,1	150.000	0	150.000	СППФ; КРД
<b>4.2. Техничко-технолошки аспект коришћења шума</b>	16,6	29.000.000	9.750.000	19.250.000	
4.2.1. Повећање улагања и субвенционирања у модернизацију средстава рада у шумарству	8,0	1.400.000	0	1.400.000	ЈПШ
4.2.2. Повећање улагања у нова средства рада у замјену амортизованих	8,6	15.000.000	9.750.000	5.250.000	БРС; КРД
<b>4.3. Опоравак и економска ревитализација шумарства</b>	1,0	1.700.000	820.000	880.000	
4.3.1. Мобилисање постојећих и додатних финансијских средстава, са повећањем приступа финансијским средствима за привредне и остале субјекте у сектору шумарства	0,6	1.000.000	40.000	600.000	БРС; ЈПШ; ОИ
4.3.2. Константно праћење регионалних и глобалних трендова понуде и потражње	0,2	300.000	300.000	0	БРС; ЈПШ; ОИ
4.3.3. Јачање капацитета за идентификовање и привлачење финансијских средстава из домаћих и међународних извора	0,2	400.000	120.000	280.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>4.4. Модернизација сектора шумарства фокусирањем и на зелену и циркуларну биоэкономију</b>	17,5	30.650.000	6.160.000	24.490.000	
4.4.1. Унапређење ефикасности и ефективности пословних субјеката у сектору шумарства	0,2	350.000	140.000	210.000	БРС
4.4.2. Валоризација укупних вриједности шумских еко-система (економских, еколошких и социјалних)	17,2	30.000.000	6.000.000	2.400.000	БРС; ЈПШ; ОИ

4.4.3.	Усклађивање организационе структуре пословних система у шумарству	0,1	100.000	0	100.000	БРС; ЈПШ; ОИ
4.4.4.	Диверзификација дјелатности и повећање инвестиција у сектору шумарства	0,1	100.000	20.000	80.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
4.4.5.	Примјена маркетиншког концепта пословања, са развојем предузетништва	0,1	100.000	0	100.000	БРС; КРД; ОИ
<b>4.5.</b>	<b>Образовање и едукација кадрова из области шумарства и ловства</b>	<b>2,6</b>	<b>4.500.000</b>	<b>1.850.000</b>	<b>2.650.000</b>	
4.5.1.	Оспособљавање кадрова и стручног особља у шумарству и ловству кроз развој система цјеложивотног учења	1,1	2.000.000	600.000	1.400.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
4.5.2.	Оснивање специјализоване средње шумарске школе и јачање високообразовних институција	0,9	1.500.000	750.000	750.000	БРС; СППФ; ОИ
4.5.3.	Оснивање професионалног центра за стручно обучавање радника у шумарству	0,6	1.000.000	500.000	500.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ДОН
<b>4.6.</b>	<b>Јачање истраживачких капацитета у области шумарства и ловства</b>	<b>2,2</b>	<b>3.900.000</b>	<b>770.000</b>	<b>3.130.000</b>	
4.6.1.	Успостављање наставно-научних база и мреже трајних огледних површина	0,4	700.000	140.000	560.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
4.6.2.	Обука кадра за припрему и управљање посебно међународним пројектима	0,9	1.500.000	300.000	1.200.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
4.6.3.	Подршка фундаменталним и примијењеним истраживањима у вези са адаптацијом шума на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике	0,6	1.100.000	330.000	770.000	СППФ; ОИ
4.6.4.	Израда оквирног плана финансирања истраживања и развоја са наглашеном потребом рјешавања акутних проблема праксе	0,3	500.000	0	500.000	БРС; ЈПШ; ОИ
4.6.5.	Јачање истраживачких капацитета и постизање бољих резултата апликативних развојних програма и научно-истраживачких пројеката	0,1	100.000	0	100.000	ЈПШ; ОИ

**СЦ 5: Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима**

Приоритети и мјере	Струк. фин. (у %)*	Укупно (КМ)	Буџет инстит. (КМ)	Остали извори	Финансијер
	100,0	4.750.000	990.000	3.760.000	
<b>5.1. Јачање јавне свијести о значају шумарства и ловства, о посљедицама климатских промјена и другим ризицима за управљање шумама</b>					
5.1.1. Успостављање плана и јединственог система информација намијењених јавности у сектору шумарства и ловства које се односе на ублажавање климатских промјена и других еколошких поремећаја	11,6	550.000	120.000	430.000	ЈПШ; ОИ
5.1.1.1. Успостављање плана и јединственог система информација намијењених јавности у сектору шумарства и ловства које се односе на ублажавање климатских промјена и других еколошких поремећаја	1,1	50.000	0	50.000	ЈПШ; ОИ
5.1.2. Промоција путем медија, научним и стручним скуповима, у школским установама, туристичким организацијама, научним и стручним установама	6,3	300.000	120.000	180.000	БРС; ЈПШ; ОИ
5.1.3. Израдити план и спроводити подизање нивоа свијести јавности о шуми као општем добру и важности спровођења превентивних мјера	2,1	100.000	0	100.000	БРС; ОИ
5.1.4. Промовисање значаја одрживог ловног газдовања и ловног туризма	2,1	100.000	0	100.000	КРД; ОИ
<b>5.2. Сарадња и синергија односа са дрвном индустријом и другим секторима</b>					
5.2.1. Усклађивање пословања са принципима и критеријумима стандарда из области шумарства и повезаних сектора	21,1	1.000.000	200.000	800.000	БРС; ЈПШ; КРД; ОИ
5.2.2. Усаглашавање капацитета дрвне индустрије са потенцијалима у шумарству, дугорочно уговарање сировине, реализација уговора, редовно ажурирање и досљедна примјена аката који се односе на уређивање односа између шумарства и прераде дрвета	6,3	300.000	60.000	240.000	БРС; ЈПШ; ОИ
5.2.3. Продаја трупаца домаћим дрвопрерађивачима путем јавног надметања (класична и Е-лицитација)	21,1	1.000.000	200.000	800.000	БРС; ЈПШ; ОИ
5.2.4. Развој међусекторске сарадње и јачање координације законодавне и извршне власти Републике Српске	21,1	1.000.000	200.000	800.000	БРС; ЈПШ; ОИ

5.2.5.	Очување шумских еко-система у партнерству са приватним власницима шума	2,1	100.000	20.000	80.000	БРС; ЈПШ; СППФ
5.2.6.	Развој система квалитета у шумарству	2,1	100.000	70.000	30.000	БРС; ОИ
5.2.7.	Подршка шумарства јачању конкурентности дрвне индустрије на домаћем и међународном тржишту	2,1	100.000	70.000	30.000	ЈПШ; ОИ
<b>5.3.</b>	<b>Унапређење институционалног и законодавног амбијента за развој шумарства</b>	<b>6,3</b>	<b>300.000</b>	<b>50.000</b>	<b>250.000</b>	
5.3.1.	Унапређење законодавног оквира у сектору	2,1	100.000	50.000	50.000	БРС; ОИ
5.3.2.	Унапређење институционалне инфраструктуре и јачање капацитета за управљање у сектору шумарства	4,2	200.000	0	200.000	ЈПШ; ОИ
<b>5.4.</b>	<b>Координација активности на националном и међународном нивоу</b>	<b>6,3</b>	<b>300.000</b>	<b>0</b>	<b>300.000</b>	
5.4.1.	Унапређење правне и техничке регулативе према међународним прописима	4,2	200.000	0	200.000	СППФ; ОИ
5.4.2.	Успостављање и јачање управљања шумским еко-системама према међународним директивама	2,1	100.000	0	100.000	СППФ; ОИ

ПРЕГЛЕД ПО ИЗВОРИМА ФИНАНСИРАЊА		
Буџет Републике Српске / Јединице локалне самоуправе	Средства обезбијеђена на основу ЈПП (са ЈПШ)	Средства претприступних и других фондова ЕУ
155.947.000 КМ	70.202.000 КМ	32.645.000 КМ
41,1%	18,5%	8,6%
Бесповратна средства других међународних донација	Кредити међународних и развојних институција	Други извори
300.000 КМ	99.862.000 КМ	20.059.000 КМ
0,08%	26,3%	5,3%
<b>УКУПНО (КМ)</b>	<b>379.015.000</b>	

\* Структура учешћа финансирања (у %) приоритета и стратешких циљева у укупном износу финансирања стратешког документа.

\*\* Структура финансирања по изворима финансирања.

Напомена: Средства за финансирање стратешког документа се заснивају на пројекцијама доступних и очекиваних финансијских средстава у моменту израде стратешког документа.

## 7. ОКВИР ЗА СПОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Мониторинг (праћење спровођења), извјештавање и евалуација представљају финални сегмент планирања шумарске политике Републике Српске и обезбјеђују одговарајућа искуства и закључке из процеса спровођења стратешког документа. Спровођење Стратегије, односно њено праћење, извјештавање и модификовање је изузетно важан корак у остваривању Стратегије. Подразумијева процес континуираног прикупљања података и информација у вези са мјерењем процеса успјешности Стратегије, те благовремено сигнализирање одговорним институцијама о ефектима спровођења исте, а у случају неуспјеха предузетих активности и о потреби кориговања Стратегије. Резултате мониторинга надлежне институције (МПШВ) који су представљени у Извјештају о спровођењу стратешког документа достављају Влади Републике Српске на усвајање. Поред редовних извјештаја о праћењу спровођења, потребно је и кроз евалуацију (обично након реализације стратешког документа) процијенити релевантност, ефикасност и ефективност, одрживости Стратегије и Програма шумарске политике у складу са Уредбом о стратешким документима Републике Српске (чл. 18 и 19).

Праћење и реализација Акционог плана задатак је свих надлежних институција Републике Српске, које ће једном годишње радити извјештај о реализацији Акционог плана из своје надлежности и достављати га Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске. Министарство ће на основу достављених извјештаја институција Републике Српске радити обједињену информацију о реализацији Акционог плана, коју ће једанпут годишње достављати Влади Републике Српске на разматрање. Средином периода важења Стратегије урадиће се ревизија, односно корекција постављених циљева. То је у складу са предложеном ревизијом Нове стратегије ЕУ за шуме која ће се вршити 2027. године чиме ће се омогућити усклађивање циљева.

У зависности од резултата спроведеног мониторинга, односно мјерења напретка спровођења мјера, приоритета и циљева, предузимаће се одговарајуће мјере ради евентуалних корекција. Поред годишњих извјештаја о спровођењу Акционог плана, биће припремљен завршни извјештај по истеку временског рока важења Стратегије. Да би се осигурао неопходни континуитет у спровођењу политике, у посљедњој години имплементације Стратегије покренуће се активности на евалуацији како би се обезбиједило благовремено коришћење налаза евалуације у процесу израде новог стратешког документа.

**Успјех реализације Стратегије, односно постизање стратешких циљева развоја шумарства зависи од ангажовања свих институција Републике Српске, односно носилаца активности и од обезбјеђења потребних финансијских средстава за њихову реализацију.**

Процес вредновања Стратегије спроводи се кроз сљедеће фазе:

- израђивање плана вредновања, који се налази у прилогу Уредбе о изради стратешких докумената,
- припремање описа послова за спровођење процеса вредновања,
- организовање и учествовање у вредновању,
- припремање објаве резултата вредновања,
- израда извјештаја о вредновању, чија структура се налази у прилогу Уредбе и
- надзирање спровођења усвојених препорука вредновања стратешког документа.

Оквир за мониторинг, евалуацију и улога МПШВ Републике Српске у овом процесу<sup>35</sup> приказан је у сљедећој табели:

	Мониторинг	Евалуација	Улога Владе и МПШВ
<b>Шта?</b>	Праћење напретка и резултата у односу на предвиђени план (очекивања)	Процена релевантности, кохерентности, ефикасности, ефективности, утицаја и одрживост стратегије и програма (у складу са критеријумима из члана 19. тачка 2) Уредбе)	
<b>Како?</b>	Мониторинг се врши континуираним праћењем спровођења стратешког документа у шумарству, дрвној индустрији и ловству, и то редовним прикупљањем података и сагледавањем Извјештаја о спровођењу који се израђују на <b>годишњем</b> нивоу. Темељни информациони основ је актуелни резултат NFI за Републику Српску/БиХ, а процес вредновања спроводи се кроз сљедеће фазе: израђивање плана вредновања (Анекс бр. 2 Уредбе и израда извјештаја о вредновању Анекс бр. 3 Уредбе)	Евалуацију је важно правовремено планирати и ускладити је са циклусом шумарске политике. Евалуација представља дубљу анализу утицаја датог документа којим се дефинише конкретна политика, уз одговарајуће налазе и закључке који воде конкретним препорукама у интересу даљег унапређења конкретне области шумарске политике и политике у сектору ловства.	Ресорно министарство задужено је за праћење спровођења Стратегије, извјештавање и евалуацију  Извјештавање обезбјеђује доносиоцима одлука јасан преглед проблема у имплементацији, бољи одабир даље секторске политике и области гдје су потребне корекције плана, додатна средства и недостајуће експертизе.
<b>Зашто?</b>	Из <b>оперативних разлога</b> - да би се из научених лекција могле предузети корективне мјере у реалном времену, уколико је потребно, јер је стратегија флексибилан план.	Из <b>стратешких разлога</b> - осигурати да актуелна шумарска политика, политика ловне привреде и политика дрвне индустрије (у складу са политиком заштите природе и развоја осталих сектора) адекватно одговарају на идентификоване проблеме и стратешке циљеве на основу обезбијеђених корисних искустава и закључака из процеса спровођења стратешког документа.	Извјештај на мишљење о мониторингу и евалуацији Влади о спроведеном вредновању стратешког документа треба достављати прије или заједно с нацртом акционог плана за наредни циклус планирања шумарске политике и политике развоја ловства (принцип континуитета)
<b>Кад?</b>	У редовним временским интервалима током спровођења стратешког документа (извјештавање минимум на годишњем нивоу, у условима активирања фактора ризика и чешће)	Евалуација се може спроводити прије, током и након имплементације стратешког документа. Евалуација стратешког документа може бити средњорочна (спроведена током имплементације стратешког документа) или ех-пост (извршена након имплементације стратешког документа). Основни захтјев јесте да евалуација буде уврштена у Завршни извјештај као и у стратегије за наредни период.	
<b>Ко?</b>	Руководиоци и запослени у МПШВ, Комори и др. сектори утицајни и укључени у имплементацију стратешког документа	Унутрашње јединице органа државне управе који нису били укључени у процес креирања/имплементације стратешког документа или спољашњи консултант	

<sup>35</sup> Прилог прилагођен рјешењу у „Методологија развијања политика, израде и праћења спровођења стратешких докумената“.

Преглед активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и евалуацију Стратегије развоја шумарства Републике Српске за период 2026-2035. године

Основне активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и евалуацију стратегије развоја	
Активности(*)	Надлежност (ко?)
Припрема/ажурирање Календара активности за управљање шумама	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници процеса:</b> Јавно предузеће шумарства Републике Српске, Индустијске плантаже, Национални паркови
Припрема механизма и алата за праћење и извјештавање о остварењу стратегије развоја	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници процеса:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Дефинисање приоритета на основу стратешко-програмских докумената за наредни 1 + 2 плански циклус	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Надзорни одбор ЈПШ, Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“
Припрема трогодишњих и годишњих планова рада служби, укључујући пројекте из стратегије развоја и везане редовне активности	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“
Израда Трогодишњег и Годишњег плана рада (за наредну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“
Укључивање кључних стратешких пројеката и активности у план буџета (за наредну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Усклађивање годишњих планова рада служби/одјељења и Годишњег плана рада са усвојеним Буџетом (за наредну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Усвајање Годишњег плана рада (за наредну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Надзорни одбор ЈПШ, Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“
Разрада пројеката из Годишњег плана рада	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Праћење и привлачење екстерних извора финансирања пројеката	<b>Носилац процеса:</b> <b>Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске</b> <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Праћење спровођења Годишњег плана рада и остварења стратешких циљева	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Израда годишњих извјештаја о раду служби/одјељења	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори ЈПШ „Шуме Републике Српске“, руководиоци организационих јединица
Укључивање јавности / Партнерске групе у праћење спровођења стратегије развоја(**)	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Припрема и разматрање Извјештаја о развоју (за претходну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“

Припрема и разматрање Годишњег извјештаја о раду (за претходну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Влада Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске
Усвајање и објављивање Извјештаја о развоју (за претходну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова
Усвајање и објављивање Годишњег извјештаја о раду (за претходну годину)	<b>Носилац процеса:</b> Влада Републике Српске <b>Учесници у процесу:</b> Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске
Остале важне активности: Успостављање и унапређење међуопштинске/међуопштинске сарадње  Покретање процеса евалуације стратегије развоја	<b>Носилац процеса:</b> Помоћник министра са начелницима у сектору шумарства <b>Учесници у процесу:</b> Управа ЈПШ „Шуме Републике Српске“, директори организационих дијелова

Напомене:

(\*) Односи се на процесне активности које су усклађене са релевантним регулаторним оквирима оба ентитета у БиХ укључујући прописе о буџетима, као и интерним регулаторним оквиром ЈЛС, тамо гдје је успостављен.

(\*\*) Партнерска група се укључује једном до два пута годишње у праћење спровођења стратегије развоја.

(\*\*\*) ЈУРА је јединица за управљање развојем. Тамо гдје није успостављена ЈУРА, улогу преузима Развојни тим (РТ) до потпуне успоставе ЈУРА-е.

## **8. ПРИЛОЗИ**

Прилози Стратегији развоја шумарства Републике Српске за период 2026-2035. године су:

- 8.1. Сажети приказ стратешких циљева, приоритета и мјера
- 8.2. Детаљан преглед мјера

## 8.1. САЖЕТИ ПРИКАЗ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА, ПРИОРИТЕТА И МЈЕРА

### Стратешки циљ 1.

Редни број и назив стратешког циља, приоритета и мјере	Индикатори и финансијски извори					
	Индикатори	Полазне вриједности индикатора*	Циљне вриједности индикатора**	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
<b>1. Повећати шумовитост, производност и квалитет шума и дати допринос глобалним напорима за ублажавање климатских промјена</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума (ha)</li> </ul>	1.090.974	1.105.000	83.362.000	84.403.000	167.765.000
<b>1.1. Очување и побољшање производности и квалитета шума</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површине према категоријама шума (ha)</li> <li>Запремина (m<sup>3</sup>/ha)</li> <li>Запремински прираст (m<sup>3</sup>/ha)</li> </ul>	ИШ 421.125 ВДШ 15.195  324,0  9,05	ИШ 370.000 ВДШ 13.000  350,0  9,30			
<b>1.1.1. Унапређење, разрада и адекватна примјена система газдовања у високим шумама са природном обновом</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума са примијењеним прописаним системима газдовања (ha)</li> </ul>	225.000	300.000	1.500.000	3.500.000	5.000.000
<b>1.1.2. Мелиорације високих деградираних и конверзија изданачких шума</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина третирана узгојно-мелиоративним захватима (ha/год.)</li> </ul>	1.300	4.000	6.000.000	9.000.000	15.000.000
<b>1.1.3. Унапређење стања и газдовања шумским културама</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина третирана проредним захватима (ha/год.)</li> </ul>	500	5.000	2.600.000	10.400.000	13.000.000
<b>1.2. Унапређење производње квалитетног шумског сјемена и садног материјала</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број и површина сјеменских плантажа</li> </ul>	Не постоји ниједна сјеменска плантажа	Двије сјеменске плантаже	180.000	2.020.000	2.200.000
<b>1.2.1. Дефинисање региона провенијенција и ревизија сјеменских објеката</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број врста са дефинисаним регионима провенијенција</li> <li>Број регистрованих сјеменских објеката</li> </ul>	Нису регистр. региони пров.  113	Регистровани региони пров.  Урађен регистар сјеменских објеката	75.000	225.000	300.000
<b>1.2.2. Оснивање сјеменских плантажа, провенијенцијских и клонских тестова за најзначајније дрвенасте врсте уважавајући аспект климат. промјена</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број сјеменских плантажа, провенијенцијских тестова и тестова потомства</li> </ul>	Не постоји ниједан регистрован оплем. тест	Два пров. теста (или теста потомства)	80.000	120.000	200.000

1.2.3.	Контрола квалитета и промета шумског репродуктивног материјала у складу са међународним праксама	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен имплементације међународних пракси у промету шумског репродуктивног материјала</li> </ul>	Неадекватни показатељи и начини праћења квалитета сјемена и садног материјала	Нови станд. и успостављен континуиран процес мониторинга квалитета сјемена и садн. матер.	25.000	25.000	50.000
1.2.4.	Производња садног материјала у складу са смјерницама дефинисаним у Асортиману шумског садног материјала за газдинства ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац	<ul style="list-style-type: none"> <li>Учешће (количина), врста и типова садног материјала, проценат произведеног садног материјала у складу са дефинисаним „Асортиманом...“</li> </ul>	Три милиона садница, смрча 41%; бијели бор 16%; црни бор 25%; остало 18%	Пет милиона садница, буква 14%; јела 11%; китњак 11%; смрча 9%; б. бор 3%; ц. бор 11%; остало (племенити лишћари и воћкарице) 41%	0	1.650.000	1.650.000
1.3.	<b>Повећање површина под шумом подизањем нових шума и плантажа</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шумских култура и плантажа (ha)</li> </ul>	49.871	60.000	66.300.000	44.800.000	111.100.000
1.3.1.	Пошумљавање голети у складу са препорукама „Мастер плана пошумљавања голети“	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина годишње пошумљених голети (ha)</li> </ul>	531	2.000	60.000.000	40.000.000	100.000.000
1.3.2.	Плантаже брзорастућих врста уз промоцију аутохтоних и контролисану употребу алохтоних	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина плантажа брзорастућих врста (ha/год.)</li> </ul>	5	100	6.000.000	4.000.000	10.000.000
1.3.3.	Еколошки и социјални (функционални) аспекти важни у избору врста приликом оснивања нових шума, иновативни поступци	<ul style="list-style-type: none"> <li>Пошумљена површина са приоритетним еколошким и социјалним функцијама шума (ha)</li> </ul>	30	100 мултифункц. засада	3.000.000	7.000.000	1.000.000
1.3.4.	Производња и трансфер садног материјала у складу са очекиваним промјенама станишних услова и климе	<ul style="list-style-type: none"> <li>Количина намјенски произведених и пласираних садница адаптивних на климатске промјене</li> </ul>	Не производе се саднице у складу са препорукама о трансферу шумског репродукт. материјала	Урађене препоруке и постављени тестови и производи (>50% садница у складу са препорукама)	0	100.000	100.000
1.4.	<b>Адаптивно планирање управљања и газдовања шумама у контексту климатских промјена</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума газдовањем адаптирана на климатске промјене (ha)</li> </ul>	0	100.000	700.000	1.400.000	2.100.000

1.4.1.	Усклађивање прописа о обавези примјене природи блиског газдовања и њеној имплементацији у оперативним плановима	<ul style="list-style-type: none"> <li>Усклађеност прописа у шумарству са природи блиским газдовањем шумама и практична примјена у планирању и газдовању</li> </ul>	0	100	600.000	1.400.000	2.000.000
1.4.2.	Ревизија циљева, мјера и планова за активно адаптивно газдовање шумама и примјену рјешења заснованих на природи (NbS)	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума са примијењеним адаптивним газдов. и рјешењима заснованим на природи (NbS) у условима климатских промјена (ha)</li> </ul>	0	100.000	100.000	0	100.000
1.5.	<b>Очување шума и унапређење заштите шума</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина угрожена негативним утицајем фактора биотичке и абиотичке природе (ha)</li> <li>Површина шума захваћена пожар. (ha)</li> </ul>	260.000 10.000	50.000 0	3.632.000	6.973.000	10.605.000
1.5.1.	Мониторинг здравственог стања шума, према међународној методологији (ICPF), за Ниво I и успостављање Нивоа II	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број сталних огледних парцела Нивоа I и II</li> </ul>	40	41	498.000	747.000	1.245.000
1.5.2.	Јачање капацитета за превентивну противпожарну заштиту и мапирање угрожености	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума покривена противпожарним видео-надзором (ha),</li> <li>Дужина противпожарних путева и просјека (km)</li> <li>Број противпожарних осматрачница</li> </ul>	0 15 (путеви) 40 (просјеке) 46	20.000 33 (путеви) 80 (просјеке) 60	1.536.000	2.304.000	3.840.000
1.5.3.	Јачање капацитета за гашење и управљање пожарима	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број специјализованих возила за интервенције</li> <li>Број шумских пожара и опожарена површина (ha/год.) државних и приватних шума</li> </ul>	2 326 пожара и 10.000 ha	> 5 0	150.000	1.350.000	1.500.000
1.5.4.	Мониторинг статуса и трендова промјена стања шума коришћењем даљинске детекције	<ul style="list-style-type: none"> <li>Мапирање локација и временска динамика промјена</li> </ul>	Сваке четири године	Годишње активности	160.000	640.000	800.000
1.5.5.	Интегрална заштита шума и биолошке методе борбе примјеном савремених материјално-техничких средстава за заштиту шума	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума и шумског земљишта угрожених према узрочницима (болести, штеточине, пожари, абиотички фактори и имисиона дејства) третирана савременим средствима заштите</li> </ul>	16.000	70.000	1.288.000	1.932.000	3.220.000

<b>1.6. Спречавање деградације и ерозије станишта</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума и шумског земљишта екстремно угроженог од мина, ероз. и бујица (ha)</li> </ul>	260.000	100.000	360.000	840.000	1.200.000
<b>1.6.1.</b> Издвајање потенцијално угрожених локација од мина, ерозије, бујица, подизање и њега обало-заштитних (линијских) шума примјеном рјешења заснованих на природи (NbS)	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина основаних обало-зашт. шума (ha)</li> <li>Површина контаминираног шумског земљишта (мине, тешки метали, отпад и др.)</li> </ul>	0 56.000	2.000 < 25.000	360.000	840.000	1.200.000
<b>1.7. Спречавање бесправних активности у сектору шумарства</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума и шумског земљишта екстремно угроженог од мина, ероз. и бујица (ha)</li> </ul>	260.000	100.000	0	1.000.000	1.000.000
<b>1.7.1.</b> Контрола газдовања шумама, развој система превентивне заштите од бесправних и илегалних активности и спречавање узурпација	<ul style="list-style-type: none"> <li>Запремина ШДС добијених из бесправно посјечених стабала (m<sup>3</sup> годишње) и површина бесправно искрчене шуме (ha/год.)</li> <li>Површина узурпација (ha)</li> <li>Број кривичних дјела „шумска крађа“</li> </ul>	10.142 399,6 18.669 156	< 3.000 < 100 < 6.000 < 100	0	1.000.000	1.000.000
<b>1.8. Одрживо газдовање шумом и шумским земљиштем по принципима FSC и других стандарда</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина сертификов. шума (ha)</li> </ul>	981.940	1.289.124	200.000	800.000	1.000.000
<b>1.8.1.</b> Придржавање принципа одрживог газдовања шумама према МСРФЕ, FSC и другим стандардима и сертификација приватних шума	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина сертификованих приватних шума (ha)</li> </ul>	0	300.000	200.000	800.000	1.000.000
<b>1.9. Унапређење система интегралног планирања газдовања у шумарству</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Усвојен и примијењен савремени систем интегралног планирања газдовања шумама</li> </ul>	0	1	1.530.000	3.530.000	5.060.000
<b>1.9.1.</b> Израда методика за израду ШПО за шуме у власништву Републике и за шуме у приватној својини	<ul style="list-style-type: none"> <li>Урађене методике за израду ШПО за шуме у власништву Републике и за приватне шуме</li> </ul>	Старе методике (2)	Израђене, усвојене и примиј. нове методике (2)	150.000	350.000	500.000

1.9.2.	Дефинисање основних планских јединица у (планске равни) за шуме у власништву Републике	<ul style="list-style-type: none"> <li>Примјена иновираних просторних подјела за шуме у власништву Републике и на тој основи врсте планова</li> </ul>	Просторна подјела из старе методике инвентуре шума	Дефинисане и примјењене основне класиф. јединице у планирању газдовања шумама у власништву Републике Српске	105.000	105.000	210.000
1.9.3.	Примјена даљинске детекције и савремених инструмената у инвентури шума	<ul style="list-style-type: none"> <li>Обим примјене даљинске детекције и савремених инструмената у инвентури шума</li> </ul>	0	> 50% површине обухваћене инвентуром	225.000	525.000	750.000
1.9.4.	Израда методике и спровођење перманентне инвентуре шума на великим површинама (NFI)	<ul style="list-style-type: none"> <li>Инвентура шума на великим површинама</li> </ul>	0	Урађена инвентура шума на великим површинама и публ. резултати инвентуре	1.050.000	2.450.000	3.500.000
1.9.5.	Унапређење израде пројеката за извођење радова у шумарству (изведбених прој.)	<ul style="list-style-type: none"> <li>Примјена иновираних методика за израду пројеката за извођење радова у шумарству</li> </ul>	Методика (1999)	Израђена нова метод. за израду пројеката за извођење радова у шумарству	0	100.000	100.000
1.10.	<b>Развој просторних информационих система у шумарству и ловству</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Просторни информациони системи у шумарству и ловству</li> </ul>	0	2	360.000	140.000	500.000
1.10.1.	Израда савремених интегралних и интегрисаних просторних ИС у шумар.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Просторни информациони систем у шумарству</li> </ul>	Нема просторног ИС	Функцион. просторни ИС у шумарству	200.000	0	200.000
1.10.2.	Израда савремених интегрисаних просторних ИС у ловству	<ul style="list-style-type: none"> <li>Просторни информациони систем у ловству</li> </ul>	Нема просторног ИС	Функцион. просторни ИС у ловству	100.000	0	100.000
1.10.3.	Дефинисање протокола за размјену података између информационих система у области шумарства и ловства са другим информационим системима	<ul style="list-style-type: none"> <li>Техничка спецификација са детаљним подацима о методама и процедур. за размјену просторних података између ИС у области шумарства и ловства са другим просторним и непросторним ИС и/или корисницима</li> <li>Израђени уговори и/или споразуми о начинима размјене просторних и непросторних података и њиховог коришћења између власника ИС</li> </ul>	Документ не постоји  Не постоје уговори или споразуми	Документ завршен  Израђени уговори или споразуми	30.000	70.000	100.000

1.10.4. Дефинисање протокола (процедура) у извјештавању о стању шума у Републици Српској према међународним организацијама	<ul style="list-style-type: none"> <li>Техничка спецификација са детаљним подацима о методама и процедурама за извјештавање о стању шума према међународним организацијама</li> </ul>	Документ не постоји	Документ завршен	30.000	70.000	100.000
--	---	---------------------	------------------	--------	--------	---------

\*Колона – Полазне вриједности индикатора у години израде стратешког документа.

\*\*Колона – Циљне вриједности индикатора које се односе на посљедњу годину стратешког документа.

## Стратешки циљ 2.

Редни број и назив стратешког циља, приоритета и мјере	Индикатори и финансијски извори					
	Индикатори	Полазне вриједности индикатора*	Циљне вриједности индикатора**	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
<b>2. Унапређење мултифункционалне (економске, еколошке и друштвене) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Укупни годишњи приход шумарства (КМ)</li> </ul>	300.000.000	350.000.000	3.580.000	22.370.000	25.950.000
<b>2.1. Повећање продуктивне запослености у шумарству у руралним подручјима</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број продуктивних радника у шумарству</li> </ul>	2.500	3.500	260.000	11.190.000	11.450.000
2.1.1. Рационализација броја запослених радника у шумарству	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број радника у ЈПШ и другим предузећима и институцијама шумарства</li> </ul>	4.961	3.500	0	100.000	100.000
2.1.2. Диверзификација дјелатности ЈПШ	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број нових радних мјеста креираних диверсификацијом дјелатности</li> </ul>	0	+100	0	10.000.000	10.000.000
2.1.3. Повезивање приватних шумовласника у кластере или друга удружења на секторском нивоу	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број кластера и удружења приватних шумовласника</li> </ul>	1	3	0	50.000	50.000
2.1.4. Побољшање социјалног и радно-правног положаја радника и јачање родне и полне равноправности у шумарства	<ul style="list-style-type: none"> <li>Удио и врста послова/мјеста које заузимају жене у шумарству (%)</li> </ul>	30	40	110.000	990.000	1.100.000
2.1.5. Подстицање и ангажовање становништва руралних подручја за извођење радова у шумарству	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број запослених радника са територије општине (рурална подручја) на којој стално бораве</li> </ul>	1.000	1.200	50.000	50.000	100.000
2.1.6. Примјена и ширење агрошумарских пракси и рјешавање узурпација	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина земљишта на којима се примјењују агрошум. праксе (ha)</li> </ul>	0	1.000	100.000	0	100.000

<b>2.2. Повећање валоризације главних шумских производа</b>	• Количина произведених високо вриједних ШДС (m <sup>3</sup> ) годишње	200.000	300.000	100.000	400.000	500.000
<b>2.2.1.</b> Унапређење кројења и израде ШДС у складу са стандардима и тржишна валоризација	• Добит услед промјене односа према валоризацији сортимената	Просјечна цијена ШДС (са малопр.) 115,42 КМ	+5%	100.000	400.000	500.000
<b>2.3. Већа искоришћеност и економска валоризација осталих НШП и еко-системских услуга</b>	• Вриједност откупљених НШП (КМ)	5.000.000	7.000.000	300.000	3.700.000	4.000.000
<b>2.3.1.</b> Повећање искоришћења самониклог љековитог биља, јестивих гљива и осталих НШП	• Количина сакупљених НШП (тона)	2.000	4.000	100.000	900.000	1.000.000
<b>2.3.2.</b> Организовање обука за сакупљаче осталих шумских производа из домена добрих сакупљачких пракси	• Број и континуитет одржаних обука	2	20	200.000	800.000	1000.000
<b>2.3.3.</b> Повећање броја откупних центара за НШП и њихово опремање савременим средствима	• Број откупних мјеста за НШП опремљених савременом опремом	10	20	0	1.000.000	1.000.000
<b>2.3.4.</b> Повећање степена прераде НШП прије њиховог извоза	• Количина НШП прерађена у финалне производе (тона)	1.000	2.000	0	1.000.000	1.000.000
<b>2.4. Развој еко-туризма у шумским подручјима</b>	• Површина шума и шумског земљишта намијењеног еко-туристичким услугама (ha)	25.000	50.000	0	4.000.000	4.000.000
<b>2.4.1.</b> Интересно повезивање шумских газдинстава и пружалаца еко-туристичких услуга	• Број закључених и реализованих споразума/уговора	0	20	0	500.000	500.000
<b>2.4.2.</b> Креирање нових и развој постојећих еко-туристичких производа и понуда ослоњених на шумске еко-системе	• Врсте еко-туристичких производа и понуда базираних на шумским еко-системима	50	> 70	0	1.500.000	1.500.000
<b>2.4.3.</b> Функционално уређење шумског подручја за потребе рекреације и туризма	• Површина инфраструктурно уређених локација са преглед, понуде (ha)	25	50	0	2.000.000	2.000.000
<b>2.5. Унапређење ловног газдовања</b>	• Површина ловишта (ha)	2.464.176	2.464.176	820.000	880.000	1.700.000
<b>2.5.1.</b> Квалитетнија израда планске документације и евиденција о дивљачи	• Методологија израде планова, инвентурних процедура и мониторинга нарочито заштићених врста дивљачи	Методологија, правилник, евиденције из 2024. год.	Урађена и усвојена нова методологија, правилник и евиденције	20.000	80.000	100.000
<b>2.5.2.</b> Увећање бројности дивљачи, успостављање оптималне полне и старосне структуре	• Бројност дивљачи	250.000	280.000	50.000	50.000	100.000
<b>2.5.3.</b> Насељавање јеленске дивљачи	• Број насељених (реинтродукованих) јединки европ. јелена	0 јединки	50 јединки	250.000	250.000	500.000

2.5.4.	Спречавање штета од дивљачи	<ul style="list-style-type: none"> <li>Штете од дивљачи (вриједн. Штета, КМ)</li> </ul>	500.000	Смањене за мин. 50%	250.000	250.000	500.000
2.5.5.	Изградња ловних објеката и интензиван узгој и заштита дивљачи	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број кривичних дјела због незаконитог лова</li> </ul>	26	<15	250.000	250.000	500.000
2.6.	<b>Повећање прихода од ловства и ловног туризма</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Укупан приход од ловства и ловног туризма (КМ)</li> </ul>	8.000.000	10.000.000	2.100.000	2.200.000	4.300.000
2.6.1.	Промовисање ловних ресурса и интензивирање комерцијалног лова	<ul style="list-style-type: none"> <li>Присутност (иностраних) ловаца и учешће контролисаног комерцијалног лова</li> </ul>	Учешће комерц. одстрела у спортско-рекреациони м ловиштима у односу на планиране одстрелне квоте испод 3%	Учешће комерцијал. одстрела у спортско-рекреац. ловиштима у односу на планиране одстрелне квоте миним. 10%	50.000	50.000	100.000
2.6.2.	Успостављање функционисања CITES конвенције	<ul style="list-style-type: none"> <li>Успостављена и функционална CITES конвенција</li> <li>Израђени планови управљања крупним звијерима (медвјед, вук и рис)</li> </ul>	Није успостављена CITES конвенција  Нема израђених Планова управљања крупним звијерима у Републици Српској	Успостављена и функционална CITES конвенција  Израђени планови управљања крупним звијерима у Републици Српској	0	100.000	100.000
2.6.3.	Спровођење концесионих процедура привредних ловишта	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број потписаних и реализованих концесионих уговора за коришћење планираног одстрела дивљачи уз обављање ловне дјелатности у привредним ловиштима</li> </ul>	Привредна ловишта додијељена ЈПШ „Шуме Републике Српске“ на привремено коришћење	Потписани концесиони уговори за коришћење већине привредних ловишта (најмање осам)	50.000	50.000	100.000
2.6.4.	Реализација годишњих планова одстрела дивљачи у привредним, посебним и спортско-рекреационим ловиштима	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен реализације планиране одстрелне квоте у привредним, посебним и спортско-рекреационим ловиштима</li> </ul>	Одстрелне квоте у ловиштима реализоване испод 50% у односу на план	Одстрелне квоте реализоване 100%	2.000.000	2.000.000	4.000.000

\*Колона – Полазне вриједности индикатора у години израде стратешког документа.

\*\*Колона – Циљне вриједности индикатора које се односе на посљедњу годину стратешког документа

### Стратешки циљ 3.

Редни број и назив стратешког циља, приоритета и мјере	Индикатори и финансијски извори					
	Индикатори	Полазне вриједности индикатора*	Циљне вриједности индикатора**	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
<b>3. Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина заштићених шума (нарочито прашума) и шумских подручја посебне намјене (ha)</li> </ul>	74.168	160.000	2.135.000	3.615.000	5.750.000
<b>3.1. Инвентаризација и мониторинг станишта биљних и животињских врста и идентификација угрожених врста и станишта</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број врста са сталним мониторингом</li> <li>Број станишта са сталним мониторингом</li> <li>Интегрисаност информација у ИС шумарства (%)</li> </ul>	0 0 0	30 5 100			
<b>3.1.1. Идентификација типова станишта у оквиру шумских еко-система по узору на EUNIS класификацију</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Листа типова станишта у шумским еко-системима класификованих према усклађеној националној и EUNIS класификацији</li> <li>Веб-апликација са класификацијом интегрисана у информациони систем у шумарству</li> </ul>	Листа не постоји  Интегрисана 0%	Листа завршена  Интегрисана 100%	400.000	600.000	1.000.000
<b>3.1.2. Картирање типова станишта до EUNIS нивоа 2</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Карта типова станишта</li> <li>Веб-апликација са картом станишта интегрисана у информациони систем у шумарству</li> </ul>	Постојеће карте типова шума  Не постоји	Нова карта типова станишта  Веб-апликација функц. и интегрисана	500.000	500.000	1.000.000
<b>3.1.3. Мониторинг изабраних кључних врста и станишта</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Интегрисаност података о мониторингу врста у ИС у шумарству</li> </ul>	Интегрисани 0%	Интегрисани 100%	250.000	250.000	500.000
<b>3.1.4. Инвентаризација и мониторинг стања инвазивних врста</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Чек листа и подаци о мониторингу инвазивних врста интегрисани у ИС у шумарству</li> </ul>	Интегрисани 0%	Интегрисани 100%	200.000	200.000	400.000
<b>3.1.5. Праћење стања биодиверзитета у функцији адаптације и ублажавања негативних ефеката климат. промјена</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број врста и станишта са сталним мониторингом у контексту негативних утицаја климатских промјена</li> </ul>	0	15	125.000	125.000	250.000

3.1.6.	Инвентаризација и очување генетичких ресурса у складу са Програмом очувања генетичких ресурса Републике Српске	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број врста чија је генетичка структура у потпуности описана Програмом очувања генетичких ресурса најзначајнијих врста на подручју Републике Српске</li> </ul>	Не постоји инвентар генетичке варијабилности и било које дрвенасте врсте	Генетичка карактериз. најзначајнијих дрвенастих врста са урађеним Програмом очувања генет. ресурса	0	500.000	500.000
3.2.	<b>Идентификација угрожених станишта и врста у шумским екосистемима</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина идентификованих ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта (ha)</li> </ul>	27.000	30.000	50.000	750.000	800.000
3.2.1.	Идентификација потенцијалних шумских подручја погодних за уврштавање у Еколошку мрежу	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина идентификованих потенцијалних шумских подручја погодних за уврштавање у Еколошку мрежу</li> <li>Просторни и други подаци о идентификованим потенцијалним шумским подручјима погодним за уврштавање у Еколошку мрежу интегрисани у ИС у шумарству</li> </ul>	0  Интегрисани 0%	100.000  Интегрисани 100%	0	500.000	500.000
3.2.2.	Идентификација ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта	<ul style="list-style-type: none"> <li>Листа ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта која је интегрисана у ИС у шумарству</li> </ul>	Чек листа не постоји	Чек листа завршена	0	200.000	200.000
3.2.3.	Идентификација потенцијалних шума посебне намјене, шума високе заштитне вриједности	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина НCVF (ha)</li> </ul>	118.000	130.000	50.000	50.000	100.000
3.3.	<b>Повећање површине и развој управљања заштићеним подручјима и шумама посебне намјене</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Површина шума посебне намјене (ha)</li> </ul>	30.000	50.000	610.000	690.000	1.300.000
3.3.1.	Издвајање и проглашавање шума посебне намјене	<ul style="list-style-type: none"> <li>Проглашене нове шуме посебне намјене а просторни и други подаци интегрисани у ИС шумарства</li> </ul>	80 објеката	100 објеката	300.000	300.000	600.000

<b>3.3.2.</b> Успостављање система управљања и газдовања шумама посебне намјене кроз израду плана управљања и ШПО	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Степен хармонизације планова управљања, ШПО, ловних основа и др. планова</li> </ul>	Шуме посебне намјене нису адекватно приказане у ШПО и ловним основама	Све шуме посебне намјене су посебно приказане у ШПО и ловним основама	50.000	50.000	100.000
<b>3.3.3.</b> Иницијативе за проглашење и сарадња са ресором заштите природе и просторног планирања (МПГУЕ) у издвајању и регистрацији заштићених подручја	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број поднијетих иницијатива за заштићена подручја за проглашење у сарадњи са сектором заштите природе</li> </ul>	0	30	200.000	300.000	500.000
<b>3.3.4.</b> Управљање инвазивним врстама	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Планови управљања инвазивним врстама</li> </ul>	Не постоје	Планови управљања израђени за све инвазивне врсте	60.000	40.000	100.000

\*Колона – Полазне вриједности индикатора у години израде стратешког документа.

\*\*Колона – Циљне вриједности индикатора које се односе на посљедњу годину стратешког документа.

#### Стратешки циљ 4.

Редни број и назив стратешког циља, приоритета и мјере	Индикатори и финансијски извори					
	Индикатори	Полазне вриједности индикатора*	Циљне вриједности индикатора**	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
<b>4.</b> Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за одрживо управљање шумама и јачање образовања, научно-техничке сарадње и партнерства	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Уложена средства за примјену савремених технологија и средстава рада (КМ)</li> <li>• Број образовних и научно-истраживачких институција</li> </ul>	20.000.000	40.000.000	65.880.000	108.920.000	174.800.000
<b>4.1.</b> Одрживо коришћење шумских ресурса	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Реализовани етат у односу на планирани (%)</li> <li>• Укупна дужина шумских камионских путева (km)</li> <li>• Количина шумске дрвне био-месе за енергију (m<sup>3</sup>)</li> </ul>	85	100	46.530.000	58.520.000	105.050.000

4.1.1.	Подршка повећању обима производње (етата) и праћења квалитета процеса производње	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Степен реализације планираног етата у приватним шумама (%)</li> <li>• Степен повећања квалитетне структуре ШДС (%)</li> </ul>	40  Инд. и тех. дрво 45	100  Инд. и тех. дрво 55	0	100.000	100.000
4.1.2.	Подршка унапређењу постојеће мреже шумских путева (пројектовање, изградња и реконструкција шумских камионских путева)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Укупна дужина ШКП за реконструкцију (km)</li> </ul>	997	1.300	46.350.000	56.650.000	103.000.000
4.1.3.	Израда програма отварања шума на нивоу ШПП и за шуме у приватној својини	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Степен реализације плана отварања шума према ШПО (%)</li> </ul>	30	100	180.000	1.620.000	1.800.000
4.1.4.	Подршка изради програма коришћења био-месе из шума на нивоу ШПП, као и за шуме у приватној својини	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број израђених програма коришћења био-месе из шума</li> <li>• Степен коришћења шумског остатка као обновљивог извора енергије</li> </ul>	0  30%	30  70%	0	150.000	150.000
4.2.	<b>Техничко-технолошки развој коришћења шума</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број савремених средстава рада за послове коришћења шума</li> </ul>	6	15	9.750.000	19.250.000	29.000.000
4.2.1.	Повећање улагања (набавка) и субвенционирања у модернизацију средстава рада у шумарству	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Уложена средства у набавку и субвенционисање савремених средстава рада у шумарству</li> </ul>	1.500.000	Повећање за мин. 100%	0	14.000.000	14.000.000
4.2.2.	Повећање улагања (набавка) у нова средства рада у замјену амортизованих	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број и врста нових средстава рада (ком.)</li> </ul>	25	211	9.750.000	5250.000	15.000.000
4.3.	<b>Опоравак и економска ревитализација шумарства</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Уложена међународна средства за развој шумарства (KM)</li> <li>• Број реализованих међународних пројеката за развој шумарства</li> </ul>	7.000.000  3	67.000.000  7	820.000	880.000	1.700.000
4.2.2.	Мобилисање постојећих и додатних финансијских средстава, са повећањем приступа финансијским средствима за привредне и остале субјекте у сектору шумарства	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Процент пласирања средства посебних намјена за шуме у сектор шумарства</li> <li>• Издвајања средстава за локалне заједнице усклађена са земљама окружења</li> </ul>	17,2% (просјек)  10% од вриједности ШДС на кам. путу	100%  Усклађено са земљама окружења	400.000	600.000	1.000.000

4.2.3.	Константно праћење регионалних и глобалних трендова понуде и потражње	<ul style="list-style-type: none"> <li>Учешће продаје ШДС из државних и приватних шума путем лиценцације (%)</li> <li>Смањен (или забрањен) извоз сировине – техничког и огревног дрвета</li> </ul>	0,1  68 милиона <sup>36</sup> КМ	15  Смањен за мин. 50%	300.000	0	300.000
4.2.4.	Јачање капацитета за привлачење финансијских средстава из домаћих и међународних извора	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број и професионал. организација у сектору за услуге консалтинга за припрему и реал. пројектних активности</li> <li>Издвајање средстава у фонд за суфинанс. пројектних активности изван постојећих извора (КМ)</li> </ul>	20  Нема	40  3.000.000	120.000	280.000	400.000
4.4.	<b>Модернизација сектора шумарства фокусирањем и на зелену и циркуларну биоекономију</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Инвестиције за модернизацију и развој шумарства (КМ/годишње)</li> <li>Број реализованих пројеката фокусираних на зелену и циркуларну биоекономију</li> </ul>	4.000.000  0	35.000.000  10	6.160.000	24.490.000	30.650.000
4.4.1.	Унаприједити ефикасност и ефективност пословних субјеката у сектору шумарства	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број регистрованих извођача радова у шумарству</li> <li>Урађен Шумарски програм Републике Српске</li> <li>Унапријеђен законодавни оквир у правцу креирања одрживог управљања шумама и тржишно оријентисаног сектора атрактивног за инвестиције</li> <li>План за повећање енергетске ефикасности, смањење потрошње фосилних горива, редукацију отпада и повећано рециклирање у пословним системима сектора шумарства</li> </ul>	164  Нема  Актуелан ЗоШ из 2008, са измјенама и допунама из 2013. и 2020. године  Нема	200  Урађено  Урађено  Урађено	140.000	210.000	350.000

<sup>36</sup> Просјек 2016–2020 за извоз подручја А02 Шумарство и сјеча шума („Спољна трговина“, Републички завод за статистику Републике Српске)

4.4.2. Валоризација укупних вриједности шумских еко-система	<ul style="list-style-type: none"> <li>Урађена Методологија и извршена валоризација укупних вриједности шумских еко-система</li> </ul>	Нема	Урађено	6.000.000	24.000.000	30.000.000
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Дефинисана и примијењена методологија за оцјену исплативости инвестиција у шумарству</li> </ul>	Нема	Урађено			
4.4.3. Усклађивање организационе структуре пословних система у шумарству	<ul style="list-style-type: none"> <li>Утврђена кључна институционална, регулативна и оперативна ограничења државних и приватних пословних система у сектору шумарства</li> </ul>	Нема	Урађено	0	100.000	100.000
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Однос између броја продуктивних "зелених" радних мјеста и укупног броја запослених шумарству</li> </ul>	Нема	50			
4.4.4. Диверзификација дјелатности и повећање инвестиција у сектору шумарства	<ul style="list-style-type: none"> <li>Врсте, број и вриједност инвестиција у шумарству (KM/год.)</li> </ul>	25 милиона KM (без прив. инвестиција)	+5% годишње			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Урађена процјена генерисања, сертификације и продаја карбон кредита из сектора шумарства у активностима митигације и адапт.</li> </ul>	Нема	Урађено	20.000	80.000	100.000
4.4.5. Примјена маркетиншког концепта пословања са развојем предузетништва	<ul style="list-style-type: none"> <li>Урађене смјернице за развој циркуларне биономије базиране на шумарству</li> </ul>	Нема	Урађено			
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Вриједност и врста субвенција за „зелене“ инвестиције, за младе и иновативне предузетнике, друштвено и женско предузет. (KM/год)</li> </ul>	Нема	300.000			
4.4.5. Примјена маркетиншког концепта пословања са развојем предузетништва	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број промотивних кампања усмјерених према зеленој и циркуларној биономије</li> </ul>	5	30	0	100.000	100.000
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Урађене смјернице за развој интерног предузетништва и креирање иновативних и интегрисаних ланаца вријед. у оквиру ЈПШ</li> </ul>	Нема	Урађено			

<b>4.5. Образовање и едукација кадрова из области шумарства и ловства</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број одржаних научних и стручних скупова (годишње)</li> <li>• Постојање специјализоване средње шумарске школе</li> </ul>	5	10	1.850.000	2.650.000	4.500.000
		0	1			
4.5.1. Оспособљавање кадрова у шумарству и ловству кроз развој система цјеложивотног учења	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Иновирани НПП и усклађени са савременим интенцијама шумарске струке и науке</li> </ul>	Стари НПП	Урађени нови НПП	600.000	1.400.000	2.000.000
4.5.2. Оснивање специјализоване средње шумарске школе и јачање високообразовних институција	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Основана специјализована средња шумарска школа</li> </ul>	0	1	750.000	750.000	1.500.000
4.5.3. Оснивање професионалног центра за стручно обучавање радн.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број и капацитет центара</li> </ul>	0	Основан професион. центар	500.000	500.000	1.000.000
<b>4.6. Јачање истраживачких капацитета у области шумарства и ловства</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Постојање научно истраживачког центра / наставне базе</li> <li>• Број научно-истраживачких радника у шумарству и ловству</li> </ul>	0	1	770.000	3.130.000	3.900.000
		45	55			
4.6.1. Успостављање наставно-научних база и мреже трајних огледних површина	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број огледних површина</li> <li>• Катастар трајних огледних површина</li> </ul>	0	30	140.000	560.000	700.000
		0	Урађен катаст. трајних оглед. површина			
4.6.2. Обука кадра за припрему и управљање посебно међународним пројектима	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Центар за администрацију међународних пројеката</li> <li>• Број успешно реализованих међународних пројеката</li> </ul>	0	Основан Центар	300.000	1.200.000	1.500.000
		5	Повећање за мин. 100%			
4.6.3. Подршка фундаменталним и примјењеним истраживањима у вези са адаптацијом шума на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Број реализованих пројеката за истраживања у вези са адаптацијом шума, флоре и фауне на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике</li> <li>• Површина шума (ha) посебно намијењена истраживањима адаптације шума на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике</li> </ul>	0	5	330.000	770.000	1.100.000
		0	500			

4.6.4.	Израда оквирног плана финансирања истраживања и развоја са наглашеном потребом рјешавања акутних проблема праксе	<ul style="list-style-type: none"> <li>Оквирни план финансирања истраживања и развоја у области шумарства и ловства усаглашен са европским плановима</li> </ul>	0	Израђен оквирни план финансирања истраживања и развоја	0	500.000	500.000
4.6.5.	Јачање истраживачких капацитета и постизање бољих резултата апликативних развојних програма и научно-истраживачких пројеката	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број научних радника</li> <li>Број публикованих научних радова</li> <li>Број реализованих научних пројеката</li> </ul>	50 > 50 > 10	Повећање за мин. 30% Повећање за мин. 50% Повећање за мин. 30%	0	100.000	100.000

\*Колона – Полазне вриједности индикатора у години израде стратешког документа.

\*\*Колона – Циљне вриједности индикатора које се односе на посљедњу годину стратешког документа.

## Стратешки циљ 5.

Редни број и назив стратешког циља, приоритета и мјере	Индикатори и финансијски извори					
	Индикатори	Полазне вриједности индикатора*	Циљне вриједности индикатора**	Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
5. Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен усклађености, координације и кохерентности (%)</li> </ul>	30	70	990.000	3.760.000	4.750.000
5.1. Јачање јавне свијести о шумарству, ловству, посљедицама климатских промјена и другим ризицима управљања шумама	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број одржаних промоција (годишње)</li> </ul>	2	5	120.000	430.000	550.000

5.1.1.	Успостављање плана и јединственог система информација намијењених јавности у сектору шумарства и ловства које се односе на ублажавање климатских промјена и других еколошких поремећаја	<ul style="list-style-type: none"> <li>План наступа о јачању свијести грађана у вези са шумарством и значају шума за климатске промјене</li> </ul>	0	Успостављен план и систем информисања	0	50.000	50.000
5.1.2.	Промоција путем медија, научним и стручним скуповима, у школским установама, туристичким организацијама, научним и стручним установама	<ul style="list-style-type: none"> <li>GIS за управљање промоцијама</li> <li>Број израђених промотивних интернет презентација, проспеката, брошура, плаката и карата</li> </ul>	0  < 50	Урађен GIS програм  +50%	120.000	180.000	300.000
5.1.3.	Израдити план и спроводити подизање нивоа свијести јавности о шуми као општем добру и важности спровођења превентивних мјера	<ul style="list-style-type: none"> <li>План промоције у складу са циљевима УН</li> </ul>	Није урађен	Урађен план промоције у складу са циљевима УН (ступа на снагу 2030)	0	100.000	100.000
5.1.4.	Промовисање значаја одрживог ловног газдовања и ловног туризма	<ul style="list-style-type: none"> <li>План промоција о ловству и ловном туризму и број учесника</li> <li>Број промоција о ловном туризму</li> </ul>	Нема  5	Урађен план са повећ. учесн. ловног туризм. за 20%  15	0	100.000	100.000
5.2.	<b>Сарадња и синергија односа са дрвном индустријом и другим секторима</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен усклађености секторских закона и подзаконских аката с циљем реалнијег планирања одрживог развоја (%)</li> <li>Површина сертификованих приватних шума (%)</li> </ul>	70	100	820.000	27.80.000	3.600.000
			0	100			
5.2.1.	Усклађивање пословања са принципима и критеријумима стандарда у шумарству и повезаним секторима	<ul style="list-style-type: none"> <li>Број успјешно реализованих редовних аудита и ресертиф. у складу са захтјевом FSC стандарда за шуме у власништву Републике</li> <li>Извршена транзиција са ЈУС на БАС ЕН стандарде за ШДС</li> <li>Утврђена примјена принципа FG у сектору шумарства</li> </ul>	3 ресертиф. и 10 редовних аудита  Нема  Нема	2 ресертиф. и 8 редовних аудита  Урађено  Урађено	200.000	800.000	1.000.000

	<ul style="list-style-type: none"> <li>Утврђен степен уважавање мјера FLEGT регулативе и ЕУ Уредбе о дрвету, са мјерама за унапређење</li> </ul>	Нема	Урађено			
5.2.2. Усаглашавање капацитета дрвне индустрије са потенцијалима у шумарству, дугорочно уговарање сировине, реализација уговора, редовно ажурирање и досљедна примјена аката који се односе на уређивање односа између шумарства и прераде дрвета	<ul style="list-style-type: none"> <li>Донесени акти и имплементирани у пракси у складу са потребама развоја шумарства, дрвне индустрије и руралног развоја</li> <li>Потписани и реализовани вишегодишњи (петогодишњи) оквирни уговори између ЈПШ и дрвопрерађивача о континуитету снабдијевања сировином</li> <li>Уговори о равномјерној реализацији у складу са производњом ШДС и измирењем обавеза дрвопрерађивача</li> </ul>	Нису донесени сви акти  Потписани једногод. уговори  Потписани уговори	Донесени сви акти  Реализовани оквирни петогодишњи уговори  Уговори и обавезе реализоване 100%	60.000	240.000	300.000
5.2.3. Продаја трупаца домаћим дрвопрерађивачима путем јавног надметања (класична и Е-лицитација)	<ul style="list-style-type: none"> <li>Количина трупаца продатих путем класичних и Е-лицитација и Е-тендери на годишњем нивоу</li> </ul>	0	20% годишње произведених ШДС	200.000	800.000	1.000.000
5.2.4. Развој међусекторске сарадње и јачање координације законодавне и извршне власти Републике Српске	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен усклађености система међусекторског планирања, секторских закона и подзаконских аката са циљем реалнијег остваривања одрживог управљања шумама</li> </ul>	Недовољно усклађени	Потпуно усклађени	200.000	800.000	1.000.000
5.2.5. Очување шумских еко-система у партнерству са приватним шумовласницима	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен реализације система услуга у односу на одрживо управљање шумама и вишефункц. коришћење</li> </ul>	10%	> 20%	20.000	80.000	100.000
5.2.6. Развој система квалитета у шумарству	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен примјене глобалних препорука и стандарда којима се дефинише систем квалитета (FSC, MCPFE, нормативи и стандарди, необавезујуће препоруке и др.)</li> </ul>	50%	Усвојене препоруке и стандарди система квалитета	70.000	30.000	100.000
5.2.7. Подршка шумарства јачању конкурентности дрвне индустрије на домаћем и међународном тржишту	<ul style="list-style-type: none"> <li>Степен валоризације дрвне сировине и производа од дрвета са високом додатом вриједношћу</li> </ul>	125 КМ (просјечна продајна цијена ШДС)	Додана вриједност +15%	70.000	30.000	100.000

<b>5.3. Унапређење институционалног и законодавног амбијента за развој шумарства</b>	• Број донесених нових прописа за развој шумарства	2	5	50.000	250.000	300.000
5.3.1. Унапређење законодавног оквира у сектору	• Број донесених секторских закона	2	+2	50.000	50.000	100.000
5.3.2. Унапређење институционалне инфраструктуре и јачање капацитета за управљање у сектору шумарства	• Број реализованих иницијатива за унапређење институционалних капацитета	2	10	0	200.000	200.000
<b>5.4. Координација активности на националном и међународном нивоу</b>	• Степен усклађености са међународним прописима (%)	30	100	0	300.000	300.000
5.4.1. Унапређење правне и техничке регулативе са међународним прописима	• Степен усклађености са међународним прописима (закони, систем планирања, одрживо управљање, партиципативни приступ, децентрализација, родна равноправност и др.)	30%	70%	0	200.000	200.000
5.4.2. Успостављање и јачање управљања шумским екосистемима према међународним директивама	• Повезивање са другим државама, регионима на различитим нивоима	Повезаност са свим државама у региону	> 10 држава	0	100.000	100.000

\*Колона – Полазне вриједности индикатора у години израде стратешког документа.

\*\*Колона – Циљне вриједности индикатора које се односе на посљедњу годину стратешког документа.

## 8.2. ДЕТАЉАН ПРЕГЛЕД МЈЕРА

Мјерама предложеним у овој стратегији осигураће се одрживи развој шумских еко-система, здраве, разнолике и отпорне шуме, које ће имати значајан допринос ублажавању климатских промјена, очувању биодиверзитета, успјешној егзистенцији становништва у руралним подручјима и успјешном задовољењу потреба за шумским производима и услугама.

<b>СЦ 1: Повећати шумовитост, производност и квалитет шума и дати допринос глобалним напорима за ублажавање климатских промјена</b>		
<b>1.1. Приоритет</b>	<b>Очување и побољшање производности и квалитета шума</b>	
<b>1.1.1. Мјера</b>	<b>Унапређење, разрада и адекватна примјена система газдовања у високим шумама са природном обновом заснованим на природи блиском газдовању шумама</b>	
<p>Спровођење система газдовања подразумијева реализацију ШПО и обухвата све биотехничке (биолошко-узгојне, уређајно-економске и техничко-технолошке) мјере које се примјењују при планирању, извођењу и контроли газдовања шумама, а све ради испуњавања циљева газдовања шумама: што ефикаснијег и потпунијег задовољења друштвених потреба за производима и општекорисним учинцима шума, а да се притом не доведе у питање опстанак шума, односно осигура њихово оптимално и трајно функционисање као еко-система. Иако се за високе шуме са природном обновом у ШПО прописује углавном скупинасто-пребирни систем газдовања он се у пракси досљедно не реализује. Примјеном система газдовања у складу са са условима станишта, биоэколошким особинама врста и стањем шума (природним условима) постиже се одржива оптимална структура састојина која је у складу са природним процесима развоја шума. Разрадом система на теоријским и практичним основама повећава се стабилност шума и њихов допринос ублажавању климатских промјена. Мјером се унапређује реализација пројеката за извођење радова у шумарству нарочито у привредним, високим шумама са природно обновом. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Разрада система газдовања шумама по главним производним типовима (газдинским класама) високих шума са природном обновом.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање производности, побољшање структуре и квалитета, унапређење економских ефеката газдовања за најважније газдинске класе мјешовитих шума букве и јеле са смрчком, чистих букових и храстових шума.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина шума са примијењеним прописаним системима газдовања (ha)	225.000	300.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	5.000.000	ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	Континуирано 2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; ШГ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ	
<b>1.1.2. Мјера</b>	<b>Мелиорације високих деградираних и конверзија изданачких шума</b>	
<p>Велика заступљеност изданачких шума као деградираних еко-система негативно се одражава на економске ефекте газдовања и биоэколошку стабилност комплекса. Ове шуме не користе производни потенцијал станишта и имају умањен квалитет прираста и приноса. Основни циљ газдовања доминантним буковим и храстовим изданачким шумама је њихово превођење (конверзија) у високи узгојни облик. Високе деградираних шуме заступљене су релативно на малој површини. Мелиорација високих деградираних храстових и букових разријеђених и закоровљених шума подразумијева вјештачке интервенције (помоћне мјере природном обнављању, припрема земљишта, уклањање коровске вегетације). Високе шуме са природном обновом услед погоршања станишних услова отежано се обнављају па су потребне вјештачке интервенције, односно попуњавање необновљених дијелова састојина са циљем комплетирања природне обнове. За реализацију мјере индикативни пројекти су:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- конверзија изданачких шума у високи узгојни облик и</li> <li>- газдовање високим деградираним буковим и храстовим шумама и</li> <li>- подршка природној обнови састојина са природном обновом.</li> </ul>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Побољшање квалитета, производности и структуре шума, повећање површина високих шума; Повећање количине био-масе за енергију, увећани еколошки учинци; Већи успјех обнове састојина	

Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Површина третирана узгојно-мелиоративним захватима (ha/год.)	1.300	4.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	15.000.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	Континуирано 2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; ШГ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; приватни шумовласници (ПШВ)	
<b>1.1.3. Мјера</b>	<b>Унапређење стања и газдовања шумским културама</b>	
<p>Мастер планом пошумљавања и газдовања шумским културама планиране су узгојне мјере (прореди) у шумским културама. У шумским културама досадашњим газдовањем нису спровођене одговарајуће узгојне мјере (мјере њега) због чега су углавном узгојно запуштене са великим учешћем некавалитетних стабала (преко 50% стабала треће УТК). Прореди омогућавају побољшање квалитета и производности и скраћивање продукционог периода. Резивање грана у најквалитетнијим шумским културама је мјера којом се утиче на значајно повећање квалитета ШДС који се добијају из шумских култура на крају опходње. Мјера резивања грана никада раније није примјењивана у газдовању шумским културама. Индикативни пројекти за реализацију мјере:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- њега шумских култура и</li> <li>- газдовање шумским културама у функцији производње био-масае за енергију.</li> </ul>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Побољшање квалитета и производности шумских култура; Реализација „Мастер плана пошумљавања и газдовања шумским културама“; Повећање количине био-масае за енергију; Увећани еколошки учинци	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина шумских култура третираних проредним захватима (ha) годишње	500	5.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	13.000.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; ШГ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; Индустијске плантаже; ЦзСРП; ЦзГК	
<b>1.2. Приоритет</b>	<b>Унапређење производње квалитетног шумског сјемена и садног материјала</b>	
<b>1.2.1. Мјера</b>	<b>Дефинисање региона провенијенција и ревизија сјеменских објеката</b>	
<p>Суштинску правну основу за регулисање производње и промета шумског репродуктивног материјала у оквиру ЕУ даје Директива Савјета 1999/105/ЕС. Све државе чланице имале су обавезу да национално законодавство усагласе са овом директивом. Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Службени гласник Републике Српске“, број 70/09) дефинише категорије сјемена на начин како налаже OECD шема. Већ десет година од усвајања Закона није усвојена шема провенијенција или сјеменских зона. Издавањем региона провенијенција на бази познавања биолошких и еколошких карактеристика региона, утврђивањем генетичке варијабилности базиране помоћу молекуларних маркера и тестовима у расадницима и на терену, могуће је значајно унаприједити трансфер шумског репродуктивног материјала. Такође у 2024. години у Републици Српској постоји регистровано око 113 сјеменских објеката, што захтијева јавно доступну евиденцију о стању, њихову ревизију и регистрацију нових објеката. Значајан пројекат за реализацију мјере: Издавање и регистрација региона провенијенција.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Јасно дефинисан трансфер шумског репродуктивног материјала у категорији „одобрен“	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број врста са дефинисаним регионима провенијенција	Нису регистровани	Регистровани региони провенијенција
Број регистрованих сјеменских објеката	113	Урађен регистар сјеменских објеката
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	300.000	БРС; СПФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЦзСРП; ЦзГК; ПШВ	

<b>1.2.2. Мјера</b>	<b>Оснивање сјеменских плантажа, провенијеничних и клонских тестова за најзначајније дрвенасте врсте уважавајући аспект климатских промјена</b>	
У Републици Српској не постоји ниједна регистрована сјеменска плантажа, провенијенични или клонски тест иако су исти у основи први кораци у оплемењивачким процесима и унапређењу квалитета сјемена и садног материјала у области шумарства. Посебан значај ове мјере је у оснивању нових шума које ће бити отпорне и адаптивне на климатске промјене. То ће бити омогућено на бази оплемењивачких тестова од најквалитетнијих селекционисаних линија полу/пуних сродника и клонова. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда плана и оснивање сјеменских плантажа, провенијеничних и клонских тестова у односу на климатске промјене.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређење послова подизања нових шума; Повећање отпорности и адаптације шума на климатске промјене	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број сјеменских плантажа, провенијеничних тестова и тестова потомства	Не постоји	Двије сјеменске плантаже и два провенијенична теста (или теста потомства)
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	200.000	БРС; ЈПШ; СППФ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ, ЦЗСРП, ЦЗГК; ПШВ	
<b>1.2.3. Мјера</b>	<b>Контрола квалитета и промета шумског репродуктивног материјала у складу са међународним праксама</b>	
Контрола квалитета шумског репродуктивног материјала се реализује према ЈУС стандардима који су писани средином прошлог вијека. Овако дефинисани параметри квалитета не прате нове технологије и начине производње сјемена и садног материјала као ни међународне стандарде. Овом мјером се предвиђа успостављање међународно прихваћених стандарда квалитета преваходно садног материјала. Пројекат за реализацију мјере: Мониторинг квалитета шумског садног материјала.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређење квалитета шумског садног материјала	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Степен имплементације међународних пракси у промету шумског репродуктивног материјала	Неадекватни показатељи и начини праћења квалитета сјемена и садног материјала	Нови стандарди и успостављен континуиран процес мониторинга квалитета сјемена и садног материјала
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	50.000	БРС; ЈПШ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЦЗСРП, ЦЗГК; ПШВ; Индустијске плантаже	
<b>1.2.4. Мјера</b>	<b>Производња садног материјала у складу са смјерницама дефинисаним у Асортиману шумског садног материјала за газдинства ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац</b>	
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске у сарадњи са Шумарским факултетом и ЈПШ су током 2020/2021. године реализовали више планских докумената на различитим нивоима планирања (стратешком, оперативном), као што су: Мастер план пошумљавања и газдовања шумским културама, Асортиман садног материјала за газдинства ЈПШ „Шуме РС“ 2020–2050. година, Препоруке о густини садње у ЈП „Шуме Републике Српске“ а. д. Соколац и др. Овом мјером предвиђена је потпуна имплементација усаглашених и прихваћених активности у пракси које дају јасне смјернице о производњи садног материјала на нивоу врсте и типа те дистрибуцију по газдинствима. Значајан пројекат за реализацију мјере: Производња врста и типова садног материјала у складу са препорукама.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Производња садног материјала усклађена је са потребама и потенцијалима станишта	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Процент учешћа врста и типова произведеног садног материјала у складу са дефинисаним „Асортиманом...“	Три милиона садница, смрча 41%; бијели бор 16%; црни бор 25%; остало 18%	Пет милиона садница, буква 14%; јела 11%; китњак 11%; смрча 9%; бијели бор 3%; црни бор 11%; остало (племенити лишњари и воћарице) 41%

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b> 1.650.000	<b>Извор финансирања</b> ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЦзСРП; Индустријске плантаже	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЦзГК	
<b>1.3. Приоритет</b>	<b>Повећање површина под шумом подизањем нових шума и плантажа</b>	
<b>1.3.1. Мјера</b>	<b>Пошумљавање голети у складу са препорукама „Мастер плана пошумљавања голети Републике Српске“ поштујући препоруке о густини садње на основу станишних услова и карактеристика врсте</b>	
Мјера подразумијева реализацију пошумљавања у складу са „Мастер планом пошумљавања голети Републике Српске“. Пошумљавање голети вршиће се у складу са условима станишта и биоeколошким особинама врста дрвећа. Мјера подразумијева директне активности на пошумљавању коришћењем углавном контејнерских садница садњом у рупе. За реализацију мјере је значајан пројекат: Пошумљавање голети.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање површине под шумама, веће залихе дрвета, ублажавање климатских промјена	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина пошумљених голети (ha) годишње	531	2.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b> 100.000.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; СППФ; КРД; ЈПШ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ЦзСРП	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; ЦзГК	
<b>1.3.2. Мјера</b>	<b>Плантаже брзорастућих врста уз промоцију аутохтоних и контролисану употребу алохтоних врста</b>	
Дефинишући површине подесне за оснивање плантажа, квалитетним избором клонова и интензивним мјерама агротехнике потенцијали станишта нарочито уз велике ријеке могу се адекватно искористити у функцији оснивања плантажа брзорастућих врста. Мјера подразумијева повећање површина под плантажама уз подршку аутохтоним и строго контролисану употребу алохтоних врста. Пројекат за реализацију мјере је оснивање плантажа брзорастућих врста дрвећа.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање шумовитости, продукција био-масе за енергију, ублажавање климатских промјена, повећање производње ШДС	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина плантажа брзорастућих врста (ha) годишње	Не постоје евидентирани плантаже топола и других брзорастућих врста	100
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b> 10.000.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; СППФ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ЦзСРП; ПШВ; Индустријске плантаже	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>1.3.3. Мјера</b>	<b>Еколошки и социјални (функционални) аспекти важни у избору врста приликом оснивања нових шума, иновативни поступци</b>	
У оснивању нових шума продукција дрвета (био-масе) доминира као примарни циљ. Овом мјером се жели подржати оснивање нових шума са израженом еколошком и социјалном функцијом, уз припрему станишта за оснивање плантажа и избор врста. Овдје се превасходно мисли на: ерозијом захваћена подручја (клизишта), водозаштитна подручја (очување питке воде), вјетрозаштитни појасеви, рекреативне шуме (парк шуме), урбане шуме, комплекси уз саобраћајнице (пејзажна функција), очување биодиверзитета (ријетке и угрожене врсте); медоносне врсте (пчелари) и многе друге функције. Мјера подразумијева израду Плана пошумљавања, са просторном рејонизацијом и планом техничког опремања. За реализацију мјере индикативан пројекат је Набавка опреме и примјена иновативних метода код оснивања нових шума.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Обухваћен шири контекст захтјева у избору врсте код оснивања шума	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина под засадима са приоритетним еколошком и социјалним функцијама шума (ha)	30	100 ha мултифункционалних засада

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b> 1.000.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>1.3.4. Мјера</b>	<b>Производња и трансфер садног материјала у складу са очекиваним промјенама станишних услова и климе</b>	
Доказане промјене климе као и предвиђени сценарији указују на очекиване значајне климатске промјене код нас. То захтјева координиран и на научним основама базиран трансфер сјемена и садног материјала. Зато је кроз ову мјеру планирана израда препорука трансфера шумског репродуктивног материјала (ШРМ) на основу међународних искустава као и оснивање (напред наведених у Мјери 1.2.2) провенијеничних тестова и тестова потомства. Значајан пројекат за реализацију мјере је Трансфер садног материјала у свјетлу климатских промјена.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Адаптација (и ублажавање ефекта) на климатске промјене	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Реализација пројекта „Препорука за трансфер садног материјала...“	Не постоје препоруке у трансферу ШРМ	Урађене препоруке и постављени тестови
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b> 100.000	<b>Извор финансирања</b> СППФ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>1.4. Приоритет</b>	<b>Адаптивно планирање управљања и газдовања шумама у контексту климатских промјена</b>	
<b>1.4.1. Мјера</b>	<b>Усклађивање прописа о обавези примјене природи блиског газдовања и њеној имплементацији у оперативним плановима</b>	
Све израженији проблеми који настају због бројних негативних утицаја на шумске еко-система намећу потребу да се природи блиско и адаптивно газдовање шумама дефинишу као обавеза у газдовању шумама у шумарским прописима с циљем смањивања негативних посљедица. Управљање шумама треба да се заснива на мониторингу (контроли) развоја еко-система, праћењу степена отпорности шума и утврђивању одговарајућих граница за благовремене интервенције. Мјере требају бити усмјерене на прилагођавање еко-система тренду новонасталих услова, а не искључиво на враћање на претходно стање које је било у датом времену задовољавајуће. Планови газдовања шумама морају полазити од принципа природи блиског газдовања и садржавати мјере које омогућавају адаптацију шума новонасталим условима. То подразумева контролу газдовања и реакције шума на спроведене мјере. С циљем реализације мјере индикативан пројекат је Израда прописа о плановима управљања и газдовања у складу са начелима природи блиског газдовања шумама.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Реалније планирање и стварање услова за стабилније и отпорније шуме према разним екстремним појавама	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Усклађеност прописа са природи блиским газдовањем шумама и практична примјена (%)	0	100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b> 2.000.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; ОИ (ЈПШ, КРД, СППФ)
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; Индустијске плантаже; НП; ПШВ	
<b>1.4.2. Мјера</b>	<b>Ревизија циљева, мјера и планова за активно адаптивно газдовање шумама и примјену рјешења заснованих на природи (NbS)</b>	
Активно адаптивно управљање или планирана адаптација подразумева редефинисање етапних биолошких циљева и пракси имајући у виду актуелне ризике и неизвјесности у газдовању шумама. Примјењује се у састојинама грађеним од врста са неизраженом климатском толеранцијом, у састојинама са намјенски израженом функцијом и високим ризиком од угрожавајућих фактора биотичке и абиотичке природе. Активно адаптивно управљање у шумарству подразумева примјену узгојних мјера, као што су прореди, промјена састава састојина и уношење алтернативних врста с циљем формирања структуре састојина које су најотпорније на негативне ризике. Активно управљање има предност над пасивним због тога што је мониторинг интегрисан у управљачки процес и доношење одлука засновано је на прилагођавању планова промјенама на основу резултата		

контроле (мониторинга). За реализацију мјере потребан је пројекат на тему: Активно адаптивно газдовање шумама у условима ризика.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Побољшање стања шума угрожених климатским промјенама и мањи економски губици	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина шума са примијењеним адаптивним газдовањем и рјешењима заснованим на природи (NbS) у условима климатских промјена (ha)	0	100.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ	
<b>1.5. Приоритет</b>	<b>Очување шума и унапређење заштите шума</b>	
<b>1.5.1. Мјера</b>	<b>Мониторинг здравственог стања шума, према међународној методологији – ICPF, за Ниво I и успостављање Нивоа II</b>	
<p>Прекограничну хармонизацију и стандардизацију процеса сакупљања и евалуације података подржава Међународни кооперативни програм за процјену и мониторинг ефеката загађеног ваздуха на шуме и чини јединственим програмом у глобалном окружењу за мониторинг шума, који се спроводи с циљем бољег разумијевања стања шума у односу на антропогене и природне факторе стреса. Мониторинг здравственог стања шума Републике Српске, према усклађеним методама Програма, врши се за Ниво I, периодичним прегледом просторне и временске варијације стања шума, систематским мониторингом на биоиндикацијским тачкама, мреже 16 · 16 km. Обавезни параметар годишње процјене круна је степен дефолијације, а мониторинг обухвата и евидентирање свих оштећења биотичке, абиотичке природе или штета насталих утицајем човјека и ватре. У наредном периоду, од десет година, циљ је извршити и процјену стања земљишта и исхране шумског дрвећа, односно фолијарну анализу за сваку биоиндикацијску тачку. Мјера успостављања интензивног мониторинга, Нивоа II, има за циљ да подстакне интегративне студије о узрочно-последичним односима између антропогенних и природних фактора стреса и шумских услова и процеса. Ове тачке би обезбиједиле досљедне и стандардизоване дугорочне серије података за многе дијелове и процесе еко-система. Параметри процјене за Ниво II су: квалитет ваздуха (континуирано праћење), биодиверзитет (сваких пет година), стање крошње стабала (сваке године), атмосферска депозиција (недјељно/мјесечно), фолијарне анализе (сваке двије године), приземна вегетација (сваких пет година), раст стабала (сваких пет година), индекс површине листа најмање на сваке двије године, лисни отпад (континуирано), метеоролошка осматрања (континуирано), оштећења од озона (сваке године), праћење фенологије (неколико пута годишње), хемизам земљишта (на сваких пет година), земљишни раствор (континуирано). Република Српска, као ентитет није званична чланица Међународног кооперативног програма. Да би се постигли услови за званични пријем у мрежу ICPF, неопходно је доношење законске регулативе, политичке и стручне сагласности између ентитета у погледу успостављања мониторинга стања шума на нивоу државе БиХ. Да би се реализовала мјера индикативан пројекат је Мониторинг стања шума према (Ниво I и успостављање станице Нивоа II).</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Подстаћи интегративне студије о узрочно-последичним односима између антропогенних и природних фактора стреса и шумских услова и процеса	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број сталних огледних површина Нивои I и II	40	41
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.245.000	БРС; ЈПШ; СППФ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ	
<b>1.5.2. Мјера</b>	<b>Јачање капацитета за превентивну противпожарну заштиту и мапирање угрожениости</b>	
<p>Одбрана шума од пожара представља специфичну проблематику шумарске привреде. Шумска богатства, све интензивнијим развојем привреде и друштва, добијају све већу вриједност, а њихова угрожениост и услови одбране од пожара постају све већи и компликованији. Да би се предупредиле штете по шуму, потребна је организована институција, инвестиције у савремену опрему и реализацију превентивних мјера за борбу против</p>		

пожара, те укључивање становништва у противпожарни систем заштите. Потребно је у наредном периоду тежити да се број пожара и величина опожарених површина шума и шумског земљишта Републике Српске смање. Мјером се унапређује противпожарна инфраструктура, у смислу ревитализације постојећих и изградње нових осматрачница и водозахвата, оптимизације путне противпожарне инфраструктуре, обезбјеђење обучених и оспособљених интервентних јединица, са континуираним програмима обуке за рано откривање и управљање пожарима, те укључивање становништва и других корисника шума и шумског земљишта у превентиву и борбу против пожара, кроз организовање добровољних ватрогасних служби. Неопходно је и поштовање законске казнене одредбе за изазивање пожара, а приједлог ЈПШ је да се покрене иницијатива за кажњавање паљења ватре на приватним имањима, ако се не обезбиједи надзор ватрогасних служби. Изградња противпожарне путне инфраструктуре и инвестиције у превентивну противпожарну заштиту је пројекат који би се могла реализовати мјера.

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Смањење штета од шумских пожара, рана дојава и смањење времена и трошкова појединих интервенција
---	--

<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина шума покривена противпожарним видео надзором, опремом за даљинску детекцију и осматрачницама (ha)	0	20.000
Дужина противпожарних пруга (km), просјека и број противпожарних објеката	15 (путеви) 40 (просјеке) 46 (осматрачнице)	33 (путеви) 80 (просјеке) 60 (осматрачнице)
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	3.840.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШ	

#### **1.5.3. Мјера** **Јачање капацитета за гашење и управљање пожарима**

У активностима заштите шума од пожара веома је битна расположивост и опремљеност субјеката материјално-техничким средствима за гашење, када се пожар појави. Опремљеност ЈПШ савременим средствима за гашење пожара је незадовољавајућа, и сматра се неопходним набавка одређеног броја специјализованих возила за гашење шумских пожара, набавка алата за даљинско осматрање те осигурање опремљености екипа за гашење осталим материјално техничким средствима. Дистрибуција возила да се врши према критеријуму степена угрожености шума. Мјером се осигуравају капацитети за брзу интервенцију и адекватно супротстављање пожарима и самим тим смањење обима штета по шуме и шумска земљишта. Ова мјера би се могла реализовати пројектом: Инвестиције за набавку специјализованих возила за интервенције и осталих материјално техничких средстава гашења пожара.

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређење капацитета за брзу интервенцију гашења пожара и адекватно супротстављање пожарима, те смањења обима штета које узрокују
---	--

<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број специјализованих возила за интервенције	2	Мин. 5
Број шумских пожара и опожарена површина државних и приватних шума	326 пожара и 10.000 ha/год.	Мање за 70%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.500.000	БРС; ЈПШ; ДОН; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Ватрогасна друштва	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; Медији	

#### **1.5.4. Мјера** **Мониторинг статуса и трендова промјена стања шума коришћењем даљинске детекције**

Мониторинг здравственог стања шума коришћењем даљинске детекције утврђује статус, промјене и трендове у показатељима здравственог стања шума. Подаци из ваздушних и допунских снимања на терену врше се на годишњем нивоу и смјештају у геопросторну базу података која пружа преглед подручја на која су утицале главне штеточине. Анализа показатеља омогућава повремену процјену стања шума и тиме потенцијална рјешења за неке од пријетњи. Редовним ажурирањем показатеља о штеточинама могу се анализирати трендови који указују на

<p>побољшање или погоршање здравствених услова шума (израда будуће пројекције смртности дрвећа). Посебно су значајне детектоване промјене шумског покривача када се ради о неприступачним теренима. Мјером се унапређује дијагностика и дјеловање штетних фактора, а дугорочно даје могућност анализе тренда стања здравствених услова шума. Примиијењена детекција омогућава:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- мапирање локације и интензитета штете (значајна у случају опасних и тешко доступних подручја);</li> <li>- процјену оштећене или погођене површине;</li> <li>- процјену успјешности третмана;</li> <li>- мониторинг стања шумског покривача или напредовања штеточина током времена (праћење појава у ширем подручју и током дужег временског периода).</li> </ul> <p>Индикативни пројекат за реализацију мјере: Мониторинг статуса и трендова кретања стања шума коришћењем даљинске детекције.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређење дијагностике и дјеловања штетних фактора; Омогућена анализа тренда здравственог стања шума.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Мапирање локација и временска динамика промјена	Сваке четири год.	годишње активности
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	800.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ИРПЦ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ ; ЦзГК	
<b>1.5.5. Мјера</b>	<b>Интегрална заштита шума и биолошке методе борбе примјеном савремених материјално-техничких средстава за заштиту шума</b>	
<p>Побољшање система заштите шума, у условима све већег утицаја и изражености различитих угрожавајућих фактора може се остварити кроз свеобухватан приступ очувању шума спровођењем интегралних мјера заштите, функционалним мониторинг системом стања шума и путем дијагнозно-прогнозне службе. Интегралне мјере заштите представљају мултидисциплинарни концепт који заговара одговорност свих субјеката који користе природне ресурсе: политичких (управљање шумама), стручних (газдовање шумама) и грађана (подизање свијести). С обзиром на све већи обим дјеловања штетних фактора, ризика од елементарних непогода и градације инсеката, евидентних промјена у шумским екосистемима, кроз појаве сушења и нарушавања стабилности састојина, увећаног дјеловање човјека, те већег обима пожара, неопходно је повећати капацитете за квалитетан одговор претњама. Мјером се унапређују активности заштите шума, дефинисањем холистичког система интегралне заштите шума, који уважава ризике које носе глобалне промјене и потребе разумијевања претњи, кроз развој потенцијалних акција ублажавања, уз заједничко дјеловање свих субјеката. Посебан приступ у систему потребно је дати глобалном проблему сушења шума који представља претњу и по наше шумске екосистеме. Дијагностиком рањивих подручја, мониторингом и евалуацијом процеса могу се идентификовати проблеми, те одредити одговарајуће смјернице за ублажавање и спречавање пропадања шума.</p> <p>Систем заштите шума од биотичких штетних фактора могуће је унаприједити кроз примјену биолошких метода контроле штетника, те предложити смјернице употребе предатора, паразитоида и патогена (бактерије, вируси, гљиве..). Кроз систем интегралне заштите шума ће се осигурати очување шумских екосистема у партнерству са приватним власницима шума, промовисањем планова управљања шумама приватним власницима шума и шумског земљишта, те подстаћи их да користе расположиве изворе финансирања за обављање послова у шумарству. Такође, радиће се на успостављању и јачању међународне, регионалне и државне сарадње, укључивањем у међународне процесе и управљање шумским екосистемима према међународним директивама (FAO, UNFF, MCPFE). Основ за успостављање холистичког система интегралне заштите шума је и евалуација досадашњих активности. Анализом планских докумената, поштовања важећих аката, норми и принципа интегралне заштите, обима, врста и квалитета извршених мјера, усаглашености узгојних и мјера заштите, стручности, савјестности и одговорности задужених лица, показатеља оштећења (површина, посјечена дрвна маса), функционисања надзора и контроле спровођења мјера, идентификоваће се проблеми, те уз најбоље праксе, даће се основне смјернице за унапређење система интегралне заштите. Индикативни пројекти за реализацију мјере:</p> <p>Евалуација система заштите шуме и израда Студије интегралне заштите шума и Мониторинг и управљање угроженим шумским подручјима примјеном савремених метода контроле.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување шума унапређењем интегралних мјера заштите и смањење утицаја угрожавајућих фактора биолошким методама борбе борбе	

Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Површина шума и шумског земљишта угрожених према узрочницима (болести, штеточине, пожари, абиотички фактори и имисиона дејства) третирана савременим средствима заштите (ha)	16.000	70.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност</b> 3.220.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; ЈПШ; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026-2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ;	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; НП: Индустријске плантаже; ЦзГК	
<b>1.6. Приоритет</b>	<b>Спречавање деградације станишта</b>	
<b>1.6.1. Мјера</b>	Издвајање потенцијално угрожених локација од мина, ерозије, бујица, подизање и њега обало-заштитних (линијских) шума примјеном рјешења заснованих на природи (NbS)	
Климатске промјене значајно утичу на повећање деградације и ерозије земљишта (обилне падавине у кратком временском року, јаки удари вјетра, претјераној инсолацији терена, честим пожарима и др.). Развојем антропогених система, кроз процесе урбанизације и неадекватног коришћења природних ресурса (нпр. конверзија пољопривредног земљишта у грађевинско, неправилно пројектовање и развој секундарне мреже шумских путева, нестручна израда извођачких пројеката и неквалитетно извођење радова у шума Републике Српске и сл.), долази до интензивирања процеса ерозије земљишта. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Утврђивање просторне дистрибуције интензитета ерозионих процеса (карта ерозије) и продукције ерозионог материјала у шумама и шумском земљишту на територији Републике Српске.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Праћење и поправљање стања у издвојеним подручјима	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина основаних обало-заштитних шума (ha)	Стање 2024.	2.000
Површина контаминираног шумског земљишта (мине, тешки метали, отпад и др.)	56.000	<25.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b> 1.200.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2024-2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ВНМАС	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЦзГК; ПШВ	
<b>1.7. Приоритет</b>	<b>Спречавање бесправних активности у сектору шумарства</b>	
<b>1.7.1. Мјера</b>	<b>Контрола газдовања шумама и развој система превентивне заштите од бесправних и илегалних активности и спречавање узурпација</b>	
Значајан проблем сектора шумарства су бесправне сјече и друге илегалне активности. Смањење штета ове врсте био би значајан показатељ промјене негативног односа човјека према шуми. Мјерама контроле газдовања шумама и развоја система превентивне заштите од бесправних и илегалних активности смањиће се њихов негативан ефекат, кроз активности:		
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Спровођење Акционог плана за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета у оквиру заједничких активности МУП-а РС, Инспектората (шумарска инспекција) и Службе интерне контроле.</li> <li>- Појачана контрола са нивоа ЈПШ у контексту заштите од бесправних сјеча, бесправног присвајања готових ШДС и бесправног промета.</li> <li>- Постављање видео надзора на критичним подручјима и постављање рампи на шумским камионским путевима.</li> <li>- Организоване одговорне чуварске службе и опремљеност чувара шума.</li> <li>- Ажурност правосудних органа, повећање броја пресуђених пријава и наплаћених казни.</li> <li>- Развој апликације за анонимну пријаву бесправних радњи.</li> <li>- Индикативни пројекат за реализацију: Газдовање шумама на релацији план-реализација-контрола и развој система превентивне заштите од бесправних и илегалних активности.</li> </ul>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Спречавање негативних посљедица еколошког, економског и социолошког карактера које узрокују бесправне активности	

Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Запремина бесправно посјечених стабала, запремина ШДС и површина бесправно искрчене шуме	10.142 m <sup>3</sup> 399,6 ha/год.	< 3.000 m <sup>3</sup> < 10 ha
Површина узурпација (ha)	18.669	< 6.000
Индикативна финансијска конструкција	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	ЈПШ; ОИ
Период спровођења мјере	2026–2035.	
Институција за координацију	МПШВ	
Носиоци спровођења мјере	ЈПШ	
Циљне групе	ШГ; ПШВ; НП	
<b>1.8. Приоритет</b>	<b>Одрживо газдовање шумом и шумским земљиштем по принципима МСРФЕ, FSC, PEFC и других стандарда</b>	
<b>1.8.1. Мјера</b>	<b>Придржавање принципа одрживог газдовања према FSC, PEFC и другим стандардима и сертификација приватних шума</b>	
<p>Цертификација шума у приватном власништву и власништву Републике Српске вршиће се примјеном FSC, PEFC и других стандарда. FSC стандардни нису усвојени у Републици Српској и БиХ и сви сертификати издати су по генеричком FSC стандарду. У Републици Српској и БиХ једино постоји усвојен PEFC стандард, а Национално управљачко тијело је УПШ „Наша Шума“, а који је примјењив и на државне и на приватне шуме у Републици Српској посебно због могућности групне сертификације. Значајан пројекат за реализацију мјере: Сертификација приватних шума.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Шуме су еколошки стабилне и нису угрожене неправилним газдовањем, а производи из шума одговарају строгим међународним стандардима	
Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Површина сертификованих приватних шума (ha)	0	300.000
Индикативна финансијска конструкција	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРД; КРД
Период спровођења мјере	2026–2035.	
Институција за координацију	МПШВ	
Носиоци спровођења мјере	ИРПЦ; ППР	
Циљне групе	ПШВ	
<b>1.9. Приоритет</b>	<b>Унапређење система интегралног и интегрисаног система планирања газдовања у шумарству</b>	
<b>1.9.1. Мјера</b>	<b>Израда методика за израду шумскопривредне основе за шуме у власништву Републике и за шуме у приватној својини</b>	
<p>ШПО у својој суштини заправо представљају и секторске просторно-планске документе, те их је потребно садржајно обогатити у смислу преузимања и усаглашавања са другим секторским плановима са циљем синхронизације намјене површина и планирања инвестиција у будућности. Методику израде оперативних планова газдовања у Републици Српској потребно је усагласити са савременим приступима у планирању газдовања шумама и савременим методама инвентуре шума. Израда ШПО се врши на основу „Методике израде шумскопривредних основа за шуме у друштвеној својини на подручју СР БиХ“ (1977). Науспрот шума у својини Републике, код шума у приватној својини користи се методика која није званично верификована, прописана и публикована. Неопходно је поћи од затеченог стања шума, задовољавајуће тачности премјера, садржаја планова, циљева и мјера за њихово остваривање. Пројекат за реализацију мјере под насловом: Израда методике за израду планова газдовања (ШПО) за шуме у власништву Републике Српске и методике за израду шумскопривредне основе за шуме у приватној својини.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Израда и примјена нових методика ће унаприједити систем планирања газдовања шумама, што ће у коначном довести и до унапређења газдовања и стања шума.	
Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Урађене методике за израду шумскопривредних основа за шуме у власништву Републике и за приватне шуме	Старе методике	Урађене методике за израду шумскопривредних основа за шуме у власништву Републике и за приватне шуме
Индикативна финансијска конструкција	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; ЈПШ; КРД

<b>Период спровођења мјере</b>	2026-2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ; ИРПЦ; ППР	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>1.9.2. Мјера</b>	<b>Дефинисање основних планских јединица (планске равни) у шумарству за шуме у власништву Републике Српске</b>	
<p>Основни задатак, не само планирања газдовања него шумарства у цјелини је регулисање газдовања шумама на принципу одрживости вишефункционалног газдовања. Да би се могле планирати мјере за регулисање стања шума, поред осталог потребно је утврдити планске равни и њима одговарајуће врсте планова. Принцип вишефункционалне одрживости и њему одговарајући циљеви газдовања могу се непосредно утврђивати само за шуме приближно истих еколошких и развојно-производних карактеристика и исте основне намјене. У нашем систему планирања то су газдинске класе. Реалност планирања газдовања шумама директно зависи од квалитета примијењене класификације шума. Газдинске класе су досад формиране на основу производних типова шума. Газдинска класа је синоним за производни тип шуме, међутим има случајева када једну газдинску класу чини серија производних типова шума. Поставља се питање да ли су газдинске класе довољно хомогене да буду основне јединице за планирање и контролу газдовања шумама и колика је минимална површина газдинских класа да би се омогућила реалност одрживог планирања газдовања шумама. Код издвајања газдинских класа мора се узети у обзир намјена шума као једно од кључних питања (шуме примарно производног карактера, шуме веома лоших привредних услова, заштитне и заштићене шуме, рекреативне шуме и др.). Пројекат за реализацију мјере: Класификација шума и шумског земљишта – дефинисање основних планских јединица (планске равни) у шумарству за шуме у власништву Републике.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање квалитета планова газдовања шумама у контексту регулисања типолошких принципа газдовања шумама	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Примјена иновираних просторних подјела за шуме у власништву Републике и на тој основи врсте планова	Стање 2024.	Дефинисане и примијењене у пракси основне класификационе јединице у планирању газдовања шумама за шуме у власништву Републике
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	210.000	БРС; ЈПШ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШФ; ИРПЦ; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ	
<b>1.9.3. Мјера</b>	<b>Примјена даљинске детекције и савремених инструмената у инвентури шума</b>	
<p>Све већи недостатак радне снаге за послове премјера шума намеће потребу проналажења алтернативних рјешења. Примјена савремених инструмената и иновација у инвентури шума (примјена даљинске детекције, аеро и сателитских снимака у просторном диференцирању и анализама) омогућава значајно смањивање потребног времена за прикупљање квалитетних информација о стању шума и станишту. Поред тога савременим инструментима добијају се и неке информације које није могуће добити класичним методама инвентуре шума. Према томе примјена савремених инструмената и иновација у инвентури шума је неопходна да би се смањило обим теренских радова, а тиме и потребна финансијска средства, повећала тачност и смањило потребно вријеме за добијање информација. Пројекат за реализацију мјере: Набавка савремене опреме и обука кадрова за инвентуру шума.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање тачности и ажурности података о стању шума и смањење обима теренских радова у инвентури шума	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Обим примјене даљинске детекције и савремених инструмената у инвентури шума	Стање 2024.	> 50% површине обухваћене инвентуром
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	750.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШФ; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ИРПЦ; ППР	

<b>1.9.4. Мјера</b>	<b>Израда методике и спровођење перманентне инвентуре шума на великим површинама (NFI)</b>	
<p>Инвентура шума на великим површинама и њени резултати представљају основне, полазне показатеље за израду стратешких планова газдовања и управљања шумама. Поред тога она је извор информација за cjеловито сагледавање стања шума, одрживог газдовања, контролу газдовања, праћење динамике шумских еко-система, вредновања ефеката примијењених мјера газдовања и правовремено уочавање негативних процеса у шумским еко-системима. Инвентура шума на великим површинама је и извор информација које су потребне на интернационалном нивоу, као резултат укључивања у међународне асоцијације (UN-FAO, UNECE, TBFRA, MCPFE, FISE, EUROSTAT итд.). Учени су недостаци Методике инвентуре шума из 2006. године, која је конципирана за територију БиХ, па није могуће добити довољно поуздане податке за Републику Српску. Пројекат за реализацију мјере: Израда методике и спровођење перманентне инвентуре шума на великим површинама (NFI).</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Успостављање поузданог мониторинга стања и газдовања шумама и добијање потребних информација за унапређење стања шума	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Инвентура шума на великим површинама	0	Урађена инвентура шума на великим површинама и публиковани резултати
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	3.500.000	БРС; ЈПШ; СППФ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШФ; ИРПЦ; ППР	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>1.9.5. Мјера</b>	<b>Унапређење израде пројеката за извођење радова у шумарству (изведбених пројеката)</b>	
<p>У току израде ШПО на основу података добијених премјером шума не могу се добити реални планови газдовања за најниже просторне уређајне јединице (одјељења и одсјеке). Израда реалних планова газдовања за одсјеке у склопу израде ШПО захтијевала би прелазак на састојинску инвентуру шума и дефинисање минималне тачности резултата премјера састојине. Требало би напустити метод инвентуре шума и планирања газдовања по принципу „из великог у мало“, односно од ШПП до састојине и увести принцип планирања газдовања шумама „из малог у велико“, односно од састојине до ШПП. На основу израђене ШПО не може се непосредно приступити извођењу радова, него се у ту сврху морају израђивати изведбени пројекти, у којима се детаљно разрађују планови ШПО за дато одјељење. Израда ових планова би требала да подразумијева прикупљање додатних података на терену о стању шума и карактеристикама одјела. Од квалитета израде ових планова директно зависи квалитет и обим реализације планова ШПО. Индикативни пројекат за реализацију: Методика израде пројеката за извођење радова у шумарству (изведбених пројеката).</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање квалитета и обима реализације планова ШПО; Унапређење стања шума	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Примјена иновираних методике за израду пројеката за извођење радова у шумарству	Стара методика (1999. год.)	Израђена нова методика за израду пројеката за извођење радова у шумарству
Иновирани систем евиденције и контроле реализације планова	-	Иновирани систем евиденције
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	ЈПШ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2028.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШФ; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ	
<b>1.10. Приоритет</b>	<b>Развој просторних информационих система у шумарству и ловству</b>	
<b>1.10.1. Мјера</b>	<b>Израда савременог интегрисаног и интегралног просторног информационог система у шумарству</b>	
<p>Информациони систем у шумарству треба да се састоји од различитих тематских база података, апликација, процеса, протокола и веб-сервиса намијењених похрани, одржавању и размјени података везаних за сектор шумарства а хармонизованих са ИС у другим секторима. Потребно га је пројектовати у складу са међународним стандардима ради олакшане размјене података и извјештавања. Важно је да се ИС посматра као интегрални систем сачињен од више различитих и међусобно повезаних тематских база података (таксациони елементи, шумско-привредна подјела, обим реализованих сјеча, шумске комуникације, газдинске класе, угрожена флора и фауна, заштићена подручја, итд.). Индикативни пројекат за реализацију: Израда просторног информационог система у шумарству.</p>		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапријеђено секторско планирање и пословање, поједностављен процес промета података и извјештавања	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Просторни информациони систем у шумарству	Нема просторног информационог система	Функционалан просторни информациони систем
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	200.000	БРС
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2028.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ	
<b>1.10.2. Мјера</b>	<b>Израда савремених интегрисаних просторних информационих система у ловству</b>	
Информациони систем у ловству треба да се састоји од различитих тематских база података, апликација, процеса, протокола и веб-сервиса намијењених похрани, одржавању и размјени података везаних за сектор ловства. Потребно га је пројектовати у складу са међународним стандардима ради олакшане размјене података и извјештавања. Све ове компоненте треба да буду пројектоване на начин да се обезбиједи несметан унос, промет и коришћење најразличитијих врста података (просторних и непросторних), олакшана комуникацијама са другим информационим системима који садрже релевантне податке а све с циљем унапређења секторског пословања. Пројекат за реализацију мјере: Израда просторног информационог система у ловству.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапријеђено секторско планирање и пословање, поједностављен процес промета података и извјештавања	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Просторни информациони систем у ловству	Нема просторног информационог система	Функционалан просторни информациони систем
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЛУ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ЛУ	
<b>1.10.3. Мјера</b>	<b>Дефинисање протокола за размјену података између информационих система у области шумарства и ловства са другим секторским информационим системима</b>	
Информациони систем треба да потпомаже интерне процесе у секторским институцијама али и да пружа и прима садржај и услуге из различитих екстерних просторних и непросторних информационих система. Мјера подразумијева увезивање информационог систем у шумарству и ловству са другим просторним (нпр. Информациони систем заштите природе, Републичка геодетска управа и сл.) и непросторним (нпр. Пореска управа...) системима. Просторни подаци приликом испоруке требају бити у складу са INSPIRE директивом Европске Уније. Методе и процедуре размјене података треба да буду формално прописане (техничком спецификацијом) и правно регулисане (потписивањем споразума и уговора између власника и корисника појединих просторних информационих система, те лиценцирањем података). Пројекат за реализацију мјере: Израда техничке спецификације за размјену података између информационих система у области шумарства и ловства са другим просторним и непросторним информационим системима.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Осигурано несметано коришћење и промет просторних података унутар Републике Српске	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Техничка спецификација са подацима о методама и процедурама за размјену просторних података између ИС у области шумарства и ловства са другим просторним и непросторним информационим системима и/или корисницима	Документ не постоји	Документ завршен
Израђени уговори и/или споразуми о начинима размјене просторних и непросторних података и њиховог коришћења између власника ИС	Не постоје уговори или споразуми	Израђени уговори или споразуми

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>1.10.4. Мјера</b>	<b>Дефинисање протокола (процедура) у извјештавању о стању шума према међународним организацијама</b>	
Извјештавање о стању шума и шумских еко-система према међународним организацијама и конвенцијама је потребно спроводити по дефинисаним међународним стандардима. Извјештаји који укључују и просторну компоненту треба да буду структурирани у складу са INSPIRE директивом, а извјештаји о стању заштићених подручја којима управља ЈПШ према Европској агенцији за заштиту животне средине треба да буде у форми која је прописана Директивом о стаништима ЕУ. Пројекат за реализацију мјере: Израда техничке спецификације за извјештавање према међународним организацијама и конвенцијама.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Успостављен механизам вањске контроле доприноси побољшању стања у сектору шумарства	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Техничка спецификација са детаљним подацима о методама и процедурама за извјештавање о стању шума у Републици Српској према међународним организацијама	Документ не постоји	Документ завршен
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ; МО; EUROSTAT	

СЦ 2: Побољшати мултифункционалне (економске, еколошке и друштвене) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима		
<b>2.1. Приоритет</b>	<b>Повећање продуктивне запослености у шумарству и у руралним подручјима</b>	
<b>2.1.1. Мјера</b>	<b>Рационализација броја запослених радника у шумарству</b>	
<p>Рационализација броја запослених у шумским газдинствима вршиће се, смањењем броја радника на радним мјестима гдје постојећи број запослених није довољно искоришћен и пријемом нових радника за обављање послова гдје постоји дефицит. Отпуштање радника је осјетљиво питање, па је код смањења броја радника потребно прво искористити прихватљивије начине као што су редовно или пријевремено пензионисање, давање отпремнина или преквалификација радника за обављање других послова. Пријем нових радника треба рационализовати и свести га на оне раднике гдје постоји оправдана потреба, ако попуњу тих радних мјеста није могуће извршити прерасподјелом радника унутар ЈПШ. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда нове систематизације радних мјеста у ЈПШ.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање продуктивности запослених и пословног резултата ЈПШ	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број радника у ЈПШ и другим предузећима и институцијама шумарства	4.961	3.500
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	ЈПШ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ, Министарство рада и борачко-инвалидске заштите	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШГ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ШГ	
<b>2.1.2. Мјера</b>	<b>Диверсификација дјелатности ЈПШ „Шуме Републике Српске“ и приватних шумовласника</b>	
<p>ЈПШ треба да инвестира пратећи вертикални ланац вриједности дрвета од сјече „на пању“ према вишим фазама прераде. То подразумијева инвестирања у властите капацитете за експлоатацију дрвне запремине и прераду техничког дрвета до полуфиналних и финалних производа и производњу сјечке и пелета од огревног дрвета и отпада из прераде техничког дрвета. Други начини диверсификације могу да иду у правцу производње садница шумског дрвећа и пружање туристичких услуга. Диверсификације могу да примјене и приватни власници шума који могу да сами додају вриједност дрвној запремини кроз њену финализацију на занатској или индустријској основи, нпр. кроз израду монтажних кућа, ручно рађеног намјештаја, сувенира од дрвета и сл., а могу обезбиједити потребну инфраструктуру за организовање посјета, прослава и боравка у шумама у њиховом власништву. Претходно поменуте активности могу се у значајној мјери финансирати и кредитним средствима уколико се ради о профитабилним пројектима и могу се комбиновати са другим подстицајним мјерама које су предвиђене овом и другим стратегијама. Индикативни пројекти се односе на појединачне инвестиционе пројекте ЈПШ и приватних шумовласника.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање додане вриједности из шумарства и повећање запослености	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број нових радних мјеста креираних диверсификацијом дјелатности	0	+100
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	10.000.000	БРС; ППФ; ЈПШ; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ; Министарство финансија; Министарство трговине и туризма	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШГ; ПШВ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>2.1.3. Мјера</b>	<b>Повезивање приватних шумовласника у кластере или друга удружења на секторском нивоу</b>	
<p>Кластерско организовање је прикладан модел за пословно организовање приватних шумовласника у којем свако задржава власништво над својом шумом и опремом коју посједује. То могу бити послови сјече, транспорта и неке фазе прераде дрвета и коришћења специјализоване радне снаге коју посједује неко од чланова кластера. Друга предност кластерског организовања је заједничка набавка и продаја, путем које сви чланови кластера остварују одређене цијеновне погодности и предност над малим купцима и продавцима. Најнапреднији вид кластерског организовања је заједничко инвестирање у набавку неке специјализоване опреме или изградњу прерађивачког капацитета или продајних објеката (вертикална диверсификација) који су власништво кластера, а чланови кластера се споразумно договарају о подјели трошкова и профита. За реализацију мјере индикативан пројекат је Оснивање кластера приватних шумовласника и других кластера.</p>		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање инвестиција и запослености у шумарству и ДИ	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број кластера и удружења приватних шумовласника	1	3
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	50.000	ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	Удружење шумарства и прераде дрвета Привредне коморе Републике Српске	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Приватни инвеститори	
<b>Циљне групе</b>	ПШВ	
<b>2.1.4. Мјера</b>	<b>Побољшање социјалног и радно-правног положаја радника и јачање родне и полне равноправности у шумарству</b>	
Социјални и радно-правни статус радника и јачање родне и полне равноправности један су од глобалних циљева одрживог развоја дефинисаних од стране УН. То се односи и на шумарство, а имајући у виду однос мушкараца и жена у сектору евидентна је потреба спровођења мјере за побољшање стања и веће учешће жена у сектору. Пројекат за реализацију мјере: Инвестиције за запошљавање радника и побољшање услова за рад у шумарству.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Постизање равноправности, бољи услови за рад	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Удио и врста послова/мјеста која заузимају жене у шумарству (%)	30	40
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.100.000	ЈПШ; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; приватни извођачи радова, образовне институције, НВО	
<b>2.1.5. Мјера</b>	<b>Ангажовање становништва руралних подручја на пословима у шумарству</b>	
Иако је право на рад универзално право које не трпи дискриминацију по било којој основи, шумска газдинства и приватни извођачи радова требали код запошљавања давати предност локалном становништву. Овај приступ је и логичан, јер они који живе у непосредној близини мјеста рада највише су и дугорочно су заинтересовани за опстанак и напредак тих послодаваца. Морално је да и на тај начин одређене локалне заједнице остваре погодности у запошљавању локалног становништва захваљујући експлоатацији шумских ресурса са њихове територије. Ова мјера може се реализовати кроз давање одређене бодовне предности приликом оцјењивања и вредновања радника пријављених на конкурсе за нова радна мјеста. У одређеним локалним заједницама послодавци могу остварити и додатне материјалне погодности у виду субвенција за ново запошљавање радне снаге са подручја те локалне заједнице. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда програма запошљавања становништва руралних подручја на пословима у шумарству у складу са Стратегијом развоја пољопривреде и руралних подручја		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање запослености руралног становништва	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број запослених радника са територије општине (рурална подручја) на којој стално бораве	Стање 2024.	+10%
Вриједност и врсте подстицаја за запошљавање становништва руралних подручја	Стање 2024.	+20%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ и приватни предузетници	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШГ и извођачи радова у шумарству	
<b>Циљне групе</b>	Рурално становништво	
<b>2.1.6. Мјера</b>	<b>Примјена и ширење агрошумарских пракси</b>	
Примјена, а нарочито ширење агрошумарских пракси базирају се на заједничком интересу и договору власника и управљача шумског и пољопривредног земљишта. Они су упознати са могућностима примјене различитих агрошумарских пракси, а препрека за њихову примјену су често прописи (нпр. забрана номадског сточарства или ограничење пренамјене пољопривредног земљишта). Због тога је први корак прилагођавање прописа, тамо гдје они не представљају препреку агрошумарским праксама. Други правац је давање одређених подстицаја, нпр.		

бесплатних садница за пошумљавање лошијег (деградираног) пољопривредног земљишта, бесплатне испаше или пореских олакшица. Већа примјена агрошумарских пракси се такође може подстаћи и трансфером знања и добрих пракси из других држава (уврштавање таквих тема у наставне планове, тематска предавања, студијске посјете) или демонстрацијом њихове примјене на појединим локацијама у форми огледних засада. Пројекат за реализацију мјере: Пошумљавање деградираног пољопривредног земљишта.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Боља искоришћеност деградираних земљишних ресурса; Повећање БДП	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина земљишта на којима се примјењују агрошумарске праксе (ha)	0	1.000
Површина ријешених власничких односа и узурпација	Стање 2024.	+30%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; власници земљишта
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ и пољопривредна газдинства	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШГ и пољопривредна газдинства	
<b>Циљне групе</b>	Пољопривредна газдинства	
<b>2.2. Приоритет</b>	<b>Повећање валоризације главних шумских производа</b>	
<b>2.2.1. Мјера</b>	<b>Унапређење кројења и израде ШДС у складу са стандардима и тржишна валоризација</b>	
Кројењем и израдом се утиче на квалитет ШДС чија цијена директно зависи од начина класирања, примјене стандарда и прилагођавања тржишним условима. Пројекат за реализацију: Унапређење израде, кројења и класификације ШДС.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање економских ефеката коришћења шумских производа и вриједности укупне производње	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Добит усљед промјене односа према валоризацији сортимената	Стање 2024.	+10%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>2.3. Приоритет</b>	<b>Већа искоришћеност и економска валоризација осталих шумских производа и еко-системских услуга</b>	
<b>2.3.1. Мјера</b>	<b>Повећање искоришћења самониклог љековитог биља, јестивих гљива и осталих недрвних шумских производа</b>	
Љековито биље, гљиве, шумско воће и други недрвни шумски плодови су самоникли, што значи да се реализација мјере своди на њихово сакупљање и даљу валоризацију кроз пренос у сљедећу фазу у њиховом ланцу вриједности. Трендови потражње и цијена НШП иду у прилог повећању интереса за њихово сакупљање, без обзира на повећање опортунитетне цијене рада. Суштина повећања искоришћености НШП је у проналажењу компромиса приликом издавања дозвола за сакупљање правним лицима и омогућавања сакупљања појединцима. Два су правца у којима може ићи реализација ове мјере: <ul style="list-style-type: none"> <li>- анимирање већег броја приватних предузетника за сакупљање НШП,</li> <li>- поједностављење процедура за сакупљање НШП појединцима.</li> </ul> Ове мјере не траже посебна и велика финансијска средства, а заинтересовани учесници је могу реализовати у оквиру постојећих трошкова. Сакупљање НШП повезано је и са неким мјерама из Програма подстицања развоја пољопривреде и руралних подручја. Предвиђени су подстицаји за подршку инвестицијама за капацитете складиштења, сушење и прераду љековитог биља, што није ограничено само на вјештачки узгојено, него је примјениво и на прераду самониклог шумског биља. Пројекат за реализацију: Сакупљање НШП, складиштење и прерада.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање запослености и прихода руралног становништва	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Количина сакупљених шумских недрвних производа (тона)	2.000	4.000

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; ЈПШ; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>Циљне групе</b>	Приватна предузећа; ЈПШ; Становништво	
<b>2.3.2. Мјера</b>	<b>Организовање обука за сакупљаче осталих шумских производа из домена добрих сакупљачких пракси</b>	
Сакупљање НШП, без обзира на организациони модел (појединци или комерцијална предузећа) захтијева поштовање добрих сакупљачких пракси како би се обезбједила биолошка одрживост производа који се сакупљају. Комерцијална предузећа треба да обучавају своје регистроване сакупљаче о добрим сакупљачким праксама и врше контролу поштовања, али у „сивој зони“ остају појединци који још увијек доминирају у сакупљању НШП. Због тога треба организовати промотивне кампање и прилагођене начине обуке за становништво о добрим сакупљачким праксама за остале шумске производе. За ту намјену најприкладније су штампане брошуре, емисије и едукативне поруке у електронским медијима (ТВ) и путем дигиталних сервиса (веб-странице). При том се у приступу мора поштовати Програм заштите шумских генетичких ресурса Републике Српске. Истовремено треба појачати и мониторинг и казнене санкције за непоштовање добрих сакупљачких пракси. Пројекат за реализацију мјере: Кампања и обука о добрим сакупљачким праксама осталих шумских производа.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Биолошка одрживост шумских еко-система	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број и континуитет одржаних обука	2	20
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	ЈПШ; КРД; ДОН; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШФ; ШГ; ЦзСРП; ЦзГК; НВО; Становништво	
<b>2.3.3. Мјера</b>	<b>Повећање броја откупних центара за недрвне шумске производе и њихово опремање савременим средствима</b>	
Откупне центре и откупна мјеста за НШП успостављају специјализована предузећа која обезбјеђују потребну опрему на откупним мјестима и транспортна средства до већих сабирних центара. Локалне заједнице на чијој територији нема довољно откупних центара требају анимирати поменути предузећа да направе одговарајуће уговорне аранжмане са локалним предузећима или задругама и предузетним појединцима да се повећају могућности финансијске валоризације НШП. У откуп НШП могло би се укључити и ЈПШ у склопу процеса диверзификације његове дјелатности, односно дјелатности шумских газдинстава. Пројекат за реализацију мјере: Оснивање откупних центара за НШП.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање доприноса НШП стварању бруто додане вриједности од шумарства; Повећање прихода руралног становништва	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број откупних мјеста за НШП опремљених савременом опремом	10	20
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Приватна предузећа; Локалне заједнице (општине)	
<b>Циљне групе</b>	Приватна предузећа; ШГ; Становништво	
<b>2.3.4. Мјера</b>	<b>Повећање степена прераде осталих шумских производа прије њиховог извоза</b>	
Додавање вриједности НШП је циљ предузећа која се баве њиховим откупом. Иницијатори пословних подухвата за прераду НШП заједно са предузећима која се баве откупом могу бити ино-партнери. У оба случаја потребно је инвестирати одређени износ у изградњу објеката и набавку опреме. За подршку таквим инвестицијама потребна су кредитна средства због чега би домаће комерцијалне банке, из властитих средстава или из фондова ИРБ РС, требале подржати такве пословне планове. Ове инвестиције могу се подстаћи и одобравањем одређених субвенција за инвестирање (грантова за капитална улагања) од стране МПШВ или неких међународних пројеката. Одређени допринос може дати и Привредна комора Републике Српске повезивањем домаћих предузетника са партнерима у иностранству. Индикативни пројекат за реализацију: Набавка савремене опреме за прераду НШП.		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање доприноса недрвних шумских производа стварању додатне вриједности од шумарства; Повећање запослености	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Количина НШП прерађена у финалне производе (тона)	Стање 2024.	50% прерађено у финалне производе
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; ЈПШ; ДОН; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Приватна предузећа; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	Самостални предузетници	
<b>2.4. Приоритет</b>	<b>Развој еко-туризма у шумским подручјима</b>	
<b>2.4.1. Мјера</b>	<b>Интересно повезивање шумских газдинстава и пружалаца еко-туристичких услуга</b>	
<p>Да би се повећао број посјетилаца у шумским еко-системима неопходно је договорити правила, руте и вријеме посјета и кретања туриста. За разлику од појединачних туриста, за организоване посјете то се може урадити путем сарадње и интересног повезивања шумских газдинстава и пружалаца еко-туристичких и других туристичких услуга (нпр. планинарска друштва, спортски клубови и сл.), потписивањем посебних споразума. Шумска газдинства могу туристима понудити своје објекте и опрему и остварити додатне приходе по том основу. Таква сарадња може бити успостављена и са иностраним туроператорима јер је познато да су туристи из развијенијих земаља већи поборници еко и авантуристичког туризма у очуваним природним условима којим располаже ЈПШ. Ово предузеће би могло да оснује посебну организациону јединицу које би изнајмљивало специјализовану опрему или објекте за потребе туриста. Пројекат за реализацију мјере: Еко-туристички потенцијали за развој еко-туризма.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање прихода од туризма	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број закључених и реализованих споразума/уговора	0	20
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	ЈПШ; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ; НП	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; НП; Туристичке агенције	
<b>Циљне групе</b>	Домаћи и инострани туристи	
<b>2.4.2. Мјера</b>	<b>Креирање нових и развој постојећих еко-туристичких производа и понуда ослоњених на шумске еко-системе</b>	
<p>Постоји велики број туристичких производа који имају смисао само ако се продају у одговарајућем амбијенту, а у случају еко-туризма то могу бити шумска станишта, добро очуване природе јединствених природних атракција. Примјери таквих туристичких пакета могу бити: посјета природним атракцијама, у шумском амбијенту (посебни примјерци шумске вегетације, језера, водопади, планински потоци, пећине, стијене и сл.), шетње, планинарење, пењање по стијенама, вожње бициклом, крос моторима, квадовима, купање, санкање, скијање, фото-сафари, брање гљива и других шумских плодова или једноставно боравак у окружењу шумске вегетације. Најатрактивнији простори су, наравно, национални паркови и паркови природе, али и остали шумски еко-системи могу бити атрактивни туристима. Услуге еко-туризма могу се складно повезати са понудом сеоског и агротуризма тако да туристи који борава у сеоским домаћинствима дио свог времена спроводе у шумским еко-системима. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Еко-туристички производи у шумарству.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање броја туриста и повећање прихода од туризма	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Врсте еко-туристичких производа и понуда базираних на шумским еко-системима	> 50	> 70
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.500.000	ЈПШ; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	Континуирано 2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ; НП	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; НП; Туристичке агенције	
<b>Циљне групе</b>	Домаћи и инострани туристи	

<b>2.4.3. Мјера</b>	<b>Функционално уређење шумских простора за потребе рекреације и туризма</b>	
Локације и руте које туримолози идентификују као атрактивне за туристичке посјете треба уредити тако да буду доступни и безбједни за туристе. То подразумијева уређење стаза за кретање, паркиралишта, сигнализацију, осматрачнице и простор за одмор (клупе, надстрешнице, корпе за смеће, итд.) и друге инфраструктуре која боравак у природи посјетиоцима чини пријатнијим. Најсложенија и најскупља инфраструктура је она која туристима омогућава цјелодневни и вишедневни боравак попут чесми, санитарних чворова, бунгалова, ресторана, ловачких кућа и сл. Изградња поменуте инфраструктуре и објеката је релативно скуп и захтјеван посао, тако да треба почети од најатрактивнијих локација, а у финансирање радова укључити различите заинтересоване стране. Један дио инфраструктуре се чак може урадити на волонтерској основи анимирањем љубитеља природе и шумских простора да учествују у извођењу радова и уређењу локација које касније намјеравају да посјећују. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Уређење шумских простора за рекреацију и туризам.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање броја туриста и повећање прихода од туризма	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина уређених локација са прегледом понуде (инфраструктурна опремљеност) (ha)	25	50
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	2.000.000	СППФ; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	НП; ШГ; локалне заједнице	
<b>Циљне групе</b>	Туристи и рекреативци	
<b>2.5. Приоритет</b>	<b>Унапређење ловног газдовања</b>	
<b>2.5.1. Мјера</b>	<b>Квалитетнија израда планске документације и евиденција о дивљачи</b>	
Мјера подразумијева свеобухватнији приступ приликом снимања података о станишним условима у ловишту да би се објективно утврдили бонитети и капацитети за гајене врсте дивљачи. Прецизно утврђивање пролећне бројности дивљачи је основ за све планске мјере у ловишту. Такође, морају се прецизно водити евиденције о смртности дивљачи (одстрел и други губици) и другим значајним појавама у ловишту (болести, климатски екстремни, немир и сл.). Планови морају бити интегрални (умрежени у међусекторско планирање са: законима, шумарством, пољопривредом, заштитом природе и др. уз поштовање глобалних Уредби, препорука, споразума) и адаптивни у односу на негативне утицаје абиотичког, биотичког и антропогеног карактера (фактори ризика). Императив је у очувању, а потом коришћењу дивљачи и ловишта. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Методологија за израду планских докумената у ловству		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Квалитетно планирање и интензивније коришћење природног потенцијала дивљачи и ловишта; Квалитетне евиденције у ловишту	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Методологија израде планова, инвентурних процедура и мониторинга нарочито заштићених врста дивљачи	Методологија, правилник, евиденције из 2024. год.	Урађена и усвојена нова методологија, правилник и евиденције
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; Буџети корисника ловишта
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ, Корисници ловишта	
<b>Циљне групе</b>	Корисници ловишта, Инспекција	
<b>2.5.2. Мјера</b>	<b>Увећање бројности дивљачи, успостављање оптималне полне и старосне структуре</b>	
Примјеном адекватних репродуктивних и узгојних мјера, мјера заштите и рационалног коришћења дивљачи достићи ће се бројност дивљачи у складу са прорачунатим капацитетима ловишта као и оптимална полна и старосна структура дивљачи. Индикативни пројекти за реализацију мјере: Усклађивање затеченог стања дивљачи са потенцијалом станишта у ловишту и Регионална тематска карта о бонитетима ловишта за различите врсте – рејонизација.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Здрава и квалитетна дивљач, задовољавајуће бројности уз оптималан омјер полова који осигурава максимални прираст	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Полна и старосна структура дивљачи	Стање 2024.	Приближавање ка оптимуму

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; НП; Корисници ловишта	
<b>Циљне групе</b>	Ловачки савез Републике Српске, корисници ловишта, ловачка удружења, појединци, становништво у руралним подручјима, невладине организације	
<b>2.5.3. Мјера</b>	<b>Насељавање дивљачи</b>	
Мјера подразумијева реинтродукцију европског јелена ( <i>Cervus elaphus</i> ) на стаништима које је ова врста насељавала у прошлости или насељавање на станишта гдје постоје повољни природни услови за живот и опстанак европског јелена. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Реинтродукција или насељавање европског јелена у ловишта Републике Српске.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повратак врсте дивљачи која је изумрла на простору Републике Српске (обогаћивање ловне фауне); Економски допринос у ловству	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број насељених (реинтродукованих) јединки европског јелена	0 јединки	50 јединки
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПУГЕ	
<b>Циљне групе</b>	Корисници ловишта	
<b>2.5.4. Мјера</b>	<b>Спречавање штета од дивљачи</b>	
Мјера подразумијева предузимање свих законских прописаних радњи од стране корисника ловишта и власника имовине с циљем спречавања или умањивања штета од дивљачи. Корисници ловишта одржавају бројност дивљачи у складу са капацитетом ловишта, обезбеђују допунску исхрану, ангажују чуваре и друго. Власници земљишта и стоке постављају ефикасне ограде, електричне пастире, плашила, заштитна средства за младе саднице, врше испашу стоке уз присуство чобана и друго. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Опремање корисника ловишта средствима за спречавање штета од дивљачи.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Спречавање или умањивање штета од дивљачи на земљишту и стоци. Повећана толеранција становништва на присуство дивљачи	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Штете од дивљачи (број, врста и вриједност штета)	Стање 2024.	Штете од дивљачи смањене за 50%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Ловачки савез; Корисници ловишта	
<b>Циљне групе</b>	Корисници ловишта, власници земљишта и стоке	
<b>2.5.5. Мјера</b>	<b>Изградња ловних објеката и интензиван узгој и заштита дивљачи</b>	
Мјера подразумијева низ активности везано за изградњу ловних објеката (ловно-узгојни и ловно-технички) уз адекватне узгојне и заштитне мјере (прихрањивање дивљачи, узгојни и санитарни одстрел, спречавање бесправног лова и страдања дивљачи у саобраћају, заштита Услед елементарних непогода, осигурање мира у ловишту и друго). Мјере требају бити у складу са планском документацијом и у складу са условима у ловишту. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Набавка или израда ловних објеката, набавка хранљива и заштитних средстава за дивљач и ловишта.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређивање стања дивљачи и уређивање ловишта; Смањење смртности код дивљачи изазване антропогеним, абиотичким и биотичким факторима	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Изграђени ловни објекти и прихрањивање дивљачи у складу са планском документацијом и условима у ловиштима	Стање 2024.	+50%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	

<b>Институција за координацију</b>	МПШВ; Ловачки савез Републике Српске, ЈП „Путеви РС“	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Корисници ловишта, Инспекторат, МУП	
<b>Циљне групе</b>	Корисници ловишта	
<b>2.6. Приоритет</b>	<b>Повећање прихода од ловства и ловног туризма</b>	
<b>2.6.1. Мјера</b>	<b>Промовисање ловних ресурса и интензивирање комерцијалног лова</b>	
Мјера подразумијева спровођење активности на промовисању дивљачи и ловишта путем медија, интернета, штампаног промотивног материјала, видео снимака, сајмова лова и туризма и слично. Поред промовисања ловне понуде потребно је кроз едукације и контакте са локалним становништвом указивати на значај дивљачи и ловства као дјелатности. С циљем остваривања већих прихода у спортско-рекреационим ловиштима треба планирати већи проценат комерцијалног одстрела. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда Програма промоције и развоја комерцијалног лова.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Остваривање већих прихода у ловиштима што омогућава значајније инвестирање у унапређивање стања дивљачи и ловишта; Повећање свијести код локалног становништва о значају ловне дјелатности	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Присутност иностраних ловаца и учешће контролисаног комерцијалног лова	Учешће комерцијалног одстрела у спортско- рекреационим ловиштима у односу на планиране одстрелне квоте < 3%	Учешће комерцијалног одстрела у спортско-рекреационим ловиштима у односу на планиране одстрелне квоте минимално 10%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МТТ	
<b>Циљне групе</b>	Ловци и ловачка удружења; ЛСРС	
<b>2.6.2. Мјера</b>	<b>Успостављање функционисања CITES конвенције</b>	
Мјера подразумијева успостављање структуре CITES конвенције која је ратификована у БиХ, односно именовање Управног и Научног тијела на нивоу ентитета и именовање „focal point“ особе на нивоу БиХ. Потребно је израдити Планове управљања медвједа и вука у Републици Српској. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда планова управљања дивљачи (медвјед, вук и рис) у Републици Српској.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Отварање могућности за изношење трофеја одстрелене дивљачи изван граница БиХ што би мотивисало иностране ловце да лове у Републици Српској чиме би се значајно повећали приходи у ловству; Ефикаснија контрола промета одстрелене дивљачи и њена заштита	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Успостављена и функционална CITES конвенција	Није успостављена CITES конвенција у БиХ	Успостављена и функционална CITES конвенција
Израђени Планови управљања крупним звијерима (медвјед, вук и рис)	Нема израђених Планова управљања крупним звијерима у Републици Српској	Израђени Планови управљања крупним звијерима у Републици Српској
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; СППФ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МВТЕО, МПШИВ, МПУГЕ Ловачки савези	
<b>Циљне групе</b>	Корисници ловишта	
<b>2.6.3. Мјера</b>	<b>Спровођење концесионих процедура привредних ловишта</b>	
Мјера подразумијева спровођење концесионих процедура за већину привредних ловишта у Републици Српској и потписивање Уговора о коришћењу ловишта са изабраним концесионарима. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда плана спровођења концесија над ловиштима		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Значајније инвестирање у привредна ловишта, њихово унапређење, заштиту и ефикасније коришћење; Остваривање користи за буџет Републике Српске	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број потписаних и реализованих концесионих уговора за коришћење планираног одстрела дивљачи уз обављање ловне дјелатности у привредним ловиштима	Привредна ловишта додијељена ЈПШ „Шуме Републике Српске“ на привремено коришћење	Потписани концесиони уговори за коришћење већине привредних ловишта (најмање осам)

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; Републичка комисија за концесије	
<b>Циљне групе</b>	Привредни субјекти регистровани за ловну дјелатност и туризам	
<b>2.6.4. Мјера</b>	<b>Реализација годишњих планова одстрела дивљачи у привредним, посебним и спортско-рекреационим ловиштима</b>	
Мјера подразумијева реализацију одстрела основних врста дивљачи у складу са годишњим плановима коришћења и условима у ловишту. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Развој методологије евиденције и контроле одстрела дивљачи у ловишту и одрживог ловног газдовања.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Значајно повећање прихода и инвестиција у ловишта; Унапређење квалитета и бројности дивљачи и развој ловног туризма	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Планиране одстрелне квоте у привредним, посебним и спортско-рекреационим ловиштима у потпуности реализоване	Одстрелне квоте у ловиштима реализоване испод 50% у односу на план	Одстрелне квоте реализоване 100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	4.000.000	БРС; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ; ЛСРС	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Корисници ловишта	
<b>Циљне групе</b>	Корисници ловишта	

<b>СЦ 3: Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене</b>		
<b>3.1. Приоритет</b>	<b>Инвентаризација и мониторинг станишта, биљних и животињских врста и идентификација угрожених врста и станишта</b>	
<b>3.1.1. Мјера</b>	<b>Идентификација типова станишта у оквиру шумских еко-система по узору на EUNIS класификацију</b>	
EUNIS класификација станишта је свеобухватна паневропска хијерархијска класификација станишта која покрива копнена и морска подручја. Широко се користи у научним истраживањима као и апликативно, укључујући примјену директива ЕУ које се односе на заштиту животне средине, а један је и од кључних елемената INSPIRE директиве као и Бернске конвенције. Ради боље и лакше класификације станишта у оквиру шумских еко-система у РС као и поређења са сличним стаништима у окружењу и Европи те извјештавања и размјене података, потребно је идентификовати која шумска станишта према EUNIS класификацији се налазе у Републици Српској. Потребно је идентификовати нешумска станишта (ливадске заједнице, мочварне заједнице, водени токови и сл.) као и станишта која се налазе на шумском земљишту (голети и шибљаци). Класификација станишта била би дио информационог система у шумарству као Веб-апликација. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Идентификација и класификација станишта у оквиру шумских еко-система према усклађеној националној и EUNIS класификацији станишта.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапријеђена класификација станишта шумских еко-система као темељ за унапређење планирања и газдовања шумама, као и за размјену података и извјештавање.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Листа типова станишта у шумским еко-системима класификованих према EUNIS класификацији	Листа не постоји	Листа завршена
Веб-апликација са класификацијом интегрисана у информациони систем у шумарству	Интегрисана 0%	Интегрисана 100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; СППФ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПУГЕ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; РЗКИПН	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; НП; Удружења за заштиту природе	
<b>3.1.2. Мјера</b>	<b>Картирање типова станишта до EUNIS нивоа 2</b>	
Планирање и газдовање у шумарству је незамисливо без реалних тематских карата. На нивоу Републике Српске су препознати недостаци у постојећим картама типова шума који се огледају како у одступању реалне шумске вегетације на терену од оне на карти, тако и у нетачном представљању површина под шумом и шумским голетима. Први корак би био георегистрација и потом израда карте шумовитости са категоријама голети, шибљаци и шуме (лишћарске, четинарске и мјешовите) што одговара нивоу 2 EUNIS класификације. Главни ефекти овог картирања би били јасно дефинисање површина подесних за пошумљавање и идентификација грешака у постојећим тематским картама, те постављање основе за касније детаљније картирање. Карта типова станишта треба бити интегрисана у информациони систем у шумарству. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Картирање типова станишта		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Јасно дефинисање површина подесних за пошумљавање; Актуелизација постојећих тематских карата Постављање основе за касније детаљније картирање.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Карта типова станишта	Постојеће карте типова шума	Нова карта типова станишта
Веб-апликација са картом станишта интегрисана у информациони систем у шумарству	Не постоји	Веб-апликација функционална и интегрисана 100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2027–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Шумарски факултет, УНИБЛ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; НП	

<b>3.1.3. Мјера</b>	<b>Мониторинг изабраних вриједних врста и станишта</b>	
Мониторинг (праћење) биолошког диверзитета је поновљено посматрање или мјерење биолошког диверзитета како би се одредио његов статус и тренд. Како практично није могуће вршити мониторинг свих врста и станишта, потребно је изабрати кључне (индикаторске) или угрожене врсте (нпр. Панчићева оморика) и станишта (нпр. брдска станишта храста китњака) и вршити њихов мониторинг. Ово би омогућило рано откривање негативних трендова и адаптацију метода газдовања с циљем одржавања повољног стања природе и умањивања негативних ефеката на пословање. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Инвентаризација и мониторинг изабраних вриједних врста и станишта.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Рано откривање негативних трендова и адаптација метода газдовања с циљем одржавања повољног стања природе и умањивање негативних ефеката на пословање	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број врста са сталним мониторингом	0	20
Број станишта са сталним мониторингом	0	5
Интегрисаност података о мониторингу изабраних вриједних врста у информациони систем у шумарству	Интегрисани 0%	Интегрисани 100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЗЗКИПН	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЗЗКИПН, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност	
<b>Циљне групе</b>	МПШВ; ЈПШ; НП; ПШ, институције надлежне за заштиту природе	
<b>3.1.4. Мјера</b>	<b>Инвентаризација и мониторинг стања инвазивних врста</b>	
Инвазивне стране врсте су један од главних директних покретача губитка биодиверзитета на глобалном нивоу. Поред утицаја на животну средину, инвазивне стране врсте могу представљати пријетњу по безбједност хране, здравље људи и економски развој. Конкретно у сектору шумарства могу негативно да утичу на прираст и обнављање аутохтоних врста. Инвентаризација и мониторинг инвазивних врста је неопходан предуслов за рано откривање појаве и ширења инвазивних врста, идентификацију приоритетних врста, путева и начина њиховог уношења и преношења, контроле, адаптацију метода газдовања с циљем одржавања повољног стања природе и умањивање негативних ефеката на пословање. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Инвентаризација и мониторинг инвазивних врста у шумама.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Рано откривање појаве и ширења инвазивних врста ће омогућити адаптацију метода газдовања с циљем спречавања ширења и ерадикације инвазивних врста.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Чек-листа и подаци о мониторингу инвазивних врста интегрисани у информациони систем у шумарству	Интегрисани 0%	Интегрисани 100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	400.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ; МПУГЕ; ЗЗКИПН	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ; институције надлежне за заштиту природе	
<b>3.1.5. Мјера</b>	<b>Праћење стања биодиверзитета у функцији адаптације и ублажавања негативних ефеката климатских промјена</b>	
Мониторинг стања биодиверзитета је дефинисан мониторингом изабраних вриједних врста и станишта гдје је акценат на праћењу повећања или смањења арела неке врсте (или број јединки неке врсте) на неком подручју. Међутим, ове промјене могу бити посљедица многобројних утицаја. Овом мјером се стање биодиверзитета доводи искључиво у везу са климатским промјенама пратећи промјене климе и доводећи у везу са одговором (реакцијом) врста. Послије овог слиједи дефинисање система мјера (планова управљања) у смислу адаптације на климатске промјене, као и систем мјера с циљем ублажавања климатских промјена. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Биодиверзитет шумских еко-система и климатске промјене.		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Праћење стања биодиверзитета и довођењем у везу са климатским факторима стичу се знања о потребним акцијама у сегменту адаптације и митигације.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број врста и станишта са сталним мониторингом у контексту негативних утицаја климатских промјена	0	15
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	250.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПУГЕ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЗЗКИПН	
<b>Циљне групе</b>	МПШВ	
<b>3.1.6. Мјера</b>	<b>Инвентаризација и очување генетичких ресурса у складу са Програмом очувања генетичких ресурса Републике Српске</b>	
Шумски генетички ресурси су обезбиједили потенцијал за адаптацију у прошлости, и наставиће да пружају ову кључну улогу кроз изазов ублажавања или прилагођавање на даље промјене климе. Правовремене и координиране мјере очувања генетичких ресурса могу допринијети очувању виталних шумских еко-система и може се рећи да су пријекно потребне. Зато се у првом плану намеће потреба инвентаризације, а затим и очувања највриједнијих генетичких ресурса евидентираних у најзаступљенијим шумским еко-системима и врстама. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Генетичка карактеризација највриједнијих и угрожених дрвенастих врста.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување генофонда шумских еко-система	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број врста чија је генетичка структура у потпуности описана Програмом очувања генетичких ресурса најзначајнијих врста на подручју Републике Српске	Не постоји инвентар генетичке варијабилности било које дрвенасте врсте	Генетичка карактеризација најзначајнијих дрвенастих врста са урађеним Програмом очувања генетичких ресурса
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; институције надлежне за заштиту природе	
<b>3.2. Приоритет</b>	<b>Идентификација угрожених станишта и врста у шумским еко-системима</b>	
<b>3.2.1. Мјера</b>	<b>Идентификација потенцијалних шумских подручја погодних за уврштавање у Еколошку мрежу</b>	
Еколошку мрежу чини систем међусобно повезаних или просторно блиских еколошки значајних подручја, која у равнотежном биогеографском распоређеношћу значајно доприносе очувању природне равнотеже и биодиверзитета. Подручја не морају бити формално-заштићена у смилу Закона о заштити природе. Како би просторно највећи дио потенцијалне еколошке мреже обухватао шумске еко-системе, веома је важно да секторске институције изврше идентификацију погодних подручја како би се у будућности олакшао процес њиховог издвајања који је један од предуслова европских интеграција. Овим подручјима би се активно газдовало досадашњом праксом доброг домаћина с циљем одржавања њиховог повољног стања. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Идентификација потенцијалних шумских подручја погодних за уврштавање у Еколошку мрежу.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување и унапређење еко-системских услуга шумских еко-система са позитивним ефектима на пословање.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина идентификованих потенцијалних шумских подручја погодних за уврштавање у Еколошку мрежу (ha)	0	100.000
Просторни и други подаци о идентификованим потенцијалним шумским подручјима погодним за уврштавање у Еколошку мрежу интегрисани у информациони систем у шумарству	Интегрисани 0%	Интегрисани 100%

Индикативна финансијска конструкција	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	СППФ; ОИ
Период спровођења мјере	2026–2035.	
Институција за координацију	МПУГЕ	
Носиоци спровођења мјере	ЗЗКИПН; МПШВ; ЈПШ; ШФ; МПУГЕ	
Циљне групе	ЈПШ; ПШ; институције надлежне за заштиту природе	
<b>3.2.2. Мјера</b>	<b>Идентификација ријетких, ендемичних, реликтних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта</b>	
Ријетке, реликтне, ендемичне и угрожене биљне и животињске врсте и станишта представљају најзначајнији индикатор стања укупног биодиверзитета. Оне су моћно средство за информисање и катализатор акција које за циљ имају очување биодиверзитета, што је кључно за заштиту природних ресурса. Чек листа ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта у шумским еко-системима РС представља први корак према мониторингу стања ових врста и станишта и одржавању повољног стања природе. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда чек листе ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта унутар шумских еко-система.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Заштита биодиверзитета и очување и унапређење еко-системских услуга шумских еко-система са позитивним ефектима на пословање.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Листа ријетких, ендемичних, међународно значајних, заштићених и угрожених биљних и животињских врста и станишта која је интегрисана у информациони систем у шумарству	Чек листа не постоји	Чек листа завршена
Индикативна финансијска конструкција	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	200.000	СППФ; ОИ
Период спровођења мјере	2026–2030.	
Институција за координацију	МПУГЕ	
Носиоци спровођења мјере	МПШВ; ЈПШ; ШФ	
Циљне групе	ЈПШ; ПШ	
<b>3.2.3. Мјера</b>	<b>Идентификација потенцијалних шума посебне намјене (ШВЗВ)</b>	
Шуме високе заштитне вриједности (ШВЗВ) су подручја чија заштита је регулисана Законом о шумама, док у смислу Закона о заштити природе она не морају бити препозната као таква. Њихово идентификација је заснована на критеријумима прописаним FSC стандардима и подразумевају подручја важна за очување еко-системских услуга шума (заштита биодиверзитета, водних ресурса, земљишта, те економских и социолошких услуга). Сектор би кроз досљедну примјену FSC принципа и заштиту HCVF остварио повећану добит од непроизводних али и производних функција шумских еко-система. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Идентификација потенцијалних шума посебне намјене (HCVF).		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување високо заштитних вриједности шума или њихових дијелова у оквиру редовног газдовања и управљања шумама са позитивним ефектима на пословање.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Површина потенцијалних шума HCVF (ha)	118.000	130.000
Индикативна финансијска конструкција	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
Период спровођења мјере	2026–2035.	
Институција за координацију	МПШВ	
Носиоци спровођења мјере	ЈПШ; РЗЗКИПН	
Циљне групе	ЈПШ; НП	
<b>3.3. Приоритет</b>	<b>Повећање површине и развој управљања заштићеним подручјима и шумама посебне намјене</b>	
<b>3.3.1. Мјера</b>	<b>Издавање и проглашавање шума посебне намјене (HCVF)</b>	
Шуме високе заштитне вриједности (HCVF) су једина подручја чија заштита је регулисана Законом о шумама, док у смислу Закона о заштити природе она не морају бити препозната као таква. Њихово проглашење је засновано на критеријумима прописаним FSC стандардима и подразумевају подручја важна за очување еко-системских услуга шума (заштита биодиверзитета, водних ресурса, земљишта, те економских и социолошких услуга). Сектор би кроз досљедну примјену FSC принципа и заштиту идентификованих HCVF остварио повећану добит од		

непроизводних али и производних функција шумских еко-система. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Издвајање шума посебне намјене (HCVF) и интеграција информација у ИС шумарства.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување високо заштитних вриједности шума или њихових дијелова у оквиру редовног газдовања и управљања шумама са позитивним ефектима на пословање.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Проглашене нове шуме посебне намјене а просторни и други подаци интегрисани у ИС шумарства	80 објеката	100 објеката
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	600.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>3.3.2. Мјера</b>	<b>Успостављање система управљања и газдовања шумама посебне намјене кроз израду плана управљања и ШПО</b>	
FSC стандарди за одрживо газдовање шумама налажу израду планова управљања за шуме високе заштитне вриједности. Закон о шумама (чл. 47 (3)) дозвољава да се мјере за газдовање овим шумама унесу у ШПО кроз одговарајуће измјене и допуне. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Инкорпорација управљачких планова за шуме посебне намјене у ШПО.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување високо заштитних вриједности шума или њихових дијелова у оквиру редовног газдовања и управљања шумама са позитивним ефектима на пословање.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Степен хармонизације планова управљања, ШПО, ловних основа и др. планова	Шуме посебне намјене нису адекватно приказане у ШПО и ловним основама	Све шуме посебне намјене су посебно евидентиране у ШПО и ловним основама
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	СПНШ; ЈПШ
<b>Период спровођења мјере</b>	Континуирано 2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>3.3.3. Мјера</b>	<b>Сарадња са сектором заштите природе и просторног планирања у издвајању и регистрацији заштићених подручја</b>	
С циљем очувања природних ресурса и еко-системских услуга потребно је издвајати заштићена подручја разних категорија. Сразмјерно проценту шумовитости, а у складу са просторно-планском документацијом за очекивати је да се до 20% површине под шумом нађе у некој категорији заштите према одредбама Закона о заштити природе. Мјера подразумијева сарадњу сектора шумарства са сектором заштите природе МПГУЕ. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Регистрација заштићених подручја у оквиру програма заштите природе и просторног планирања.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Појачан ефекат одрживог коришћења кроз повећану добит од непроизводних функција шумских еко-система	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број поднијетих иницијатива за заштићена подручја за проглашење у сарадњи са сектором заштите природе	0	30
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПГУЕ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; МПГУЕ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>3.3.4. Мјера</b>	<b>Управљање инвазивним врстама</b>	
С циљем умањивања негативних ефеката које инвазивне врсте могу имати по биодиверзитет, производност шума и обнављање аутохтоних врста, потребно је израдити планове управљања инвазивним врстама како би се утврдиле мјере за њихову контролу и ерадикацију те спречавање њиховог уношења и преношења. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда планова управљања инвазивним врстама у шумарству.		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Адаптација метода газдовања с циљем ерадикације и спречавања ширења инвазивних врста, што би допринијело одржавању повољног стања природе и умањивању негативних ефеката инвазивних врста на пословање у сектору	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Планови управљања инвазивним врстама	Не постоје	Планови управљања израђени за све инвазивне врсте
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПУГЕ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЗЗКИПН	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	

<b>ЦЦ 4: Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за имплементацију одрживог управљања шумама и развој образовања, научно-техничке сарадње и партнерства</b>		
<b>4.1. Приоритет</b>	<b>Одрживо коришћење шумских ресурса</b>	
<b>4.1.1. Мјера</b>	<b>Подршка повећању обима производње (етата) и праћења квалитета процеса производње</b>	
<p>Процент реализације ШДС из приватних шума је испод очекиваног и посљедњих десет година и креће се између 30% и 50%. Основни разлог и објашњење за овај тренд јесте депопулација становништва нарочито у руралним подручјима Републици Српској што узрокује недостатак радне снаге за обављање сјече, извоза и транспорта ШДС. Примјена нових техничких норми и норматива рада као и нове сортиментне таблице требали би значајно поправити стање на пословима класирања и кројења ШДС као и прецизнији увид у нормирању рада приликом сјече, примицања и привлачења ШДС до камионског пута. Нове норме и таблице ће побољшати финансијски ефекат код кројења/класирања и смањити трошкове код транспорта ШДС. Од приказане бруто дрвне запремине индустријско и техничко дрво заузима 45%, огревно дрво има учешће 29%, док шумски остатак заузима 26%. Примјетан је тренд повећања количине F, F1, F2, L са благим порастом трупаца I класе. Посљедњих година II и III класа трупаца је са количином у паду док је повећана количина рудног и огревног дрвета. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Интензивирање планирања и газдовања шумама на линији план–реализација–контрола.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање производности ШДС у шумама са приватним власништвом и побољшање структуре и квалитета ШДС у шумама са државном својином.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Степен реализације планираног етата у приватним шумама (%)	40	70
Степен повећања квалитетне структуре ШДС (%)	Инд. и тех. дрво 45	Инд. и тех. дрво 55
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	ЈПШ; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ; ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; Општине	
<b>4.1.2. Мјера</b>	<b>Подршка унапређењу постојеће мреже шумских путева (Пројектовање, изградња и реконструкција шумских камионских путева)</b>	
<p>Отвореност шума примарном мрежом шумских путева представља врло важан фактор у свим дисциплинама шумарства од којег зависи висина трошкова транспорта људи и роба. Транспортне дистанце ШДС до крајњихкорисника утичу на транспортни моменат и близине доступности ШДС. Краће транспортне дистанце, у првој и другој фази транспорта ШДС, имају за резултат смањења потрошње горива, емисије штетних гасова код возила која врше транспорт. Стање шумских путева у значајној мјери утиче на повећање/смањење броја кварова на возилима. Отвореност шума и шумског земљишта у шумама у својини Републике Српске просјечно износи 9,29 т/ха за све категорије шума и шумских земљишта, што је испод просјека земаља ЕУ. Отвореност за високих шума са природном обновом креће се од 6,52 т/ха до 15,9 т/ха, просјечно 11,13 т/ха. У деградираним шумама отвореност је 7,46 т/ха, шумским културама 11,57 т/ха, изданачим шумама износи просјечно 5,86 т/ха док на површинама погодним за пошумљавање отвореност износи 8,05 т/ха и шумама неподесним за газдовање просјечно 4,38 т/ха. Према доступној литератури оптимална отвореност у зависности од теренских услова у равничарским теренима је око 15 т/ха, брдовитим теренима око 20 т/ха и планинским теренима око 25 т/ха. Према морфометријским карактеристикама терена ШПП треба класификовати према погодностима терена за изградњу ШКП на погодна подручја просјечне отворености 16,20 т/ха, умјерено погодна подручја 17,59 т/ха, слабо погодна подручја 19,57 т/ха и непогодна подручја 24,41 т/ха. Просјечна цијена изградње ШКП са потребном документацијом износи око 75.000 КМ док за реконструкцију ШКП износи око 40.000 КМ. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда главних пројеката, изградња и реконструкција ШКП.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Побољшање отворености шума и квалитета ШКП	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Укупна дужина ШКП (km)	7.825	8.800
Укупна дужина ШКП за реконструкцију (km)	997	1.300
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	103.000.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	

<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; НП	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЛЗ	
<b>4.1.3. Мјера</b>	<b>Израда програма отварања шума на нивоу ШПП, као и за шуме у приватној својини</b>	
Израда програма отварања ће трајно ријешити проблем оптималне отворености шума примарном мрежом шумских путева на нивоу ШПП. Програм отварања шума ће подразумијевати јасно исцртане путне правце који ће се радити у будућности до постизања оптимума, са анализом трошак-корист и временом исплативости инвестиције. Сличан програм треба направити са локалним заједницама у сврху већег обима коришћења ШДС из приватних шума. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда програма отварања шума на нивоу ШПП и на нивоу општина за шуме у приватној својини.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Програмима отварања корисници шума ће програм отварања понудити коначна рјешења, динамику изградње и реконструкције ШКП	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број израђених Програма отварања шума (ком.)	-	30 ком.
Степен реализације плана отварања шума према ШПО (%)	30	100
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.800.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Лиценциране компаније	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; ППР	
<b>4.1.4. Мјера</b>	<b>Подршка изради програма коришћења био-масе из шума на нивоу ШПП, као и за шуме у приватној својини</b>	
Коришћење био-масе је углавном базирано на остацима пољопривреде и шумарства. Због особине биоенергије да се може користити у малим, средњим и великим постројењима примијењена је у великом броју процесних и корисничких шема. Дрвна био-маса се појављује као дрвни остатак након сјече, прореди и других активности у шумарству, као сировина из енергетских култура, дрвни остатак из дрвне индустрије, остатак у воћарству и виноградарству, дрвни отпад и други појавни облици. Циљ Европске уније је да обновљиви извори енергије достигну учешће од 20% до 2020 године, а 32% до 2030. године. Између сунчеве енергије, геотермалне енергије и енергије вјетра био-маса има највећи потенцијал и перспективу на садашњем нивоу развоја технологија за коришћење нових обновљивих извора енергије. Пројекат је да у шумама Републике Српске шумског остатка има између 25% и 30%. Од укупне количине годишњег етата, процењује се од 750.000 до 850.000 m <sup>3</sup> /год. дрвног остатка. Ако се томе дода и дио дрвне запремине огрева и целулозе, ова количина се значајно увећава. За адекватно коришћење био-масе из шума Републике Српске, неопходно је урадити квалитетне Програме коришћења био-масе како би се утврдио стварни потенцијал био-масе на нивоу ШПП и предложио број и локације потенцијалних постројења за израду ивера, пелета па и Когенеративна постројења. Повећање обима производње може се унаприједити повећањем степена коришћења шумске био-масе нарочито из изданаčkih шума, али се претходно мора повећати њихова отвореност шумским путевима. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда програма коришћења био-масе из шума Републике Српске на нивоу ШПП и шума у приватној својини.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећано коришћење обновљивих извора енергије	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број израђених програма коришћења био-масе из шума	0	30
Степен коришћења шумског остатка као обновљивог извора енергије	30%	70%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	150.000	СППФ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ДИ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ППР; ЛЗ	
<b>4.2. Приоритет</b>	Техничко-технолошки аспект коришћења шума	
<b>4.2.1. Мјера</b>	<b>Повећање улагања (набавка) и субвенционирања у модернизацију средстава рада у шумарству</b>	

У Републици Српској тренутно не постоји јединствена база података, прије свега са подацима о машинама којима се обављају послови у оквиру коришћења шума на једном мјесту. Од савремених средстава рада ЈПШ не поседује нити једно средство (форвардери, фелер-бенчери, харвестери, иверачи, шумске жичаре и др.). Бројно стање средстава рада код приватних извођача радова је непознато. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Набавка савремених средстава рада.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање продуктивности рада, бољи услови рада и боља заштита радника на радном мјесту	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Уложена средства у набавку и субвенционисање савремених средстава рада у шумарству	1.500.000	Повећање за мин. 100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	14.000.000	ЈПШ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЈПШ;	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЛЗ; ПИРШ; НП	
<b>4.2.2. Мјера</b>	<b>Повећање улагања (набавка) у нова средства рада у замјену амортизованих средстава рада</b>	
ЈПШ у власништву имају око 87 шумских трактора различитих типова. Скоро сви трактори су премашили амортизациони период. Укупан број моторних пила у својини ЈПШ износи 463 комада али нема прецизне евиденције о стању и броју амортизованих моторних пила. У јако лошем стању су и моторна возила (теренска возила) којих има око 330 комада и Мини-бусева око 88 комада. У НП је око 15 моторних возила. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Субвенције за набавку средстава рада (замјена амортизованих средстава).		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Повећање продуктивности рада, бољи услови рада и ефикаснија заштита радника на радном мјесту	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број и врста нових средстава рада (ком.)	25	211
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	15.000.000	БРС; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЈПШ;	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЛЗ; ПИРШ; НП	
<b>4.3. Приоритет</b>	<b>Опоравак и економска ревитализација сектора шумарства</b>	
<b>4.3.1. Мјера</b>	<b>Мобилисање постојећих и додатних финансијских средстава, са повећањем приступа финансијским средствима за привредне и остале субјекте у сектору шумарства</b>	
Финансијска средства прикупљена по основу Закона о шумама (проста и проширена репродукција, надокнаду за развој неразвијених дијелова општине и надокнада за обављање послова од општег интереса у шумама у приватној својини) потребно је усмјеравати и намјенски трошити у складу са законским одредбама. Прикупљена средства посебних намјена за шуме (проширена репродукција) потребно је у потпуности усмјеравати у сектор шумарства, уз истовремено координисање радова и активности који ће бити финансирани из ових средстава. Поред изражене потребе за биолошким инвестицијама, усмјеравање развоја у правцу водећих глобалних економских трендова базираних на зеленој економији, подразумијева омогућавање олакшаног приступа финансијским средствима привредним субјектима сектора шумарства. Потребно је обезбиједити адекватан приступ квалитетним и континуираним изворима финансирања и осталим актерима у сектору, као што су научно-истраживачке установе и организације цивилног друштва, али и државним органима који су задужени за управљање, надзор и контролу у сектору шумарства. Финансијска средства међународних донатора, али и банкарски сектор путем креирања специјализованих „зелених“ кредитних линија, могу представљати квалитетно рјешење за обезбјеђење (су)финансирања радова, али и јачања кадровских и других капацитета у сектору шумарства. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Унапређење модела финансирања и мобилизација средстава подршке за сектор шумарства.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Обезбјеђење стабилног и континуираног извора финансијских средстава за реализацију радова, као и инвестиционих, развојних и научноистраживачких пројеката у шумарству и повезаним секторима.	

Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Процент пласирања СПНШ у сектор шумарства	17,2% (просјек)	100%
Издвајања средстава за локалне заједнице усклађена са земљама окружења	од вриједности ШДС на камионском путу	Усклађено са земљама окружења
Намјенско трошење средстава просте и проширене репродукције	90%	100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Влада Републике Српске; ЈПШ; ЛЗ; УПШ; ШФ; НП	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШ; ЛЗ; НИО, еколошка уружења, сви корисници средстава у сектору шумарства	
<b>4.3.2. Мјера</b>	<b>Константно праћење регионалних и глобалних трендова понуде и потражње</b>	
<p>пројекције које указују на будући значајан раст потрошње дрвета на глобалном нивоу, праћење и усаглашавање са новим тржишним захтјевима представља с једне стране изазов, а са друге стране императив будућег развоја шумарства. Поред шумских сортимената, који у садашњем односу понуде и потражње релативно лако проналазе пут до купаца, од кључног је значаја константно праћење и примјена добрих пракси коришћења осталих (иновативних) производа (НШП) и услуга сектора шумарства. Примјену дигитализације и повећање транспарентности целокупног процеса продаје, потребно је ускладити са одређивањем реалних цијена свих производа и услуга сектора у зависности од захтјева тржишта. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Формирање центра компетенција, унапређење модела финансирања и начина продаје са развојем иницијатива за смањење/забрану извоза сировине – техничког и огревног дрвета.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Дефинисањем иновативних производа и услуга сектора допринеће стварању нових радних мјеста и одрживости локалних заједница. Усклађивање цијена, диверзификација начина продаје и локално коришћење сировина, допринеће привредном развоју ЈПШ и осталих привредних субјеката у шумарству и повезаним секторима	
Индикатори	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Учешће продаје ШДС из државних и приватних шума путем лиценцијације	0,1%	15%
Смањен (или забрањен) извоз сировине – техничког и огревног	68 милиона <sup>37</sup> КМ	30 милиона КМ (овдје би најбоље било имати количине)
Идентификовани и валоризовани економски потенцијали свих	Нема	Урађено
Обезбијеђена техничка помоћ и развој пословних вјештина за интеграцију у тржшне токове	Нема	Урађено
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	300.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ; МТТ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Влада Републике Српске; ЈПШ; ПШВ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШ; УПШ; ДИ; ПИРШ	
<b>4.3.3. Мјера</b>	<b>Јачање капацитета за привлачење финансијских средстава из домаћих и међународних извора</b>	
<p>Различити програми техничке и финансијске подршке доступни су за земље у развоју, али код нас тренутно нису искоришћени у довољној мјери. Интензивно оспособљавање кадровских капацитета, заједно са обезбјеђивањем материјално-финансијских средстава подршке, требају омогућити транзицију према активном приступу изналажења нових потенцијала и привлачењу финансијске и техничке помоћи домаћих и међународних финансијера. Потребно је искористити изражену спремност већине актера у сектору за усвајање нових усмјерења и интензивирање рада на јачању сопствених капацитета. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Развој и</p>		

<sup>37</sup> Просјек 2016–2020 за извоз подручја А02 Шумарство и сјеча шума ("Спољна трговина", Републички завод за статистику Републике Српске)

примјена програма едукације кадрова, са давањем подршке развоју консултантних организација и појединаца за припрему и реализацију пројеката.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Едукован кадар и обезбјеђена средства подршке за припрему и реализацију пројектних активности допринеће привлачењу додатних средстава финансијске и техничке помоћи домаћих и међународних финансијера.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број и професионализација организација у сектору за услуге консалтинга за припрему и реализацију пројектних активности	1	5
Издвајање ових средстава у фонд за суфинансирање пројектних активности изван постојећих извора	Нема	3.000.000
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	400.000	БРС; ЈПШ; КРД
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ; ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШФ; ЈПШ; НП	
<b>Циљне групе</b>	Органи републичке власти, високошколске установе, ЈПШ, развојне агенције на републичком и локалном нивоу; привредни субјекти сектора шумарства	
<b>4.4. Приоритет</b>	<b>Модернизација сектора шумарства фокусирањем на зелену и циркуларну биономију</b>	
<b>4.4.1. Мјера</b>	<b>Унаприједити ефикасност и ефективност пословних субјеката у сектору шумарства</b>	
Ова мјера подразумијева континуиран рад на развоју кадровских и материјално-финансијских ресурса пословних субјеката у шумарству, почев од највећег пословног субјекта (ЈПШ), извођача радова у шумарству и „Индустријских плантажа“ до свих других предузећа и организација која се баве шумарством. Поред инсистирања на јачању контролне функције у циљу смањења илегалних активности у сектору, подршку унапређењу пословног амбијента потребно је вршити и путем јачања институционалног и регулативног оквира, са мултисекторским приступом усмјереном према развоју зелене и циркуларне биономије. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда Шумарског програма и доношење новог Закона о шумама Републике Српске.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапријеђено пословно окружење за привредне субјекте из сектора шумарства, које омогућава диверзификацију дјелатности, стварање нових ланаца вриједности и повећање ефективности и ефикасности пословања.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број регистрованих извођача радова у шумарству	164	200
Урађен Шумарски програм Републике Српске	Нема	урађено
Унапријеђен законодавни оквир у правцу креирања одрживог управљања шумама и тржишно оријентисаног сектора атрактивног за инвестиције	Актуелан ЗоШ из 2008, са измјенама и допунама из 2013. и 2020.	урађено
План за повећање енергетске ефикасности, смањење потрошње фосилних горива, редукцију отпада и повећано рециклирање у пословним системима сектора шумарства	Нема	урађено
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	350.000	БРС
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат, ШФ; НП; Индустијске плантаже	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ШГ; ПШВ; ПИРШ	

<b>4.4.2. Мјера</b>	Валоризација укупних вриједности шумских еко-система (економских, еколошких и социјалних)	
Утврдити вриједности шуме као природног капитала, на начин у потпуности прилагођен савременим економским, еколошким и развојним трендовима и потребама. Извршити потпунију валоризацију шумских еко-система, са проценом укупних економских вриједности, са посебним истицањем улоге шума у климатским промјенама и енергетској стабилности. Вршити оцјену исплативости инвестиције приликом планирања улагања материјалних и финансијских ресурса у шумарству. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда и примјена Методологија за оцјену инвестиција и валоризацију укупних вриједности шумских еко-система у шумарству.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Утврђивање значаја и доприноса сектора шумарства националној економији, са обезбјеђивањем веће подршке друштвено-политичке заједнице за инвестирање и праведну расподелу користи коју генеришу шумски еко-система. Реална процена укупних вриједности шумских еко-система и реална процена исплативости инвестиција, као основа за планирање и контролу ефеката инвестирања.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Урађена Методологија и извршена валоризација укупних вриједности шумских еко-система	Нема	Урађено
Дефинисана и примијењена методологија за оцјену исплативости инвестиција у шумарству	Нема	Урађено
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	30.000.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>4.4.3. Мјера</b>	<b>Усклађивање организационе структуре пословних система у шумарству, са интензивном диверзификацијом дјелатности и повећањем инвестиција</b>	
(Ре)организаацију пословних система у сектору неопходно је прихватити као континуиран процес, подложен сталним усаглашавањима и прилагођавањима у складу са свим новонасталим околностима. Потребно је успостављање систематског приступа у идентификацији слабости, креирању и реализацији одговарајућих мјера, праћењу и контроли постигнутих резултата, континуираном прилагођавању и унапређењу знања. Посебан секторски изазов односи се на усвајање приступа и развој механизма доброг управљања у шумарству ( <i>Forest Governance</i> ), са кључним аспектима који се односе на политички, правни, институционални, финансијски и регулативни оквир, затим унапређење процеса планирања и доношења одлука, као и праћењем спровођења и усклађености. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Анализа кључних институционалних, регулативних и организационо-оперативних ограничења, са мјерама за повећање ефективности и ефикасности пословних система у сектору шумарства и реорганизација ЈПШ «Шуме Републике Српске», са приједлогом оптимализације броја запослених.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Функционални и финансијски стабилни пословни системи у државном и приватном власништву доприносе стварању додате вриједности, запошљавању, мобилисању капитала, руралном и укупном развоју, уз очување природних вриједности и социјалних функција шумских еко-система.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Утврђена кључна институционална, регулативна и оперативна ограничења државних и приватних пословних система у сектору шумарства	Нема	Урађено
Број запослених и учешће продуктивних „зелених“ радних мјеста у шумарству	Нема	Урађено
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	

<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ПК, ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ; привредни субјекти из шумарства и повезаних сектора	
<b>4.4.4. Мјера</b>	<b>Диверзификација дјелатности и повећање инвестиција у сектору шумарства</b>	
Континуирана идентификација и промоција нових интегрисаних ланаца вриједности шумарства и повезаних сектора требају бити покретач нових „зелених“ инвестиција и креирања „зелених“ радних мјеста. Потребно је унаприједити проактивно дјеловање и повећати инвестиције уз покретање иновативних предузетничких дјелатности са стварањем иновативних ланаца вриједности, са крајњим циљем обезбјеђења биолошке репродукције, али и финансијске одрживости привредних субјеката у сектору. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Диверзификације дјелатности, оптимализација биолошких инвестиција, генерисање карбон кредита и развој циркуларне биономије у шумарству.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Креирање иновативних ланаца вриједности и “зелених” послова у области шумарства, уз јаку подршку констатног истраживања и развоја.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Врсте, број и вриједност инвестиција у шумарству	25 милиона КМ (за ЈПШ, без приватних инвестиција)	+5% годишње
Урађена процјена генерисања, сертификовање и продаја карбон кредита из сектора шумарства у активностима митигације и адаптације	Нема	Урађено
Урађене смјернице за развој циркуларне биономије базиране на шумарству	Нема	Урађено
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ПК; ШФ; ЛС	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШ; Индустијске плантаже; НП; привредни субјекти из шумарства, ловства и повезаних сектора	
<b>4.4.5. Мјера</b>	<b>Примјена маркетиншког концепта пословања, са развојем предузетништва</b>	
Констатном анализом и примјеном иновативних техника и алата свих елемената маркетинг микса креирати координисан и синхронизован приступ цјелокупном пословању у сектору, са усмјеравањем на задовољење потреба различитих интересних страна, уз истовремено остварење профита. Екстерно и интерно предузетништво потребно је развијати комбиновањем постојећих и нових ресурса на иновативан начин, са циљем креирања и развоја нових/иновативних ланаца вриједности и повећања конкурентности на домаћем и међународном тржишту. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда и реализација смјерница за примјену маркетиншког концепта пословања, са субвенцијама и подстицајима за покретање и развој предузетничких дјелатности.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Усклађивање производа/услуга, цијена, дистрибуције и процедура са потребама различитих интересних страна и актуелних тржишних трендова, уз изградњу бренда друштвено одговорног сектора. Развој тржишних услова и предузетничке инфраструктуре са интензивирањем предузетничких иницијатива за различите производе и услуге у сектору.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Вриједност и врста субвенција за „зелене“ инвестиције, за младе и иновативне предузетнике, друштвено и женско предузетништво	Нема	+30% 300.000 КМ годишње
Број промотивних кампања усмјерених према зеленој и циркуларној биономије	10	30
Урађене смјернице за развој интерног предузетништва и креирање иновативних и интегрисаних ланаца вриједности у оквиру ЈПШ	Нема	Урађено

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ЈПШ; ПК; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; привредни субјекти из шумарства и повезаних сектора, ПК; развојне агенције; ЛЗ	
<b>4.5. Приоритет</b>	<b>Образовање и едукација кадрова из области шумарства и ловства</b>	
<b>4.5.1. Мјера</b>	<b>Оспособљавање кадрова у шумарству и ловству кроз развој система цјеложивотног учења</b>	
Оспособљавање кадрова је неопходно да би исти могли остати у корак с новим теоријским и практичним знањима. Неформално образовање у области шумарства и ловства своди се на ријетке семинаре који су повремениг карактера. Семинари се организују углавном од стране ЈПШ, Удружења шумарских инжењера и техничара Републике Српске (УШИТ-РС), Ловачког савеза Републике Српске и Шумарског факултета у Бањој Луци. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Оспособљавање кадрова, набавка средстава и израда плана и програма образовања у систему цјеложивотног учења.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Већа квалификованост и оспособљеност кадрова и стручног особља која се одражава на квалитет газдовања шумама и ловном дивљачи	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Иновирани НПП и усклађени са савременим интенцијама шумарске струке и науке	Стање 2024.	Урађени нови НПП
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	2.000.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ШФ; ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ, ШХ; ЛУ; ЛЗПШВ; ПИРШ	
<b>4.5.2. Мјера</b>	<b>Оснивање специјализоване средње шумарске школе и јачање високообразовних институција</b>	
Недовољни технички капацитети институција и обим практичне наставе указују на потребу оснивања специјализоване средње шумарске школе која би омогућавала стварање значајно бољих услова за одвијање наставе а тиме и значајно подизање квалитета будућих кадрова. Јачањем високообразовних институција, омогућава се подизање квалитета образовног и научноистраживачког рада, што је предуслов за унапређење стања у области шумарства. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Оснивање специјализоване средње шумарске школе са наставним планом и програмом усаглашеним са стратешким циљевима одрживог управљања шумама.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Подизање квалитета наставног процеса добијају се кадрови који су знатно боље оспособљени за рад и усвајање нових знања и вјештина, што ће се позитивно одразити на продуктивност рада и одрживо газдовање шумама	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Основана специјализована средња шумарска школа	0	1
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.500.000	БРС; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ; МПКРС	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПКРС	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ЛУ; НП; МПГУЕ	
<b>4.5.3. Мјера</b>	<b>Оснивање професионалног центра за стручно обучавање радника у шумарству</b>	
Обуке и стручно оспособљавање радника врло су важна област у шумарству јер најопасни радови су у сјечи и изради ШДС. Поред обуке професионалних радника у шумарству (сјекачи, помоћници сјекача, руковоаци механизованим средствима рада и др.), значајна је и обука приватних шумопосједника који сами изводе радове на својим посједима. У већини европских земаља, према важећим прописима послодавац је обавезан да обезбједи оспособљавање радника који у раду користе радне машине и стројеве. Тренутно, у Републици Српској лиценце за рад радника у шумарству издају институти специјализовани за област заштите на раду, што сигурно		

није добро рјешење. Квалитетну обуку је могуће организовати само на терену у реалним условима. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Оснивање професионалног центра за стручно обучавање радника у шумарству.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Адекватном обуком радника који су ангажовани на пословима експлоатације шума, значајно ће се смањити број повреда и професионалних обољења, повећати продуктивност рада и коначно то ће се позитивно одразити и у економском погледу.	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број и капацитет центара	0	Основан професионални центар за стручно обучавање радника у шумарству
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ДОН
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>4.6. Приоритет</b>	<b>Јачање истраживачких капацитета у области шумарства и ловства</b>	
<b>4.6.1. Мјера</b>	<b>Успостављање наставно-научних база и мреже трајних огледних површина</b>	
Успостављањем наставно-научних база и мреже трајних огледних површина стварају се претпоставке за унапређење научно-истраживачког и образовног рада у области шумарства. Мрежа трајних огледних површина омогућава прикупљање низа података о утицају различитих фактора (станиште, систем газдовања, клима) на виталност и прираст стабала и састојина, односно најбоље и најпрецизније информације о расту и прирасту стабала и састојина пружају подаци добијени континуираним премјерима трајних огледних површина. Наставно-научне базе су значајне за едукацију у области образовања у шумарству, односно успостављање истих омогућава значајно повећање удјела практичне наставе у обуци и школовању кадрова. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Изградња научно-наставне базе са мрежом сталних огледних површина.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Значајно унапређење научно-истраживачког и образовног рада у области шумарства што ће се позитивно одразити на газдовање шумама	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Индикатори</b>
Број и површина сталних научно-истраживачких огледних површина	0	30 мин. 30 ha
Катастар трајних огледних површина	0	урађен катастар
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.500.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МНТРВО	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Научно-образовне институције, ЈПШ	
<b>Циљне групе</b>	Универзитети, студенти и средњошколци, институти	
<b>4.6.2. Мјера</b>	<b>Обука кадра за припрему и управљање посебно међународним пројектима</b>	
Сарадња домаћих научно-истраживачких капацитета са међународним институцијама је од суштинске важности за развој домаће науке. Укључивање у глобалне програме и програме Европске уније, подразумијева постојање инфраструктуре за припрему и управљање међународним пројектима. Ова мјера подразумијева обучавање кадра за припрему и управљање пројектима (посебно међународним) те формирање организационе јединице за пројектну администрацију. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Успостављање центра за администрацију међународних пројеката и обучавање кадра за припремање апликација за међународне пројекте и управљање међународним пројектима.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Значајно унапређење научно-истраживачког рада у области шумарства са позитивним ефектима на планирање и газдовање шумама	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Центар за администрацију међународних пројеката	Нема	Основан Центар за администрацију међународних пројеката
Број успјешно реализованих међународних пројеката	Стање 2024.	Повећање броја међународних пројеката за 100%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.500.000	БРС; ЈПШ; СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	

<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; МПШВ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ПШВ	
<b>4.6.3. Мјера</b>	<b>Подршка фундаменталним и примијењеним истраживањима у вези са адаптацијом шума на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике</b>	
Предвиђање будућих сложених сценарија у „несигурној“ будућности шумских еко-системама, што је нарочито важно у контексту садашњих климатских промјена, увијек нуди више могућих одговора и захтијева сложене моделе и хипотезе. Ова мјера подразумијева мултидисциплинарни приступ који би повезао фундаментална и примијењена истраживања, те промовисао укључење наших истраживачких капацитета са међународним. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Финансирање/суфинансирање фундаменталних и примијењених истраживања у вези са адаптацијом шума на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Развој и стицање знања о адаптацији шумских еко-система на климатске промјене, поремећаје и ризике	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број реализованих пројеката за истраживања у вези са адаптацијом шума, флоре и фауне на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике	0	5
Површина шума посебно намијењена истраживањима адаптације шума на климатске промјене и друге еколошке поремећаје и ризике	0	500
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.100.000	СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	МПШВ; ШФ; МПУГЕ; МФ	
<b>Циљне групе</b>	Универзитети; ШФ; НП	
<b>4.6.4. Мјера</b>	<b>Израда оквирног плана финансирања истраживања и развоја са наглашеном потребом рјешавања акутних проблема праксе</b>	
Да би се оптимално искористила расположива средства за истраживачки и развојни рад потребно је да се избјегне преклапање и понављање истраживања, те створе предуслови за оптималну расподелу средстава по истраживачким тимовима и истраживањима којима су ријешавају најактуелни проблеми праксе. Да би се то реализовало неопходно је извршити усаглашавање приоритетних потреба у области шумарства. Индикативни пројекат за реализацију мјере: План финансирања истраживања приоритетних проблема у шумарској оперативи са пројектним задацима.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Оптимално коришћење расположивих средстава за истраживачки и развојни рад ће резултирати значајно бољим резултатима примјењивим у пракси одрживог газдовања шумама	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Оквирни план финансирања истраживања и развоја у области шумарства и ловства усаглашен са европски плановима	Нема	Израђен оквирни план финансирања истраживања и развоја
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	500.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Научно-образовне институције; ЈПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ЈПШ; ЛУ; НП; ПШВ	
<b>4.6.5. Мјера</b>	<b>Јачање истраживачких капацитета и постизање бољих резултата апликативних развојних програма и научно-истраживачких пројеката</b>	
Истраживачки и развојни рад у шумарству Републике одвија се на научно-образовним институцијама и у Истраживачко-развојном и пројектном центру. Јачањем истраживачких капацитета поменутих институција стварају се услови за унапређење истраживачког рада као једне од кључних полуга за одрживо газдовање шумама. Евидентан је недовољан број научних радника и кадра за припрему и управљање посебно међународним пројектима а опремљеност наведених институција не омогућава реализовање пројеката у потребном обиму. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Апликативни развојни програми у шумарству засновани на иновацијама.		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређење истраживачког рада омогућава значајно унапређење газдовања шумама, стања шума и шумарске привреде у цијелини	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број научних радника, публикованих научних радова и реализованих научних пројеката	Стање 2024.	Повећање за 30%
Број лиценцираних истраживачких лабораторија	Стање 2024.	+двје лабораторије
Вриједност уложених средстава у набавку опреме за научно-истраживачки рад	Стање 2024.	+50%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	Научно-образовне институције, ИРПЦ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; ПИРШ	

<b>СЦ 5: Одрживо управљање шумама, укључујући јавну промоцију, међународне споразуме, сарадњу, координацију, кохерентност и синергију са секторима, партнерским организацијама и релевантним актерима који су повезани са шумарством на свим нивоима</b>		
<b>5.1. Приоритет</b>	<b>Јачати јавну свијест о значају шумарства и ловства, као и о посљедицама климатских промјена и другим ризицима за управљање шумама</b>	
<b>5.1.1. Мјера</b>	Успостављање плана и јединственог система информација намијењених јавности у сектору шумарства и ловства које се односе на ублажавање климатских промјена и других еколошких поремећаја	
<p>Јединствени систем информација о шумарству и ловству утиче на подизање опште медијске кампање о значају шума као еко-система и шумарства као дјелатности, што подразумева и значајније присуство у свим медијима. Посебна пажња посветила би се општој едукацији становништва везано за заштиту шума и спровођење превентивних мјера. Развој свијести о значају шума код најшире друштвене заједнице може се обезбиједити квалитетним, поучним и благовременим информисањем. План односа са јавношћу кроз успостављање јединственог информационог система за сектор шумарства који би задовољио све заинтересоване стране, а који би укључио и програм подизања свијести јавности је мјера за унапређење знања о шумским еко-системима и ловству. Програм сарадње невладиних организација и институција шумарства у информисању јавности у спровођењу циљева шумарске политике и унапређења стања шума може бити такође од велике важности за подизање еколошке свијести. За развој информисања нарочито за становништво у руралним подручјима потребно је стручно усавршавање особа задужених за односе са јавношћу везано за подизање свијести јавности, као и стална комуникација са ловачким удружењима, локалним заједницама, пољопривредницима и др. Она се реализује путем медија, јавних иступа, издавањем штампаних материјала и другим облицима пропаганде. Мјером се оснажује промоција и јачање свијести грађана о употреби производа од дрвета као конструктивних материјала у грађевинарству, употреби шумске био-масе као извора енергије, значају шума за ублажавање климатских промјена, очување биодиверзитета, превентивном дјеловању обавјештавања и јављања противпожарној заштити и др. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Успостављање плана и јединственог система за информисање у шумарству и ловству.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Развијенија свијест грађана о значају шума и шумарства	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
План наступа о јачању свијести грађана у вези са шумарством и значају шума за климатске промјене	Нема	Успостављен план и систем информисања
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	50.000	ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; НВО	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; НП; ЛУ; ПШВ; становници руралних подручја	
<b>5.1.2. Мјера</b>	<b>Промоција путем медија, научним и стручним скуповима, у школским установама, туристичким организацијама, научним и стручним установама</b>	
<p>Промоција шумарства није на задовољавајућем нивоу и често се у јавности шумарство презентује у негативном контексту. То не доприноси популаризацији струке, нарушава заинтересованост младих за шумарство и угрожава процес образовања. Због тога је промоција шумарске струке и шумарства у цјелини од изузетне важности за унапређење укупног амбијента у сектору. Најчешће се у медијима износи негативни контекст док се позитивне активности и резултати не истичу у довољној мјери. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Промоција шумарства и ловства на јавним наступима за развој свијести грађана о превентивним мјерама у шумарству и ловству.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување шума и дивљачи, спречавање економских губитака, повећање стабилности и виталности шума и дивљачи	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
GIS за управљање промоцијама	Нема	ен GIS програм за управљање промоцијама
Број израђених промотивних интернет презентација, проспеката, брошура, плаката и карата	<50	+50%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	300.000	БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	

<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; ШФ; Медији; ТО	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; ПИРШ; грађани	
<b>5.1.3. Мјера</b>	<b>Израдити план и спроводити подизање нивоа свијести јавности о шуми као општем добру и важности спровођења превентивних мјера</b>	
Превентивне мјере у шумарству су од посебне важности јер се шумски еко-системи налазе на великој површини и под утицајем бројних неконтролисаних фактора ризика. Брзе и благовремене реакције омогућавају да штете у случају негативних фактора буду избјегнуте или да имају релативно мали негативни утицај на шуме и дивљач. Због тога сваки грађанин треба имати развијену свијест о потреби да обавјести надлежне институције о уоченим промјенама у шумама и код дивљачи. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда плана за развој свијести грађана о превентивним мјерама у шумарству и ловству.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Очување шума и дивљачи, спречавање економских губитака, повећање стабилности и виталности шума и дивљачи	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
План промоције у складу са циљевима УН	Нема	Урађен план промоције у складу са циљевима УН (ступа на снагу 2030)
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2030.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; ШФ; Медији	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; ПИРШ; грађани	
<b>5.1.4. Мјера</b>	<b>Промовисање значаја одрживог ловног газдовања и ловног туризма</b>	
Одрживо управљање и газдовање ловиштем, у односу на дивљач, је газдовање ресурсима популација дивљачи на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популације дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање економских, еколошких и социјалних функција ловства одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација. Промоција ових принципа за најширу друштвену заједницу је важна за заштиту и унапређење стања дивљачи и ловства а посебно за развој ловног туризма који има нарочиту социолошку функцију као дијела укупне туристичке понуде у шумарству. Значајну улогу има израда катастра вриједности ловишта према критеријумима квалитета инфраструктуре за ловни туризам и промоција ловног туризма у понуди туристичких агенција уз развој алтернативних понуда. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Промоција ловног газдовања и ловног туризма.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Подизање свијести о производима од дивљачи (гастрономске услуге, трофеји и др.) доприноси већим економским ефектима ловачких удружења и ловства	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
План промоција о ловству и ловном туризму и број учесника	Стање 2024.	рађен план промоција и повећање учесника ловног туризма за 20%
Број промоција о ловном туризму	5	15
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; ЛУ; МТТ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ЛУ	
<b>5.2. Приоритет</b>	Сарадња и синергија односа са дрвном индустријом и другим секторима	
<b>5.2.1. Мјера</b>	Усклађивање пословања са принципима и критеријумима стандарда у шумарству и повезаним секторима	
Ова мјера подразумијева проактивно дјеловање на јачању свијести о потреби децидне и континуиране примјене свих одредаба домаћих и међународних стандарда и регулатива у вези са одрживим газдовањем државним и приватним шумама, као и унапређењем мултисекторске сарадње шумарства са повезаним секторима. Индикативни пројекат за реализацију мјере: (Ре)сертификација државних и приватних шума, са утврђивањем степена уважавања домаћих и међународних регулатива и стандарда у шумарству Републике Српске.		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапријеђено поштовање мјера домаће и међународне регулативе и стандарда, са циљем еколошки одговорног, друштвено корисног и економски одрживог газдовања шумама	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број успјешно реализованих редовних аудита и ресертификација у складу са захтјевом FSC FM стандарда за државне шуме	3 сертификације и 10 редовних аудита	2 сертификације и 8 редовних аудита
Извршена ефективна транзиција са ЈУС на БАС ЕН стандарде за ШДС	Нема	Урађено
Утврђена примјена FG у сектору шумарства	Нема	Урађено
Утврђен степен уважавања мјера FLEGT регулативе, ЕУ Уредбе о дрвету и остале међународне регулативе, са мјерама за унапређење	Нема	Урађено
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	1.000.000	БРС; ЈПШ; КРД; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>5.2.2. Мјера</b>	<b>Усаглашавање капацитета дрвне индустрије са потенцијалима у шумарству, дугорочно уговарање сировине, реализација уговора, редовно ажурирање и досљедна примјена аката који се односе на уређивање односа између шумарства и прераде дрвета</b>	
<p>Шумарство у складу са општим принципима одрживог развоја и континуитета газдовања шумама може обезбиједити сировину за дрвну индустрију и друге потрошаче према планским документима (ШПО) у оквирима наведених принципа. Свако прекорачење планираних количина може угрозити биолошку продукцију шума па чак и изазвати њихову деградацију. Имајући у виду да је количина ШДС која се добија из шума у Републици Српској знатно мања од потражње на домаћем тржишту потребно је дугорочно усагласити могућности шумарства и потребе капацитета за прераду дрвета. За креаторе политике у области шумарства и прераде дрвета потребно је урадити петогодишњу пројекцију о томе шта шумарство може понудити дрвној индустрији у смислу количина и структуре дрвне сировине. Обим, асортиман и вриједност производње (цијене) сектора шумарства пројектоваће се тако да домаћа дрвна индустрија буде способна за оптимално коришћење сортимената и конкурентна са својим производима на домаћем и међународном тржишту. Досљедност у спровођењу усвојених рјешења и договора. Политиком пласмана сировине домаћим прерађивачима, уз примјену различитих метода продаје, а пратећи тржишна кретања омогућиће се константан раст прихода и извоза. Мјером ће се усаглашавати капацитети дрвне индустрије у односу на могућности планираног обима и квалитета дрвне сировине водећи рачуна о захтјевима тржишта, биће успостављени јасни тржишни односи у продаји ШДС између свих заинтересованих страна и комплементаран развој шумарства и дрвне индустрије. Шумарство и ДИ ће подстицати и подржавати програме извоза финалних производа од дрвета у оквирима својих могућности. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Анализа привредних односа шумарства и дрвне индустрије и израда петогодишње пројекције односа производње ШДС и капацитета дрвне индустрије.</p>		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Побољшање економских ефеката пословања шумарства и дрвне индустрије	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Донесени акти у складу са потребама развоја дрвне индустрије и руралног развоја	Нису донесени сви акти	Донесени сви акти
Потписани вишегодишњи (петогодишњи) оквирни уговори између ЈПШ „Шуме РС“ а. д. Соколац и дрвопрерађивача	Потписани једногодишњи уговори	Реализовани оквирни уговори
Уговори о равномјерној реализацији у складу са производњом шумских дрвних сортимената и измирењем обавеза дрвопрерађивача	Потписани уговори	Реализовани оквирни петогодишњи уговори

<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b> 300.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ДИ; ПК; Инспекторат; УПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ДИ; ПШ; ПИРШ	
<b>5.2.3. Мјера</b>	<b>Продаја трупаца домаћим дрвопрерађивачима путем јавног надметања (класична и Е – лицитација)</b>	
Продаја ШДС путем јавног надметања (лицитације и тендери) представља веома повољан, ефикасан и економски оправдан начин продаје. Овај начин продаје потребно је промовисати и обучити власнике и кориснике приватних шума и шума у својини Републике Српске. Предност је већој доступности тржиштима и заинтересованим купцима. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Развој система продаје и трговине ШДС – лицитације и тендери.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Већи економски ефекти пословања и боља искоришћеност ШДС	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Количина трупаца продатих путем класичних и Е – лицитација и Е – тендери на годишњем нивоу	Стање 2024.	20% годишње произведених ШДС
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b> 1.000.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УШП; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ДИ; ПШВ	
<b>5.2.4. Мјера</b>	<b>Развој међусекторске сарадње и јачање координације законодавне и извршне власти Републике Српске</b>	
За развој шумарства потребно је интензивирати стручно међугранско усаглашавање приликом доношења секторских стратегија и омогућити значајније присуство сектора приликом израде просторно–планске документације. Нелојална конкуренција од стране некомпетентних сектора и губитак надлежности за управљање и газдовање природним (шумским) ресурсима последица је недовољне међусекторске сарадње. Акцент се даје на јачање контролних механизма у сектору уз спречавање свих нелегалних активности са нултом стопом толеранције. Координација активности на националном и међународном нивоу вршиће се кроз јачање правне и техничке регулативе и хармонизацију са међународним прописима. То уједно подразумева и институционално јачање надлежних институција, те значајније укључивање у регионалне и глобалне секторске асоцијације. Овом мјером ће се даље обезбиједити надзор транспорта дрвета и снабдијевања дрвном сировином капацитета за прераду дрвета, јачање сарадње са полицијским снагама за борбу против илегалних активности у шуми и сектору шумарства, сарадње са царинским службама у односу на откривање илегалног извоза и увоза ШДС и јачање фитосанитарне инспекције у оквиру задужења за контролу ШДС и производа од дрвета, развити већи степен сарадње између предузећа шумарства, власника шума и правосудног система, спровести независну процјену о врсти и обиму илегалних активности у сектору шумарства и оцијенити финансијске губитке, спровести независну процјену учинка механизма управљања у сектору шумарства укључујући рад тужитељства и правосудја. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда плана међусекторске сарадње.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређење односа са сродним секторима, благовременост одлучивања и већи економски ефекти	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Степен усклађености система међусекторског планирања, секторских закона и подзаконских аката с циљем реалнијег остваривања одрживог управљања шумама	Недовољно усклађени	Потпуно усклађени
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b> 1.000.000	<b>Извор финансирања</b> БРС; ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ППШ; ДИ; ПШВ	
<b>5.2.5. Мјера</b>	<b>Очување шумских еко-система у партнерству са приватним власницима шума</b>	
Непланско коришћење напуштених приватних шума, бесправно коришћење шума, чести шумски пожари и штете у шумама представљају значајан проблем који се у партнерству са приватним шумовласницима може успјешније		

рјешавати. Кроз развијен систем обуке и сарадње са власницима приватних шума могуће је ријешити питање стручног оспособљавања и усавршавања за интервенције код ванредних догађаја, као што су природне непогоде и катастрофе. Успјешна сарадња може се обезбиједити поштовањем потреба локалног становништва за коришћење приватних шумских ресурса и побољшати ефикасности и контролу улагања средстава у постојеће и нове планове и пројекте за приватне шуме у руралним шумским подручјима. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Приватни шумовласници и очување шума – стање, мјере и начин сарадње.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Побољшање стања шума, успјешнија заштита шума,	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Степен реализације система услуга у односу на одрживо управљање шумама и вишефункционално коришћење	Стање 2024.	+20%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ЈПШ; СППФ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ;	
<b>5.2.6. Мјера</b>	<b>Развој система квалитета у шумарству</b>	
Двије главне директиве којима се регулишу обавезни захтјеви ЕУ за производе од дрвета су Директива о општој сигурности производа (GPSD) 2001/95/ЕС и Директива о грађевинским производима (CPD) 89/106/ЕЕС. Према тим стандардима потребно је обезбиједити квалитет са карактеристикама производа, система или процеса да задовољи захтјеве купаца и других заинтересованих страна. При томе је принцип усмјерења производње према купцима важан јер шумарство зависи од њих па је у складу с тим потребно развијати системе који омогућавају препознавање и испуњење њихових садашњих и будућих потреба, захтјева и очекивања. Иако садашња потражња на тржишту за ШДС је велика и практично се могу продати сортименти лошијег квалитета у будућности је потребно развити систем који би могао да издржи будуће изазове. У односима квалитета у шумарству и одрживог развоја шумарства потребно је имати управљачки систем који може обезбиједити задовољство купаца шумским производима што је између осталог једна од мјера за одрживи развој шумарства. У том смислу важна је и промоција иницијатива за спровођење стандарда квалитета у шумарству. Поред тога сертификација шума представља једну од значајних мјера за одржавање и развој квалитета. Одговорност највишег руководства у свакој организацији се огледа у развоју менаџмента системом квалитета као и основног менаџмент система са циљем континуираних побољшања и иновација организације и пословних резултата, са крајним циљем остварења пословне изврсности. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Управљачки систем за развој квалитета у шумарству.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Већа економска искоришћеност и економски ефекти пословања, побољшање функција шума;	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Степен примјене глобалних препорука и стандарда којима се дефинише систем квалитета (FSC, МСРФЕ, нормативи и стандарди, необавезујуће препоруке и др.)	Стање 2024.	Усвојене препоруке и стандарди система квалитета
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; ДИ	
<b>5.2.7. Мјера</b>	<b>Подршка шумарства јачању конкурентности дрвне индустрије на домаћем и међународном тржишту</b>	
Резолуција о земљама потенцијалним чланицама ЕУ налаже да оне имају развијену флексибилну дрвну индустрију конкурентну на међународном тржишту. Начела шумарског програма ЕУ подразумевају подстицање еколошких особина дрвета и других шумских производа и обезбјеђење конкурентности европске шумарске индустрије. Већа конкурентност дрвне индустрије на свјетском тржишту уз отварање нових могућности наше економије, посебно у ДИ као извозно оријентисаној привредној грани, изузетно зависи од шумарства. Због тога мјера газдовање шумама требају омогућити побољшање конкурентности уважавајући привредну структуру Републике Српске у којој дрвна индустрија заузима значајно мјесто нарочито код извоза производа. Подршка шумарства конкурентности дрвне индустрије огледа се у обиму, асортиману и вриједности производње (цијене)		

сектора шумарства које ће се пројектовати тако да домаћа дрвна индустрија буде способна за оптимално коришћење сортимената и конкурентна са својим производима на домаћем и међународном тржишту, а да се при томе не угрожава развој шумарства. Благовремене интервенције нарочито код формирања цијена у зависности од наглих промјена на тржишту зависе од континуираног праћења промјена и брзог доношења одлука што се нарочито одражава на сектор шумарства имајући у виду начин формирања цијена производа у шумарству. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Утицај шумарства на конкурентност ДИ на домаћем и страном тржишту.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	ДИ је конкурентнија, већи економски ефекти	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Повећан степен валоризације дрвне сировине и извоза производа од дрвета са високом додатом вриједношћу	125 КМ (просјечна продајна цијена ШДС)	Додана вриједност дрвне сировине и извоза производа од дрвета повећана за мин. 15%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	ЈПШ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; ШФ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; ДИ	
<b>5.3. Приоритет</b>	<b>Унапређење институционалног и законодавног амбијента за развој шумарства</b>	
<b>5.3.1. Мјера</b>	<b>Унапређење законодавног оквира у сектору</b>	
Унапређење институционалног и законодавног амбијента за развој шумарства подразумијева стално праћење и усаглашавање законодавног оквира (прије свега подзаконских аката) са реалним потребама сектора, уз поштивање основних законских принципа. Мјером би се креирале измјене у сагласности са домаћим и међународним потребама. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Израда научно–стручних основа за доношење прописа у вези са управљањем и газдовањем шумама.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Развој институција у сектору шумарства; Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у шумарству, ДИ и другим сродним секторима	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број донесених секторских закона	2	+2
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	БРС; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ;	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ	
<b>5.3.2. Мјера</b>	<b>Унапређење институционалне инфраструктуре и јачање капацитета за управљање у сектору шумарства и ловства</b>	
Постојање јаког институционалног, организационог и инспекцијског система у сектору шумарства представља важан оквир за успјешан развој шумарства. У односу на задатке и обавезе које јој по закону припадају, републичка администрација има довољно људских ресурса којим се може обезбиједити адекватан положај ресора шумарства у Влади Републике Српске сходно значају шума, шумарства и ловства. У оквиру Републичке инспекције, шумарска инспекција треба развити потребне капацитете који јој омогућавају да рјешава изазове везане за проблеме у газдовању шумама, ловним газдовањем и бесправним активностима. Ова мјера омогућава да се у оквиру ресорног Министарства позиционира Управа за шуме којом би се успоставило ефикасније управљање шумама и обезбиједио успјешнији рад у условима глобалне економске кризе и нестабилности. Поред тога мјера омогућава да се у оквиру Привредне коморе оснажи утицај шумарства оснивањем Коморе ижењера шумарства која би заступала интересе шумарства и ловства и утицала на јачање сарадње са сродним секторима. Институције шумарства требају бити оснажене новим материјално-техничким и људским капацитетима како би одговориле изазовима савременог доба нарочито еколошким и економским. При њиховом формирању треба имати у виду потребу повезивања са невладиним организацијама које заступају различите аспекте друштвеног живота, компатибилност са институцијама других сектора, усклађивање са одредбама за шумарство ЕУ, укључивање институција шумарства као равноправног партнера у управљање другим природним ресурсима Републике, реалније вредновање шумарства у стратешком развоју сродних сектора и сталну тежњу за јачањем институционалних и кадровских ресурса у области шумарства и ловства. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Организациона структура институција шумарства у функцији развоја шумарства и ловства.		

<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Ефикасније управљање шумама и ловним подручјима и успјешнији рад у условима глобалне економске кризе и нестабилности	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Број реализованих иницијатива за унапређење институционалних капацитета	2	10
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	200.000	ЈПШ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; ЛУ; Инспекторат; ПИРШ	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПИРШ; ЛУ; ПШ	
<b>5.4. Приоритет</b>	<b>Координација активности на националном и међународном нивоу</b>	
<b>5.4.1. Мјера</b>	<b>Унапређење правне и техничке регулативе према међународним прописима</b>	
Темељне међународне обавезе и иницијативе на подручју одрживог развоја шумарства требају бити основа за израду регулатива којим би се координисале активности у шумарству Републике Српске. Закључивањем и ратификовањем међународних споразума, Република Српска потврђује своју одређеност да законодавство и административни аранжмани у сектору шумарства буду усклађени са међународном легислативом и са правним наслеђем ЕУ. Испуњење ових обавеза подразумијева инкорпорирање садржаја прихваћених међународних споразума и директива у домаће законе и прописе и техничку регулативу. Ова мјера треба да омогући да се регулаторни оквир управљања шумама прилагоди новим условима и захтјевима. При томе ће се извршити хармонизација прописа са одредбама из конвенција и међународних уговора који су значајни за одрживи развој шумарства, заштиту животне средине, биодиверзитет, климатске промјене и обновљиве изворе енергије. Ова мјера треба развити прилагођене смјернице за оперативно одрживо газдовање шумама које се базирају на паневропским смјерницама, прилагођавање шумарској стратегији ЕУ, усклађивање домаће шумарске легислативе са одговарајућом легислативом земаља ЕУ и примјену одредаба обавезујућих међународних споразума. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Хармонизација прописа у шумарству са међународно обавезујућим споразумима.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Унапређење стања шумарства у складу са стратегијом ЕУ	
<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Степен усклађености са међународним прописима закони, систем планирања, одрживо управљање, партиципативни приступ, децентрализација, родна равноправност и др.)	30%	70%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (КМ)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	200.000	СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; НВО	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; НП; ИНДП	
<b>5.4.2. Мјера</b>	<b>Успостављање и јачање управљања шумским еко-системима према међународним директивама</b>	
Управљање шумама биће фокусирано на реализацију циљева који су усклађени са међународним директивама и дефинисани у стратегији развоја шумарства ЕУ. Међународне директиве захтјевају одрживо биопривређивање у шумарству, обновљиве изворе енергије, борбу против климатских промјена, заштита шума, биодиверзитета и прашума, обнову шума прилагођених климатским промјенама, пошумљавање и оснивање мјешовитих и разнодобних шума, повећање финансијских подстицаја за унапређење количине и квалитета шума, мониторинг шума, развој истраживања и иновација у шумарству, јачање, спровођење и примјену права и правног наслеђа, образовање које ће ићи у корак са савременим изазовима. За сваки од наведених циљева потребни су специфични управљачки механизми који ће се примјењивати у оквирима институција шумарства и валоризовати кроз степен реализације међународних директива. Индикативни пројекат за реализацију мјере: Анализа усклађености управљачких механизма са међународним прописима са приједлогом мјера.		
<b>Развојни ефекат и допринос мјере</b>	Управљање шумама Републике Српске биће усклађено са развојним међународним (Европским) иницијативама и директивама, прилагођено савременим изазовима газдовања шумама	

<b>Индикатори</b>	<b>Полазне вриједности</b>	<b>Циљне вриједности</b>
Повезивање са другим државама, регионима на различитим нивоима	Стање 2024.	+20%
<b>Индикативна финансијска конструкција</b>	<b>Вриједност (KM)</b>	<b>Извор финансирања</b>
	100.000	СППФ; ОИ
<b>Период спровођења мјере</b>	2026–2035.	
<b>Институција за координацију</b>	МПШВ	
<b>Носиоци спровођења мјере</b>	ЈПШ; Инспекторат; УПШ; НВО	
<b>Циљне групе</b>	ШГ; ПШВ; НП; ИНДП; НВО	

CIP - Каталогизација у публикацији  
Народна и универзитетска библиотека  
Републике Српске, Бања Лука

630\*9(497.6 РС)

**СТРАТЕГИЈА развоја шумарства Републике Српске : (2026-2035) /**  
[експертна група Зоран Говедар ... [и др.]]. - Бања Лука : Министарство  
пољопривреде, шумарства и водопривреде, 2026 (Сарајево : Свјетлост – БХ  
Принт). - 179 стр. : илустр. ; 30 см

Тираж 100. - Скраћенице: стр. [5-8]. - Прилози: стр. 112-179.

ISBN 978-99955-736-4-5

COBISS.RS-ID 144042753